

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra sociální a kulturní ekologie

Případová studie
rekultivace území lomu Silvestr
na Sokolovsku, aneb cesta
z lomu na golf

Diplomová práce

Bc. Petra Barteková

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Praha 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

Praha, 23. červen 2016

.....
Vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Za odborné vedení práce, cenné připomínky a trpělivost děkuji vedoucímu PhDr. Ivanu Ryndovi. Děkuji také všem svým respondentům, kteří si na mě často přes velké pracovní vytížení našli čas. Setkání s většinou z nich pro mne bylo obohacující zkušeností. Dále bych chtěla poděkovat představitelům firmy Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s., kteří mi umožnili přístup k cenným informacím a zprostředkovali mi spolupráci se svými zaměstnanci. V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat svým rodičům a svému partnerovi za neutuchající podporu při studiu i mimo ně.

Abstrakt

V diplomové práci se zabývám problematikou zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů v rámci rekultivačních činností. Jako výzkumnou lokalitu jsem si zvolila území bývalého lomu Silvestr u obce Dolní Rychnov, která byla rekultivační činností přeměněna z výsypky bývalého lomu na osmnáctijamkový golfový areál a areál lesoparku se sportovně rekreačním zázemím. Diplomová práce se skládá z teoretické části, ve které se blíže seznamujeme se základními pojmy z oblasti rekultivací, s legislativou upravující oblast rekultivací, dále s ochranou přírody, vědním oborem ekologie obnovy a v neposlední řadě se Sokolovskem jako regionem, který má silnou rekultivační tradici. Další částí práce je část metodologická, která popisuje metody praktického výzkumu prováděného jako stěžejní součást této práce. Poslední částí práce je oddíl empirický, v němž je čtenář podrobně seznámen s výsledky provedeného výzkumu.

Klíčová slova: rekultivace, povrchová těžba, ekologie obnovy, ochrana přírody, rekultivační stavby, expertní rozhovor, dotazník

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of public participation in deciding activities of reclamation. I chose former quarry Silvester near Dolni Rychnov as my research area. This area was transformed into eighteen-holes golf grounds and wood grounds with sport and relax stuff during reclamation work. This thesis consist of theoretical, methodological and empirical section. Theoretical section introduce basic concept of recultivation, law regulating recultivation, conservation, restoration ecology as scientific field and last but not least Sokolov region as region with long tradition of recultivation. The Methodological part describes methods of practical research, which is essential part of this thesis. The Empirical section introduce results of my research.

Key words: reclamation, opencast coal-mining, restauration ekology, nature conservation, reclamation project, expert interview, questionnaire

„Civilizační úroveň každé společenské etapy bude v budoucnu hodnocena nejen podle toho, co poskytovala přítomným generacím, ale hlavně podle toho, co zanechala potomkům, a to nejen ve sféře hmotných a duchovních statků, ale především v komplexní oblasti životního prostředí.“

[Štýs, 2004]

Obsah

1	Úvod	1
2	Teoretická část	3
2.1	Ekologie a ochrana přírody	3
2.2	Ekologie obnovy	8
2.3	Rekultivace	11
2.3.1	Technické rekultivace	13
2.3.2	Fáze rekultivačního procesu	15
2.3.3	Typy rekultivací	16
2.3.3.1	Zemědělská rekultivace	17
2.3.3.2	Lesnická rekultivace	18
2.3.3.3	Hydrická rekultivace	19
2.3.3.4	Ostatní rekultivace	19
2.4	Legislativní ukotvení rekultivací	20
2.5	Financování rekultivací	23
2.6	Region Sokolovsko	26
2.6.1	Historická perspektiva hornictví na Sokolovsku	26
2.6.2	Ochrana přírody a krajiny na Sokolovsku a CHKO Slavkovský les	30
2.7	Lom Silvestr	34
2.7.1	Historie lomu	34
2.7.2	Výsypka lomu Silvestr	38
2.8	Sokolovská uhelná	40
2.8.1	Historický vývoj společnosti	40
2.8.2	Profilace firmy	41
2.8.3	Struktura společnosti	43
2.9	Rekultivační činnost na Sokolovsku	43
2.9.1	Historie rekultivací na Sokolovsku	43
2.9.2	Trend rekultivací na Sokolovsku ve 21. století	46
2.9.3	Přehled velkých rekultivačních staveb na Sokolovsku	48
2.9.4	Organizace a subjekty realizující rekultivace na Sokolovsku	50
2.10	Golf club Sokolov	51

2.10.1	Základní údaje.....	51
2.10.2	Realizace projektu.....	54
2.11	Situace na Sokolovsku dnes	57
2.12	Shrnutí teoretické části.....	60
3	Metodologická část.....	62
3.1	Zvolená metoda.....	62
3.1.1	Kvalitativní metodologie	62
3.1.2	Případová studie	65
3.1.2.1	Zdroje dat u případových studií	68
3.1.2.2	Triangulace	69
3.1.2.3	Etické otázky výzkumu	72
3.2	Výzkumný vzorek a lokalita.....	73
3.2.1	Lokalita výzkumu	74
3.2.2	Definice výzkumného vzorku a vhodného participanta.....	75
3.3	Sběr dat.....	76
3.4	Analýza dat.....	82
4	Empirická část	85
4.1	Průběh výzkumu.....	86
4.1.1	Expertní rozhovory.....	86
4.1.2	Dotazníkové šetření	90
4.2	Výsledky výzkumu	91
4.2.1	Expertní rozhovory – výsledky.....	92
4.2.1.1	Přirozená sukcese contra rekultivace.....	92
4.2.1.2	Těžba a region.....	94
4.2.1.3	Golfová hřiště jako způsob rekultivace	95
4.2.1.4	Rekultivace a veřejnost	97
4.2.1.5	Shrnutí výsledků expertních rozhovorů	100
4.2.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	103
4.2.1.1	Shrnutí dotazníkového šetření.....	115
5	Diskuse výsledků výzkumu	118
6	Závěr.....	118
7	Zdroje	127
8	Přílohy	138
8.1	Seznam příloh.....	138

8.2	Projekt diplomové práce.....	139
8.3	Informovaný souhlas	143
8.4	Dotazník	145
8.5	Vyplněný dotazník	148
8.6	Scénář rozhovoru	151
8.7	Přepisy rozhovorů.....	154
8.7.1	Přepis rozhovoru těžař	154
8.7.2	Přepis rozhovoru geolog.....	171
8.7.3	Přepis rozhovoru pamětník	194
8.7.4	Přepis rozhovoru ochránář	209
8.7.5	Přepis rozhovoru projektant	228
8.8	Fotografická příloha.....	239

1 Úvod

Pocházím z města Sokolov, které leží v krajině, jejíž typickými znaky jsou rozlehlé povrchové velkolomy, opuštěné těžební jámy a areály nejrůznějších zpracovatelských a chemických závodů. Mohu tedy říci, že pocházím z krajiny po mnoho desetiletí označované jako měsíční krajina, kde devastace životního prostředí a krajiny dosáhla svého pomyslného vrcholu. Obecně známým faktem ještě dnes je to, že Sokolovsko společně s Mosteckem a Ostravskem patří k regionům, které těžba nerostných surovin konkrétně uhlí postihla s největší razancí. A právě tato dnes již stereotypní představa byla jedním z klíčových faktorů, které rozhodly při volbě mé diplomové práce. V posledních několika letech jsem se často dostávala do situace, která mě nutila k zamyšlení. Pokaždé, když jsem někde pronesla, že jsem ze Sokolova, byly odpovědi soucitné pohledy nebo fráze o tom, jak je zdejší krajina a životní prostředí v katastrofálním stavu. Díky tomu jsem se začala zajímat o to, jakým způsobem těžba hnědého uhlí proměňovala tvář regionu. Z mnohých dobových materiálů, literatury, ale dokonce i z vlastních vzpomínek vím, jakou tvář mělo Sokolovsko na konci minulého století. Za posledních 20 let však došlo k drastickým proměnám tváře regionu.

Dnes již Sokolovsko rozhodně nemůže být označováno za onu „měsíční krajinu“ nevhodnou a nehostinnou pro život, a to především díky výraznému útlumu těžby a intenzivní rekultivační činnosti. Krajina i životní prostředí se krůček po krůčku měnila k lepšímu až do nynější podoby, která samozřejmě není bez chyby, ale je to obrovský krok kupředu.

Právě díky těmto viditelně pozitivním proměnám jsem se rozhodla pro téma zaměřené na obnovu zdevastované krajiny, konkrétně pro rekultivace. Obnova krajiny je fascinující procesem znovuzrození, ve kterém navracíme lidmi zdevastovanou krajinu do stavu, která je co možná nejvíce podobná té původní. K tomuto cíli vede hned několik možných cest, které jsou na první pohled zcela odlišné. Existují dva hlavní diametrálně odlišné proudy, kdy na jedné straně je přirozená obnova krajiny a na druhé nacházíme rekultivace. Nejsem striktním zastáncem ani jednoho ze dvou hlavních proudů obnovy krajiny, tedy ani přirozené obnovy, ani rekultivací. Mým záměrem tedy není propagovat či jinak vyzdvihávat ani jeden z těchto dvou směrů.

Nejsem sice aktivním členem spolků lokálních patriotů, ale mám zdejší krajinu ráda, a proto bylo jedním z mých cílů v této práci ukázat i to, jak obrovský kus cesty region od útlumu těžby v 90. letech do dneška v oblasti obnovy krajiny zdevastované těžbou urazil. Stěžejní pro tuto práci není však detailní popis specifik těžbou narušeného území a problematiky jeho obnovy, nýbrž cílem této práce není pouze popsat, jak probíhala rekultivace lomu Silvestr, ale především i zapojení místních obyvatel do rozhodovacích procesů, které v rámci rekultivační činnosti probíhaly.

2 Teoretická část

2.1 Ekologie a ochrana přírody

Pokud se budeme v této práci zabývat problematikou rekultivací, obnovy krajiny a životního prostředí, je nezbytné, abychom se alespoň stručně seznámili s disciplínou ochrany přírody a ekologií. Ekologii definuje Ivan Rynda takto: *„Ekologie: věda o životním prostředí, věda o struktuře – systému přírody: o ekosystémech, procesech a o funkcích v přírodě, věda o organismech, skupinách organismů, jejich vzájemných vztazích a vztazích k jejich životnímu prostředí.“* [Rynda, 2014]. Hovoříme-li tedy o ekologii, lze o ní v širších souvislostech přemýšlet jako o vědecké disciplíně, která se zabývá vztahy člověka k jeho prostředí a k ostatním živým organismům. Dále je pak jedním z ústředních témat ekologie zkoumání rozmanitých nepříznivých vlivů a jejich negativních dopadů na životní prostředí člověka. V některých případech se můžeme setkat s pojetím tzv. širší ekologie, která je také často označována jako nauka o životním prostředí. Pokud chceme zkoumat životní prostředí člověka a jeho ochranu, je nutné do oblasti našeho zájmu zahrnout kromě věd ryze přírodních i vědy z oblasti společenských věd, medicíny a dalších oblastí lidského poznání. Podle Braniše je hlavním rozdílem mezi ekologií a ochranou přírody fakt, že hlavním předmětem ekologie je studium stavby a funkcí normálního zdravého ekosystému nebo organismu. Naproti tomu hlavním předmětem nauky o ochraně životního prostředí je zkoumání přírody, prostředí nebo organismu v okamžiku nějaké nežádoucí změny. Disciplínu nauky o ochraně přírody můžeme tedy považovat za nástroj sloužící k řešení konkrétních problémů vznikajících v této oblasti. [Braniš, 2004]

Ryndův český překlad definice ochrany přírody a krajiny, která čerpá z původní definice, vzniklé ze spolupráce IUCN, UNEP a WWF a bylo v roce 1980 definováno v dokumentu World conservation strategy zní takto: „*Ochrana je takový způsob managementu, (obsahující inspekci, výzkum, záchranu, využívání) ovzduší, vody, půdy, minerálních zdrojů a živých systémů včetně člověka, aby byla dosažena nejvyšší udržitelná kvalita života.*“ [Rynda, 2014]. Dle expertů z agentury CENIA má pak praktický aspekt ochrany přírody na našem území své historické kořeny již v 18. století, kdy jádro této činnosti tvoří především aktivity jednotlivců. Později přebírají iniciativu nejrůznější spolky. Jedním ze tří zásadních momentů pro vývoj ochrany životního prostředí v České republice je rok 1933, ve kterém je v rámci vzniku pozemkové reformy zajištěna ochrana zhruba 100 přírodně vynikajících objektů a území. Tyto objekty jsou dnes považovány za základ soustavy chráněných území na našem území. Zlomovým momentem byl rok 1956, kdy byl vydán první zákon o státní ochraně přírody s prováděcími vyhláškami (č. 40/1956 Sb.). Mezi další významné momenty patří rok 1992, v němž byl vydán zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon je dnes jedním z nejrozsáhlejších a nejkompaktnějších právních předpisů v oblasti práva životního prostředí v České republice. Významným je i z toho důvodu, že do něj byly postupně integrovány předpisy Evropského společenství v oblasti práva životního prostředí [web 20].

Nyní se dostáváme k tomu, že prostřednictvím zákona o ochraně přírody a krajiny se vymezuje i tzv. obecná ochrana území [cit. zákon, část druhá, Obecná ochrana přírody a krajiny]. Dle platných právních předpisů platí, že v rámci tohoto druhu ochrany je využíváno několika druhů nástrojů jako např. územních systémů ekologické stability,

významných krajinných prvků, krajinného rázu, přechodně chráněných ploch a přírodních parků [web 1]. Za jeden z nejvýznamnějších nástrojů ochrany přírody a krajiny můžeme považovat ochranu území, která se provádí prostřednictvím zvláště chráněných území. Zvláště chráněná území se vyhláší v přírodovědecky či esteticky významných nebo jedinečných lokalitách na základě zákona o ochraně přírody a krajiny [cit. zákon, část třetí, Zvláště chráněná území]. Nejčastěji se jedná o území unikátní nebo o území s reprezentativní biologickou rozmanitostí, o území s jedinečnou geologickou stavbou, o území významné z hlediska vědeckého výzkumu a o území s charakteristickými prvky krajinného rázu určitého typu kulturní krajiny. Za cíl tohoto typu ochrany nejčastěji považujeme udržení nebo zlepšení dochovaného stavu území, v některých případech dokonce i ponechání území nebo jeho části samovolnému vývoji. Nejzákladnějším typem dělení zvláště chráněných území je dělení na velkoplošná chráněná území a maloplošná chráněná území. Z hlediska územní ochrany existuje v zákoně o ochraně přírody a krajiny šest kategorií zvláště chráněných území. Mezi tyto kategorie řadíme: národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky [web 2].

Dnes je tedy evidentní, že díky společenskému, technologickému a ekonomickému rozvoji je pro člověka čím dále tím více důležitá ochrana přírodních zdrojů a vůbec životního prostředí jako celku. *„Přirozená divoká příroda z našeho území již dávno téměř vymizela, a tak přírodě nezbyvá než vytvářet divočinu novou. A jedním z takových míst vhodných pro její vznik může být i území, kde se původně projevovala divočina spíše průmyslová a kde by novodobou divokou přírodu v letném hodnocení čekal málokdo.“* [Krása,

2012: 23]. V této problematice existují dva významné pojmy, od kterých se dále odvíjejí dva odlišné koncepty ochrany přírody. Jsou to pojmy conservation a preservation, které jsou sice intenzivně využívány v oblasti ochrany přírody, ale jsou často zaměňovány. Oba termíny mají sice podobné rámce, metody a nástroje ochrany, ale představují dvě odlišné ideologie [web 3]. V dnešním světě, kde jsou ve všech pádech skloňována slova jako udržitelnost, často zapomínáme, že termíny používané v oblasti ochrany přírody mají často velmi specifické významy. A právě dva výše zmíněné termíny jsou přímo ukázkovým příkladem.

Jako prvním se budeme zabývat termínem preservation, který lze přeložit jako zachování. Podle Amy Freitag si můžeme pro pochopení jeho významu představit to, že si chráněný zdroj, nebo lokalitu představíme jako pevnost, jež je oddělena od vlivu člověka proto, aby si zachovala svou původní formu „divočiny“. Za zakladatele tohoto hnutí je považován John Muir, který založil v roce 1892 Sierra Club a poukázal na význam americké divočiny jako součásti kultury a identity země. Intenzivně prosazoval obraz ikonické americké divočiny jako součásti kulturního dědictví pro budoucí generace [Freitag, 2016]. Pokud na ochranu přírody nahlédneme skrze optiku našeho pojmu, dospějeme k závěru, že přírodní zdroje země a životní prostředí by nemělo být konzumováno lidmi a místo by mělo zůstat zachováno ve své stávající podobě. Příznivci prvního přístupu věří, že příroda je cenná sama o sobě a ne v rámci toho, co nám může poskytnout [Cunningham, 2016].

Druhým pojmem, který představuje myšlenkový proud vztahující se k ochraně přírody, je conservation. Tento pojem Cunningham překládá jako ochrana přírody. Je to myšlenkový proud pohlížející na životní prostředí a přírodní

zdroje jako na veřejný statek, který má být zodpovědným způsobem využíván, ale musí být i chráněn pro další čerpání. Přírodní zdroje zde představují služby nebo zboží, které jsou poskytovány lidem pro jejich vlastní užitek. Důraz je kladen především na udržitelný způsob čerpání a využívání zdrojů, což by zajišťovalo, že přírodní zdroje budou zachovány i pro budoucí generace. Díky důrazu na udržitelnost je zaručena dlouhodobá životnost přírodních zdrojů a předchází se jejich zničení nebo trvalému vyčerpání [Cunningham, 2016]. Za zakladatele tohoto proudu dnes považujeme Gifforda Pinchota. Pinchot studoval lesnictví a díky lesnické praxi přišel s teorií, kdy tvrdil, že les je cenný zdroj dřeva a mělo by se proto o něj určitým způsobem pečovat. Byl proti využívané metodě odlesňování země, kdy byly lesy káceny plošně ve stejnou dobu. Prosazoval odlišný přístup těžby, kdy měly být lesy káceny tak, aby bylo zajištěno udržitelné využívání přírodních zdrojů. Později založil organizaci US Forest Service a sám stanul v jejím čele. Velmi těsně spolupracoval s prezidentem Theodorem Rooseveltem. Pro své činnosti organizace byla později federální vládou Spojených států přijata jeho metoda ochrany přírody a správy pozemků a drasticky se zvýšilo procento množství půdy spravované vládou [Cunningham, 2016].

Vyjmenované dva základní přístupy k ochraně přírody odvíjející se od dvou výše zmíněných pojmů, jsou základním kamenem pro nynější způsob ochrany významných a vzácných lokalit. Dnes jsou oba přístupy prakticky využívány po celém světě, Českou republikou nevyjímaje. Ve své práci se zabývám přeměnou přírodní lokality zdevastované těžbou, která byla po dotěžení revitalizována. V tomto případě se tedy budu pohybovat v rámci proudu conservation, nikoliv preservation. Hlavním důvodem je, že se nejedná o nějak výjimečnou lokalitu, ale o revitalizované zdevastované

území, které bylo v rámci rekultivačních prací revitalizováno tak, aby mohlo být v maximální míře přínosné jak pro obyvatele okolních lokalit, tak pro celou veřejnost.

2.2 Ekologie obnovy

V následující kapitole si představíme vědecký obor ekologie obnovy, který je moderní době s rekultivacemi nerozlučně spjat. Dle Karla Pracha je ekologie obnovy vědní disciplína spojující jak praktické aplikace, tak teoretickou ekologii k obnovování lidskou činností narušených, poškozených či zcela zničených míst. V důsledku lidské činnosti bylo na naší planetě zničeno obrovské množství ekosystémů od polárních oblastí až po tropické deštné lesy. V reakci na tuto činnosti vzniká v některých vyspělých státech od poloviny 80. let 20. století nový vědní obor, který se nejen snaží tuto degradaci ekosystémů zastavit, nýbrž jeho snahy jdou až tak daleko, že se snaží o navrácení těchto ekosystémů do původního nebo přírodě blízkého stavu. Tento moment můžeme považovat za počátek formování ekologie obnovy jako samostatné subdisciplíny ekologie [Prach, 2009: 22]. „*Obor formuluje teoretické podklady pro praktickou ekologickou obnovu a je tedy součástí ekologie jakožto vědecké disciplíny, z níž vychází.*“ [Prach, 2009: 22].

První zmínky o této vědní disciplíně nalézá Karel Prach ve 30. a 40. letech v USA, zejména v kampusu Wisconsinské university jako reakci na prašné bouře, které pustošily přírodní prostředí v USA. Zanedlouho se začaly k novému proudu přidávat další university v USA i v Evropě např. universita v Liverpoolu, dále pak nejrůznější university v Německu, Belgii, Španělsku atd. Ekologická obnova jako fenomén nezůstala pouze na akademické půdě, a tak na jejím

rozvoji a dalších bádáních spolupracujících ve vyspělých zemích rekultivační firmy s nevládními organizacemi apod. V roce 1987 byla v USA založena Společnost pro ekologickou obnovu a od roku 1993 se vydává časopis Restoration Ecology, který je dodnes považován za hlavní časopis v oboru. Společnost pro ekologickou obnovu vydala nedlouho po svém vzniku jakési hlavní teze pro tento nově vzniklý obor. Obor ekologie obnovy je zde definován: „*Ekologická obnova je proces podpory obnovy ekosystémů, které byly degradovány, poškozeny nebo zničeny.*“ Z definice je zcela jasná silná vazba mezi ekologií obnovy a ochranou přírody, přičemž obě disciplíny jsou navzájem tak těsně provázané, že je můžeme považovat za součásti širšího pojetí ochranné ekologie. V posledních letech zaznamenáváme velmi pozitivní trend. Především ve světě se začínají častěji prosazovat přírodě blízké způsoby obnovy na úkor technických rekultivací [Prach, 2009: 22-23]. Tento trend začíná být pozvolně patrný i na území České republiky.

Karel Prach k definování oboru restaurační ekologie využívá definici od Hobbse a Nortona, která tvrdí, že: „*Ekologie obnovy se zabývá obnovou ekosystémů nebo jejich částí, které člověk svojí činností narušil nebo úplně zničil. Uvažovat můžeme o obnově populací, společenstev i celých ekosystémů nebo krajin.*“ [Prach, 2010: 7]. Teoretický základ oboru tvoří především teoretické poznatky z ekologie, ze které čerpá poznatky pro praktickou obnovu. Pokud se zaměříme na praktické projekty obnovy, existuje několik variant, mezi kterými můžeme volit. První variantou je vydat se cestou přirozené sukcese, druhou variantou je cesta přirozené ale již usměrňované sukcese. V rámci druhé varianty dochází sice k ponechání lokality přirozeným procesům obnovy, nicméně člověk řízeně zasahuje do sukcesních procesů např. likvidací invazních druhů atd. Třetí

variantou jsou technicky prováděné rekultivace. Při využití této varianty je porost jako celek vysázen či vyset a výsledek této činnosti je vždy velmi vzdálen přírodnímu stavu [Prach, 2010: 8].

Pokud se podíváme na vývoj oboru v prostředí České republiky blíže, je nutné zmínit několik klíčových období. Dle názoru Pracha si musíme uvědomit, že v době komunistické diktatury na našem území bylo v socialistickém duchu životní prostředí devastováno ve značné míře. V tomto období vznikla také velmi silná tradice technických rekultivací v České republice. Do dnešních dní u nás převládá využití technických rekultivací nejrůznějších stanovišť např. výsypek, lomů atd. i přes to, že se často jedná o rekultivace předražené a nesmyslné, ve kterých jde o obrovské toky kapitálu. U nás se ekologii obnovy věnuje především pracovní skupina pro ekologii obnovy při katedře botaniky přírodovědné fakulty Jihočeské university a hnutí Calla [Prach, 2009: 24].

Dnes jsou technické rekultivace využívány jako efektivní metoda především na celé řadě velkoplošných lokalit jako např. hnědouhelné lomy v Sokolovské pánvi. Rekultivační činnost je obor, ve kterém se zrodilo velké množství prosperujících firem. Hlavním důvodem bylo to, že po celá desetiletí bylo možné ve velkém měřítku vykazatelným způsobem investovat obrovské sumy financí. V konečném důsledku byly rekultivace vnímány pouze jako běžná technická respektive provozně plánovaná rutina od tzv. zeleného stolu. Realizace takto naplánovaných rekultivací probíhala často bez jakéhokoliv přihlédnutí k přirozeným vlastnostem konkrétní lokality. Renomovaný botanik Sádlo tvrdí, že díky znalostem z oboru ekologie obnovy víme, že technické rekultivace nejsou vždy a všude vhodným řešením.

Dnes již můžeme tvrdit, že je lze aplikovat pouze v určitých případech, jinak se dostáváme do situace, kdy se jedná o metodu značně předraženou, neefektivní a v důsledku i silně neekologickou. Na našem uvažování je silně patrný vliv proměny našeho uvažování, přičemž i naše priority se značně proměňují. Můžeme říci, že v dnešní situaci budeme jen těžko tvrdit, že hlavním heslem, pod kterým budeme technické rekultivace provádět, je získat půdu vhodnou pro zemědělskou produkci. Proti tomu je dnes stále častěji slyšet hlasy volající po vzniku lokalit s přirozenou druhovou rozmanitostí [Sádlo, 2002: 23].

2.3 Rekultivace

V následující kapitole se budu věnovat problematice rekultivace, která je pro naši práci klíčová. Zaměřím se na podrobné představení jak významu pojmu rekultivace, tak i jejích procedurálních částí.

Po roce 1993 dochází na území České republiky k postupnému útlumu těžební činnosti. Mnohé doly či jiné těžebny byly zavírány a celkově bylo báňské hospodářství na našem území omezeno. Vznikaly tak velké těžební prostory, které již nebyly aktivně využívány, což mělo za následek vznik prostor, ve kterých bylo nutné zahladit veškerá následky těžby.

Průvodním jevem těžby nerostných surovin je technogenní transformace krajiny, kdy dochází k destrukci jejích základních přírodních složek v prostoru hydrosféry, litosféry, pedosféry i biosféry. Dalším doprovodným jevem je i destrukce nejrůznějších složek sociálního prostředí. Dochází k výrazným změnám struktur, jak v sociálně

ekonomické sféře, tak i ve sféře ekologické. V rámci těchto procesů se odehrává destrukce a devastace struktury samotné a tím pádem i destrukce a devastace funkcí všech jednotlivých ekosystémů konkrétní krajiny [Štýs, 1981: 21]. Jednou z platných definic rekultivace je Štýsova definice, ve které je rekultivace popisována: *„Rekultivace je antroporegulačním faktorem v dynamickém procesu vývoje přírody s funkcí převážně kladných zpětných vazeb, kterými je usměrňován vývoj struktury a funkcí devastovaných částí krajiny, a to urychlením tvorby ekologicky stabilizujících prvků; současně dochází k plánovité tvorbě biologicky i sociálně vhodných poměrů ve prospěch přírody i člověka.“* [Štýs, 1981: 23].

Další možnou definicí rekultivace najdeme ve slovníku cizích slov, který rekultivaci definuje jako opětovné vytvoření orné půdy na neplodných výsypkách, v lomech a dalších lidskou činností zdevastovaných územích. To koresponduje s tradičním pojetím, kde se rekultivace skutečně zaměřují primárně na vytvoření nové vrstvy ornice, která se v co nejkratším časovém horizontu ozelení [Sádlo, 2002: 23]. Rekultivace jako takové můžeme podle Sixty označovat, jako pokus člověka urychlit přírodní procesy, které z jeho pohledu trvají příliš dlouho. Pokud ale pojmáme rekultivace v tomto duchu, pak se vystavujeme nebezpečí v tom smyslu, že v sobě nesou „osten“ budoucí ekonomické a hospodářské efektivity, která je redukována pouze na přinášení bezprostředního hospodářského efektu pro prvovýrobu [Sixta, 2013: 7-8].

Podle Řehouňkové obecně platí, že pomocí rekultivací by mělo být dosaženo původního stavu krajiny před zahájením těžby. Pokud tedy zahajujeme těžbu v lokalitě, kde je pole, je cílem rekultivačních prací opět pole. Za výjimku

můžeme považovat rekultivace hydrické. Ty jsou využívány v případě, že těžba probíhá pod hladinou spodní vody, a proto je nemožné navrátit krajíně původní podobu [Řehouňková, 2007:8].

Za hlavní smysl provádění rekultivačních prací lze označit vytváření nové krajiny, která by měla mít pro člověka opět vyvážené životní prostředí a která by měla plnit všechny své funkce - ekologickou, ekonomickou, hygienickou, rekreační a estetickou. [Štýs, 1981: 24]. Tomu oponuje známý biolog a propagátor ekologie obnovy v České republice Karel Prach. Ten tvrdí, že rekultivace, zvláště ty technické, mají v prostředí České republiky špatně nastavené ekonomické a legislativní mechanismy a často jsou prosazovány v zájmu konkrétních subjektů za účelem finančního zisku. Vystupuje s obrázkem rekultivace, nutno podotknout že technického typu, jako činnosti, která je především výhodným byznysem [Prach, 2009: 264].

2.3.1 Technické rekultivace

V další podkapitole si objasníme pojem technické rekultivace, který se následně v prováděném výzkumu ukázal jako značně problematický. Pojem technická rekultivace je často užíván jako označení pro rekultivační projekt obnovy přírody, který je navrhnout a vytvořen člověkem. Je to termín často používaný jako antonymum ke slovu přírodě blízká obnova nebo přirozená sukcese. Použití termínu technické rekultivace ovšem není zcela správné především z důvodu, že samotný odborný termín technická rekultivace má zcela jiný význam. Korektním obsahovým významem tohoto termínu je označení jedné z konkrétních fází rekultivačního cyklu. Pokud se budeme o rekultivacích bavit s jakýmkoliv

člověkem z praxe či odborníkem na tuto problematiku, je velice pravděpodobné, že budeme-li využívat termín technická rekultivace jako synonymum rekultivační činnosti, dojde ke vzájemnému nepochopení či různým nedorozuměním.

V rámci technických rekultivací území jsou prováděny práce na úpravě terénu vytvarováním ploch s požadovanými sklony, například těsnění dna u vodních nádrží, odvodnění výsypek pomocí otevřených příkopů a drenáží, vytvoření hospodárnice atd. Pod označením hospodárnice si představíme nejrůznější typy komunikací sloužící pro přepravu techniky a pohyb veškerého stavebního materiálu. Při technické rekultivaci má zásadní význam [Příkryl, 2007: 11]. Jednou ze zajímavostí, se kterou jsem se při provádění svého výzkumu setkala, byl právě pojem hospodárnice. Použití tohoto označení mi bylo vysvětleno tak, že hospodárnice je typ komunikace sloužící pouze pro zajištění infrastruktury na výsypce. Velký důraz byl kladen na to, že se nejedná o technickou stavbu, a proto není nutné provádět její zápis do katastru nemovitostí. Dále mi bylo řečeno, že firma Sokolovská uhelná na svých rekultivačních stavbách využívá pro infrastrukturu pouze hospodárnice, nikoliv žádné cesty z výše uvedeného důvodu.

V rámci mé práce budu termín technická rekultivace tedy využívat spíše v prvním uvedeném významu, čili jako antropogenní způsob rekultivace těžbou nerušeného území, nikoliv označení pro konkrétní fázi rekultivačního cyklu. Zajímavé je, že označení technická rekultivace s obsahovým významem právě onoho typu rekultivační činnosti je často uváděno i v odborné literatuře, a proto užívání pojmu takovýmto způsobem nevnímám jako problematické.

2.3.2 Fáze rekultivačního procesu

Nyní si stručně představíme jednotlivé fáze, do kterých členíme rekultivační proces:

1. Přípravná fáze rekultivační problematiky: Podle Štýse během této fáze dochází k plnění funkce preventivní a optimalizační. Pracuje se zde s tím, že je nutné řešit nejrůznější střety zájmů s důrazem na prosazování celospolečenských zájmů. V rámci této fáze dochází k tzv. průzkumu ložiska, který je koncipován, aby poskytoval informace důležité nejen pro otevření ložiska a jeho exploataci, ale i pro následné plánování budoucích rekultivačních prací. Vzhledem ke všem zmíněným skutečnostem je nutné důkladně zvážit všechny možné dílčí střety společenských zájmů již při stanovování dobývacího prostoru. Důležitým faktem je, že rekultivační záměry mají být již zaneseny v územně plánovací dokumentaci. Konkrétně by to mělo být v rámci obecného řešení rozvoje územní organizace struktur konkrétních územních celků – územního řešení těžby i rekultivace [Štýs, 1981: 25].

2. Důlně technická fáze rekultivační problematiky (technická rekultivace): Vesecský tvrdí, že tato fáze začíná již na samém počátku těžební aktivity v dané lokalitě. Problémem, kterému je nejčastěji nutné čelit, je řešení odvodňování podloží výsypek. Pokud není výsypka dostatečně odvodněna, dochází ke skluzům a také ke snižování kapacity výsypek. Podcenění zavodnění podloží výsypek může způsobovat problémy později při provádění rekultivačních prací či jejich dokončení. S tímto faktem jsou spojeny obrovské náklady. Dalším důležitým procesem v rámci technické fáze rekultivace je umístování a tvarování výsypek v souladu s jejich okolní krajinou. Při této činnosti je nezbytně nutné brát v potaz stav a funkční poslání okolních pozemků. Je to klíčové u pozemků v blízkosti lidských sídlišť

a pro plánované zemědělské rekultivace. Následné úpravy povrchů svahů a náhorních plošin, které se týká především vytvoření odpovídajících sklonů, je činností, jež se řídí zásadami rekultivační prevence. [Vesecký, 1981: 613].

3. Biotechnická fáze rekultivačního cyklu podle Štýse: V této fázi jsou prováděny technické práce, jejichž hlavním úkolem je zlepšovat ekologické vlastnosti území a to nejen území určených k rekultivaci. Hlavní smysl je tedy odstranění deficitní povahy daného stanoviště. Řadíme sem: terénní úpravy, navážky úrodných a potenciálně úrodných hornin a zemin, základní půdní meliorace, hydromeliorační opatření, technickou stabilizaci svahů a systém protierozních opatření, výstavbu komunikací. Další skupinou, která se v rámci této fáze využívá, je skupina prací biologické povahy [Štýs, 1981: 25 - 30].

4. Postrekultivační fáze: Štýs tvrdí, že tato fáze je zahájena v momentě, kdy dochází k předání zrehabilitovaných pozemků do jejich dalšího užívání. Postrekultivační fáze se dělí dle jednotlivého typu rekultivace. Pokud jde o rekultivace zemědělské, jedná se o specifické problémy ve vztahu k udržování a zvyšování úrodnosti zrehabilitovaných pozemků. Pokud jde o lesnické, lesoparkové či parkové kultury, jde o účelný systém pěstebních opatření a účelové zakládání kultur [Štýs, 1981: 32].

2.3.3 Typy rekultivací

V této podkapitole se budu zabývat představením čtyř existujících typů technických rekultivací. Každý jednotlivý typ je využíván v konkrétních lokalitách, za konkrétních specifických podmínek. Dnes již ale není neobvyklou praxí ani kombinování více jednotlivých typů rekultivací v jednom rekultivačním projektu.

2.3.3.1 *Zemědělská rekultivace*

Hlavním cílem zemědělské rekultivace je obnova zemědělské činnosti v rekultivované lokalitě. Stěžejní aktivitou je rekultivace, pomocí které je stanoven půdní fond, který byl v období před započítáním samotné těžby vyjmut a uschován. Technologický postup zemědělských rekultivací je z velké části ovlivněn požadovanou výslednou formou rekultivace, to znamená, zda má být výsledkem rekultivační činnosti orná půda, trvalé travní porosty, vinice, sady aj. Největší popularitě se tento typ rekultivací těšil v období mezi 70. a 80. lety 20. století. Po transformaci politického a ekonomického systému státu dochází k postupnému útlumu zemědělských rekultivací zejména potravinářské výroby. Klíčovou roli zde hrají změny vlastnických vztahů k půdě, které výrazně omezily provádění zemědělských rekultivací na těžbou narušených plochách. Tento trend přetrvává dodnes. „*Obvyklý způsob realizace zemědělských rekultivací spočívá v navezení a rozprostření organické hmoty na plochu, následuje orba, vláčení, smykování, síje přípravných plodin, jejich zaorání, hnojení a v konečné etapě pěstování cílových plodin nebo zatravnění pozemků.*“ [Gremlica, 2011: 34]. Provádění technických a biologických rekultivací zaměřených na obnovu zemědělského půdního fondu je často prováděno v lokalitách, kde již není díky devastaci prostředí možné získat kvalitní produkční zemědělské pozemky. V minulém režimu bylo při provádění zemědělských rekultivací trendem provádět tyto rekultivace ve velkoplošném měřítku, kdy častým výsledkem byly velké ucelené zemědělské plochy s nedostatečným množstvím ekologických stabilizačních prvků, které by v tomto typu krajiny sloužily jako prvky územních systémů ekologické

stability např. biocentra nebo biokoridory [Gremlica, 2011: 33-36].

2.3.3.2 Lesnická rekultivace

Využívání lesnických rekultivací na výsypkových stanovištích má v České republice dlouhou tradici. V současnosti je problematika zalesňování ploch výsypek skrze lesnické rekultivace často diskutovanou otázkou lesnické teorie i praxe. Při vytváření rekultivačního návrhu řešení území zdevastovaného těžbou, je dle Dimitrovského vždy třeba zajistit vyvážený poměr krajinotvorných fenoménů a respektovat stupeň devastace původní krajiny, industrializaci a urbanizaci krajiny, imisní zatížení krajiny a demografické poměry řešeného území. I přes velké množství vědeckovýzkumných pracovníků specializovaných na problematiku rekultivací, neexistuje jednotný názor na nejvhodnější způsob obnovy lesního porostu na výsypkách, ba právě naopak - hlediska jsou velmi odlišná, v některých případech dokonce i protichůdná. Výsledkem této situace je pak zakládání rozdílných lesních porostů s odlišnou druhovou skladbou na různých místech např. Sokolovska, Chomutovska atd. A právě na lesních porostech vznikajících na plochách výsypek a odvalů, lze spatřit to, jak se v rámci řešení rekultivační problematiky prolínají poznatky v jednotlivých vědních disciplínách a uplatňují se jak teoretické, tak praktické poznatky z celé řady přírodovědných a specializovaných lesnických vědních subdisciplín [Dimitrovský, 2001: 114 – 116].

2.3.3.3 *Hydrická rekultivace*

Vodní zdroje jsou limitujícím faktorem pro rozvoj lidstva po celou jeho historii. Hydrická rekultivace neboli mokrá varianta rekultivace je limitována především technologií potrubní fronty. Při uplatňování hydrické rekultivace je cílem sanačních a rekultivačních prací vznik nové vodní plochy. Tyto plochy vznikají dvojím způsobem. Buď odvodňováním výsypkových ploch, nebo zatápěním zbytkových jam. Faktory ovlivňující velikost nově vzniklých vodních ploch jsou podle Dimitrovského převýšení, srážkové podmínky, sklonitost, geologicko pedologická povaha zemin, velikost a tvar odvodňovaných území. Nově vznikající vodní plochy jsou významným krajínotvorným fenoménem. Hydrické rekultivace jsou velmi často využívány v lokalitách, ve kterých došlo k devastaci krajiny díky těžbě hnědého uhlí. Zároveň jsou schůdnou variantou jak se vypořádat s problematikou zbytkových jam, které jsou jinak velmi složitým technickoekonomickým problémem. Provádění rekultivačních a sanačních prací se řídí na základě zpracování dlouhodobého Generelu celého dotčeného území. Důležitost obnovy hydrologických podmínek v dané oblasti, je často patrná z nově nastolených celospolečenských zájmů spojených s uspokojivou obyvatelností krajiny [Dimitrovský, 2001: 102 – 103].

2.3.3.4 *Ostatní rekultivace*

Do tohoto typu rekultivací patří především plochy, které primárně neslouží k žádnému hospodářskému účelu, nýbrž jsou vhodné např. k vybudování sportovních areálů, skládek, podnikatelských aktivit, k posílení systému ekologické stability či ke zvýšení biodiverzity krajiny atd. *„Ostatní rekultivace se zpravidla člení podle účelu na:*

- *ostatní veřejnou zeleň: vegetace ve sportovních a rekreačních zónách, podél vodních toků a vodních nádrží, remízků, sukcesních ploch a podél komunikací,*
 - *ostatní komunikace: místní a účelové komunikace, parkovací plochy,*
 - *rekreační a sportovní plochy: hřiště a stadiony, jízdrny, dostihové dráhy a střelnice,*
 - *rekreační a ubytovací plochy: kempy a tábořiště,*
 - *kulturní a osvětové plochy: zoologická zahrada a skanzen,*
 - *plochy pro podnikatelské aktivity: pro komerční využití.“*
- [Vráblíková, 2010: 26].

U tohoto typu rekultivace lze říci, že se jedná o klíčový prostředek pro obnovu ekologicky stabilní krajiny, což je klíčové pro udržitelný rozvoj daného území [Vráblíková, 2010: 26].

2.4 Legislativní ukotvení rekultivací

Stejně jako každá lidská činnost i oblast rekultivací je upravována platnými právními předpisy. Jde o velmi komplexní a složitou problematiku zasahující do celé řady právních odvětví.

Velmi důležitým právním předpisem v oblasti rekultivací je tzv. horní zákon, který upravuje náležitosti samotného dobývání nerostných surovin a všech činností, jejichž následky jsou předmětem rekultivačních prací. Pro účely diplomové práce nám postačí stručný přehled jeho vývoje od vzniku samostatné České republiky. V roce 1992 dochází v nově vznikající České republice k formování nové právní úpravy a reformám stávající legislativy v oblasti báňské činnosti. Báňská problematika je zahrnuta i v samotné ústavě

České republiky, kdy je v ní mj. uvedeno, že stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Dalším zákonem stěžejním pro tuto problematiku je zákon č. 41/1957 Sb. o využití nerostného bohatství (horní zákon) [Valášek, 2009: 54]. Horní zákon za svou existenci prošel celkem sedmi změnami a dodatky. V roce 1988 dochází k nahrazení tohoto zákona zákonem č. 44/1988 Sb. o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), na který navazovaly zákony č. 61/1988Sb. (zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě). Dalším navazujícím zákonem na zákon č. 44/1988 Sb. byl zákon č. 62/1988 Sb. (zákon o geologické práci a o Českém geologickém úřadě). I tyto zákony prošly za období své platnosti poměrně bouřlivým vývojem. Za období od roku 1988 do roku 2007 u nich došlo k obrovskému množství úprav, dodatků a změn. Hlavním faktorem, který tyto změny zapříčinil, byla změna společensko politických poměrů. Důsledkem všech změn je stav, kdy se horní zákonodárství stalo víceméně nepřehledné [Valášek, 2009: 54].

Dle báňského úřadu patří mezi nejzásadnější zákony, ukládající těžebním společnostem povinnost provádět sanační a rekultivační práce, zákon č. 61/1988 Sb., kde se v ustanovení podle § 10 odst. 5 hovoří o tom, že při trvalém zastavení provozu v dole, či lomu je organizace povinna zajistit jejich likvidaci nebo předložit obvodnímu báňskému úřadu projekt, v němž je zpracováno jejich jiné využití. Pokud se tak nestane a je ohrožena bezpečnost nebo zdraví lidí, nařídí obvodní báňský úřad provedení likvidace na náklady organizace. Tato povinnost je obecná a musí být bezpodmínečně splněna každou těžební organizací, bez ohledu na výši rezerv finančních prostředků. Povinnost zajistit a provést sanaci a rekultivaci na území pozemků dotčených těžbou je těžební organizacím ukládána podle

§31 odst. 5 zákona č. 44/1988 Sb., kde je uvedeno, že organizace je povinna zajistit sanaci, v níž je zahrnuta i rekultivace území podle zvláštních předpisů, a to na všech pozemcích zasažených těžbou a monitorování úložného místa po ukončení jeho provozu. Sanací je v tomto zákoně myšleno odstranění škod na krajině komplexní úpravou území a územních struktur. I tato povinnost je obecná a její plnění je závazné bez ohledu na objem rezerv finančních prostředků [web 4].

Dalším důležitým aspektem je povinnost těžebních organizací vytvářet rezervu finančních prostředků k zajištění sanace a rekultivace podle zákona č. 44/1998 ve znění zákonů č. 541/1991 Sb., 168/1993 Sb. a 313/2006 Sb. Od roku 2004 vzniká organizacím povinnost tyto finanční prostředky ukládat na zvlášť vázané účty. To je upravováno zákonem č. 593/1992 Sb. ve znění zákonů 483/2003 Sb. a 223/2006 Sb. Čerpání finančních prostředků na sanační a rekultivační práce je upraveno ustanovením §37a odst. 2 zákona č. 44/1988 Sb. v platném znění [web 5].

Dalším významným právním předpisem je dle normativů ministerstva životního prostředí zákon č. 50/1976 o územním plánování a stavebním řádu ve znění pozdějších předpisů. Zákon vymezuje cíle a úkoly územního plánování. Obsahuje také § 2, ve kterém je mezi činnosti a úkoly územního plánování zahrnuto také určení nutných sanačních, rekonstrukčních a rekultivačních zásahů do území a stanovení způsobů jeho dalšího využití. Významným zákonem v této oblasti je zákon č.334/1992 Sb. České národní rady o ochraně zemědělského půdního fondu, který požaduje co nejméně narušovat zemědělskou půdu a po ukončení nezemědělské činnosti neprodleně provést terénní úpravy vedoucí k tomu, aby dotčené území pomocí rekultivací bylo co nejdříve

způsobilé k plnění dalších funkcí v krajině. Na tento zákon navazuje vyhláška ministerstva životního prostředí č. 13/1994 Sb., upravující některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu, konkrétně § 10, jenž pojednává o postupech k zajištění ochrany zemědělského půdního fondu při zabezpečení skrývky kulturních vrstev půdy, jejího provádění a využití skrývaných zemin [web 6].

Důležitými předpisy figurujícími v problematice rekultivací jsou právní předpisy z oblasti ochrany životního prostředí. Mezi ně řadíme zákon č. 114/1993 Sb. o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, zákon č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí, zákon č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší, zákon č. 67/2008 o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů atd. [web 7].

Hlavním účelem všech právních předpisů je usměrňovat těžební aktivity společností s ohledem na životní prostředí, biodiverzitu ekosystémů, krajinu a krajinný ráz atd. Jejich důležitou funkcí je vytváření protitlaku proti zájmům různých individuálních subjektů. Často tedy slouží jako zbraň na ochranu přírody v každodenních střetech veřejných zájmů se zájmy soukromými.

2.5 **Financování rekultivací**

V roce 1993 byla státní báňské správě udělena působnost schvalovat a kontrolovat výši rezerv finančních prostředků na provedení sanací a rekultivací pozemků dotčených těžbou. Státní báňská správa plní v oblasti rekultivací hned několik dalších klíčových funkcí. Řadíme mezi ně např. povolování čerpání z finančních rezerv a

kontrola následného čerpání prostředků z těchto rezerv. Na základě provedených kontrol lze konstatovat, že v České republice tyto relativně nově stanovené povinnosti většina těžebních organizací dodržuje bez závažných porušení. Ze strany tuzemských organizací tedy převažuje odpovědný přístup k těmto nově vzniklým povinnostem. Problematická je zde povaha vytvořených finančních rezerv, přičemž tento problém spadá pod agendu příslušných finančních orgánů. „Získání některých potřebných podkladů bylo nutné vyřešit změnou vyhlášky č. 172/1992 Sb. o dobývacích prostorech. Novelou této vyhlášky vydanou pod č. 351/2000 Sb. je na organizaci požadován souhrnný plán sanací a rekultivací celého území dobývacího prostoru. Organizace tedy sama navrhne již při stanovení dobývacího prostoru jeho sanaci a rekultivaci podle výše uvedených předpisů.“ [Stiebitz, 2001]. Těžební organizace jsou povinné předkládat již při projednávání územně plánovací dokumentace velkých územních celků, sídelních útvarů a zón příslušnému obvodnímu báňskému úřadu vyjádření o využití území po skončení hornické činnosti. Nově jsou patrné i tendence, které by v rámci připravované novely vyhlášky č. 351/2001 Sb. příslušnému obvodnímu báňskému úřadu umožňovaly od těžební organizace, pro kterou dobývací prostor stanovuje, vyžadovat vypracovaný územní plán obce, popř. i to, aby se těžební organizace iniciovala na jeho vypracování, dopracování či se podílela na projekčních pracích [Stiebitz, 2001].

Veškeré rekultivační práce jsou hrazeny z rezerv na sanaci a rekultivaci, které jsou dle horního zákona povinny těžební organizace vytvářet. Základní jednotkou těchto rezerv je měrné zatížení každé vytěžené tuny uhlí. V roce 2002 se cena dle této kalkulace pohybovala zhruba na 19,49 Kč za tunu. Tyto rezervy jsou každoročně čerpány dle plánovaného

rozpočtu, např. „*Usnesením vlády ČR ze dne 27. listopadu 1991 č. 490 k programu ozdravění životního prostředí v okrese Sokolov na léta 1992 – 1995 s výhledem do roku 2000 a další zákonné normy a prováděcí předpisy ovlivnily záměry Sokolovské uhelné, a. s., Sokolov i v oblasti sanací a rekultivací*“ [Pöpperl, 2002]. Pro období mezi roky 2001 – 2005 byl vypracován další program sanací a rekultivací s názvem „Zvláštní režim plán sanací a rekultivací na období 2001 – 2005.“ V rámci tohoto programu byla nutná úzká spolupráce se zástupci dotčených měst a obcí. [Pöpperl, 2002]. Stěžejním záměrem projektu byla obnova vodních ploch a vodohospodářských poměrů v oblasti Sokolovska, cílem nebylo jen dosáhnout maximální diverzity krajiny, ale i maximální estetické hodnoty rekultivované krajiny po ukončení těžební činnosti. Dokument je projednáván vždy na období 5 let a je schvalován Ministerstvem životního prostředí, konkrétně Odborem výkonu státní správy IV v Ústí nad Labem [Příkryl, 2007: 10].

Výsledná podoba krajiny, která vznikne v rámci rekultivačních činností, nevzniká náhodně, nýbrž jako výsledek velmi komplikovaného procesu. Štýs označuje jako prostředek pro zajištění stability v rámci rekultivační praxe *Generely rekultivací*. *Generel* je územně technickým podkladem zajišťujícím zákonné garance koncepční dynamické stability na bázi stavebního zákona. Upravuje také zásady výstavby např. dlouhodobého územního plánování. Na základě těchto skutečností se rekultivační strategie dostává do sféry obecně závazných územních plánů [Štýs, 2009].

2.6 Region Sokolovsko

Sokolovsko je region, který můžeme rozdělit do tří charakteristických oblastí. Severní část se nachází v podhůří Krušných hor, střední část leží v Sokolovské hnědouhelné pánvi a jižní část se rozprostírá na území CHKO Slavkovský les. Ve středu našeho zájmu je střední část Sokolovska, kde dochází již desítky let k těžbě hnědého uhlí. Těžba je zde zásadním činitelem, který ovlivňuje ekonomickou situaci a podobu regionu. Těžba v regionu má jak negativní stránky především devastaci životního prostředí, tak i pozitivní stránky jako např. to, že poskytuje stabilní zaměstnání velké části obyvatel. V posledních letech se situace výrazně zlepšuje. Významnou měrou k tomu přispívají četné rekultivace vzniklé na místech bývalých lomů a jejich výsypek. Na území Sokolovska tedy v posledních dvaceti letech vznikla celá řada rekultivačních staveb jako např. lesoparky, vodní nádrže či golfové hřiště. Město Sokolov leží v centru těchto rekultivovaných území. Sokolovsko je oblastí, kde dosud aktivně probíhá těžba hnědého uhlí, dochází ale k postupnému útlumu těžby a v dohledné době bude nutné restrukturalizovat zdejší průmyslová odvětví. V regionu je aktivní poslední velkolom Jiří, přičemž doba těžby na něm je odhadována zhruba cca na 20 až 30 let [web 8]. Region tedy stojí na prahu nové éry, kdy dosavadní hlavní činnost těžby uhlí ustoupí do pozadí a vznikne prostor pro rozvoj nových oblastí v podnikatelské, zpracovatelské a průmyslové sféře v regionu.

2.6.1 Historická perspektiva hornictví na Sokolovsku

V podkapitole si představíme region, do kterého je má práce zasazena. Sokolovsko leží v Karlovarském kraji mezi městy Cheb a Karlovy Vary. V diplomové práci mne zajímá

především konkrétní lokalita - prostor bývalého lomu Silvestr a jeho výsypka. Ta se nachází zhruba 1 až 2 km jihovýchodně od města Sokolov ležícího v centrální části Sokolovské hnědouhelné pánve.

Sokolovsko je historicky poměrně velkým pěstitelem chmele, který se zde pěstoval zhruba 200 let. Chmelařství bylo v tomto regionu ukončeno až s nástupem důlní činnosti v 19. století. Mezi hlavní důvody patřily hlavně výhodnější finanční podmínky, které stály za odlivem pracovních sil z chmelnic. V tento moment se tvář okolí Falknovska (pozn. historický název Sokolova) začíná měnit prostřednictvím uhelného průmyslu [Jiskra, 1997: 114].

Dochází zde k transformaci původně zemědělského regionu na region průmyslový. Rojík odkazuje ve své práci o historii těžby uhlí v regionu na historické doklady, kdy první dochovaná zmínka o výskytu uhlí v regionu je již z roku 1545 a jejím autorem je Agricola. První zmínka o funkčním uhelném dolu v oblasti pochází z roku 1772. Na konci 18. století jsou odkryty tři nejstarší sloje regionu - Antonín, Anežka a Josef. Sokolovský region začíná být z velké míry průmyslový a uhlí zde je využíváno v ohromném množství. Zpočátku byly hlavním odběratelem menší chemické manufaktury, porcelánky, sklárny a přádelny. Ale v první polovině 19. století se tato skutečnost mění a dominantním subjektem ve spotřebě uhlí v regionu se stává tamější průmyslový gigant minerální závody Jana Davida Starcka, známé také pod pozdějším označením Dolové a průmyslové závody [Rojík, 2010: 173]. A v tento moment je jasné, že Sokolovsko se v budoucnu stane čistě průmyslovým regionem. Mezi průmyslová odvětví, kterým se díky přítomnosti uhlí a intenzivní důlní činnosti historicky dařilo, byl především chemický průmysl a strojírenství. Dále to bylo

sklářství a zpracování kaolínu [Vesecký, 1981: 607]. Fenomémem, který průmyslový rozvoj umožnil, bylo budování infrastruktury konkrétně parostrojní železnice.

Dalším fenoménem, který se v druhé polovině 19. století významně zapsal do historické podoby regionu, bylo budování významných hlubinných dolů. Mezi největší patřily Anežka v Lískové, Adolf a Žofie nacházející se na území dnešních Bukovan a Marie v Královském Poříčí. Na tu dobu zde byly používány moderní technologie. Důležitým momentem 20. století v oblasti těžby je elektrifikace dolů. Díky modernizaci důlních provozů překročila těžba uhlí v roce 1886 v sokolovském revíru hranici 1 milionu tun ročně. Kvalitní sokolovské uhlí bylo žádaným artiklem i na zahraničních trzích. Téměř polovina objemu těžby směřovala na německé trhy, ale poptávka po něm byla v dalších zemích např. ve Švýcarsku, Itálii, Francii atd. [Rojík, 2010: 173 - 174]. V této etapě dochází k rozvoji zdejšího hornictví, jsou otevírány další nové lomy a malolomy a mnohé existující lomy se rozšiřují. Po tomto období rozvoje však přichází období daleko chmurnější. Období druhé světové války zasáhlo negativně všechny oblasti lidské činnosti a u uhelného průmyslu tomu nebylo jinak. Během válečných let nedocházelo k téměř žádným investicím do dolů, díky tomu začalo být vybavení zastaralé. Převládá zde hlubinný způsob těžby a na území sokolovské hnědouhelné pánve je funkčních 39 hlubinných dolů a 15 malolomů. Úroveň mechanizace v dolech je velmi malá a zastaralá. Dalším problémem, se kterým se hornictví v tomto období potýkalo, byl nedostatek pracovních sil, což se často řešilo nucenými pracemi válečných zajatců. Výsledkem válečných let je velmi špatná technická vybavenost dolů a díky odsunům sudetských Němců a odchodu válečných zajatců i kritický nedostatek zaměstnanců. Situace se začíná obracet až tři roky po

ukončení války [web 9 23.1.2016 10:05]. Dostáváme se do období, kdy nejen hornictví, ale i celou společnost, čekají velké změny.

Po roce 1945 jsou uhelné společnosti přiřazeny pod národní správu a brzy na to jsou znárodněny. O rok později v návaznosti na poválečné události vzniká národní podnik Falknovské hnědouhelné doly. Tento podnik je následně přejmenován na Hnědouhelné doly a briketárny Sokolov. V rámci nově vzniklého podniku jsou pod jeho správu sjednoceny všechny uhelné doly v revíru. Následují další změny. Mezi nejvýraznější patří celková změna způsobu těžby, kdy se v sokolovském regionu již úplně upouští od těžby hlubinné a těží se pouze povrchovým způsobem [Rojík, 2010: 175 – 176]. Vidíme, jak dochází postupně k výrazné plošné devastaci životního prostředí a krajiny. Je to zásadní zlom, který postupně přetváří celou tvář regionu. Dochází k neustálému zvyšování objemů těžby, což má za následek stále fatálnější devastování krajiny. V 50. letech se poprvé v historii revíru setkáváme s fenoménem takzvaných velkolomů, mezi které patří Medard - Libík, Jiří nebo Družba. Tyto velkolomy jsou postupně vybaveny technologickými celky s vlastní zpracovatelskou základnou. Objemy těžby v období socialismu se v revíru prudce zvyšovaly. V roce 1956 byl objem těžby vyšší než 11,5 milionu tun, v 60. letech to již bylo okolo 17 milionů tun ročně. V roce 1983 dosáhl objem těžby historického maxima 22,6 milionů tun ročně [Rojík, 2010: 178]. Sokolovsko bylo tedy regionem, který se díky těžbě v socialistickém období výrazně rozvíjel po straně infrastruktury, osídlení a kulturního zázemí.

Nicméně pokud na situaci pohlédneme z druhé strany, příroda a krajina v regionu byla těžbou postižena fatálním

způsobem. Od roku 1983 dochází k postupnému útlumu těžby. V 90. letech vstupujeme do další etapy uhelného průmyslu na Sokolovsku, kdy vznikají nové státní podniky např. Palivový kombinát ve Vřesové. V důsledku vyčerpání uhelných zásob, aplikací nových ekonomických hledisek a nových zákonů na ochranu životního prostředí je v revíru v roce 1991 uzavřen historicky poslední funkční hlubinný důl Marie. Následně na to je postupně ukončována těžba na několika dalších lomech, což se dále děje průběžně až do roku 2000. Nejsou ale uzavírány pouze samotné lomy, ale i nejrůznější zpracovatelské závody, jako například briketárna Tisová v roce 1992, některé třídírny atd. V roce 1994 poklesl objem těžby na 11,9 milionu tun ročně. V tom samém roce vzniká společnost, která bude mít v následujících letech zcela zásadní vliv na podobu regionu a jeho ekonomické poměry. V roce 1994 vzniká firma Sokolovská uhelná a.s. [Rojík, 2010: 181].

2.6.2 Ochrana přírody a krajiny na Sokolovsku a CHKO Slavkovský les

V další kapitole si stručně nastíníme přírodní poměry, které na Sokolovsku panují. Důležitým aspektem, kterému v této kapitole budu věnovat pozornost, je existence CHKO v těsném sousedství bývalých těžebních lokalit. Představíme si chráněnou krajinnou oblast ležící v relativně bezprostřední blízkosti areálu Golfového klubu Sokolov.

Chráněná krajinná oblast Slavkovský les má rozlohu 606 km², což je zhruba polovina celkové rozlohy Slavkovského lesa. Byla zřízena výnosem Ministerstva kultury ČSR 3. května 1974. Samotný výkon správy této CHKO byl zahájen v září téhož roku. CHKO Slavkovský les byla v pořadí již 11 chráněnou krajinnou oblastí na území ČSR. Každá činnost

spojená s ochranou krajiny a přírodních jevů má u každé jednotlivé oblasti svůj specifický účel. V případě CHKO Slavkovský les je to ochrana lázeňského prostředí a přírodních léčivých zdrojů. Vyhlášení chráněného území bylo velmi komplikované. Hlavním důvodem svárů bylo to, že území se dotýká oblasti dobývacích prostorů Sokolovské hnědouhelné pánve. Původní rozloha CHKO měla být 640 km². Bohužel rozloha byla však kvůli těžebním zájmům v několika oblastech zmenšena na 606 km² [Weiser, 2006: 30 – 31]. Historicky tu existoval střet zájmů, kdy na jedné straně stála ochrana přírody a na straně druhé těžba nerostných surovin. Naštěstí v této lokalitě byly upřednostněny zájmy ochrany přírody před těžbou nerostných surovin, přičemž ale i těžba nerostných surovin má svou historickou tradici.

CHKO Slavkovský les se rozkládá na větší části území Tepelské vrchoviny a na téměř celém území Slavkovského lesa. Za hraniční linii lze podle Mergla považovat spojnicu mezi městy Karlovy Vary – Mariánské lázně – Kynšperk nad Ohří - Karlovy Vary. Území CHKO se rozprostírá v nadmořské výšce od zhruba 396 do 982 m. n. m [Rothbauer, 2003: 40 - 41]. Při zřizování zdejší CHKO byly hranice stanovovány na základě kompromisu mezi návrhy orgánů ochrany životního prostředí, zájmy těžebních organizací v oblasti Sokolovské a Chebské pánve a v neposlední řadě mezi vojenskými zájmy. Je zde patrná snaha o vedení hranic po jasně zřetelných liniích. Díky těmto faktorům nebylo možné zahrnout do chráněného území celé zázemí léčivých zdrojů. Dalším důležitým bodem byla také problematika blízkých průmyslových zón, dopravní infrastruktury a dalších komerčních zájmů [Mergl, 2004: 499]. Výsledná podoba CHKO Slavkovský les je jakýmsi kompromisem, jehož hlavním účelem bylo zajistit, aby byly co nejvíce uspokojeny zájmy všech dotčených stran. A

zároveň nedošlo k ohrožení přírodních léčivých zdrojů a lázeňského prostředí.

Weiser ve své publikaci hovoří o tom, že zhruba dvě třetiny oblasti pokrývají lesy, převážně se jedná o smrčiny. Vyskytuje se zde však pestrá škála biotopů. Mezi nejcennější z nich patří rašeliniště, mokřady, dále pak bučiny a bory. V neposlední řadě i extenzivně obhospodařované louky a skalní ochozy. Významnou roli zde sehrává ochrana prvku krajinného rázu, která se velmi těsně pojí s estetickým vnímáním krajiny. V oblasti existují rozsáhlé obydlené plochy s intenzivním hospodářským využitím. Pro tyto konkrétní lokality je nutné upravit kritéria ochrany. Z toho důvodu zde existují čtyři zóny ochrany. První a druhá zóna pokrývají zhruba 40% území oblasti. Tato území nejsou osídlena, ani zde neexistují žádné výrobní plochy. Pravidla ochrany jsou zde přísnější než ve třetí a čtvrté zóně. Specifikem této oblasti je skutečnost, že jednotlivé zóny ochrany od sebe nejsou v terénu odděleny značením. Uvnitř CHKO Slavkovský les se nachází 27 maloplošných chráněných území nejrůznějšího významu [Weiser, 2006: 31 – 32].

Musíme si uvědomit, že tyto specifická pravidla se promítají do úpravy provozování všech činností na území CHKO. Existuje tu specifický režim, který je upravován zákonem. Právní normy v této oblasti mají za úkol řešit střety zájmů, které jsou v rovině ochrany přírody každodenní záležitostí.

Jedním z mnoha typů střetů zájmů, se kterým se v dnešní společnosti můžeme setkat, je střet zájmů při těžbě nerostů v chráněných územích, kde na jedné straně stojí těžba nerostných surovin nutných k uspokojování materiálních

potřeb a na straně druhé stojí ochrana přírody. Tuto problematiku upravuje z legislativního hlediska především zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, jež upravuje nejrůznější činnosti probíhající zvláště v chráněných územích v České republice. [Holý, 2001: 99].

Pro pochopení vztahu zdejších obyvatel a místní krajiny je důležité představit si historický rámec vývoje osidlování této oblasti a i způsob, jakým zde zdejší obyvatelé žili a hospodařili. Oblast Slavkovského lesa byla po celou svou historii oblastí, která neměla příznivé podmínky pro zemědělskou činnost. Prvním výrazným obdobím bylo 15. a 16. století, v rámci kterých nastal rozmach těžby stříbra a zejména pak těžby cínů, i když rozvoj této těžby probíhal již od století 13., a to především v okolí Horního Slavkova, Pramenů, Čisté atd. V rámci hornických měst fenomén dolování trval prakticky až do 19. Století. Komunity tamních řemeslníků rozvíjely základnu cechovních řemesel, v jejím centru stálo pro region tolik typické cínařství [Weisner, 2006: 17 – 18].

Nejvýrazněji se v novodobé historii do dějin této oblasti zapisuje konec 2. světové války. Poválečné znovuosidlování kraje je velmi komplikované, především díky dalším faktorům, kterými jsou těžba uranu a umístování vězeňských či vojenských zařízení do oblasti Slavkovského lesa. V rámci těchto aktivit dochází k vylidnění krajiny a zániku mnoha sídel a kultur krajiny. Nepřítomnost lidských sídel a rušivé lidské činnosti začala v oblasti probíhat sukcese přírodních společenstev. Lze tvrdit, že právě vylidnění krajiny přispělo k vyhlášení chráněné krajinné oblasti, na jejímž území nejsou i přes historickou tradici hornictví a zemědělství žádná průmyslová a důlní centra [Weiser, 2006: 18 – 19]. Z pohledu historické perspektivy oblasti je patrné

to, že dominantní lidskou činností po celou dobu osídlení zde byla těžba. Ta vtiskla krajně specifický krajinný ráz. Dodnes je vliv této činnosti na místní krajinu patrný. Na mnoha místech nacházíme nejrůznější historické důlní památky a technické památky, v některých případech i evropského významu.

Ve 20. století začíná být oblast Slavkovského lesa postupně díky svým přírodním krásám a minerálním pramenům cílem turistického ruchu. V období socialismu přináší částečný rozvoj oblasti těžba uranu v okolí Horního Slavkova, která má ale mnoho negativních důsledků pro přírodu. Od roku 1989 je oblast stále častějším cílem turistického ruchu. Díky tomu zde dochází k obnovování kulturních a přírodních památek [Mergl, 2004: 514]. CHKO Slavkovský les můžeme vidět jako oblast plnou příležitostí a nových potenciálů. Nejenže je místem se zajímavou a pestrou historií, ve které se střídají období lesku a úpadku, ale je i místem, ve kterém můžeme vidět to, jak se těžbou degradovaná krajina postupně pomocí přirozené sukcese vrací ke své původní podobě.

2.7 Lom Silvestr

2.7.1 Historie lomu

Předmětem mé práce je detailní zkoumání přeměny lokality nynějšího Golfového klubu v Sokolově. Pro celkové pochopení rozměru transformace této lokality a všech procesů, které při celkové přeměně území probíhaly, je důležité seznámit se s ní i z její historické perspektivy. V této kapitoly si tedy uděláme malou exkurzi do historie oblasti nynější obce Dolní Rychnov a seznámíme se s tím, jak zde

člověk v průběhu historie přetvářel krajinu až do její dosavadní podoby.

První zmínky o lokalitě nynějšího golfového hřiště zaznamenává lokální historik a pedagog Prokop již z roku 1309. V jeho zmínkách je místo označováno jako Rychnawe. Mála vesnička, která se za celou svou historii nestala samostatnou obcí a po níž nezůstala díky těžbě hnědého uhlí dnes ani památka. I takto by se dala popsat osada Horní Rychnov neboli německy Oberreichenau. Jednalo se o německou kolonizační osadu, která byla založena při potůčku Grunbach. Ve starých českých mapách můžeme tento potok nalézt s označením Rychnovský potok. Stejně jako osada i dolní tok potoka musel ustoupit těžební činnosti. V těsné blízkosti této osady se rozkládala obec Dolní Rychnov, která existuje dodnes. Dalšími sousedy obce byly dnes již neexistující vsi Vítkov a Novina. I ty padly za oběť těžbě. Oficiálně se poprvé objevuje zmínka o Horním Rychnově v roce 1454. Pokud se posuneme blíže do současnosti, objevíme zmínky o Rychnově asi v polovině 18. století prostřednictvím mapy Tereziánského katastru. V tomto dokumentu je Rychnov zachycován jako součást panství Nosticů. Je do dvou celků, ty ale nerespektují rozdělení na Horní a Dolní Rychnov. Konkrétnější představu o podobě Horního Rychnova získáváme až díky J. G. Sommerovi prostřednictvím jeho topografie z roku 1847. Ze vzájemného srovnání je zřetelné, že Horní Rychnov je v porovnání s Dolním Rychnovem pouhá víska. Už v této době je v dokumentech zaznamenáván výskyt hnědého uhlí ve jmenované lokalitě [Jiskra, 2000: 53 - 61]. V kontrastu proti dynamicky se rozvíjícímu Dolnímu Rychnovu, který prochází obdobím své největší prosperity a rozmachu, stojí Horní Rychnov. Jak již bylo zmíněno výše, tato vesnice zůstává malou osadou, která ani zdaleka nemůže svým

významem konkurovat Dolnímu Rychnovu. Z Horního Rychnova se stává jakási periferie. Mohl by být považován i přes svou samostatnost za jakousi okrajovou nerozvinutou část Dolního Rychnova.

Jak již bylo uvedeno výše, Dolní Rychnov se stává dynamicky se rozvíjející obcí. Jiskra dokonce tvrdí, že tato obec se oproti ostatním hornickým městům a obcím stává jednou z nejslavnější hornickou obcí v sokolovské hnědouhelné pánvi. K tomuto tvrzení přispívá i fakt, že zde byl v roce 1834 instalován jeden z prvních parních vodotěžných strojů. Sídlo ředitelství zde mělo hned několik těžařských společností, které dobývaly uhlí a dále ho zpracovávaly v celém revíru. Mezi tyto společnosti patřily zejména Dolové a průmyslové závody Johanna Davida Starcka, které před rokem 1945 zajišťovaly 50% vytěženého uhlí v regionu [Jiskra, 2005: 78]. V kontrastu proti dynamicky se rozvíjícímu Dolnímu Rychnovu, který prochází obdobím své největší prosperity a rozmachu, stojí Horní Rychnov, který zůstává malou osadou, jenž ani zdaleka nemůže svým významem konkurovat Dolnímu Rychnovu. Zajímavý je zde fakt, že historicky je osada Horní Rychnov paradoxně mnohem zajímavější, než její úspěšnější soused.

Pro nás významnou kapitolou v dolnorychnovských dějinách je dle Svobody období, kdy probíhala těžba na lomu Silvestr. Těžba na tomto lomu byla zahájena otvírkou v roce 1939 a od října 1940 se zde těžilo uhlí. Tento lom spadl pod těžařskou společnost Dolové a průmyslové závody, dříve závody Johanna Davida Starcka [Jiskra, 2005: 105]. Vrátime se tedy do roku 1939, kdy bagry u obce Oberreichenau ležící nedaleko sudetského města Falkenau vykusují první kusy země. Toto území je již několik měsíců v područí Velkoněmecké říše, která vzhledem k nadcházejícímu

válečnému konfliktu potřebuje uhlí jako surovinu pro průmyslovou výrobu. A právě zde se jen několik metrů pod povrchem nacházejí velké zásoby suroviny. V následujících letech zde probíhají neustálé změny v územním plánu [Svoboda, 2007: 138].

Od roku 1939 zde pracovalo pouhých 80 zaměstnanců a po válce měl tento malolom k dispozici jen jedno kolesové a jedno lopatkové rypadlo [Prokop, 2001:119]. Dalším technickým vybavením, které umožňovalo provoz lomu, byla řetězovka, která dopravovala uhlí do třídírny, parní rypadlo s kolečkovým řetězem a parní lokomotivy, které odvážely skrývku [Jiskra, 1993: 309]. Po válce dochází k relativně rychlému rozvoji lomu. V roce 1945 bylo celkové množství vytěženého uhlí 385 tisíc tun. O deset let později již Silvestr pohlcuje lom Antonín a těžba překračuje milion tun uhlí ročně. V roce 1956 je na Silvestru vytěženo téměř 2,5 milionu tun uhlí. Dalším krokem bylo vybudování tisovského briketárenského komplexu, pro který se Silvestr stává hlavním dodavatelem uhlí a kvalitního briketovatelného uhlí. A nyní se již dostáváme do finální fáze. Přerod lomu Silvestr na velkolom Silvestr si postupně vynutil jak likvidaci několika silnic, tak i změnu vodního režimu v této oblasti a v neposlední řadě musela těžbě ustoupit i starobylá osada Horní Rychnov. Těžba intenzivně pokračovala až do 30 listopadu 1981, kdy byl lom definitivně uzavřen [Prokop, 2001:119].

Pro zahlazení důlní činnosti byly zvoleny dva postupy. Prvním bylo zavážení lomu částí skrývky z lomu Medard a Marie. Druhým postupem byla zanechání velké části lomu elektrárně Tisová pro plavení popílku. Za dobu své existence se na lomu Silvestr vytěžilo 89 751 777 tun uhlí a 51 549 060 m³ skrývky. Díky těmto číslům se lom zapisuje

mezi význačné těžební kapacity Dolových a průmyslových závodů, dříve Johann David Starck [Jiskra, 2005: 105 – 107]. Po dokončení prací na zahlazení pozůstatků důlní činnosti, o nichž můžeme z dnešní perspektivy uvažovat jako o určité formě rekultivačních prací, zůstává tento kout sokolovské krajiny na několik desetiletí ponechán vlastnímu osudu. Dochází zde k pozvolnému zarůstání výsypky náletovými dřevinami a pomalu se zde začíná projevovat samovolná obnova zdevastované krajiny prostřednictvím přirozené sukcese. Takto končí jedna etapa příběhu malého lomu, který se nakonec rozrostl na velkolom. Další etapou bude přerod z výsypky po bývalém lomu na rekreační lokalitu. Tomu se ale budu podrobněji věnovat v jiné kapitole.

2.7.2 Výsypka lomu Silvestr

Výsypka bývalého lomu Silvestr leží na rozhraní úpatí Slavkovského lesa a Sokolovské hnědouhelné pánve v katastrálním území města Sokolov mezi obcemi Dolní Rychnov a Březová. Lokalita výsypky je ohraničována z východní a jižní strany dálnicí Cheb – Karlovy Vary, ze západní strany pak areálem elektrárny Tisová a ze severní strany zástavbou obce Dolní Rychnov a města Sokolov. Původní pokryv výsypky před zahájením těžby byla členitá krajina s lesními porosty a terén se průběžně svažoval od jihu k severu. Zhruba v polovině dnešní výsypky protékal v historii Dolnorychnovský potok, který byl z důvodu těžby přeložen východním směrem. Výsypka lomu byla dosypána před cca 20 lety a je dnes členěna na tři části, které jsou pojmenovány jako Silvestr I., Silvestr IIA a Silvestr IIB [Rothbauer, 2003: 63 - 64]. Zmíněné členění bylo víceméně

dodrženo i při vytváření jednotlivých rekultivačních celků, které se na výsypce nachází.

Výsypka vznikla přesypáním vnitřní převýšené výsypky a její zakládání bylo ukončeno v roce 1984. Výsypka Silvestr II se rozkládá na ploše necelých 200 ha a je rozdělena na části A a B o zhruba stejně velké rozloze [web 10]. Reliéf výsypky je členitý, konkrétně pak svahovitý s rovinnými řezy. Výsypka byla po dosypání po dobu zhruba 20 let ponechána samovolné sukcesi, kdy se v rámci sukcesních procesů vytvořil na haldě pokryv přirozených náletů dřevin převážně břízy. Některé části výsypky byly částečně zrekultivovány a některé části pokryté náletovými dřevinami byly ponechány přirozené sukcesi. Cílem nejprve rekultivačních a následně revitalizačních prací v oblasti výsypky Silvestr II je navrácení této lokality nejen do přírodního krajinného systému, ale i do kulturní krajiny regionu a v neposlední řadě také zlepšení životního prostředí obyvatel přilehlých sídel Dolního Rychnova a Březové [web 11].

V této lokalitě nakonec vzniklo hned několik rekultivačních objektů. Jako první si uvedeme golfové hřiště s osmnácti jamkami o výměře zhruba 100 ha, které vzniklo ve východní části této lokality (Silvestr IIB). Podle Leitgeba bylo nutné pro vznik hřiště provést hrubé terénní úpravy, odvodnění a vytvoření několika malých vodních ploch, zbudování páteřní hospodárnice, dále pak zemědělské a lesnické rekultivace. Budování finálních prací jako zázemí golfu, konečné úpravy tvaru hřiště, zatravnění atd. byly financovány z prostředků Sokolovské uhelné, právní nástupce, a. s. Dalším rekultivačním objektem, který vzniká v západní části výsypky mezi obcemi Dolní Rychnov a Březová zhruba o stejné výměře je projekt lesoparku,

zooparku, biocentra, geologické a ekologické stezky. Celé toto území by společně s oblastí jezera Michal měla vytvořit sportovně rekreační oblast [Leitgeb, 2009: 5].

2.8 Sokolovská uhelná

Nyní se blíže seznámíme se subjektem firmy Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s., která má v regionu zásadní postavení. A to nejen z hlediska těžby, ale také jako zaměstnavatel, provozovatel velké spousty podniků, poskytovatel nejrozmanitějších služeb, sponzor nebo vlastník velkého množství objektů a pozemků. Můžeme tvrdit, že vliv Sokolovské uhelné na ekonomiku a životní úroveň v regionu je obrovský.

2.8.1 Historický vývoj společnosti

Přikryl mluví o tom, že období rozmachu dobývání uhlí nastává v roce 1871 především díky výstavbě páteřní železnice. Ta spojuje místa dobývání se Starckovými závody, které představují dominantu v oblasti těžby a chemickém průmyslu v regionu. V roce 1945 je na tomto území v provozu 39 hlubinných dolů a 15 malolomů. Polovina podílu celkové těžby v tomto období má firma Dolové a průmyslové závody dříve J. D. Starck. Dalším vývojem poválečných let, zejména v důsledku znárodnování vzniká v roce 1946 podnik Falknovské hnědouhelné doly se sídlem v Dolním Rychnově. Falknovské hnědouhelné doly a briketárny sjednocovaly jednotlivá těžarstva a zpracovatelské závody pod národní správu. V důsledku počeštění názvu města z Falknova na Sokolov dochází v roce 1965 opět ke změně názvu závodů na Hnědouhelné doly a briketárny v Sokolově. Během necelých dvaceti let, kdy se postupně

začíná prosazovat povrchový způsob dobývání uhlí, je pod záštitu tohoto podniku sjednoceno deset národních podniků. Další činností, která v 60. a 70. letech intenzivně probíhá, je sjednocování a uzavírání neefektivních hlubinných dolů [Přikryl, 2007: 6]. Díky poválečnému technologickému vývoji a následným změnám ve způsobu těžby došlo k postupnému přechodu na velkolomovou těžbu. V 60. letech pak i k výstavbě moderní zpracovatelské části na území obce Vřesová. V 90. letech je veškerá báňská činnost v regionu soustředěna do třech státních podniků, konkrétně do podniků Hnědouhelné doly v Březové, Palivového kombinátu ve Vřesové a do Rekultivací v Sokolově [web 12]. Klíčovým rokem je zde rok 1994. V tomto roce vzniká firma, která je pro budoucnost Sokolovska zcela zásadním subjektem.

Dne 1. ledna 1994 byla Fondem národního majetku založena a zapsána do obchodního rejstříku firma Sokolovská uhelná, a.s. Firma vznikla na základě sloučením podniků Hnědouhelné doly v Březové, Palivového kombinátu ve Vřesové a Rekultivací v Sokolově. O deset let později je dokončena privatizace firmy odprodejem státních podílů a vzniká následnická firma Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s., která je od tohoto momentu v plném rozsahu soukromým subjektem. Vzniká zde podnikatelský subjekt, který je do jisté míry jakýmsi monopolem v mnoha podnikatelských oblastech sokolovského regionu.

2.8.2 Profilace firmy

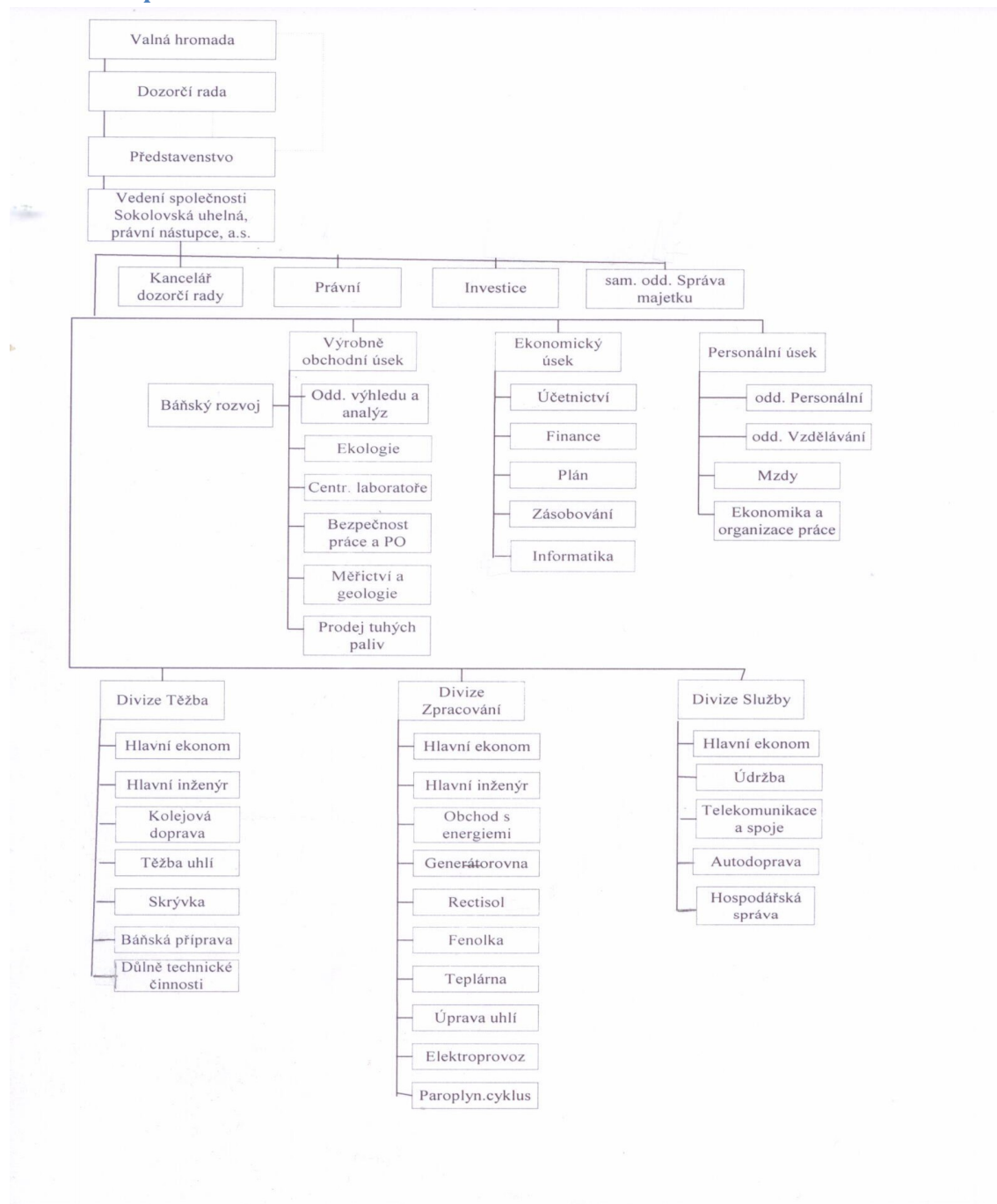
Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s. je podnikatelským subjektem, který bychom mohli označit jako dynamickou energetickou organizaci [Přikryl, 2007: 7]. Za hlavní výrobky společnosti můžeme označit tříděné a

energetické uhlí, teplo a elektrickou energii, hnědouhelné brikety a karbochemické produkty vznikající při tlakovém zplynění uhlí. Jak již bylo řečeno dříve, těžba a energetika není jedinou oblastí podnikatelských činností společnosti. Dalším odvětvím, ve kterém firma figuruje, je rekultivační činnost pozemků dotčených povrchovou těžbou a zpracovávání a likvidaci odpadů vzniklých při průmyslové činnosti.¹ Společnost je také distributorem hnědého uhlí a to jak na tuzemské, tak na zahraniční trhy. Významnou oblastí činnosti společnosti je také výroba elektrické energie, kdy tržby za tuto činnost přesahují polovinu celkových zisků společnosti [Příkryl, 2007:7].

Ve výroční zprávě klade společnost velký důraz na využívání ekologicky šetrných technologií při transformaci uhlí na energie a paliva. V důsledku toho je pozitivně hodnocena v evropském i ve světovém měřítku. Při samotné těžbě uhlí je úzkostlivě respektována skutečnost, že místo těžby se nachází přibližně ve středu západočeského lázeňského trojúhelníku (možnost ovlivnění lázeňských termálních pramenů). Velký důraz je také kladen na koncepční činnost při zahlazování důsledků vzniklých při těžební činnosti. Je důležité si uvědomit, že společnost dlouhodobě investuje do modernizací svých těžebních či zpracovatelských procesů s ohledem na ekologické aspekty a je v tom úspěšná. Důkazem jsou četná ocenění regionálními, státními i zahraničními institucemi [web 13]. Firma však není ohodnocována jen odbornými komisemi a institucemi, ale častěji i samotnými občany a širší veřejností regionu za poskytovanou péči, kterou regionu a jeho rozvoji jako hlavní sociální a ekonomický pilíř poskytuje.

¹ Společnost aktivně využívá celou řadu ekologických opáření ve svém provozu a při realizaci svých podnikatelských záměrů např. čištění důlních vod, snižování prašnosti, vytváření transferů pro živočichy atd.

2.8.3 Struktura společnosti

[web 14 -19.11.2015 18:45]

2.9 Rekultivační činnost na Sokolovsku

2.9.1 Historie rekultivací na Sokolovsku

Ted' se zaměříme na historický vývoj rekultivační tradice na Sokolovsku. Rekultivace mají v sokolovském

regionu dlouhou tradici [Dimitrovský, 2001: 139]. Za hlavní důvod této skutečnosti můžeme považovat intenzivní těžbu, která byla příčinou mnoha negativních dopadů těžební činnosti na zdejší krajinu. V době největšího rozmachu těžební činnosti ve druhé polovině 20. století zde docházelo ve velké míře při exploataci ložisek k narušování vodních poměrů, likvidaci obcí, celkové změně terénu, přeložení vodních toků, komunikací a inženýrských sítí. Vzhledem ke skutečnosti, že se zde při těžbě vždy využívalo lomového způsobu dobývání uhlí, byly v regionu likvidovány obrovské plochy zeleně. Dokonce bylo touto činností ovlivněno i místní klima [Vesecký, 1981: 610]. Lze říci, že zde docházelo k plošné devastaci přírodního prostředí a krajiny. Právě z tohoto období si sebou Sokolovsko nese image místa ležícího v krajině lomů, tedy v jakési příslovečné „měsíční krajině“. Dnes tomu tak rozhodně není, ale zpět od „měsíční krajiny“ k regionu, kde se dá dobře žít, vede dlouhá a náročná cesta. A právě díky dlouhodobé a intenzivní hornické činnosti se zde mohla rozvíjet i rekultivační praxe, která má na Sokolovsku více jak stoletou tradici.

Jiskra hovoří o tom, že fenomén rekultivací se v sokolovské oblasti poprvé objevuje v roce 1910, konkrétně v oblasti Pochlovic a Lítova. Mezi lety 1912 až 1913 byl v okolí obce Bukovany na území zdevastovaném po těžbě uhlí na dolu Adolf - Žofie vysázen cca 1ha javorů. Boom rekultivační činnosti nastává ve 20. letech 20. století. Jednou ze společností, která se rekultivační činností v regionu zabývala, byla společnost Britannia, která několik prvních menších rekultivací uskutečnila v areálu bývalého lomu Bohemie již v letech 1925 až 1927 [Jiskra, 1997: 146]. V roce 1928 byla Správou dolů Jirí založena první rekultivační lesní školka, za účelem pěstování sazenic pro rekultivační účely. Rekultivační činnost začala být

aplikována ve větším měřítku v polovině 50. let a začátkem let 60. Zaměřovala se výhradně na oblasti bývalých hlubinných dolů, kde byla ve 30. a 40. letech ukončena těžební činnost. [Pöpperl, 2002: 1].

Jiskra datuje první rekultivační práce po válce do roku 1955. Rekultivační stavby z této doby byly většinou plánovány Báňskými stavbami. Financovány byly některým z dolů a rovněž Báňskými stavbami. Přelom nastává v roce 1969 zrušením rekultivačního střediska na Báňských stavbách a jeho převedením pod Statky a lesy. V roce 1960, konkrétně k 1. lednu, byla výměra zdevastované plochy důlní činností v revíru 2235 ha. Zaměříme-li se na průběh rekultivačních činností, zjistíme, že jako první se rekultivovaly plochy zdevastované hlubinnou těžbou. Je nutné poznamenat, že z celkové plochy bylo pouze 10% zdevastováno po roce 1945 a zbylých 90% převzaly HDB jako dluhy z minulosti po starých těžebních společnostech. Po roce 1996 je jednou z hlavních rekultivačních činností v regionu rekultivace velkých lomů a jejich vnějších výsypek. Jako příklad můžeme uvést rekultivace na lomu Silvestr, který je pro naši práci stěžejní. Patří sem i výsypka Smolnice, Velká podkrušnohorská výsypka atd. Pro představu, jak finančně náročné tyto práce jsou, si můžeme uvést zmínku Jaroslava Jiskry z roku 1997. *„V současné době je rozpracováno zhruba 800 ha devastované půdy. Touto disproporcí převzala na sebe Sokolovská uhelná a. s., jako dluh po svých předchůdcích, vyjádřený částkou 7,237 miliard korun. Pro zahlazování důlní činnosti si musí společnost vytvářet fond ve výši 200 milionů korun ročně, čímž zatíží každou tunu uhlí 18,2 Kč [Jiskra, 1997, 147].“* [Jiskra, 1997: 146 – 147].

2.9.2 Trend rekultivací na Sokolovsku ve 21. století

V minulosti byly v regionu preferovány spíše lesnické rekultivace s občasným použitím zemědělských rekultivací jako doplňujícího prvku. V současnosti dochází ke změně tohoto trendu. V posledních zhruba dvaceti až třiceti letech jsou stále preferovanější tzv. revitalizační projekty, v nichž jde primárně o zhodnocení území nad rámec běžného navracení do přírodního stavu. Dalším novým trendem je stále intenzivnější využívání hydrického typu rekultivací, které je využíváno pro likvidaci zbytkových jam po hnědouhelných lomech v regionu [web 11]. Oba trendy vedou dnes ve svém důsledku k vytváření nových často mnohostranných rekreačních a sportovních areálů, které přispívají k využitelnosti dříve zdevastované těžební krajiny.

V sokolovském těžebním revíru můžeme vidět všechny typy rekultivací. Byly a jsou zde prakticky uplatňovány rekultivace zemědělské, lesní, hydrické i ostatní. Podle Leitgeba jsou v sokolovském regionu v posledních letech velmi často využívány tzv. ostatní rekultivace. Pod tímto označením si lze představit takovou rekultivační činnost, která je specifická svým využitím území, kde dochází k obnově jeho funkčních prvků v krajině a obnově krajinného rázu s důrazem na podporu a ochranu biodiverzity v blízkosti lidských sídel. Příklady těchto území jsou nově vybudované lesoparky, golfové hřiště, geoparky, další sportovní a rekreační zázemí. [Leitgeb, 2009: 3-4]. Vznik nových lokalit má naprosto zásadní význam pro budoucnost regionu, protože nově vzniklé rekultivační stavby jsou často budoucími rekreačními středisky nebo turistickými atrakcemi.

Vzniká zde vize, že velká většina zrekultivovaných území bude využívána pro rekreaci a volnočasové aktivity, např. cykloturistiku, sport, turistiku, naučné stezky, historické stezky atd. Paralelně s rozvojem této sféry se budou rozvíjet v regionu podnikatelské aktivity s tím spojené. Dominantní prvkem krajiny Sokolovska budou pravděpodobně jezera antropogenního původu, které vznikají zatopením zbytkových jam po těžbě a jejich okolí. Využití revitalizovaného území však nebude pouze otázkou uměle vytvořených jezer. Důležitým aspektem bude i postupná obnova života na územích postižených těžbou, v našem případě zejména na výsypkách [web 15]. Můžeme tedy konstatovat, že existují různé varianty, jak se s územím vzniklým po těžbě vypořádat a dále ho využít pro rozvoje regionu. Cesta hydričké rekultivace je jednou z možných variant.

Podle Pracha ve spojení s povrchovou těžbou vzniká v rámci české krajiny významný krajinnotvorný fenomén - fenomén výsypek. Přibližným odhadem u nás existuje cca 70 výsypek především v oblasti Mostecká, Sokolovska, Kladenska a Ostravska. Je to však pouhý odhad vzhledem k problematickému vymezení jednotlivých výsypek [Prach, 2010: 15]. V regionu Sokolovska nalezneme v současné době zhruba 90 km² výsypek. V rámci této plochy se jedná především o rozvětvený systém jedné obrovské výsypky a několika podvýsypek – Podkrušnohorské výsypky. Z této celkové rozlohy představuje cca 55 km² oblasti, kde již rekultivace proběhly anebo probíhají [Prach, 2010: 18-26]. Region Sokolovsko je jednou z oblastí s největším počtem výsypek v České republice, což utváří zcela specifický krajinný ráz, ale i specifickou strukturu krajiny, která má pro budoucnost v případě vhodného využití velký potenciál.

Problematiku rekultivací v lokalitách Ústeckého a Karlovarského kraje a čerpání finančních prostředků na zahlazení hornické činnosti a řešení ekologických škod je řešena vládním rozhodnutím č. 272/2002. Rozhodnutí sděluje, že: „vláda bere na vědomí návrh na čerpání finančních prostředků určených k řešení ekologických škod vzniklých před privatizací hnědouhelných těžebních společností v Ústeckém kraji a v Karlovarském kraji.“ [web 16]. Od tohoto momentu je stát povinen podílet se na řešení ekologických škod vzniklých při těžbě hnědého uhlí. Za tímto účelem je každoročně ze státního rozpočtu vyčleněn konkrétní objem finančních prostředků ve výši, která pro všechny postižené regiony (Moravskoslezský, Kladenský, Karlovarský a Ústecký) činí celkem 36,5 miliardy korun. Z této částky bylo pro Karlovarský a Ústecký kraj vyčleněno celkem 15 miliard korun [Stejskal, 2009]. Finanční podílení státu na rekultivacích v jednotlivých postižených regionech je rozhodně krokem učiněným správným směrem, ale i zde platí, že velmi často jsou státní finance čerpány na nesmyslné a předražené projekty a peníze daňových poplatníků jsou tak zcela nesmyslně plýtvány. Vytvořením programu 15 miliard, jenž je zaštiťující institucí pro řešení ekologických škod vzniklých před privatizací hnědouhelných těžebních společností, je ale dle mého názoru výborným počinem, který pomohl posunout rekultivace v daných území o velký kus vpřed.

2.9.3 Přehled velkých rekultivačních staveb na Sokolovsku

Nyní si představíme několik rekultivačních projektů, které byly realizovány či se stále realizují v regionu Sokolovska. Zaměříme se konkrétně na projekty realizované v západní části sokolovské pánve, kde byla již až na

velkolom Jiří a drobné výjimky těžba uhlí zcela ukončena a na území již probíhají pouze sanační a rekultivační práce.

Mezi starší projekty patří například rekultivace lokality Lítov – Boden, kde je společně s lesnickými a zemědělskými rekultivacemi vybudován i menší rekreačně sportovní areál s menšími vodními plochami, přičemž jeho další neméně významnou funkcí je vytvoření příměstské zeleně poblíž města Habartov. Dalším rekultivačním projektem je projekt jezera Michal. Je to uměle vytvořená vodní plocha, která má sloužit primárně jako rekreační zázemí města Sokolov. Jedná se hydrickou rekultivaci doplněnou o prvky zemědělské a lesnické rekultivace. Dalším projektem je projekt jezera Medard – Libík [Rothbauer, 2003:60 - 63].

Projekt jezera Medard je jedním z aktuálně nejsledovanějších projektů v regionu. Jedná se o hydrickou rekultivaci vyuhleného území. Cílem je vytvořit jezero, které bude mít následující parametry: rozloha 493,44 ha, šířka 1,5 km, délka 4 km, obvod 12,5 km a hloubka okolo 50 m. Vedle využití hydrické rekultivace se v okolí jezera využívá lesnická rekultivace probíhající tzv. přírodě blízkým způsobem. Realizace projektu byla zahájena v roce 2008 a projekt stále není dokončen. Očekává se, že po dokončení půjde o jedno z největších center turistického ruchu v Karlovarském kraji [Poláčková, 2005]. Jako poslední příklad si uvedeme rekultivaci výsypky Silvestr ležící v prostoru mezi obcemi Dolní Rychnov, Březová a městem Sokolov. Výsypka je rozdělena do dvou hlavní částí, na jedné z nich rekultivační stavbou je golfové hřiště a na druhé je vybudován lesopark, zoopark, biocentrum a zázemí pro provozování outdoorových sportů jako např. cyklistika, běh atd. Blíže se k této lokalitě vrátíme později [Rothbauer, 2003:60 - 63]. Můžeme tedy

tvrdit, že se region Sokolovska pomocí využití rozmanitých rekultivačních projektů pozvolna transformuje na oblast, která má jen málo společného se Sokolovskem, jak ho známe z minulého století.

2.9.4 Organizace a subjekty realizující rekultivace na Sokolovsku

V minulosti bylo koncepční řešení rekultivací v sokolovském revíru metodicky řešeno v rámci působnosti podniku Hnědouhelné doly a briketárny, konkrétně odborem vývoje a investic. Podle Veseckého celý proces příprav ploch k rekultivaci od projektové dokumentace až po samotné realizace jsou prováděné v souladu s platnými právními úpravami a jsou realizovány samotnými těžebními organizacemi. Rekultivační činnost probíhá na bázi dodavatelského principu. Přičemž samotný druh kultivace a způsob jejího provedení je zpracován v dlouhodobých plánech, studiích a Generelu rekultivace. Tento návrh je postaven na územních plánech konkrétní lokality v našem případě Sokolovska a z všeobecně platných dlouhodobých prognóz. Důležité je zmínit, že jednotlivé rekultivační projekty a jejich plány na sebe navazují a jsou vzájemně provázané. Všechny činnosti spojené s rekultivačními pracemi jsou projednávány zainteresovanými orgány a organizacemi [Vesecký, 1981: 615 – 616].

Díky složitosti rekultivační problematiky na územích devastovaných báňskou činností zakládá ministerstvo zemědělství a ministerstvo paliv a energetiky výzkumná pracoviště např. Výzkumný ústav meliorací Praha, Výzkumný ústav rostlinné výroby Praha- Ruzyně, jejichž hlavním úkolem je hledání nových způsobů hospodaření v těchto lokalitách [Dimintrovský, 2001: 2]. Přípravy a

realizace rekultivačních prací jsou projektovány ve spolupráci firem Sokolovská uhelná a. s., městem Sokolov a Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy Praha. Dalšími organizacemi, se kterými je navázána velmi dobrá spolupráce, jsou ENKI o. p. s. Třeboň, Jihočeskou univerzitou a Českou zemědělskou univerzitou [Pöpperl, 2002: 4 – 5]. Následným krokem, který by měl sloužit k lepšímu využití území, bylo zakládání zemědělských závodů v rámci Statků a lesů Sokolov. Po celou svou existenci prochází podnik Rekultivace Sokolov celou řadou změn, jak organizačních tak i v rámci činnosti působení a v neposlední řadě také ve svém názvu. V roce 2001 tento podnik existoval pod názvem SU a. s. – sekce rekultivace [Dimitrovský, 2001: 102]. Dnes již SU a. s. – sekce rekultivace neexistuje. Došlo ke strukturálním změnám a sekce rekultivace byla rozdělena pod Sekci báňské přípravy, kam spadá provádění činností spadajících pod technické rekultivace a pod dceřinou společností Golf club Sokolov a. s., který má na starosti provádění lesnických a zemědělských rekultivací [konzultace 12. 2. 2016, Hrazdára].

2.10 Golf club Sokolov

2.10.1 Základní údaje

V našem okolí můžeme vidět nezměrné množství příkladu využití krajiny pro uspokojování lidských potřeb. To se nevztahuje pouze k našim materiálním potřebám, ale také k potřebě duchovní. Mnoho lidí dnes volí jako způsob relaxace nejrůznější sportovní aktivity. Mezi tyto aktivity se řadí i tzv. outdoorové aktivity, které vykonáváme ve venkovním, specificky pro konkrétní jednotlivou činnost, upraveném prostředí. Jednou z těchto aktivit, kvůli které

přetváříme své okolí, je právě golf. Podle Halady je golf outdoorová sportovní aktivita, která se hraje většinou na přírodních golfových hřištích. Za golfové hřiště tedy můžeme považovat park nebo jinou krajinu přetvořenou člověkem, která si ale doposud zachovala svůj přírodní ráz. Zachování tohoto přírodního rázu je důležité pro estetický zážitek hráče ze hry [Halada, 2007: 9]. Mluvíme zde o účelovém přetváření krajiny kolem sebe. To ovšem nutně nemusí mít vždy negativní vazby, jak si ukážeme později. Stavby těchto sportovišť mohou mít pozitivní dopad na prostředí, ve kterém vznikají.

Asi nejvýraznější charakteristikou českých golfových hřišť je jejich různorodost. Můžeme zde nalézt nejrůznější typy a to jak v kvalitě, tak i v ceně. Každé české hřiště je zcela specifické a může se pochlubit jinými přednostmi. I přesto, že u nás existují i desítky let stará hřiště, většina hřišť je nová. Golfová hřiště se začala intenzivněji budovat od poloviny 90. let [Procházka, 2007]. Tím se dostáváme ke specifikaci samotného hřiště Golf clubu Sokolov. Areál hřiště Golf club Sokolov se rozkládá mezi městem Sokolov a obcemi Dolní Rychnov a Březová u Sokolova. Další hranicí je pak dálnice vzniklá v koridoru bývalé rychlostní silnice R6, která tvoří hlavní dopravní tepnu mezi městy Cheb a Karlovy Vary [Panza, 2007: 58]. Sokolovské hřiště je často označováno za hřiště plné kontrastů, kde můžeme najít jak zelené ferveje na pozadí industriální, tak i vyhlídky na Krušné hory. Areál hřiště se rozkládá na území bývalého hnědouhelného dolu Silvestr a hranicích západočeského města Sokolov a obce Dolní Rychnov. Halada mluví o umístění sokolovského hřiště jako o velmi specifickém, v některých ohledech by se dalo říci až bizarním umístěním. Hřiště se rozprostírá přímo na hranicích Slavkovského lesa. Z jižní strany tedy hřiště obestupují zalesněné svahy

Slavkovského lesa a ze severu můžeme pozorovat panoramata Krušných hor. Jsou zde industriální stavby, kdy na jedné straně se pod horizontem Krušných hor krčí teplárna Vřesová a z další strany je pouze dva kilometry od hřiště vzdálená elektrárna Tisová. V blízkosti hřiště je vystavěna hustá paneláková zástavba sídliště Michal. Jsme tu svědky střídání industriálního a přírodního rázu krajiny. Lze tu nalézt harmonicky působící zákoutí, ale i drsné partie, které jasně prozrazují minulost místa. Toto hřiště tedy můžeme označit za velmi specifický golfově - důlní monument. Charakter hřiště samotného je kopcovitý s výrazným převýšením [Halada, 2007: 88]. Specifická poloha hřiště je pro nás zajímavá především z důvodu využití území, čímž se budeme zajímat blíže v praktické části této práce. Jde nám o to, jakým způsobem byl využit prostor, který zde po ukončení těžby vznikl a který se zde spontánně po dobu zhruba 20 let vyvíjel.

Nyní se seznámíme i s historickou perspektivou tohoto místa, abychom lépe mohli pochopit, k jak významné a náročné proměně zde došlo. Na počátku 20. století se v místě, kde se nyní nachází Golfový club, začíná intenzivně těžit hnědé uhlí. Tato lokalita je v područí Velkoněmecké říše a vytěžené uhlí je surovinou pro válečnou průmyslovou výrobu. V následujících letech zde probíhají neustálé změny v územním plánu. Svoboda ve své publikaci uvádí, že s rozpadem Velkoněmecké říše mizí i Oberreichenau a obec se přejmenuje na Horní Rychnov, která posléze zmizí také. Zůstává pouze sousední město Falkenau, které je v krátkém čase přejmenováno na Falknov a nakonec se jeho jméno definitivně přemění na Sokolov. V místech, kde dříve stávala obec Horní Rychnov, nyní putují tisíce tun hnědého uhlí do okolních elektráren, které jsou nástrojem socialistického pokroku. A v místě, kde kdysi stávala malá vesnička, zůstane jen obří pustá jáma. V této jámě je až do roku 1981 důl

s názvem Silvestr. Za dobu těžby na Silvestru se zde vytěžilo téměř 90 milionů tun uhlí a přes 50 milionů tun skryvky. I přestože je zbytková jáma po těžbě postupně rekultivována v duchu socialistické doby, tato skutečnost je viděna po celá 90. léta stále v podobě nehostinné pustiny. Je tu však člověk, který má svou vizi změny tohoto místa. Je to starosta přílehlé obce Dolní Rychnov Michal Matyo, který chce z obce udělat ideální místo pro život s fotbalovým hřištěm, parkem uprostřed obce, lesoparkem, atd. Provedení této vize se zdá nerealistické vzhledem k rozsahu změn a také vzhledem ke stavu okolí obce. Klíčovým okamžikem je polovina 90. let, kdy do hry vstupují noví představitelé důlní společnosti Sokolovská uhelná, kteří začínají jednat se starostou obce. Kořeny společnosti jsou právě v místě obce, kde se v minulém století nacházely Starckovy dolové závody, předchůdce dnešní těžařské společnosti [Svoboda, 2007: 138]. V tento moment vstupuje do hry dominantní hráč v oblasti těžby a následných rekultivací v regionu společnost Sokolovská uhelná a.s. Management firmy má shodou okolností podobné vize jako tehdejší starosta obce.

2.10.2 Realizace projektu

Vzhledem k tomu, že v blízké budoucnosti čeká region postupný útlum těžební činnosti, je třeba jednat okamžitě, dokud jsou k dispozici finanční prostředky. Neustále také roste tlak na vládu. Předmětem tohoto tlaku je nutnost odstranění následků historické těžby uhlí a následků ne zcela ideálně provedených rekultivačních prací z dob socialismu. Z mnoha různých variant je nakonec vybrána varianta výstavby golfového areálu v prostoru bývalého lomu Silvestr. Situace dle Svobody vyúsťuje v roce 2001 ve

vypsání architektonické soutěže na projekt golfového hřiště v areálu bývalého dolu Silvestr [Svoboda, 2007: 142]. Jedním z účastníků soutěže je Christoph Stadler, který je bývalým členem německé golfové reprezentace. Zároveň také patří k nejzkušenějším architektům v Evropě v tomto odvětví. Ten o projektu golfového hřiště na území bývalého dolu mluví jako o jedné ze svých nejtěžších životních výzev. Architekt se později přiznává, že tento areál byl asi to nejtěžší, co do té doby v životě projektovat. Výrazným handicapem bylo, že do té doby neměl vůbec žádné zkušenosti s revitalizací důlních výsypek. Nejtěžší fáze podle něj nebylo navrhnout desing areálu samotného, ale stavebně technické plánování. Postupně však spatřila světlo světa idea, která měla proměnit nehostinnou pustinu lomu v elegantní golfový areál. Charakter osmnáctijamkového hřiště je postaven na kontrastu cíleně oseté a kultivované plochy s původním terénem zarůstajícím specifickou vegetací [Svoboda, 2007: 142]. A právě faktor původního charakteru lokality golfového hřiště se v budoucnosti ukázal, jako klíčový stavební kámen pro osobitou identitu tohoto hřiště, kdy na industriální minulosti místa byla postavena celková image hřiště jako místa s drsnou minulostí. Je nutné podotknout, že golfové hřiště podléhají stejně jako jiné projekty velkého rozsahu standardním legislativním postupům zakotveným v právním řádu České republiky, kdy legislativní postupy přesně definují všechny náležitosti a procesy související s realizací stavby a všech souvisejících povolení [Červenka, 2015].

Při budování hřiště, ale především při samotných stavebních úpravách terénu, se ukazuje, že realizace projektu je v této specifické lokalitě mnohem náročnější, než byly původní předpoklady. Ve výsledku se zde zainteresované strany dostávají k závěrům, které nebylo možné očekávat. Svoboda dochází ve své publikaci zabývající se budováním

nově vznikajícího areálu do bodu, kdy se jednoznačně ukázalo, že vybudovat golfový areál na bývalém dolovém území je mnohem složitější než v přírodní krajině. Především proto, že v bývalém dolovém území hrají důležitou roli faktory, kterým v přírodním prostředí není nutné věnovat zvláštní pozornost, jako je například ustálení hydrických poměrů, dorůstání zeleně atd. Finální podobou greenů golfového hřiště byl pověřen skotský specialista [Svoboda, 2007: 142]. Nakonec se ale přes všechny překážky dostáváme do cíle a ve zdejší lokalitě ojedinělý projekt je dotažen do zdárného konce. Bylo zde vytvořeno golfové hřiště, které předčilo veškerá očekávání ať v negativním či pozitivním smyslu změnilo ráz tohoto kousku Sokolovska.

Na závěr se na golfový areál podíváme z perspektivy jeho uživatelů, tedy samotných hráčů, kteří hřiště aktivně využívají. Pokud se budeme řídit jejich názory, lze říci, že sokolovské hřiště můžeme označit za jedno z nejlepších nově vybudovaných hřišť v České republice. Zároveň se však jedná o hřiště hráčsky poměrně těžké. To vyplývá především ze dvou faktorů, z převýšení čtyřiceti metrů a častých silných větrů. *„O úspěšnosti projektu, který nemá a zřejmě ani jen tak hned nebude mít v České republice obdoby, svědčí i fakt, že v anketě českého vydání časopisu Golf Digest byla v roce 2007 sokolovská jamka č. 15 označena za druhou nejkrásnější ze všech na tuzemských hřištích [Svoboda, 2007: 143].“*

2.11 Situace na Sokolovsku dnes

Jak jsem již zmínila výše, v regionu dochází k postupnému útlumu těžby hnědého uhlí a vyuhlené oblasti nabízí nový rozvojový potenciál a nové hospodářské možnosti. Dochází zde k rekultivaci a revitalizaci velké části území regionu. Rozloha revitalizovaných území tvoří takovou část katastrálního území regionu, že se tato území stala jednou z hlavních priorit Karlovarského kraje. Zborník hovoří o tom, že již dlouhou dobu probíhají na veřejné scéně neustálé diskuse mezi zástupci kraje, dotčenými obcemi, veřejností a těžební společností. Za jeden z výsledků těchto diskusí považuje Zborník vznik dokumentu „Územní prognóza území dotčeného těžbou hnědého uhlí na Sokolovsku“, který nejen že vyvolal živou debatu, ale především upozornil na to, že je třeba věnovat se problematice revitalizace území bývalé těžby mnohem intenzivněji, než tomu bylo v předchozích letech. Základním stavebním kamenem pro další rekultivační a revitalizační projekty v regionu se stalo vzájemné sjednocení zájmů a vytvoření partnerství mezi dotčenými obcemi, Karlovarským krajem a v neposlední řadě také těžební společností Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s. [Zborník, 2006]. Díky tomu se podařilo docílit toho, že instituce a zodpovědné orgány sledují jednotné zájmy, což je pro budoucnost sokolovského regionu klíčovým faktorem.

Oblast, které je pro budoucí rozvoj regionu věnována velká pozornost, je oblast cestovního ruchu a rekreace. To se odvíjí od bohatých přírodních zdrojů (např. minerální prameny, řeka Ohře atd.), geologických a kulturně historických zajímavostí regionu (např. hornická tradice regionu, bájná hora Krudum atd.). Sokolov má výhodnou polohu hned z několika pohledů. Za prvé leží uprostřed

oblasti tzv. západočeského lázeňského trojúhelníku a za druhé má výhodnou polohu pro výlety jak do Krušných hor, tak do CHKO Slavkovský les. Dalším pozitivním aspektem je, že se v okolí nalézají velké množství atrakcí jako např. golfové hřiště, jezera, historické i přírodní památky, chráněná území atd. V tento moment se paradoxně dostáváme do situace, kdy si území degradované těžbou mohou generovat nové lokality díky možnosti vytvářet skrze rekultivace turisticky atraktivní místa. Autoři Hruška a Tvrďý vidí jako jednu z hlavních výhod to, že se nejedná o kulturní krajinu, ale krajinu zdevastovanou těžbou a díky tomu je tato transformace v mnohých ohledech snadněji proveditelná. V oblasti rekultivací je dominantním subjektem na Sokolovsku firma Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s., která je ve většině případů i vlastníkem rekultivovaných pozemků. Její spoluprací s dalšími subjekty a městem Sokolov zde postupně vznikají různorodé sportovně rekreační oblasti. Jako příklad si můžeme uvést např. arboretum na výsypce Antonín, které je evropským unikátem, nebo areál golfového klubu na bývalé výsypce lomu Silvestr, hydričnou rekultivaci jezera Michal či stále probíhající rekultivaci jezera Medard atd. [Hruška-Tvrďý, 2011]. Je evidentní, že se všechny angažované subjekty snaží na situaci, kdy dominantní oblast hospodářství regionu pomalu ustupuje do pozadí, reagovat využitím nových příležitostí a přes rekultivace nasměrovat region novým směrem. Součástí této strategie je vytvořit z regionu s pověstí měsíční krajiny region turisticky atraktivní s nově vytvořenou kulturní krajinou.

Pokud se na možnosti regionu podíváme z širší perspektivy, vyjde nám zaměření na cestovní ruch a rekreaci vzhledem k situaci v regionu asi jako nejjednodušší možná varianta. Rothbauer hovoří o tom, jaká je díky půdním a klimatickým podmínkám v regionu např. zemědělská činnost

pro tuto oblast nevhodným řešením. V Konceptci rozvoje zemědělství Karlovarského kraje z roku 2002 má Karlovarský kraj díky výše uvedeným skutečnostem nejhorší předpoklady pro zemědělskou produkci ze všech krajů v České republice. Navíc konkrétně region Sokolovska je v této koncepci označen jako okres s nejhoršími předpoklady pro zemědělskou produkci uvnitř karlovarského regionu. Ani lesnictví není pro oblast Sokolovska tím nejlepším řešením především proto, že je v rámci kraje podprůměrné. Nutno podotknout, že jednotlivé katastry v rámci našeho regionu jsou někdy drasticky rozdílné např. Loket s 62,96 % lesnatostí a Čitice s 4,75% lesnatostí. Lze předpokládat, že s rozšiřováním rekultivační činnosti začne lesní hospodářství v regionu pomalu nabývat na významu [Rothbauer, 2003: 44 – 49].

Sokolovsko již skoro dvě desítky let prochází analogickým procesem jako na počátku 19. století, kdy se z poměrně idylické zemědělské krajiny stala krajina průmyslová. S tím rozdílem, že dnes probíhá tento proces zcela opačně a jeho cílem je vytvořit z průmyslové krajiny znovu místo vhodné pro život [web 11].

V závěru si připomene důležitou skutečnost, že se od počátku na celé přeměně regionu podílí kraj, dotčené obce i Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s. Díky vzájemné diskuzi a spolupráci zde nyní existuje záruka, že základní koncepční myšlenka přeměny regionu bude dodržena [Leigebt, 2009]. Je nezpochybnitelné, že všechny subjekty, které zde figurují, sledují i své individuální záměry, zatím ale nedochází ke konfliktům zájmů v takovém rozsahu, že by tím byla zasažena veřejnost.

2.12 Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsme se podrobněji seznámili s problematikou rekultivací a dalšími bezprostředně souvisejícími tématy, jako např. s oborem ekologie obnovy, zakotvením rekultivací v našem legislativním systému či regionem Sokolovska jako z velké části rekultivovanou lokalitou apod. Dozvěděli jsme se, že Česká republika je zemí s poměrně silnou rekultivační tradicí především díky tomu, že v minulém režimu bylo hornictví a těžební činnost jednou z hlavních aktivit zajišťující ekonomickou samostatnost a stabilitu země. Ve státním zájmu byla v této době zlikvidována velká část naší krajiny, zejména v severozápadních Čechách. Vznikly zde rozsáhlé plochy, které bylo nutné pro jejich další využití zrekultivovat. To přímo vedlo k rozmachu rekultivační praxe.

Blíže jsme se seznámili s jednotlivými fázemi rekultivačního procesu, s legálními typy rekultivací, které jsme si podrobněji popsali. Představili jsme si také společnost, která má v regionu Sokolovska monopolní postavení v těžebním průmyslu a je majitelem velké části rekultivačních staveb v regionu - Sokolovskou uhelnou, právním nástupce, a.s. Klíčovou část kapitoly představuje podkapitola týkající se lokality výsypky bývalého lomu Silvestr na území Dolního Rychnova. Pro komplexní pochopení celkové proměny lokality jsme se zabývali historií lokality. Dále jsme se zabývali procesem přeměny vybrané lokality od chvíle, kdy zde byla výsypka hnědouhelného lomu až do chvíle, kdy bylo vybudováno osmnáctijamkové golfové hřiště.

V návaznosti na to jsme si pak uvedli příklady dalších rekultivačních staveb v okolí města Sokolova, na kterých

jsme si názorně popsali a ukázali, jak vypadá výsledná podoba různých typů rekultivací. Rozebrali jsme si aktuální socioekonomickou situaci v regionu. V první řadě jsme se věnovali historickým intencím, které vedly k dnešnímu stavu regionu. Nastínili jsme si situaci v regionu dnes s tím, že jsme se soustředili především na změny, které v regionu probíhají. V poslední části teoretické kapitoly se také věnujeme trendům a tendencím, které vytvářejí základ pro budoucí podobu regionu. Poukazujeme na pozvolnou transformaci ryze průmyslového regionu na region, který v současnosti hledá nový směr, kterým by se v budoucnosti mohl ubírat.

3 Metodologická část

3.1 Zvolená metoda

Pokud zde hovoříme o metodologii, můžeme zde použít metaforu cesty, kterou musíme v rámci celého našeho výzkumu ujít, než se na jejím konci dostaneme k cíli. V metodologii je vlastně shrnut celý výzkum, od výběru metodologické techniky, přes techniku sběru dat, až po jejich analýzu [Hrešanová, 2010: 25]. Již samotná podstata mého výzkumu vymezuje kvalitativní metodologický rámec práce. Nebudu zkoumat kvantitativně orientovaný problém, který by byl později „zobecnitelný“ na celou množinu případů v České republice. Je důležité si uvědomit, že díky kvalitativnímu výzkumu kladu důraz na kvalitu subjektů, procesů a významů ve zcela jiném kontextu než u kvantitativního výzkumu. Nejde mi o měření kvality z hlediska množství, frekvence nebo intenzity, ale o kvalitu vztahující se k podstatě výzkumného problému. V kvalitativním výzkumu pracujeme s významy, pojmy, symboly a popisy věcí, kterým se snažíme porozumět [web 17].

3.1.1 Kvalitativní metodologie

Významným rysem kvalitativně orientovaných prací je pro nás to, že jejich cílem je z analyzovaných dat vytvářet znalosti pro porozumění problému, což se principiálně odlišuje od kvantitativních studií, kde pracujeme s předem definovanými znalostmi, které následně testujeme [Richards, 2006]. Jádrem kvalitativního výzkumu je pozorování sociální reality a snaha o porozumění zkoumaného děje.

Skrze kvalitativní metodologii můžeme porozumět danému výzkumnému tématu z perspektivy účastníků výzkumu, v našem případě např. obyvatelé obce aj. Jde nám o získání určitých specifických informací o hodnotách, názorech, chování a společenském kontextu v námi zkoumané problematice. Lze tvrdit, že kvalitativní výzkum má schopnost poskytovat nám komplexní textové popisy individuálních perspektiv jednotlivých aktérů výzkumu v rámci zkoumané problematiky. Tento typ výzkumu se nejčastěji využívá při výzkumech, kdy jsou zkoumány nehmotné faktory, jako sociální status, role pohlaví, etnický původ, náboženství atd. Jde o výzkumné problémy, které by při využití kvantitativní metodologie nemusely být tak dobře patrné a především jde o jejich interpretaci [web 18].

Kvalitativní metody jsou metodami, které dle rozšířeného přesvědčení mohou zprostředkovat jakýsi hlubší pohled do zkoumaných společenských fenoménů, než který bychom získali při pouhém využití kvantitativních dat [Silverman, 2005: 20]. Tento typ metodologie mi poslouží jako lupa, pomocí které si budu moci utvořit hlubší pohled do problematiky konkrétního případu. Principálně mi tedy jde o získání podrobných informací ve zkoumaném fenoménu, které však v závěru nebudu generalizovat na celou populaci [Olecká]. Hlavním cílem mé práce je důkladně se zabývat jedním konkrétním případem, který jsem si po pečlivé úvaze zvolila.

Hlavním posláním kvalitativního výzkumu je zprostředkování porozumění v sociálních interakcích. Jde o snahu porozumět lidem a jejich vztahům v dané sociální situaci. V kvalitativním výzkumu není primárním cílem najít onu absolutní pravdu, nýbrž jde o hledání pravdy,

kteřá je do určité míry kontextuální a proměnná. „Kvalitativní výzkum je nenumeričké šetření, které usiluje o zjištění významu sbíraných dat a o jejich interpretaci.“ [Disman, 1998: 285]. Výzkumník se během výzkumného procesu pouští do hledání významných struktur v množině všech ostatních proměnných. Částečně se tedy stává jakýmsi pozorovatelem, který pozoruje sociální realitu a snaží se porozumět významu zkoumaného děje. Role výzkumníka v kvalitativním výzkumu je od kvantitativního výzkumu výrazně odlišná. Hranice a hierarchické rozdíly mezi výzkumníkem a zkoumaným jsou stírány a obě strany mají rovnocenné postavení. Lze říci, že mezi výzkumníkem a zkoumaným vzniká určitý vztah [Disman, 1998: 294 – 300].

Kvalitativní výzkum jako takový má svůj základ v interpretativním paradigmatu, přičemž hlavním záměrem při jeho využití je snaha porozumění konkrétní sociální situaci, o které následně na základě výsledků studie vytváříme novou vlastní teorii. Hlavní odlišnost kvalitativního a kvantitativního výzkumu je v tom, že kvalitativní výzkum zkoumá zvolený výzkumný problém mnohem více intenzivně a do hloubky. Podle Olecké získané informace jsou sice podrobné, ale nelze je generalizovat na celou populaci. Je vhodným výzkumným nástrojem zejména v situacích, kdy zkoumáme problém, o kterém nemáme dostatečné množství znalostí a potřebujeme mu porozumět. A možná právě kvůli jejich odlišnosti jsou kvalitativní a kvantitativní přístupy vzájemně ideálně komplementární [Olecká].

Vzhledem k tomu, že ve výzkumu využívám metody jak z kvalitativní, tak i z kvantitativní metodologie, lze tento výzkum s určitou dávkou shovívavosti řadit do kategorie mixed methods, neboli smíšených metod. Buchtík tvrdí, že i

přestože kombinování metod kvalitativního a kvantitativního výzkumu má v sociologických výzkumech dlouhou tradici, je mu v odborných kruzích věnováno jen málo pozornosti. Existuje však celá řada pojmů, která slouží k označení kombinování kvantitativních a kvalitativních metod v rámci jednoho výzkumného projektu. Nejčastěji používanými označeními jsou *mixed methods*, *mixed methodology* a *multimethod* v angličtině a v češtině pak používáme pojmy jako hybridní či kombinovaný výzkum [Buchtík, 2012: 131].

Smíšené metody jsou tedy formou výzkumu, kde se mísí nebo kombinují kvantitativní a kvalitativní výzkumné techniky, metody, přístupy a koncepty v rámci jedné studie. Je možné na ně pohlížet jako na pokus o legitimní použití více přístupů k nalezení odpovědi na výzkumné otázky bez toho, aby byli výzkumníci omezováni dogmatickým rozdělováním metodologií. Jsou jakousi kreativní formou výzkumu. Často naznačují, že výzkumníci zaujímají eklektický přístup k výběru metody a provádění výzkumu [Harvell, 17 – 18].

3.1.2 Případová studie

Podle Gerringa definujeme případovou studii jako: „*Intenzivní studium jedné jednotky pro účely porozumění širší třídě podobných jednotek.*“ [Gerring: 2004: 340]. Důležitým předpokladem, aby byla případová studie schopná poskytnout širší zobecnění, je to, aby byla alespoň v některých aspektech srovnatelná se zbytkem populace. V této práci využívám ateoretický typ případové studie. Pro tento typ je charakteristické, že jeho hlavním cílem je popsat určitý jev, období, či region, nikoliv vytvářet novou teorii nebo testovat teorii starou. Hlavním cílem je zachycení a

systematizování všech významných aspektů týkajících se daného jevu [Žeňka, 2012: 58 – 59].

Případová studie jako kvalitativní přístup je mezi výzkumníky stále populárnější. Za její popularizaci stojí několik celosvětově uznávaných autorů, kteří přispěli k vývoji metodik, což vedlo k výraznému zvýšení popularity případové studie napříč vědeckými obory. Hyett řadí mezi výzkumníky, kteří k popularizaci případové studie přispěli např. Denzina, Creswella, Stakea, Yina a Beckera. Dnešní případové studie jsou velmi různorodé. Existují různé odlišnosti a varianty v designech studií, výběru metod atd. Díky tomu mohou být výsledné podoby publikovaných studií velmi rozdílné a z toho důvodu může být někdy pro vědecké pracovníky těžké, co chápat a definovat jako případovou studii [Hyett, 2014].

Na základě názorů mnohých zkušených odborníků stojí dnes případová studie jako jeden z kvalitativních přístupů v kvalitativní metodologii samostatně. Hyett ve své studii hovoří, že specifíkem případové studie je její vysoká míra flexibility, kterou nám jiné výzkumné designy, jako například zakotvená teorie nebo fenomenologie, nejsou schopny nabídnout. Jednotlivé případové studie jsou většinou navrhované tak, aby vyhovovaly konkrétním případům. Výsledkem toho je velká rozmanitost designů případové studie, jak jsme již zmiňovali před chvílí. I přes velkou rozmanitost případových studií rozlišujeme dva základní přístupy. Prvním přístupem je tzv. přístup v pojetí konstruktivistického paradigmatu, přičemž za hlavní představitele považujeme např. Stakea a Merriama. Proti konstruktivistickému paradigmatu stojí na druhé straně tzv. pozitivistické paradigma, představované především Yinem nebo Eisenhardtem. A právě velká rozmanitost případových

studií, jak v probíhajících diskusích, tak i v literatuře, je někdy velmi problematickým aspektem. Velké rozdíly ve vnímání metody a jejího využití v praktickém výzkumu se často ukazuje jako překážka pro vzájemné porozumění jednotlivých výzkumníků [Hyett, 2014].

U různých autorů tedy existují nejrůznější odchylky v definování toho, co vlastně případová studie je. Za dvě nejvýznamnější pojetí, která se od sebe v některých aspektech liší, považujeme pojetí Stakea a Yina. Obě pojetí se pohybují v rámci kvalitativní metodologie. Stakeovo pojetí definuje případovou studii jako úsilí o porozumění konkrétního sociálního objektu v celé jeho komplexitě a jedinečnosti [Hendl, 2008: 103]. Druhé pojetí, které definuje Hendl, je pojetí Yina. Yin definuje případovou studii, jako strategii pro zkoumání předem určeného jevu v přítomnosti v jeho reálném kontextu, zvláště v situaci, kdy hranice mezi kontextem a jevem nejsou zcela jasné. Jeho pojetí vychází z tradic vědeckého realismu a pracuje jak s kvalitativními, tak i s kvantitativními daty. Při hodnocení validity výzkumu využívá kritérií známých z kvantitativního výzkumu. Případová studie je v jeho podání definována velice obecně, přičemž definuje několik základních charakteristik. Mezi tyto charakteristiky patří: využívání více zdrojů dat, jak kvalitativních, tak i kvantitativních, schopnost realizace uvažovaných datových bodů, využívání teoretických tvrzení pro usměrňování sběru a analýzy dat. Yin také rozlišuje tři typy případových studií. Jeho dělení je na případovou studii exploratorní, která má za cíl prozkoumat neznámou strukturu případu, působící vztahy a definovat teorii, otázky, nebo dokonce navrhnout teorii. Druhým typem je případová studie explanatorní, jejíž hlavním cíle je podání vysvětlení, k němuž dochází tak, že rozvádí jednotlivé příčinné řetězce, jenž lze u případu identifikovat. Třetím typem je pak evaluační

případová studie, jejím hlavním cílem je hodnocení konkrétního případu, popřípadě intervence na základě určitých hodnotových kritérií. Čtvrtým typem je deskriptivní případová studie, v rámci které je hlavním cílem poskytnout komplexní popis jevu. U všech typů případových studií je mít na paměti důležitou okolnost, zda budeme pracovat s jedním nebo s více případy [Hendl, 2008: 106 – 108].

3.1.2.1 Zdroje dat u případových studií

Charakteristickým rysem případových studií je možnost využití obrovského množství zdrojů dat a strategií. Potencionální zdroje dat nejsou omezovány pouze na archiválie, rozhovory, dokumenty nebo pozorování. Díky této vlastnosti jsou dle Baxtera výzkumy, ve kterých je využíván design případové studie, unikátní ve srovnání s jinými designy. Výzkumníci tedy v průběhu výzkumu shromažďují velké množství dat z různých zdrojů, které slouží pro komplexní pochopení zkoumaného případu. Na každý zdroj dat můžeme v rámci této perspektivy nahlížet, jako na jeden dílek z „puzzle“, kdy s přidáním každého jednotlivého dílku přispíváme k hlubšímu pochopení celého jevu. Díky velké rozmanitosti použitých dat má tak výsledné zjištění o to větší váhu. Velké množství zdrojů a dat má ovšem i svou negativní stránku, která představuje při použití tohoto výzkumného designu hned několik nebezpečí. Prvním z nich je, že musíme být velmi opatrní a důslední při spravování dat a dále při jejich analýze. Druhým nebezpečím je, že se můžeme ztratit v obrovském množství dat [Baxter, 2008].

Pokud se podíváme na obecnou definici případovou studie, zjistíme, že je definována jako intenzivní studium jednoho případu. Dále pak je metodou ryze kvalitativní díky tomu, že jednotlivé případy zkoumá do hloubky v jejich

skutečném kontextu. Případová studie je dle Olecké jako metoda využívána v mnoha oborech např. v sociologii, v medicíně, v managementu, v psychologii atd. Stejně jako u jiných typů výzkumné metodologie při volbě případové studie je první krokem identifikace výzkumných otázek, na základě kterých pak volíme jako metodu právě případovou studii. V dalším kroku následuje vymezení výzkumného problému. Velmi důležitý krokem je důsledné studium relevantní literatury, na základě které se v problematice orientujeme. Přehled literatury není důležitý jen jako orientační pomůcka pro čtenáře, ale ukazuje výzkumníkovi, jak ve výzkumu dál pokračovat. A v neposlední řadě nám také pomáhá při rozhodování jaké konkrétní techniky sběru dat zvolit [Olecká].

Případová studie je velmi specifickým přístupem v kvalitativním výzkumu. Díky její variabilitě je možné ji používat v různých formách pro různé výzkumné problémy. Pro můj výzkum byla vhodnou strategií především proto, že se zabývám jedním specifickým případem, který zkoumám do hloubky. Předpokládám, že některé mé poznatky budou aplikovatelné na podobné případy, ale nejde mi primárně o plošné zobecňování zjištěných dat. Mým cílem je především pochopení konkrétního případu. Zároveň ale nelze vyloučit, že bude možné zjištěné poznatky aplikovat u případů, které budou velmi podobné.

3.1.2.2 *Triangulace*

Pojmem, který je v mém výzkumu velmi důležitý, je triangulace. Konkrétně pak triangulace dat. Termín triangulace definuje Hendl jako kombinaci různých metod, různých výzkumníků, rozdílných osob, rozdílných lokálních

a časových okolností a teoretických perspektiv, které se uplatňují při zkoumání konkrétního jevu. Původní funkcí triangulace v kvantitativním výzkumu byla validizace výsledků měření získaných několika měřicími metodami. Termín triangulace se objevuje ve spojení s Denzinem, který ho chápal jako vzájemnou validizaci různých metod. Později byl termínu připsán další význam - označení pro postupy obohacující a doplňující výsledky. Dnes známe několik typů triangulace například datovou triangulaci (použití různých datových zdrojů), triangulaci výzkumníků (více tazatelů zamezuje chybě lidského faktoru) a triangulaci metodologickou. Metodologická triangulace může být provedena jak uvnitř metody, tak i mezi metodami samotnými [Hendl, 2008: 147]. Ve své práci využívám triangulaci dat zejména proto, abych si mohla být jistá, že jsem využila všech možných datových zdrojů, které byly pro můj výzkum k dispozici.

Triangulaci lze dělit také podle toho, zda má sekvenční či simultánní charakter. V případě simultánní triangulace je hlavním smyslem využití technik, jak z kvantitativního, tak i z kvalitativního výzkumu ve stejném časovém okamžiku. V tomto případě se pracuje se sebranými daty odděleně na základě toho, zda se jedná o kvalitativní či kvantitativní výzkum. Na konci výzkumu dochází k hodnocení a poměřování výsledných zjištění. Naproti tomu sekvenční typ triangulace využíváme v případě, když jsou výsledky jedné metody klíčové pro metodu následující [Hendl, 1997].

Dalo by se říci, že triangulace je svým způsobem do metodologického přístupu případové studie jaksi vtělena z její podstaty. K tomu nás vede zejména mnohočetnost využívaných zdrojů a technik sběru dat. Dochází zde

k jakémusi ověřování validity dat, skrze jejich nasycenost, kvantitu a detailnost. Pokud v rámci výzkumu využívám metodu případové studie, lze říci, že po celou dobu výzkumu získaná data trianguluji s daty z jiných zdrojů.

Ambicemi mého výzkumu je prostřednictvím výše zvolené metodologie a metodologického přístupu poskytnout co nejkompexnější pohled do zvoleného případu a jeho kontextu. A zároveň poskytnout odpovědi na stanovené výzkumné otázky. Vzhledem k tomu, že výzkum zkoumá konkrétní případ a souvislosti s ním spojené v retrospektivní perspektivě, kladu si za cíl ukázat to, jak případ probíhal v časovém odvětví a jak námi sledované faktory probíhaly. Nekladu si za cíl komparaci s jinými případy, nebo hledání obecně platných skutečností, které by byly převoditelné do teoretických obecně platných poznatků. Díky tomu, že se soustředím na jeden specifický případ a zajímám se o některé jeho konkrétní parametry, nelze říci, že se ve výsledku bude jednat o komplexní studii případu. Naším cílem je především vyzdvihnout to, jak probíhaly některé konkrétní procesy v rámci celkového mechanismu realizace konkrétní rekultivace.

Konkrétní metodou, která byla vzhledem k designu výzkumu zvolena, byla metoda případové studie. V rámci této metody jsme jako metodu sběru dat zvolily, polostrukturované expertní rozhovory s odborníky z oboru rekultivační praxe a dalších vědních disciplín s rekultivacemi úzce souvisejícími. Obsahem rozhovorů budou deduktivně seřazená témata, která postupně představí názory a postoje jednotlivých odborníků jak v obecných oblastech našeho tématu, tak i v rámci jednotlivého námi zvoleného výzkumného problému. V rozhovorech se budeme zabývat postoji odborníků k fenoménu rekultivací, jejich pohledu na

rekultivace v regionu Sokolovska, dále pak novému trendu - golfová hřiště jako rekultivační stavby a neposlední řadě také tomu, jak je to s veřejností a jejím zapojením v rámci rekultivační činnosti. Rozhovory jsou doplněné dotazníkovým šetřením. Šetření proběhne ve dvou lokalitách v těsné blízkosti areálu Golfového klubu Sokolov. Participanty dotazníkového šetření budou občané žijící v těsném sousedství golfového hřiště. Výsledky dotazníkového šetření nám pak budou sloužit pro potvrzení či vyvrácení dat získaných z rozhovorů s odborníky. Poskytnou nám ale také emic perspektivu participantů, kteří v dané lokalitě žijí a realizaci stavby zažili „na vlastní kůži“. Jak rozhovory, tak i dotazníky budou vytvořeny na základě studia dokumentů a dalších písemných materiálů, které jsou dostupné k rekultivační problematice obecně a konkrétně námi studované rekultivační stavbě.

3.1.2.3 Etické otázky výzkumu

Oblastí každého společenskovedního empirického výzkumu, které by měla být věnována mimořádná pozornost je oblast etických aspektů výzkumu. V současné době stále více roste zájem o etické aspekty sociálního výzkumu. Tento zájem je stimulován stále častějším využíváním kvalitativních metod. Pokud mluvíme o etické odpovědnosti výzkumníka, je důležité uvědomit si, že jeho etická odpovědnost zahrnuje všeobecné principy akademické integrity, poctivost, respekt k ostatním lidem atd. V etice výzkumu je klíčový souhlas a ochrana účastníků výzkumu. Za klíčové otázky v této oblasti Punch považuje: informovaný souhlas, diskrétnost a anonymita, vlastnictví dat a výsledků, použití a zneužití výsledků, poctivost a důvěra, reciprocita, intervence a obhajoba, škoda a riskování, konflikt

zájmů. Další oblastí v etice výzkumu je oblast akademického psaní a uznání práce ostatními. Každý autor by se měl vyvarovat plagiátorství a měl by usilovat o nezaujaté psaní bez tendencí sklouzávajících k diskriminaci či popírání práv některých skupin lidí [Punch, 2008: 87 – 88].

Dodržování etických zásad po celou dobu výzkumu je velmi důležité. Pokud bychom některou z etických zásad porušili, stává se výzkum napadnutelný a dosažené výsledky ztrácejí na své validitě. V mém výzkumu pro mne budou klíčové především zásady týkající se anonymity, a to především u dotazníkového šetření. V rámci každého rozhovoru bude každému participantovi poskytnut k nahlédnutí popř. k ponechání průvodní dopis k výzkumnému projektu. Dále bude každému účastníku předložen informovaný souhlas k podepsání. Specifickou záležitostí budou v otázce anonymity polostrukturované expertní rozhovory prováděné v rámci výzkumu. I přestože rozhovory probíhaly s odborníky, kteří jsou v oblasti rekultivací v dané lokalitě uznávaní, budou získaná data z jednotlivých rozhovorů anonymizována. Pro tento krok jsem se rozhodla především proto, že v rozhovorech často zaznívali i subjektivní názory jednotlivých participantů.

3.2 Výzkumný vzorek a lokalita

Při designování výzkumného projektu jsem uvažovala o více variantách výzkumného vzorku. Vzhledem k vybranému tématu jsem dospěla k závěru, že nejlepší variantou je rozdělení výzkumného vzorku do dvou separovaných skupin. Díky tomu získám dva rozdílné pohledy na studovaný případ. V prvních fázích plánování výzkumu bylo nutné položit si otázku, zda je v mých

možnostech získat pro tento výzkum dostatečný počet respondentů s renomé odborníka v oblasti rekultivací či oblasti tomu blízké. Další otázkou bylo, jak nadesignovat dotazníkové šetření tak, aby splnilo svůj účel. Stála jsem před otázkou, jaké je dostatečné množství respondentů, podle jakého klíče určit, kdo je vhodný respondent a jakým typem výběru se při volení jednotlivých respondentů řídit.

3.2.1 Lokalita výzkumu

Lokalita výzkumu byla již předem nadefinována případem, který se stal předmětem mého výzkumu, především geografickou polohou bývalé výsypky zaniklého lomu Silvestr. Lokalita byla zvolena především z toho důvodu, že se jedná o již dokončený rekultivační projekt a rekultivační stavba se nachází v místě mého bydliště. Jedná se o mě známou lokalitu, kterou jsem znala i v době před realizací rekultivačních prací a následné revitalizace území. Vzhledem k tomu, že hlavním předmětem výzkumu je jak samotná proměna této konkrétní lokality, tak i zapojení občanů žijících v jejím bezprostředním okolí, jsem došla k závěru, že nejvhodnější lokalitou pro výzkum bude bezprostřední okolí bývalé výsypky lomu Silvestr. Konkrétně obec Dolní Rychnov, která se nachází v bezprostřední blízkosti nově vzniklého golfového hřiště cca pár set metrů, a městská část sídliště Michal města Sokolov, která je ve vzdálenosti zhruba jednoho kilometru. Tyto dvě lokality byly vybrány především proto, že mi mohou poskytnout zajímavé údaje v kontextu kontrastu pohledu občana z malé obce proti pohledu občana z města.

3.2.2 Definice výzkumného vzorku a vhodného participanta

Při výběru výzkumného vzorku jsem musela brát zřetel hned na několik skutečností. Vzhledem k tomu, že jsem v rámci výzkumu použila dvě metody sběru dat, bylo nutné definovat si dva výzkumné vzorky. Prvním důležitým bodem bylo zvolit základní parametry pro oba vzorky jako celky např. jejich velikost. Následně bylo klíčové vymezit charakteristické vlastnosti jednotlivých participantů uvnitř obou výzkumných vzorků. Je nutné podotknout, že vymezování charakteristik probíhalo u každého výzkumného vzorku odděleně.

Jako první jsem si definovala výzkumný vzorek pro sadu polostrukturovaných expertních rozhovorů. Výzkumný vzorek se skládal ze šesti respondentů, kteří nebyli definováni věkem, pohlavím, místem pobytu, ani svou národností. Hlavní podmínkou, kterou musel každý respondent splňovat, byla jeho odbornost vztahující se k problematice rekultivací, konkrétněji vztahující se k problematice rekultivací na Sokolovsku. Složení vzorku bylo velmi pestré. Byly v něm zástupci biologie, historie, hornictví, ale i odborníci, kteří své odborné znalosti získali během mnohaleté praxe v oboru. Dokonce se mi pro výzkum podařilo navázat spolupráci se zaměstnancem AOPK ČR, pracujícím v CHKO Slavkovský les. Díky této skutečnosti je ve výzkumu zastoupena jak strana ochrany přírody, tak i strana těžebních a rekultivačních společností. Bohužel díky skutečnosti, že se zabýváme konkrétní lokalitou a konkrétním rekultivačním projektem, vznikly během výběru participantů určité skutečnosti, které nebylo možné překonat. Jednou z nich bylo, že jsme získali ryze mužský vzorek. Další skutečností bylo, že se ve vzorku vyskytli odborníci zaměstnaní u společnosti, která v regionu provádí rekultivační práce, ale také i aktivně těží hnědé uhlí.

To ovšem není žádnou velkou překážkou díky pestrosti získaného vzorku.

Druhým výzkumným vzorkem, byl vzorek pro dotazníkové šetření prováděné s respondenty žijící v bezprostřední blízkosti rekultivační stavby golfového hřiště v Sokolově. Jak již bylo řečeno výše, šlo o dotazníkové šetření prováděné přímo v lokalitě výzkumu. Prvním nezbytným faktorem, který museli všichni participanti z výzkumného vzorku splňovat, bylo, že trvale žili v Dolním Rychnově nebo na sídlišti Michal v Sokolově v letech 2002 – 2006 až do současnosti. Určení konkrétního časového rozmezí bylo udáno dobou, kdy byl projekt golfového hřiště realizován. Dalším zásadním faktorem bylo určení vhodné velikosti výzkumného vzorku. Po nesčetných úvahách a konzultacích jsem dospěla k závěru, že vyhovující velikost pro tento vzorek bude 100 respondentů, kdy polovina vzorku budou obyvatelé sídliště a polovina vzorku obyvatelé obce Dolní Rychnov. Co se týče věkové struktury vzorku, jediným stanoveným omezením bylo, že všichni respondenti museli být plnoletí. Vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření probíhalo metodou náhodného výběru respondentů, nebylo genderové složení vzorku nějak předem konstruováno.

3.3 Sběr dat

Sběr dat probíhal dvěma odlišnými způsoby. Jedním ze způsobů byl sběr dat pomocí kvalitativních polostrukturovaných expertních rozhovorů, dalším způsobem byl sběr pomocí krátkých kvantitativních dotazníků. Představím zde použité metody sběru dat a popíšu samotný proces sběru dat.

Jako první představím metodu dotazníkového šetření, kterou ve svém výzkumu používám pro sebrání dat od obyvatel přilehlých sídel v okolí golfového hřiště. Podstatou dotazníkového šetření je sběr dat pomocí písemného dotazování respondentů. Zich hovoří o tom, že dotazníkové šetření je založeno na sérii písemných dotazů, které pokrývají oblast výzkumníkem zvoleného výzkumného problému. Dotazníky tedy fungují na principu jakéhosi samopopisu respondentů odpovídajících na vhodně zvolené a formulované otázky.

U této techniky odpadá nebezpečí zkreslujících vlivů osoby tazatele. Techniku dotazníků můžeme považovat za dobrý prostředek pro sběr informací díky tomu, že je levná a je relativně organizačně nenáročná. Klíčovým faktorem je podle Zicha správné formulování otázek, které je příslovečnou alfou i omegou úspěchu výzkumu. Dotazník musí mít stejně jako všechny výzkumné nástroje určitou formu a strukturu. U konkrétních otázek je důležité řídit se pravidlem, že otázky musí být jasné a neproblematické hlavně z toho důvodu, že je ve většině případů nemáme možnost respondentům dodatečně dovysvětlit v případě nepochopení [Zich, 2004: 47 -48].

Při sestavování dotazníku je třeba brát dle Zicha ohled na to, abychom jím byli schopni respondenty zaujmout. K uvedení do problematiky a nástinu výzkumu slouží průvodní dopis, který se k rozesílaným dotazníkům obvykle přikládá, v některých případech má podobu hlavičky v úvodu dotazníku. Další důležitou stránkou je grafická úprava především kvůli přehlednosti, kdy respondentovi musí být umožněna snadná a rychlá orientace v dotazníku. Dalším faktorem, který ovlivňuje úspěch či neúspěch našeho dotazníkového šetření, je anonymita. Použijeme-li anonymní dotazník, zásadně ovlivníme návratnost i validitu odpovědí.

V rámci výzkumu používáme dotazník k přímému dotazování respondentů. Dotazování tedy probíhá tak, že je dotazník předložen za účasti tazatele respondentovi a ten ho následně sám vyplní a tazateli vrátí zpět. Konkrétněji bude v našem případě použita technika individuálního šetření. To znamená, že každému respondentovi bude dotazník předložen zvlášť [Zich, 2004: 48]. Dotazníkové šetření je designováno jako terénní výzkum, kdy tazatel vyráží do terénu [v našem případě do obce Dolní Rychnov a sídliště Michal v Sokolově] a předkládá dotazníky jednotlivým respondentům. Tímto způsobem probíhá jeden typ sběru dat.

Druhým využitým nástrojem pro sběr dat je specifický typ rozhovoru tzv. expertní rozhovor. Rozhovory byly realizovány se šesti experty a měly průměrnou délku zhruba od 45 do 120 minut. Expertní rozhovory můžeme charakterizovat jako typ strukturovaných hloubkových rozhovorů s respondentem, který je odborníkem ve specifické oblasti. Důležitou podmínkou je, že expert musí být schopen na základě svých znalostí a zkušeností odborně zodpovědět otázky výzkumníka. Díky tomu dokážeme odhalit mnohé souvislosti, které by jinak zůstaly skryty. Mezi nejčastější respondenty, kteří jsou pro tento typ rozhovorů využíváni, patří např. vrcholoví manažeři, odborní pracovníci, představitelé institucí v konkrétní oblasti atd. [web 19].

Tento typ rozhovorů je nejčastěji využíván v případě, že se rozhodneme zkoumat znalosti profesionálů. Úkolem expertního rozhovoru je zachytit, analyzovat obsah a organizaci znalostí experta a využití těchto poznatků pro cíle výzkumu. Expertní rozhovory představují dle Hendla systematický proces, ve kterém se uplatňují různé typy rozhovorů. Pokud tento typ rozhovorů provádíme, nesmíme opomenout přípravu samotného experta. Během výzkumu je

klíčové kontaktovat experta, prodiskutovat s ním veškeré problematické body a seznámit ho s konkrétním průběhem rozhovorů. Musíme expertovi dát možnost vyjádřit se ke směřování výzkumu. Dalším procesem, který v rámci expertních rozhovorů probíhá, je elicitací proces. Pod tímto pojmem rozumíme sérii interaktivních kroků, přičemž každý je směřován na specifickou oblast zájmu a na určitou úroveň podrobnosti. Stejně jako v kvalitativním výzkumu, tak se i zde postup průběžně upravuje s tím, jak se proces elicitace znalostí rozvíjí. Obecně lze říci, že expertní rozhovory mají čtyři fáze. První fází je tzv. přípravná fáze, ve které pomocí přehledového interview hledáme informace vyšší úrovně a expert nám podává přehledové informace o problémové oblasti. Průběh rozhovorů je takový, že klademe volné otázky a expert se k nim volně vyjadřuje bez omezení doby vyprávění. V rámci první fáze získáme odhad klíčových oblastí, ve kterých je nám odborník schopný pomoci, ale odhad i oblastí, kde by mohlo dojít k těžkostem. Druhou fází je fáze, která využívá zejména strukturované rozhovory, ve kterých zkoumá především hlubší aspekty znalostí experta a snaží se jich držet. V druhé fázi je tedy prioritou získat od experta co nejvíce konkrétních informací o oblastech a aspektech, o které máme zájem. Třetí fází je analýza získaných materiálů pomocí různých analytických a obrazových technik jako např. mapování, tematická analýza atd. Výsledkem procesu analýzy je vytvoření reprezentací znalostí experta. Ve čtvrté poslední fázi je ověření, jehož primárním cílem je vyjasnění a ověření dosud získaných znalostí [Hendl, 2008: 189 – 190].

Třetí způsob získávání dat probíhal formou studia relevantní dokumentů. To bylo klíčové pro vytvoření teoretické backgroundu celé práce a také pro důkladné hloubkové studium problematiky. Studium dokumentů lze

považovat za její základní stavební kámen, bez něhož by realizace celé práce nemohla proběhnout. Role dokumentů v kvalitativní studii může být různá. Hendl tvrdí, že dokumenty mohou být jediným zdrojem dat, ale mohou také hrát roli pouze doplňkového zdroje dat. Za dokumenty v rámci tohoto výzkumu považujeme taková data, která vznikla v minulosti, stvořil je někdo jiný než sám výzkumník a účel jejich stvoření byl jiný než účel vzniku aktuálního výzkumu. Rozlišujeme několik typů dokumentu, patří mezi ně osobní dokumenty (deníky, zápisníky, osobní korespondence atd.), úřední dokumenty (výroční zprávy, vyhlášky atd.), archivní data (seznamy zaměstnanců, rozpočty firmy, statistické údaje o různých subjektech atd.), výstupy masových médií (časopisy, televizní a rozhlasové programy, atd.), virtuální data (blogy, internetové diskuse atd.) a v neposlední řadě předmětná data (domovní odpad, budovy, knihy a umělecké předměty). Jsou to data tvořená fyzickými stopami vzniklými v důsledku lidské činnosti [Hendl, 2008: 204 – 205]. V našem výzkumu je za relevantní dokumenty považována především odborná literatura zabývající se především problematikou rekultivací a ochrany přírody. Dále pak specifické dokumenty právní povahy, jako například usnesení městského úřadu, či oznámení záměru vybudování golfového hřiště.

Aspektem, který musíme brát na vědomí, je, že se žádný sociální výzkum neodehrává ve vakuu. Práce s literaturou je tedy nedílnou součástí každého výzkumu, ale stojíme před otázkou relevantní literatury. Taková literatura vždy souvisí s výzkumnou oblastí, vymezeným tématem a dále s formulováním obecných výzkumných otázek. Čtením literatury získáváme znalosti, které dále ve výzkumu uplatňujeme při formulování obecných otázek. Literaturu používanou při výzkumu můžeme dělit na literaturu základní,

obecně relevantní a doplňující, jenž tvoří pozadí. Za zdroje, ze kterých výzkumnou literaturu nejčastěji čerpáme, jsou výzkumné časopisy, konferenční příspěvky, sborníky a disertační práce. Díky tomu pak velmi rychle vzniknou vazby na historickou či kontextuální literaturou. Při vyhledávání relevantní literatury je dobré mít na paměti, že různé výzkumné oblasti mají různé množství relevantní výzkumné literatury a pokud naše téma stojí na pomezí několika vědních oborů, bude nutné čerpat z více literárních oblastí [Punch, 2008: 63 – 64]. V tento moment se dostaneme do situace, kdy stojíme před obrovským množstvím datových zdrojů. Je nutné zachovat si zdravý nadhled a střízlivě vybírat, která zdroje dat jsou pro nás relevantní. Hendl varuje před hrozícím reálným nebezpečím, pokud se tímto nebudeme řídit, dostaneme se do situace, kdy nás množství dat zahltlí, a my ztratíme směr, kterým jsme chtěli svou práci dále směřovat. Pomůckou pro lepší orientaci ve výzkumu samotném je tzv. celkový plán organizace sběru dat, ve kterém jsou rozpracovány všechny fáze výzkumu. Hlavní funkcí plánů je usnadňování kontroly průběhu sběru dat. Dalším nezbytnou operací, kterou musíme během výzkumu provádět, je archivace dat [Hend, 2008:162].

Z výše zmíněných skutečností vyplývá to, že jsem využila tři typy metod sběru dat. Hlavní metodou sběru dat zde byly expertní rozhovory, které byly následně pro celkové dokreslení doplněny dotazníky. Další doplňkovou metodou bylo studium a analýza dokumentů a studium relevantní literatury.

3.4 Analýza dat

Další kapitolou, kterou se budu zabývat, je analýza dat, která v rámci mého výzkumu probíhala hned ve třech odlišných dimenzích. První dimenzí analýzy byla analýza jednotlivých písemných dokumentů a literatury, která mi sloužila jako zdroj informací pro vytvoření teoretického backgroundu celé mé práce. Provádění obsahové analýzy jednotlivých dokumentů a literatury vznikla celá teoretická část mé práce, podstatná část metodologické kapitoly a zároveň byla základním stavebním kamenem pro realizaci mého výzkumu. Mohu říci, že pro mne bylo studium relevantní literatury, písemných a obrazových dokumentů pro realizaci a vznik mé práce zcela zásadní.

Dimenzí analýzy dat, která byla pro samotný výzkum zcela zásadní, byla analýza provedených expertních rozhovorů. Vzhledem k povaze své práce jsem si v tomto případě jako metodou analýzy dat zvolila tematickou analýzu. Prvním krokem, který jsem při analyzování sebraných dat učinila, byl přepis jednotlivých rozhovorů do psané formy. V tento moment se ukázalo, že je přepisování jednotlivých rozhovorů velmi časově náročnou činností, kde je jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících rychlost přepisu kvalita nahrávky. Pro mne nejvýhodnější taktikou se ukázalo realizovat přepis rozhovoru v co nejkratším časovém intervalu po jeho uskutečnění. U pěti ze šesti rozhovorů jsem zvolila taktiku doslovného přepisu jednotlivých rozhovorů, u posledního šestého rozhovoru jsem však aplikovala určitou formu selektivního přepisu, a to hned z několika důvodů. Hlavním důvodem byla velmi špatná kvalita nahrávky, díky které nebylo možné zvolit doslovný přepis jako u ostatních rozhovorů. Vzhledem k časové vytíženosti respondenta jsem

se proto rozhodla využít pro analýzu dat získaných z rozhovoru poznámky a nekvalitní záznam. Po přepsání jednotlivých rozhovorů přišel na řadu další krok, kterým bylo samotné vyhledávání jednotlivých témat objevujících se v textu a jejich přiřazování pod zvolené kódy. Kódování jsme prováděla ručně, kdy jsem jednotlivým kódům přiřazovala barevné označení a dále dle tohoto označení texty fragmentovala a třídila. V průběhu kódování jsem si tak po mnoha přečtení přepisů jednotlivých rozhovorů vytvořila pomocí výše zmíněného systému seznam kódů, které jsem následně přiřazovala k jednotlivým konkrétním výpovědím respondentům.

Typem kódů, které jsem v rámci kódování užívala, byly tzv. otevřené kódy, ty jsem přiřazovala k jednotlivým klíčovým výpovědím, na základě vlastního posouzení. *„Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Bez tohoto prvního a základního analytického kroku by nemohl proběhnout zbytek analýzy ani následná komunikace. Během tohoto procesu jsou zvažovány a zkoumány naše vlastní i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům.“* [Strauss, 1999: 43]. Při práci s kódy jsem v první řadě pracovala nejprve s kódy, které se v textu objevovaly nejčastěji v rozmanitých souvislostech. S těmito kódy jsem dále pracovala tak, že jsem je třídila do jednotlivých kategorií a vyhledávala podobnosti ve výpovědích všech mých respondentů.

Dalším krokem bylo rozkategorizování takto vzniklých kódů do jednotlivých segmentů, které tematicky přímo souvisely s tematickým členěním samotných rozhovorů. Lze tedy říci, že jsem prováděla proces kategorizace, kdy k označení užíváme po pojmenování procesu seskupování

pojmu s nějakou užší vazbou ke konkrétnímu jevu. Kategorizace tedy probíhá tak, že přiřazujeme konkrétnímu jevu spadajícímu do určité pojmové kategorie nějaké pojmové značení. Nutnou podmínkou je zde, aby byla pojmová označení na abstraktnější úrovni než jednotlivé konkrétní pojmy nacházející se dané kategorii [Strauss, 1999: 45]. Zde je nutné upozornit, že v rámci procesu kódování jsem nehledala pouze podobnosti ve výpovědích jednotlivých respondentů, ale také rozdíly ukazující odlišné názorové postoje jednotlivých respondentů. V procesu analýzy dat jsem tedy získávala odpovědi na své výzkumné otázky pomocí porovnávání jednotlivých výpovědí respondentů rozčleněných do určitých tematických celků a jejich podkategorií. Hlavní výhodou použití tohoto způsobu analýzy, tedy rozčleňování každého jednotlivého rozhovoru na konkrétní tematické celky, byla lepší přehlednost a průhlednost daných kategorií a jejich vzájemných souvislostí.

Třetí dimenzí mé analýzy dat bylo analyzování dat získaných z dotazníkového šetření, které jsem provedla na základě dat získaných z expertních rozhovorů. Vyhodnocování dat z dotazníků jsem prováděla ručně pomocí programu Microsoft Office Excel, který umožňuje provádět nejrůznější výpočty se získanými daty a také umožňuje analyzovat informace pomocí tabulek a grafů. Analýza probíhala tak, že jsem analyzovala každou otázku zvlášť takovým způsobem, že jsem si vytvořila tabulku pro lepší přehlednost a pro snadnější interpretaci i graf. Pokud se zaměříme na vyhodnocování samotného dotazníku, bylo činěno na základě jednoho kritéria. To bylo místo bydliště respondentů. Díky tomu jsem mohla relativně snadno porovnat názorové postoje respondentů pocházejících z malé obce a respondentů z bývalého okresního města na konkrétní otázky.

4 Empirická část

V empirické části této práce se budeme zabývat analýzou výsledků získaných v rámci našeho výzkumu. Budou zde prezentovány výsledky výzkumu obecně, tak i výsledky jednotlivých dílčích výzkumných metod. Celá kapitola je rozdělena do několika podkapitol. Hlavním cílem našeho výzkumu bylo zjistit, jak probíhal proces rekultivační činnosti v lokalitě Golf clubu Sokolov s důrazem na analýzu, jak zde byla veřejnost zapojena do rozhodovacích procesů. Výsledná data jsou výstupy několika výzkumných metod. První využitou metodou byly expertní rozhovory. Na základě jejich výsledků byly konstruovány dotazníky, které byly klíčové pro získání dat od vzorku obyvatel námi zkoumané oblasti. Tímto krokem jsme získali reprezentativní vzorek dat s emickou perspektivou jednotlivých aktérů.

Cílem našeho výzkumu bylo získat odpovědi na definované výzkumné otázky. Znění výzkumných otázek bylo následující:

- V jaké míře mohli obyvatelé zasahovat do daného rozhodovacího procesu, a tedy i ovlivňovat budoucí využití daného území?
- Jak aktéři výzkumu vnímají výslednou podobu rekultivované lokality?
- Jak se odlišuje výsledný pohled těch, kteří měli možnost zúčastnit se rozhodovacího procesu a těch, kteří tuto možnost nevyužili nebo neměli?
- Jak a v čem se odlišuje pohled obyvatel sídliště a vesnice?

4.1 Průběh výzkumu

V první podkapitole empirické části si podrobně popíšeme průběh sběru dat a budeme se věnovat jejich interpretaci.

4.1.1 Expertní rozhovory

Jako první se budu zabývat průběhem sběru dat získaných z expertních rozhovorů. Celkem jsem provedla šest rozhovorů s experty, kdy všechny rozhovory probíhaly podle předem připraveného scénáře, který však byl rozhovor od rozhovoru drobně upravován především na základě předchozích informací. Na počátku každého rozhovoru byl mimo záznam proveden krátký rozhovor o osobě každého jednotlivého respondenta. V rozhovoru jsem se blíže seznámila s profesní kariérou jednotlivých expertů. Tato část rozhovoru byla velmi důležitá především proto, že se zde již začínal formovat přístup expertů k dané problematice. Samozřejmostí ovšem bylo, že jsem se s osobou každého experta seznámila i v rámci veřejně dostupných dat např. na internetu. Po tomto úvodním seznámení jsme plynule přešli k provádění jednotlivých rozhovorů. Každý rozhovor byl odlišný. Někteří experti byli velmi věcní a struční, jiní měli tendenci vše vysvětlovat podrobně a zasazovat informace jak do historických, tak i společenských či přírodovědných kontextů.

Při přípravě rozhovorů jsem se soustředila především na několik základních faktorů. Bylo relativně obtížné sestavit rozhovor tak, aby pokryl celé spektrum oblastí, které byly pro můj výzkum klíčové. Pro lepší přehlednost jak pro mne jako výzkumníka, tak pro respondenta, byl rozhovor rozdělen do

několika tematických okruhů např. rekultivace, Sokolovsko, rekultivace a veřejnost atd. Zároveň byly tematické okruhy řazeny od nejobecnějšího po ten nejkonkrétnější. Tento postup se mi velmi osvědčil. Otázky byly koncipovány, že poslední otázka jednoho tematického okruhu vždy volně navazovala na další tematický okruh. Struktura celého rozhovoru byla vždy postavena tak, abychom postupovali od co nejobecnějších témat k těm nejkonkrétnějším. Některé otázky, které mohly být pro respondenty hůře pochopitelné či nejasné, byly doplněné rozvíjejícími podotázkami, které byly v případě nutnosti výzkumníkem využity. Vždy jsem kladla důraz, aby byl expertovi ponechán maximální prostor pro vyjádření, a připravené podotázky jsem pokládala, až v případě, že se respondent k danému tématu nevyjádřil sám. Celý rozhovor byl zakončen otázkami, v nichž byl respondent vybízen k tomu, aby sám poskytl zpětnou vazbu k rozhovoru, popř. aby sám navrhl, co si myslí, že v rozhovoru nebylo akcentováno a na co by se sám ptal, kdyby se ocitl na místě výzkumníka.

Další zvolenou strategií, bylo provedení předvýzkumu, kde jsem chtěla získat povědomí o tom, zda je možné provádět expertní rozhovory takovým způsobem, jakým jsem si je pro můj výzkum nadesignovala. V rámci předvýzkumu jsem provedla dva expertní rozhovory. Vzhledem k tomu, že dopředu nebylo možné říci, jak tyto rozhovory dopadnou, jsem si zvolila pro provedení těchto rozhovorů experty, s nimiž bylo možné v případě nezdaru celý rozhovor provést znovu. Čímž jsem se vyhnula tomu, že nenávratně ztratím cenný zdroj informací.

Při provádění prvního rozhovoru již vypluly na povrch první problematické body. První a zřejmě i nejproblematictější bodem bylo, že jsme u jedné z otázek měli rekultivace jako

takové označení jako rekultivace technické, což respondentů málo. S označením technické rekultivace měli však problém všichni mí respondenti. Když byl tento termín zmíněn, byli všichni velmi rozpačití a neustále mne odkazovali k tomu, že to není označení pro rekultivace antropogenního původu, nýbrž se jedná o první fázi rekultivačního procesu, při níž dochází např. k modelaci tvaru a reliéfu výsypky. Pro další rozhovory bylo tedy nutné tuto nepřesnost upravit. Proto jsem se rozhodla používat místo označení technické rekultivace pouze označení rekultivace. Jako velmi vhodné se mi při provádění rozhovoru osvědčilo, že jsem vždy respondentovi dala vytištěný scénář rozhovoru. Předcházela jsem tím nutnosti opakovat otázky několikrát, ztracení se v rozhovoru, nebo zadržávání plynulosti dialogu. V několika případech jsem se pak ale dostala do situace, kdy se z rozhovoru stal na nějakou dobu víceméně monolog, a to díky skutečnosti, že respondent měl tendenci sám si nahlas otázky předčítat. Nepovažuji to však za zásadní nedostatek, především kvůli tomu, že jsem také měla jeden výtisk rozhovoru a po celou dobu jsem kontrolovala, zda jsme nějakou otázku nepřeskočili. V případě, když k tomu došlo, jsem na tuto skutečnost ve vhodnou chvíli respondentů upozornila. Zajímavým aspektem, se kterým jsem se setkala při provádění většiny rozhovorů, bylo, že se většina respondentů zajímala o to, kdo jsou další experti, kteří se výzkumu účastní. Velmi často jsme se také setkávala s iniciativou, kdy sami experti navrhovali, kdo další by byl pro provedení rozhovoru zajímavým respondentem, s kým dalším se kontaktovat. Sami respondenti mi dali kontakt a poskytli mi možnost při kontaktování dalšího odborníka použít jeho osobu, jako toho, kdo ho doporučil a dal mi na něj kontakt. V navazování kontaktů s respondenty byl pro mne klíčový moment, kdy jsem navázala spolupráci s firmou Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s, která spolupracuje

a podporuje studenty a jejich iniciativy související s její činností. Po podání oficiální žádosti o poskytnutí informací a materiálů, která mi byla ve velmi krátkém časovém intervalu vedením firmy schválena, mi byl umožněn přístup k vnitřním dokumentům firmy jako např. Generelu rekultivací a nejrůznějším právním dokumentům. Dalším kladným momentem pojičím se souhlasem o poskytnutí informací bylo, že mi byl firmou dle oblasti mého zájmu poskytnut konzultant z řad zaměstnanců, aby se mnou spolupracoval. Jak se později ukázalo, stala se pro mě tato osoba gatekeeperem, který mi poskytl velké množství cenných informací a materiálů, ale i tipy a kontakty na další potenciální respondenty. Velmi oceňuji, že mi umožnil zaštitit se jeho jménem, což u některých respondentů sehrálo důležitou roli v rozhodování, zda se mnou rozhovor provést či nikoliv. Musím podotknout, že bez vstřícného postoje Sokolovské uhelné by realizace mého výzkumu byla velmi obtížná ba dokonce i nemožná. Většinu expertů jsem kontaktovala telefonicky a rozhovor jsem domlouvala během jednoho telefonátu. Velmi se mi osvědčila praxe, kdy jsem do informovaného souhlasu vložila i krátký odstavec s představením výzkumníka i výzkumného projektu. Informovaný souhlas byl vždy předkládán ve dvou vyhotoveních k podpisu, kdy jednu kopii si experti v případě zájmu ponechali. Dalším opakujícím se problematickým bodem bylo, že experti často odpovídali v rámci odpovědi na jednu otázku zároveň hned na několik otázek následujících. Toto bylo řešeno tak, že otázka, na kterou již zazněla odpověď, byla respondentovi přečtena s tím, že jeho názor zde již padl a na otázku vlastně již odpověděl a nechce-li ještě nějak svou odpověď doplnit či rozvinout. U některých rozhovorů se dokonce stalo, že respondent sám upozorňoval na to, že na tuhle otázku, již odpověděl u jiné přecházející otázky.

4.1.2 Dotazníkové šetření

Druhou částí průběhu mého výzkumu byla realizace dotazníkové šetření ve dvou lokalitách ležících poblíž areálu Golf clubu Sokolov. Dotazník pro mé dotazníkové šetření vznikl na základě dat získaných z expertních rozhovorů a jeho cílem bylo poskytnout mi doplňující informace k datům získaných od expertů, ale získat i emic perspektivu jednotlivých občanů, kteří ve zkoumané lokalitě žijí svou každodenní realitu. Desing dotazníku byl postaven na třech nosných tématech, prvním tématem byl golfový areál, druhým pak přilehlý lesopark a třetím pak zapojení a informovanost veřejnosti v rámci realizačních procesů u těchto lokalit.

Po důkladném zvážení jsem si nadefinovala velikost výzkumného vzorku, který byl pro mé dotazníkové šetření relevantní. Nakonec jsem si jako dostačující velikost mého vzorku určila 100 participantů, kdy 50 participantů žilo na přilehlém sídlišti města Sokolov a 50 participantů bylo obyvateli obce Dolní Rychnov, která těsně sousedí s golfovým areálem a lesoparkem. Vzhledem k tomu, že v mém případě je dotazníkové šetření jednou z použitých výzkumných metod a nikoliv výzkumnou metodou, na které celý výzkum stojí, shledávám počet 100 participantů jako dostatečný. Zde musím konstatovat, že sehnat dostatek respondentů bylo mnohem komplikovanější, než jsem si původně myslela a na základě toho si myslím, že větší počet respondentů by vedl k velkým potížím při realizaci výzkumu.

Samotné dotazníkové šetření jsem realizovala formou osobního dotazování, kdy jsem dotazníky osobně roznášela

respondentům ve dvou výše popsaných lokalitách. Po důkladném zvážení časové náročnosti sběru dotazníků, jsem se rozhodla přizvat si pro sběr dotazníků dalšího tazatele, kterým byla má matka. Tazatelka prošla krátkým zhruba 30 minutových školením, kde jsem jí sdělila, jakým způsobem sběr dotazníků realizovat, čemu se vyvarovat atd. Poté následoval samotný sběr dotazníků, kdy respondenti byli vybíráni metodou prostého náhodného výběru. Při sběru dat v Sokolově jsem se nesečkala s žádnými výraznějšími problémy a dostatečný počet dotazníků byl sebrán zhruba za dva dny. V Dolním Rychnově byl sběr o něco komplikovanější, a to především kvůli tomu, že v nedávné době byla vydána publikace zabývající se činností Sokolovské uhelné, která byla laděna silně proti této firmě. Někteří obyvatelé měli proto obavy z toho, že můj výzkum je součástí něčeho podobného a nechtěli se ho z tohoto důvodu zúčastnit. Po překonání daného problému jsem se nesečkala s dalšími výraznějšími problémy. Sběr dat zde trval zhruba 4 až 5 dní. Hlavním pozitivem osobního roznášení dotazníků bylo, že jsem zvolila cestu papírových dotazníků a tím jsem se vyhnula problémům s návratností dotazníků.

4.2 Výsledky výzkumu

Nyní bych Vás chtěla seznámit s výsledky své analýzy dat, kdy pro lepší přehlednost a pochopitelnost budou získané závěry prezentovány nejdříve odděleně dle metody použité pro sběr dat a posléze se budeme zabývat obecnými závěry, které jsem v rámci svého výzkumu získala. V následujících podkapitolách se budu podrobně věnovat výsledkům vztahujícím se k otázkám tohoto výzkumu.

4.2.1 Expertní rozhovory – výsledky

V této kapitole si představíme výsledky, které jsem získala z provedených expertních rozhovorů. Výsledky budou prezentovány v jednotlivých podkapitolách, které jsou strukturovány skrze jednotlivé tematické celky, přičemž tyto tematické celky se v prováděných rozhovorech ukázaly jako stěžejní.

4.2.1.1 *Přirozená sukcese contra rekultivace*

V rámci expertních rozhovorů respondenti častěji vyjadřovali pro preferenci pro rekultivace než pro přirozenou sukcesi. Přednost technické rekultivaci dalo plných pět z šesti respondentů; při dalším dotazování jsem zjistila, že i tam, kde by snad byla vhodnější sukcese, dali by přednost sukcesi řízené před sukcesí přirozenou (spontánní). Svůj názor podpořili nejčastěji argumentem, že řízená sukcese umožňuje v rámci zásahů rekultivátorů lépe využít potenciál daného území než sukcese přirozená. Všemi respondenty, kteří se vyjádřili pro využívání rekultivací, bylo opakovaně akcentováno, že by měli být a jsou prováděny šetrně s ohledem na životní prostředí a na zapojení dané lokality do okolní krajiny. Tato tvrzení byla podkládána odkazováním respondentů, že před zahájením rekultivační činnosti byly vždy prováděny pedologické a jiné výzkumy, na základě kterých se dále určovalo, jaké další využití bude pro dané území nejvhodnější. Čtyřmi z šesti respondentů byla přirozená sukcese označena za postup, který lze provádět jen za velmi komplikovaných podmínek vzhledem ke stávající platné legislativě upravující oblast rekultivací. *„Řeknu tedy, pokud by sme se bavili o opatření vlastní tý biologický rekultivace. Ta biologická rekultivace je v podstatě to, že z toho bude ostatní půda, les, nebo zemědělská půda. Katastr*

nic jiného nezná, katastr nemovitostí. Musíme dodržovat zákon a ty pozemky musí být nějak zařazeny.“ [projektant].

Všichni respondenti se nicméně shodli na tom, že přirozená sukcese je postupem, který lze provádět jen na omezeném procentu území. Přičemž respondenty sice byla uznána biologická a ekologická hodnota území ponechaného přirozené sukcesi, ale jako protiváha byla uváděna nemožnost dalšího využití území v budoucnosti, ať již pro ekonomické, rekreační využití území či jiné účely. Dva z respondentů byly dokonce zcela proti ponechávání ploch v místech bývalé těžby přirozené sukcesi, přičemž označili ponechávání území na výsypkách přirozené sukcesi za neefektivní ve všech ohledech. Respondenti, kteří názorově vystupovali jako zastánci přirozené sukcese, však také konstatovali, že její využívání při revitalizaci území zdevastovaných těžbou je možné jen na omezené části území a že ji nelze aplikovat plošně na celém území výsypek vzhledem k rozloze jednotlivých výsypek na Sokolovsku.

S tímto souvisí, jaký způsob obnovy těžbou narušených míst považují naši respondenti za nejvhodnější. Prakticky všichni respondenti odpověděli tak, že za takový způsob považují kombinaci všech typů rekultivací. Přičemž hlavním kritériem je to, aby krajina funkčně sloužila obcím a lidem, kteří žijí v jejím okolí. „*Já se domnívám, že to hlavně musí sloužit společensky pro ten region a pro tu příměstskou oblast.*“ [projektant]. Nejčastěji byly zmiňovány prvky lesnické a hydričké rekultivace, že by zde měly figurovat také ostatní rekultivace v zastoupení rekreačních objektů a sportovišť. Zemědělská rekultivace tu byla zmiňována pouze jako jakýsi doplňkový prvek. „*Tak já si myslím, že pokud je to možné, tak z toho můžeme udělat nějaký park v podstatě kombinace lesnický a ostatní rekultivace Je to podle*

nějakýho územního plánu, podle toho, co na něm je. Jinak v těchto otázkách bych se přikláněl spíš k nějakému tomu parku. Kombinace tý lesnický a ostatní rekultivace, může tam bejt i nějaká hydrická samozřejmě.“ [těžař]. S ohledem na výše zmíněné preference respondentů, pak všichni jednomyslně rozhodli o tom, že nejvhodnější rekultivační stavbou pro příměstskou krajinu je pak lesopark, popřípadě lesopark doplněný o rekreační stavbu typu např. golfového hřiště, cyklostezku, aj. sportovní a rekreační areály.

4.2.1.2 Těžba a region

Všichni oslovení experti hodnotí aktuální stav životního prostředí na Sokolovsku kladně, s tím že pouze jeden expert připojuje připomínku ohledně zvyšujícího se tlaku na a krajinu v regionu. *„Takže životní prostředí se zlepšilo, součástí toho životního prostředí je krajina, ano tam se taky spousta věcí zlepšilo, ale zároveň se vytváří větší ekonomický tlak na tu krajinu.*“ [ochranář]. Postoj expertů k rekultivační praxi v Sokolovském regionu se dá označit za kladný, kdy dva z šesti respondentů mají ke zde aplikované rekultivační praxi určité připomínky. *„Já si myslím, že Sokolováci i hosté to tady dělají dobře, ale mám určitý připomínky, které jsem řekl už na začátku našeho rozhovoru, jsou tady někdy až příliš, třeba když mluvíme o lesnických rekultivacích, jsou tady až kilometrové plochy osázené monokulturami. Potom mám kritiku k těm vodním rekultivacím, to je ta přímá břehová linie, malé členění terénu, rovné plochy, jezera bez ostrovů a bez výběžků a mysů a tak.*“ [geolog]. Vývoj rekultivační činnosti v regionu hodnotí experti kladně s drobnými připomínkami. Mezi experty, kteří se výzkumu zúčastnili, byly jako nejzdařilejší rekultivační stavby regionu nejčastěji označovány Medard,

Velká Podkrušnohorská výsypka, arboretum Antonín a Golf club Sokolov, přičemž ale i k těmto rekultivačním stavbám byly ze strany expertů vznášeny časté výtky. Velmi častou odpovědí na otázku ohledně nejzdařilejší rekultivační stavby bylo, že na tuto otázku nelze úplně jednoznačně odpovědět, ale když už by měli nějakou uvést, tak uváděli výše uvedené stavby. „*Asi Medard. Medard jako celek, ne jen tu vodní plochu, ale celek. Ale s připomínkami, nemyslím tím, jako nejlepší, ale nejzdařilejší.*“ [ochranář]. V názorech na to, zda budou rekultivace po ukončení těžby uhlí představovat odvětví, které bude pro další rozvoj a životaschopnost regionu klíčové, se experti rozdělují na dva názorové tábory. Tři pětiny expertů nevidí rekultivace, jako odvětví, které by bylo schopné regionu zabezpečit další rozvoj a udržet stávající ekonomickou úroveň regionu, natož ji dále rozvíjet. Proti tomu ale stojí dvě pětiny expertů, kteří si myslí, že rekultivace budou díky rekreačnímu ruchu schopné v regionu udržet stávající ekonomickou úroveň a region dále zabezpečí.

4.2.1.3 Golfová hřiště jako způsob rekultivace

Další významnou tematickou oblastí, která pro mne byla v rozhovorech s respondenty klíčová, je jejich názorový postoj k fenoménu golfových hřišť jako způsobu rekultivace těžbou narušených míst. Experti, kteří se mnou na výzkumu participovali, byli až na jednoho z nich názorově jednotní v tom, že golfové hřiště jako způsob rekultivace je v pořádku, ovšem pouze při splnění několika zcela zásadních podmínek. Lze říci, že nikdo z respondentů variantu golfového hřiště jako ostatní rekultivace nějak výrazně nepreferoval, ale zároveň ji nikdo ani přímo nezavrhl. Hlavní podmínkou figurující ve všech rozhovorech je omezený počet golfových areálů na určitém území. „*Já si myslím, že je dobře, abychom*

udělali v regionu nebo v našem rajónu, abychom udělali golfový hřiště dobře, ale abychom to sypali na každý výsypce golfový hřiště, myslím si, to není to úplně pravý ořechový. Já si myslím, že to tomu regionu nic nepřinese a pak náklady na realizaci toho golfovýho hřiště jsou obrovský, tam je to v podstatě nenávratná investice“ [těžař]. Důraz na to, aby byl striktně ohlídán počet golfových hřiště v regionu, byl silně argumentován v každém rozhovoru nezávisle na tom, jaké profesní zaměření daný expert reprezentoval. Mezi další nejčastěji zmiňované podmínky pak patřilo především to, aby golfová hřiště vznikala v blízkosti dopravní infrastruktury a v blízkosti sídelních center a nikoliv ve volné krajině. Proti golfovým hřištím byla pak jako nejsilnější argument akcentována ekonomická náročnost a nenávratnost investice (viz výše).

Konkrétně s výslednou podobou areálu golfového hřiště byly spokojeni všichni respondenti. Nikdo z nich neprojevil názor, ve kterém by negativně hodnotil výslednou podobu hřiště, jeho desing, technické parametry či jeho course. Všichni respondenti tedy hodnotili kladně proměnu území bývalého lomu a výsypky Silvestr na golfový areál. Jako výrazný klad zde bylo vyzdviženo, že architekt Stadler, jenž hřiště navrhoval, se rozhodl pro ponechání některých prvků, které odkazují na drsnou minulost lokality, např. ostrůvky náletových dřevin, pruhy nezatravněné kyselé půdy a především zachování nerovného reliéfu výsypky atd. *„Příklad golfového hřiště v Sokolově přes všechny kontroverze vnímám spíše pozitivně... a vím, jak vypadal stejnej flek dřívě. Na stejnym místě, kde je dneska golfová restaurace, byla dřívě komunální skládka města Sokolova...“* [geolog]. To, že by se vybudováním golfového hřiště nějak omezil či narušil přírodní potenciál lokality, důrazně popřeli čtyři z pěti respondentů. Přičemž ale respondent, který se

vyjádřil souhlasně k omezení či narušení přírodního potenciálu lokality stavbou golfového hřiště dále tvrdil, že tento přírodní potenciál by byl vlastně narušen prakticky jakoukoliv lidskou činností. Všichni respondenti se shodli, že rekultivování zdejší lokality vybudováním golfového areálu bylo pro zdejší lokalitu vhodnou volbou. Respondenti na podporu svého názoru pak často argumentovali existencí těsně přiléhajícího sportovně rekreačního areálu lesoparku v Dolním Rychnově. Stěžejní byl fakt, že obyvatelé obce Dolní Rychnov a města Sokolov mají k dispozici území, které mohou využívat pro nejrůznější rekreační a sportovní aktivity a nejsou tak existencí golfového areálu omezováni. Existence lesoparku je zde prvkem, který hrál zásadní roli v akceptování golfového areálu jako vhodné formy rekultivace dané lokality. Kdy skrze vybudování areálu lesoparku byla veřejnosti kompenzována ztráta možnosti využívat území, na němž se rozkládá golfový areál. Vybudováním lesoparku byla vytvořena náhradní lokalita pro realizování jiných rekreačních a sportovních aktivit než je golf.

4.2.1.4 *Rekultivace a veřejnost*

Posledním tematickým celkem, kterému byla v rámci provádění expertních rozhovorů věnována pozornost je zapojení veřejnosti do procesů plánování a realizace rekultivační činnosti. Toto téma bylo pro moji práci stěžejní. V rozhovorech jsem identifikovala několik aspektů podílejících se na utváření vztahu veřejnosti a rekultivační problematiky. Je zde nutné podotknout, že výsledky, ke kterým jsem prováděnými rozhovory došla, se týkají výlučně rekultivačních staveb na Sokolovsku. Především díky

specifickým podmínkám, za kterých jsou ve zdejším regionu rekultivace prováděny.

Ze získaných dat lze dojít k závěru, že veřejnost jako taková je do rekultivačního procesu zapojena ve velmi omezené míře a pouze v některých částech rekultivačního procesu. Musíme si uvědomit, že na Sokolovsku je 100% ploch, které se rekultivují, budou rekultivovat nebo jsou rekultivované, v majetku Sokolovské uhelné, právní nástupce a.s. Díky tomu se dostáváme do bodu, kdy je zde výrazně akcentován institut soukromého vlastnictví, což je značně omezujícím faktorem pro vstupování veřejnosti do dalších rozhodovacích procesů týkajících se budoucnosti těchto lokalit. Od našich participantů jsem se dozvěděla, že se jedná o soukromý majetek právnické osoby, vlastník nemá ze zákona žádnou povinnost např. informovat veřejnost o realizaci zamýšleného rekultivačního projektu či někam umisťovat volně dostupné informace o realizaci konkrétního projektu pro veřejnost. Ve výsledku má tedy realizátor rekultivačních projektů povinnost poskytovat informace a informovat pouze orgány státní správy. Hovoříme především o městech a obcích, v jejichž katastru se konkrétní rekultivované území nacházejí. Konkrétně se jedná přímo o obecní a městské úřady, kraj, příslušný báňský úřad a referát ministerstva životního prostředí. Povinnost poskytovat informace se pak týká zejména územního řízení a procesu EIA. V těchto dvou procesech je také legislativně upravena jediná možnost, jak může širší veřejnost ve smyslu občanů žijících v daném území či neziskových organizací atd. legálně do rozhodovacích procesů týkajících se rekultivační činnosti vstupovat, pouze podávání připomínek v připomínkových řízeních. „ máme zpracovaný nějaký zvláštní režim, kde tedy máme výhled těch rekultivací na určitý období ..., ale

děláme ten zvláštní režim, s kterým seznámíme obce, seznámíme s ním úřady, referát životního prostředí na městě a kraji. Ty všechny seznámíme a pak to dáváme k odsouhlasení na ministerstvo životního prostředí na regionální odbor v Ústní nad Labem, a tím nám vlastně legislativní povinnosti pro ty rekultivace končí... s veřejností, že by sme tady vzali Generel rekultivací nějakou a že by jsme ho projednávali s veřejností se nedělá. Nemáme to ani povinnost.“ [těžař]. Narážíme zde tedy na skutečnost, že realizátoři rekultivací mají skutečně jen minimální povinnosti, co se týká poskytování informací o plánovaných realizacích rekultivací.

Velmi nejednotný názor měli naši respondenti na legislativní řešení vztahu veřejnosti a rekultivační činnosti, kdy na toto téma zazněla celá škála názorů. Jedním názorovým pólem bylo, že je rekultivační problematika nedostatečně legislativně definována. Opačným názorovým pólem pak bylo, že legislativní řešení je v této problematice nastaveno vyhovujícím způsobem. Tento rozpor se může dále negativně projevat v praxi. Velmi zajímavá byla odpověď jednoho z respondentů, který na otázku zabývající se legislativním řešením vztahu rekultivací a veřejnosti odpovídá takto: *„Není jasně definovanéj. Z toho jasně vyplývá to, že se to úplně neděje, že to nebylo, protože není nastavenej žádněj rámeček.“* [ochranář]. Dalšími faktory, které vstupují do vztahu veřejnosti a rekultivací je malé povědomí širší veřejnosti o rekultivační problematice, často i její nezájem o tuto problematiku. *„Heleďte se on se o to skoro nikdo nezajímá, jako z obyčejných lidí. Maximálně kdo bydlel takhle vedle a viděl tam buldozery, když se upravoval ten terén, tak se šel zeptat.“* [pamětník]. To ale často může být zapříčiněno nedostatkem informací, které nejsou občanům a široké veřejnosti vůbec ze strany realizátorů rekultivací

poskytovány, podle dvou ze šesti respondentů možná i záměrně.

4.2.1.5 *Shrnutí výsledků expertních rozhovorů*

V následující podkapitole si tedy shrneme zjištění, která jsem v rámci analýzy a interpretace výsledků získala z provedených expertních rozhovorů. Získaná data jsou pro mne klíčová především z důvodu, že na jejich základě jsem konstruovala dotazníky, které sloužili jako další metoda sběru dat pro můj výzkum. I v této podkapitole se budu držet tematického rozdělení, které jsem si vytyčila při konstrukci scénářů k jednotlivým rozhovorům a po celou dobu výzkumu jsem se ho držela. Pokud shrneme výsledná data, zjistíme, jaký byl názorový postoj dotazovaných expertů na témata rekultivací, těžby na Sokolovsku, golfových hřišť a zejména pak konkrétně golfového hřiště v Sokolově a neposlední řadě také na zapojování veřejnosti do rekultivačních procesů.

V prvním tematickém celku jsem se věnovala názorovým postojům expertů k problematice rekultivací. Mezi hlavní zjištění, která jsem z rozhovorů získala, bylo, že žádný z dotazovaných expertů se vůči rekultivačním nevymezoval nějak extrémně negativně. Všichni respondenti akcentovali, že jsou si vědomi jak pozitivních, tak i negativních stránek rekultivací prováděných na Sokolovsku. Až na dva respondenty byli všichni dotazovaní s různou mírou intenzity pro využívání možnosti ponechávat zdevastované plochy přírodě blízkým způsobům obnovy, kdy nejčastěji akcentovanou formou takovéto obnovy, byla řízená sukcese. Faktorem, který označili všichni respondenti, dokonce i ti, kteří byli principiálně proti využívání sukcese za

klíčový, bylo vhodné proporcionální rozdělení těchto ploch vůči plochám technicky rekultivovaným.

Co se týče provádění technických rekultivací, respondenti se jednomyslně shodli na tom, že pokud provádíme rekultivační činnost, je nejlepší možnou variantou využití kombinace všech oficiálně existujících typů rekultivací, kdy poměry zastoupení jednotlivých rekultivací budou citlivě vyváženy. Za nejvhodnější rekultivační stavbu pro příměstskou krajinu byl všemi respondenty označen lesopark, popř. lesopark kombinovaný s nějakým sportovně rekreačním areálem např. nejrůznější sportoviště atd. Dotazovaní experti se na dotazy týkající se rekultivací v regionu a provádění rekultivační praxe vyjadřovali vesměs pozitivně s tím, že zde byla u jednotlivých expertů různá míra kritických připomínek nebo výtek k jednotlivým praktikám nebo k prováděným rekultivačním činnostem či již dokončeným rekultivacím. I přes tyto výtky ale všichni respondenti hodnotili způsob provádění rekultivací v regionu kladně. Často byly zmiňovány rekultivační projekty, které byly respondenty označeny za zdařilé, či velmi zajímavé, přičemž mezi těmito projekty figurovali nejčastěji jezero Medard, arboretum Antonín, Golf club Sokolov, Velká Podkrušnohorská výsypka.

Nyní se dostáváme k tematickému celku, který je pro mou práci zcela klíčový, k názorovým postojům jednotlivých expertů ke stavbě Golf Clubu Sokolov. Velmi důležité bylo v první řadě zjistit, jakým způsobem se respondenti staví k fenoménu golfových hřišť jako rekultivačních staveb obecně. Výsledek byl, že respondenti nejsou zcela kategoricky proti vzniku golfových hřišť jako formy rekultivace, ale zároveň je nepovažují ani za nějak vhodný způsob rekultivace poškozené krajiny. Celkem striktně bylo

opakovaně jmenováno několik podmínek, za kterých byli respondenti ochotni golfové hřiště jako formu rekultivace akceptovat. Nejdůležitější podmínkou zde byl omezený počet golfových hřišť na region, dalšími podmínkami pak byly především vznik hřišť v lokalitách v blízkosti dopravní infrastruktury a sídelních center, nikoliv ve volné krajině. Naopak nejvýraznějšími argumenty proti golfovým hřištím jako formě rekultivace byla pak ekonomická náročnost a nenávratnost investic. Konkrétně k samotnému Golf klubu Sokolov se ale dotazovaní experti vyjadřovali kladně. Velmi často bylo akcentováno, že hřiště vzniklo z části na území bývalé skládky komunálního odpadu a z části na výsypce bývalého lomu Silvestr. Dalším výrazným kladem bylo podle názoru expertů také nadesingování coursu hřiště samotného, kdy se jeho architekt rozhodl ponechat hřištní prvky, které přímo odkazují na drsnou minulost lokality. Lze konstatovat, že všichni respondenti, kteří se zúčastnili mého výzkumu, hodnotili výslednou podobu golfového areálu pozitivně. Velmi výrazným faktorem, který dle názoru respondentům legitimizoval vznik veřejnosti nepřístupného golfového hřiště, bylo vybudování lesoparku o stejné rozloze jako golfové hřiště, který se nachází v těsné blízkosti golfového hřiště a je veřejně přístupný. Dle expertů došlo vybudováním náhradní lokality pro rekreační a sportovní aktivity, ke kompenzování ztráty možnosti veřejnosti využívat území golfového areálu.

Posledním tematickým celkem, kterým jsem se v rámci prováděných expertních rozhovorů zabývala, byla tematika rekultivací a zapojení veřejnosti do souvisejících rozhodovacích procesů. Při analýze a interpretaci dat získaných z rozhovorů jsem identifikovala faktor, který je pro zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů v rámci problematiky rekultivací na Sokolovsku klíčový. Tímto

faktor je institut veřejného vlastnictví, který se do mnou řešené problematiky promítá tak, že veškeré pozemky na kterých probíhaly, probíhají nebo budou probíhat rekultivace po těžební činnosti firmy Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s. jsou její soukromým majetkem. Díky této skutečnosti dochází k tomu, že je vstupování veřejnosti do rozhodovacích procesů týkajících se rekultivací v regionu velmi omezeno a zároveň vlastník nemá ze zákona žádnou legislativně stanovenou povinnost informovat veřejnost o realizaci zamýšlených rekultivačních projektů či umístování volně dostupných informací k těmto projektům. Firma nemá ze zákona ani povinnost zpřístupnit veřejnosti Generel rekultivací jako stěžejní dokument. Z výpovědí jednotlivých respondentů jsem zjistila, že jediní koho musí firma ze zákona informovat o svých záměrech, jsou orgány státní správy a jediná možná forma, jak se může dle platné legislativy rozhodovacích procesů týkajících se rekultivací zúčastnit také i veřejnost je skrze proces EIA nebo územní řízení stavebního úřadu vydávajícího stavební povolení. Silně ze strany respondentů také zazníval názor, že veřejnost nemá ve své podstatě často ani zájem se rekultivační problematikou zabývat, což si ale posléze i sami respondenti odůvodnili nedostatkem informací, které jsou veřejnosti realizátory projektů poskytovány.

4.2.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Nyní se seznámíme s výsledky dotazníkového šetření, které jsem realizovala jako součást své diplomové práce v období od 20. dubna do 1. května 2016. Vyhodnocování probíhalo tak, že jsem hodnotila každou otázku z dotazníku jednotlivě. Kritériem, které bylo při posuzování dat klíčové, bylo posuzovat odděleně data získaná od obyvatel obce Dolní

Rychnov od dat získaných od obyvatel města Sokolov a jejich vzájemné porovnávání v kontrastu obyvatel vesnice proti obyvatelům města.

Otázka č. 1

Jaké je místo Vašeho bydliště?

Tab. 1

Kategorie	počet
Sokolov	50
Dolní Rychnov	50

n=100

Z tabulky č. 1 vyplývá, že z celkového počtu našich respondentů jsem získala rovnoměrně rozdělený vzorek respondentů, což bylo pro vyhodnocování dalších otázek klíčové.

Otázka č. 2

Jaký je Váš věk?

Tab. 2

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
20-40	29	58,0	19	38,0
41-60	14	28,0	18	36,0
61 a více	7	14,0	13	26,0

n= 100

V tabulce č. 2 vidíme věkovou strukturu respondentů z obou lokalit. Na základě těchto výsledků lze konstatovat, že v Sokolově byl vzorek výzkumu mnohem více věkově nerovnoměrně rozložen, přičemž zde byla primárně zastoupena populace ve věku od 20 do 40 let. Oproti tomu

v Dolním Rychnově bylo věkově rozložení výzkumného vzorku mnohem rovnoměrněji zastoupeno, kdy věkové kategorie 20 až 40 let a 41 až 60 byly víceméně stejně početné.

Otázka č. 3

Zajímáte se o rekultivační činnosti ve Vašem okolí?

Tab. 3

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	29	58,0	28	56,0
Ne	21	42,0	22	44,0

n=100

Na otázku č. 3 odpovídali respondenti v obou výzkumných lokalitách tak, že těsná nadpoloviční většina odpověděla pozitivně. Rozdíl mezi jednotlivými lokalitami je skutečně minimální, jde o jednoho respondenta. Na základě toho lze konstatovat, že respondenti jak v Sokolově, tak i v Dolním Rychnově se o rekultivační činnost zajímají zhruba v polovině případů.

Otázka č. 4

Víte, kde nalézt informace o probíhajících /plánovaných rekultivačních projektech?

Tab. 4

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	Výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	17	34,0	16	32,0
Ne	19	38,0	21	42,0
Nevím	14	28,0	13	26,0

n=100

U otázky č. 4 jsem zjistila, že povědomí respondentů o tom, kde nalézt informace o rekultivačních projektech je o něco vyšší v Sokolově, kde respondenti v 17 případech odpověděli na otázku ano. V Dolním Rychnově bylo v porovnání se Sokolovem více respondentů, kteří na otázku odpověděli ne. Někteří respondenti u této otázky jmenovitě vypsali zdroje, ve kterých by informace k rekultivačním projektům hledali, nejčastěji uváděné byly webové stránky městského úřadu Sokolov, webové stránky Sokolovské uhelné, právní nástupce, a. s., místní periodika (Sokolovský deník, Patriot atd.) a internet obecně.

Otázka č. 5

Navštívil/la jste někdy Golf club Sokolov?

Tab. 5

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	29	58,0	33	66,0
Ne	21	42,0	17	34,0

n=100

U otázky č. 5 měla převahu u obou výzkumných vzorků odpověď ano. Nutno ovšem podotknout, že respondenti z Dolního Rychnova navštívili či navštěvují Golf club Sokolov ve více případech než obyvatelé Sokolova. Je zde důležité poznamenat, že pokud respondent odpověděl na otázku ano, nelze ho automaticky považovat za aktivního člena golfového klubu či pravidelného návštěvníka.

Otázka č. 6

Myslíte si, že golf a golfové hřiště jsou vhodnou formou využití území rekultivovaného po těžbě?

Tab. 6

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	41	82,0	27	54,0
Ne	5	10,0	9	18,0
Nevím	4	8,0	14	28,0

n=100

Z výsledků získaných na otázku č. 6 jednoznačně vyplývá větší preference golfových hřišť jako formy rekultivace u obyvatel města Sokolov. Obyvatelé obce Dolní Rychnov se k využívání golfových hřišť jako formy rekultivace staví více negativně, nebo neví, zda jsou golfové hřiště vhodnou formou rekultivace narušeného území.

Otázka č. 7

Myslíte si, že rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov je provedena vhodným způsobem?

Tab. 7

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	Výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	27	54,0	24	48,0
Ne	1	2,0	1	2,0
Nevím	22	44,0	25	50,0

n=100

U otázky č. 7 si respondenti z obou výzkumných vzorků myslí ve zhruba polovině případů to, že rekultivační stavba Golf clubu Sokolov byla realizována vhodným způsobem. U respondentů z Dolního Rychnova je pak vyšší počet těch, kteří odpovídali neví.

Otázka č. 10

Jakým způsobem vnímáte areál golfového hřiště nyní?

Tab. 10

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Pozitivně Spíše	21	42,0	14	28,0
pozitivně	19	38,0	23	46,0
Nevím Spíše	9	18,0	10	20,0
negativně	1	2,0	3	6,0
Negativně	0	0,0	0	0,0

n=100

U otázky č. 10 otázky zkoumám, jak jednotliví respondenti vnímají vzniklý golfový areál. Odpovědi se u otázky (na rozdíl od předcházejících otázek) v jednotlivých výzkumných lokalitách relativně významně odlišovaly. V Sokolově vnímalo pozitivně golfový areál 21 respondentů, zatímco v Dolním Rychnově pouhých 14. Důležité je zde poznamenat, že takto výrazně odlišné hodnoty vyšly pouze u odpovědi pozitivně. V dalších kategoriích (spíše pozitivně, nevím a spíše negativně) se odpovědi od obou výzkumných vzorků nějak extrémně neodlišovaly.

Otázka č. 11

Navštěvujete lesopark v Dolním Rychnově?

Tab. 11

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	Výsledky	výsledky v %
Ano	24	48,0	48	96,0
Ne	26	52,0	2	4,0

n=100

U otázky č. 11 se hodnoty odpovědí od obou výzkumných vzorků odlišovaly nejextrémněji, kdy naprostá

většina respondentů z Dolního Rychnova na otázku odpovídala pozitivně. Oproti tomu respondenti ze Sokolova odpověděli v nadpoloviční většině případů ne. Výsledek si lze ovšem vysvětlit jednoduše mimo jiné i tím, že respondenti z Dolního Rychnova mají lesopark tzv. „za barákem“, na rozdíl od respondentů ze Sokolova, pro které je lesopark v Dolním Rychnově relativně dost vzdálený a v bezprostřední blízkosti mají i jiné dostupnější lesoparky či jiné přírodní lokality.

Otázka č. 12

Myslíte si, že lesopark je vhodnou formou využití území rekultivovaného po těžbě?

Tab. 12

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	47	94,0	50,0	100,0
Ne	0	0,0	0	0,0
Nevím	3	6,0	0	0,0

n=100

Na otázku byly odpovědi v obou výzkumných vzorcích jednoznačné ano.

Otázka č. 13

Myslíte si, že rekultivace v podobě lesoparku je provedena vhodným způsobem?

Tab. 13

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	Výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	26	52,0	30	60,0
Ne	0	0,0	1	2,0
Nevím	24	48,0	19	38,0

n=100

V rámci odpovědí na otázku č. 15 která řeší, zda byl lesopark v Dolním Rychnově realizován vhodným způsobem, odpovídali více pozitivně respondenti z Dolního Rychnova. Respondenti ze Sokolova využívali nejčastěji odpověď ano, ale také mnohem častěji odpovídali nevíím oproti respondentům z Dolního Rychnova.

Otázka č. 16

Jakým způsobem vnímáte areál lesoparku nyní?

Tab. 16

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Pozitivně	24	48,0	36	72,0
Spíše pozitivně	19	38,0	13	26,0
Nevím	7	14,0	1	2,0
Spíše negativně	0	0,0	0	0,0
Negativně	0	0,0	0	0,0

n=100

Z tabulky u otázky č. 16 vyplývá, že pozitivněji je lesopark v Dolním Rychnově vnímán respondenty z výzkumného vzorku z Dolního Rychnova než respondenty ze Sokolova. To může být výsledkem hned několika faktorů. Jedním z nich je například to, že lesopark leží bezprostředně na okraji obce Dolní Rychnov, zatímco od města Sokolova je vzdálen zhruba 1 až 1,5 km a obyvatelé Sokolova mají ve stejné vzdálenosti dostupných hned několik zrekultivovaných lokalit.

Otázka č. 17

Myslíte si, že celkové koncepční řešení území, které je ve vlastnictví Sokolovské uhelné, právní nástupce a.s., kde zhruba na polovině území se nalézá veřejně nepřístupný golfový areál a na druhé polovině je veřejně přístupný sportovně rekreační areál v podobě lesoparku, vychází vyváženě vstříc veřejnosti i speciálnímu sportovně rekreačnímu zájmu?

Tab. 17

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	Výsledky	výsledky v %
Rozhodně ano	8	16,0	7	14,0
Ano	29	58,0	27	54,0
Ne	5	10,0	4	8,0
Rozhodně ne	0	0,0	0	0,0
Nevím	8	16,0	12	24,0

n=100

Odpovědi na otázku č. 17 byly proporcionálně vyrovnané a vyplývá z nich pozitivní náhled respondentů z obou výzkumných vzorků na koncepční řešení rozdělení území lesopark/golf. Dle mého názoru je to především díky tomu, že oba areály mají přibližně stejně velkou rozlohu a areál lesoparku je umístěn blíže k obci než areál golfového hřiště.

Otázka č. 18

Jste s tímto proporcionálním rozdělením území golf/lesopark spokojeni?

Tab. 18

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	41	82,0	38	76,0
Ne	2	4,0	6	12,0
Nevím	7	14,0	8	16,0

n=100

U odpovědí na otázku č. 18 zabývající se proporčním rozdělením území, na kterém se nalézá jak golfového hřiště, tak i areál lesoparku, jsem zjistila, že obyvatelé města Sokolov vnímají aktuální rozložení pozitivněji než obyvatelé obce Dolní Rychnov. To může být zapříčiněno především možnostmi obyvatel města využívat celé spektrum příměstských atrakcí (lesoparky, vodní nádrže atd.), které jsou pro ně v dostupnějších lokalitách než pro obyvatele Dolního Rychnova, pro něž představuje lesopark jedinou takovouto lokalitu v rozptylové vzdálenosti zhruba 2 kilometrů.

Otázka č. 19

Byl dle Vašeho názoru při realizaci projektu rekultivace celého území veřejnosti zpřístupněn dostatek informací o projektu?

Tab. 19

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	Výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	7	14,0	9	18,0
Ne	4	8,0	7	14,0
Nevím	39	78,0	34	68,0

n=100

U otázky č. 19 odpovídala u obou vzorků většina (zhruba 3/5) respondentů neví. Odpovědi ano a ne využili

více respondenti z výzkumného vzorku z Dolního Rychnova, jednalo se ale pouze o rozdíl řádově dvou, tří odpovědí. Na základě získaných odpovědí můžeme u obou získaných vzorků tvrdit, že informace o projektu pro veřejnost byly zpřístupněny buď na informačních zdrojích pro širší veřejnost neznámých, nebo zpřístupněny nebyly.

Otázka č. 20

Zaznamenal/la jste, že by byli občané ve Vaší obci/měste nějakým způsobem o projektu informováni?

Tab. 20

Kategorie	Sokolov		Dolní Rychnov	
	výsledky	výsledky v %	výsledky	výsledky v %
Ano	9	18,0	6	12,0
Ne	21	42,0	18	36,0
Nevím	20	40,0	26	52,0

n=100

Poslední otázka se zabývá tím, zda respondenti zaznamenali to, že byli nějakým způsobem informováni o rekultivačních projektech lesoparku a golfového areálu. U obou výzkumných vzorků byla nejčastější odpovědí odpověď nevíím, kdy u respondentů z Dolního Rychnova představovala tato odpověď přes 50% všech odpovědí. U sokolovského výzkumného vzorku pak byla častěji zaznamenána odpověď ne. Odpověď ano využilo ze Sokolovského výzkumného vzorku 9 respondentů a z rychnovského vzorku pouhých 6 respondentů. Ve výsledku mohu tedy tvrdit, že respondenti zúčastnění v mém dotazníkovém šetření odpovídali na otázku č. 20 spíše negativně a tudíž nebyli o probíhajících rekultivačních projektech informováni.

Specifickým oddílem dotazníku byly otázky číslo 8, 9, 14 a 15. Tyto otázky byly zkonstruovány na principu otevřených otázek, díky tomu tedy nebylo možné odpovědi kvantifikovat a roztrždit je do uzavřených kategorií. Dalším faktorem hrajícím zde výraznou roli bylo to, že na tyto otázky neodpověděli všichni respondenti, nebo jejich odpovědi neměly příslušnou výpovědní hodnotu např. proškrtnutí otázky atd. Vzhledem k těmto skutečnostem jsem se rozhodla vybrat u každé otázky vždy tři odpovědi, které u ní byly zastoupeny nejčastěji.

Otázka č. 8

Můžete uvést hlavní přednosti této rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov?

Začnu tedy otázkou č. 8, kde mezi nejčastější odpovědi patřily: pěkná zkulturněná krajina v blízkosti obce, rozšíření nabídky sportovně rekreačních možností v regionu a vytvoření nového turistického cíle.

Otázka č. 9

Můžete uvést eventuální zápory, nevýhody této rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov?

U otázky č. 9 byly pak nejčastější odpovědi: znepřístupnění lokality pro veřejnost, zabránění rozhlehlého území kvůli aktivitě pro úzkou skupinu lidí a ekonomická náročnost.

Otázka č. 14

Můžete uvést hlavní přednosti této rekultivace v podobě lesoparku?

Mezi nejčastější odpovědi u otázky č. 14 patřily: vznik nového přírodního sportovně rekreačního areálu, všestranně využitelná lokalita pro širokou veřejnost, rozšíření příměstské zeleně.

Otázka č. 15

Můžete uvést eventuální zápory, nevýhody této rekultivace v podobě lesoparku?

U této otázky byly odpovědi, které se vyskytovaly nejčastěji: nutná následná péče, vznik černých skládek, vandalismus.

4.2.1.1 *Shrnutí dotazníkového šetření*

V této podkapitole si shrneme dosažené výsledky z provedeného dotazníkového šetření. Jedním z primárních cílů, které jsem při vyhodnocování získaných dat sledovala, bylo nejen zjistit názorové postoje na konkrétní tematické celky dotazovaného vzorku participantů, ale porovnat i výstupní data z výzkumného vzorku ze Sokolova s daty z výzkumného vzorku z Dolního Rychnova.

Stejně jako při expertních rozhovorech jsem i dotazníkové šetření rozdělila do několika tematických celků, kdy se první tematický celek zabýval problematikou golfových hřišť jako formy rekultivace krajiny zdevastované důlní těžbou. Dalším celkem bylo pak vnímání takovéto rekultivační stavby respondenty a jejich názorové postoje na tuto problematiku. Ve výsledku jsem zjistila, že respondenti vnímají vzniklý golfový areál spíše pozitivně a golfová hřiště považují za vhodný způsob obnovy krajiny zdevastované důlní činností. Je zde však nutné poznamenat, že o poznání více jsou golfovým hřištím nakloněni respondenti ze Sokolova, než respondenti z Dolního Rychnova, kteří se ke

golfovým hřištěm staví o poznání zdrženlivěji. Nelze ale říci, že by vzniklé golfové vnímali negativně.

Navazujícím tematickým celkem byly otázky, týkají se rekultivační stavby lesoparku v Dolním Rychnově. Stejně jako v předchozím tematickém celku jsem se i zde zabývala problematikou lesoparků jako způsobu rekultivace krajiny zdevastované těžbou a názorovými postoji respondentů k této problematice. Na základě získaných dat mohu konstatovat, že naprostá většina respondentů si myslí, že lesoparky jako způsob obnovy krajiny poškozené těžbou nerostných surovin jsou vhodným způsobem a respondenti z obou výzkumných vzorků vnímají vzniklý areál lesoparku v Dolním Rychnově pozitivně. Významným faktem získaným z porovnání výsledků dotazníkového šetření a expertních rozhovorů je klíčová role lesoparku ve vnímání golfového hřiště, kdy byl lesopark jednoznačně označen jako stěžejní faktor pro pozitivní vnímání a přijetí vzniklého golfového areálu. Konkrétně tedy v tom, že je jakousi náhradní lokalitou, která zde legitimizuje vznik veřejně nepřístupného golfového hřiště. Hypoteticky tedy můžeme říci, že pokud by v této lokalitě nevznikl lesopark či jiná veřejně přístupná lokalita sportovně rekreačního charakteru, bylo by golfové hřiště s největší pravděpodobností vnímáno obyvateli přilehlých lokalit spíše negativně.

V posledním tematickém celku se zabývám problematikou zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů v rámci rekultivační problematiky u konkrétní rekultivační stavby. Mohu říci, že co se týče informovanosti veřejnosti a jejího přístupu k informacím o rekultivacích v dané lokalitě, opět se potvrdilo to, co jsem zjistila z expertních rozhovorů. Z obou výzkumných vzorků jsem získala výsledky, které potvrzují domněnky expertů o tom, že díky soukromému

vlastnictví pozemků, na kterých rekultivace probíhaly či budou probíhat, není firma Sokolovská uhelná právní nástupce, a. s. povinna o svých záměrech v rámci rekultivací postižených míst informovat širší veřejnost (s výjimkou státní institucí a dotčených obcí). Přesto ale z výsledků vyplývá, že firma alespoň některé své rekultivační záměry či základní informace o nich zveřejňuje na svých webových stránkách, ale naleznutí těchto informací je pak výhradně na vlastní iniciativě jednotlivých občanů.

Závěrem mohu říci, že dotazníkové šetření splnilo svůj účel a potvrdilo tvrzení, která jsem získala z expertních rozhovorů. Zároveň jsem získala cenné informace o tom, jak na konkrétní rekultivační stavbu Golf clubu Sokolov nahlíží obyvatelé dvou přilehlých lidských sídel.

5 Diskuse výsledků výzkumu

V teoretických zdrojích se velmi často setkáváme s názorovými postoji, které se k těžbě nerostných surovin a potažmo i k politice a činnosti těžebních organizací staví velmi negativně a často je označuje za jeden ze zdrojů ostrého střetávání veřejných zájmů. Těžba nerostných surovin je jedním z tradičních odvětví hospodářství v České republice, kdy ekonomický význam těžby však v posledních letech klesá úměrně k tomu, jak se snižují zásoby nerostných surovin. Ohniskem střetu zájmů jsou pak zejména rozhodovací procesy, ve kterých v České republice vzniká určitá dvojkolejnost a sledování vlastních ekonomických zájmů jednotlivých těžebních společností [Hátle, 2010: 11]. V rámci mého výzkumu se ovšem tyto teoretické předpoklady nepotvrdily. Na rozdíl od teoretických předpokladů bylo jedním z mých nejdůležitějších zjištění právě pozice a vnímání firmy Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s. v regionu.

Bylo nutné mít neustále na paměti, že firma zde zastupuje mnoho pozic a může být pro nesmírně významný vliv na krajinu a životní prostředí vnímána velmi záporně. Ve skutečnosti, čehož jsem si byla vědoma jako místní obyvatelka na základě předporozumění již před začátkem práce na projektu své diplomové práce, skutečně málo obyvatel ji zde vnímá jako někoho jednostranně negativního či přímo někoho, kdo devastuje místní krajinu a životní prostředí. Firma hraje naopak ve vnímání obyvatel mnoho pozitivních rolí, jednou z hlavních je samozřejmě role největšího regionálního zaměstnavatele. Nezanedbatelné jsou však i její další role, jako např. role investora do mnoha projektů zlepšujících životní úroveň v regionu či role sponzora lokálního kulturního života, sportu a vzdělání.

„Byly to právě finanční výpomoci společnosti, které umožnily Občanskému sdružení Chráněné bydlení Sokolov, Občanskému sdružení Sokolík, stejně tak jako Sokolské župě Karlovarské, Českému svazu bojovníků za svobodu nebo Dětskému informačnímu centru v Karlových Varech udržet v regionu aktivity, které by jinak musely svoji, dnes již několikaletou činnost, z ekonomických důvodů podstatně omezit, případně ukončit. Díky finančnímu příspěvku Sokolovské uhelné ve výši téměř 19 mil. Kč byla provedena rekonstrukce pavilonu E – Oční ambulance. Po dvouletém úsilí byla v březnu 2014 zahájena stavba tolik očekávaného Parkovacího domu, kde byly k 31. prosinci 2014 realizovány práce v hodnotě 46 mil. Kč. Toto zařízení by mělo sloužit veřejnosti od července 2015.“ [web 21]. Díky této skutečnosti jsou vztahy místních obyvatel a společnosti SUAS² ve většině případů pozitivní a nikdo z místních obyvatel se nechce dostat do situace, kdy by se dostal do konfliktu s touto firmou.

A právě díky velkému vlivu firmy v mnoha sférách může má práce obsahovat určitá zkreslení. Této skutečnosti jsem si plně vědoma a sama přiznávám i možné ovlivnění mé osoby spoluprací s touto firmou. Musím podotknout, že firma mi poskytla velké množství materiálů a pro mne nenahraditelnou možnost konzultovat zkoumanou problematiku s odborníkem a jedním z vedoucích pracovníků sekce báňského rozvoje, který se aktivně podílí na vzniku a podobě zdejších rekultivačních staveb. Myslím si, přestože je firma těžební společností, která už z principu stojí proti zájmům ochrany přírody a je subjektem narušujícím životní prostředí, je i subjektem, který má v regionu dominantní roli v mnoha opačných oblastech, kde podporuje rozvoj regionu a

² SUAS oficiální zkratka pro označení firmy Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s.

podporuje i jiné zájmy než je pouze těžební činnost v regionu.

Dalším zajímavým výstupem z mého výzkumu bylo, jaké využití pozemků, vzniklých skrze rekultivační činnost, je vhodné. Přední čeští odborníci zastupující obor ekologie obnovy v čele s Karlem Prachem nejčastěji prosazují silně proti rekultivační názor. Stejskal ve svém článku cituje Karla Pracha, který tvrdí že: *„Na základě zkušeností ze všech možných typů těžeben můžu říct, že téměř 100 % jejich ploch má potenciál pro spontánní sukcesí (tedy ponechání samovolnému vývoji) a že spontánní sukcese vede z hlediska přírodovědného k lepším výsledkům než jakákoli technická rekultivace.“* [Stejskal, 2009: 4 - 6]. V kontrastu s tím je mé zjištění, kdy nejpozitivnější ohlasy od místních obyvatel jsou právě na sportovně rekreační stavby či stavby přírodního charakteru jako jsou např. lesopark nebo umělé vodní plochy. Lesopark jako rekultivační stavba pak byl respondenty mého výzkumu označen, jako vhodný způsob obnovy těžbou narušeného území (viz. otázka č. 12 z podkapitoly 4.2.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření), kdy více jak 90% respondentů odpovědělo tak, že lesopark je vhodnou formou využití území zrekultivovaného po těžbě hnědého uhlí.

A právě u využívání těchto pozemků veřejnosti jsme se dostali k dalšímu možnému důvodu, proč je veřejnosti nepřístupné golfové hřiště vnímáno obyvateli spíše pozitivně než negativně. Hlavním důvodem dle mých zjištění je, že je jednou z velkého množství rekultivačních staveb v majetku SUAS, která je v příměstské oblasti k veřejnosti velmi vstřícná a tolerantní. Tudíž je zde modelová situace, kdy je jedna nepřístupná lokalita nahrazena mnoha dalšími lokalitami vytvořenými pro užívání veřejnosti s možností

volného přístupu, přestože jsou taktéž v soukromém vlastnictví SUAS.

Ve své práci jsem se dále zabývala účastí veřejnosti na rozhodovacích procesech dotýkajících se vzniku rekultivační stavby Golf clubu Sokolov. Dostala jsem se do situace, kdy mi ani samotní experti nebyli schopní s přesností říci, jakým způsobem je veřejnost do rozhodovacích procesů v rámci rekultivační činnosti dle platné legislativy začleněna. Respektive jsem se dopracovala k takovému výsledku, kdy pokud rekultivace probíhá na soukromém pozemku firmy, nemá v tomto momentě veřejnost jinou možnost, jak se na rozhodovacích procesech podílet, než v odvolacích řízeních úředních rozhodnutí, nebo v rámci řízení EIA. Jedná se ovšem o velmi omezenou možnost vzhledem k tomu, že se jedná o velké procento území na Sokolovsku oblasti. Toto tvrzení lze podložit výrokem experta, se kterým jsem prováděla expertní rozhovor. Expert působící v oblasti ochrany přírody a aktivně se zabývající problematikou rekultivací se vyjádřil takto: *„Není jasně definovanéj. Z toho jasně vyplývá, to že se to úplně neděje, že to nebylo, protože není nastavenej žádněj rámeček. Já nevim, jestli jde nastavit jo. Ale jedinou možností dneska má veřejnost v procesu EIA a to už se vlastně Sokolovska vlastně netýká.“* [ochránář].

Na základě toho si myslím, že by bylo vhodné, aby se místní občané mohli více angažovat a vyjadřovat k využívání pozemků, které z velké části znovu utváří místo pro jejich život. V této rovině tedy dochází ke střetu veřejného zájmu a soukromého vlastnictví se všemi jeho právy a povinnostmi. Stojíme zde před otázkou, zda lze vlastníkovu pozemku diktovat to, jakým způsobem má svůj majetek využívat ve veřejném zájmu. Ba dokonce před otázkou, zda by nebylo vhodné poskytnout více prostoru při rozhodování o další

podobě určitého území také těm, kteří mají v tomto území žít a vychovávat zde další generace jeho obyvatel.

Situace, ve které jsme se v České republice v rámci rekultivační problematiky nyní ocitli, je velmi spletitá a nejednoznačná. Rekultivace jsou oblastí lidské činnosti, kde jde o obrovské objemy finančních prostředků a díky tomu je zde téměř na denním pořádku střetávání veřejných zájmů s prosazováním individuálních zájmů firem a jednotlivců, kteří mají z rekultivační činnosti zisk. Dnes se nacházíme v bodě, kdy by bylo vhodné upustit od cesty prosazování velkých rekultivačních staveb typu uměle vytvořených výsypek aj. vzniklých za účelem generování zisku a dát více prostoru jiným alternativním cestám (např. přirozená sukcese) po vzoru západních zemí, které jsou mnohem méně finančně náročné a mohou vytvářet pestrou mozaiku přirozené krajiny, jenž může do budoucna představovat velký potenciál jak pro přírodu, tak pro společnost. Jednoznačně tuto myšlenku podporuje také jeden z mnou oslovených expertů, který tvrdí, že: *„nejhodnější způsob obnovy těžbou narušených míst je vytvoření mozaiky, krajinné mozaiky, kde se střídají různé funkce, tedy jak ty sociohospodářské, tak i ty přírodní.“* [geolog].

6 Závěr

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou přeměny bývalého lomu Silvestr a jeho výsypky na golfový resort a lesopark skrze rekultivační činnost s důrazem na zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů. Faktorem, na který jsem ve své práci kladla velký důraz, byla veřejnost a její postavení v rámci rekultivační problematiky. Role veřejnosti a prosazování veřejných zájmů v rekultivační problematice je obecně velmi komplikovaná. V převažující většině případů jsou v sokolovském regionu pozemky určené pro rekultivace v soukromém vlastnictví a o jejich budoucí podobě a využití rozhoduje výlučně vlastník pozemků s požeňáním příslušných úřadů. Nutno podotknout, že veřejnost v rekultivační problematice hraje roli víceméně okrajovou. Jedinou možností, jak se může do rozhodovacích procesů v rámci rekultivační činnosti zapojit, je v rámci řízení EIA, veřejných projednávání příslušných úřadů a odvolacím řízení těchto veřejnoprávních úřadů. Pro zapojování veřejnosti je jedním z klíčových faktorů, zda se jedná o pozemky v soukromém vlastnictví či v majetku státu. Míra prostoru pro vyjadřování a zapojování veřejnosti je ve většině případů určovaná množstvím informací, které realizátor ke konkrétnímu rekultivačnímu projektu zveřejní, přičemž zákonná povinnost zveřejňování záměrů k jednotlivým rekultivačním projektům pro širokou veřejnost ze strany realizátora neexistuje. Je tedy na každém jednotlivém vlastníkově pozemků určených pro rekultivaci, jaké informace veřejnosti poskytne, zda a jakým způsobem bude následovně nakládat s názory a připomínkami veřejnosti k zamýšlenému rekultivačnímu projektu. Z toho vyplývá, že

u každé firmy je míra zapojení veřejnosti do rekultivačních procesů nastavená subjektivně a konkrétní poznatky a údaje zjištěné u jednoho rekultivačního projektu nelze zobecňovat či plošně aplikovat na další rekultivační projekty v jiných lokalitách.

Nyní se zaměřím konkrétně na rekultivační projekt Golf clubu Sokolov, který je hlavním předmětem mé práce. V empirické části jsem si položila několik výzkumných otázek, na které jsem se pokusila v rámci své práce odpovědět. První otázkou bylo: *V jaké míře mohli obyvatelé zasahovat do daného rozhodovacího procesu, a tedy i ovlivňovat budoucí využití daného území?* Odpovědí, kterou jsem na tuto otázku získala je, že obyvatelé přilehlých sídel, konkrétně obce Dolní Rychnov a města Sokolova, mohli do rozhodovacích procesů řešících budoucí využití území bývalého lomu Silvestr zasahovat pouze v omezené míře, a to výlučně skrze odvolací řízení u jednotlivých rozhodnutí správních úřadů např. stavebního úřadu, vodohospodářské úřadu, obecního úřadu referátu životního prostředí, skrze EIU atd. V tomto případě však nemohli zasahovat do rozhodování o tom, jakým způsobem bude konkrétní území rekultivováno a jaké bude jeho budoucí využití. Jediným zásahem, který lze považovat za zásah veřejnosti do rozhodovacích procesů je zde podání návrhu na realizace stavby golfového hřiště ve zdejší lokalitě od bývalého starosty Dolního Rychnova. Rozhodnutí vybudovat zde golfový resort bylo však výlučným rozhodnutím vlastníka pozemků.

Další výzkumnou otázkou, na kterou jsem se snažila v mé práci odpovědět, je otázka: *Jak aktéři výzkumu vnímají výslednou podobu rekultivované lokality?* Na tuto otázkou jsem získávala výpovědi od poměrně širokého spektra respondentů, a to jak od expertů figurujících na lokální

rekultivační scéně, tak i názorové postoje od široké veřejnosti, konkrétně od obyvatel dvou přilehlých sídel. Obecně vnímají obě dotazované skupiny rekultivační stavbu golfového hřiště pozitivně, přičemž ale existují od obou skupin určité připomínky. Výsledná podoba areálu golfového hřiště je, dle názoru dotazovaných expertů, vhodně provedená především díky tomu, že se nejedná o klasické golfové hřiště, ale jsou zde ponechány prvky odkazující na drsnou minulost lokality, jako např. ostrůvky přirozeně rostlých náletových dřevin, pásy holých kyselých půd atd. Výsledná podoba lokality je vnímána jako místo se specifickým odkazem k lokální historii, především pak k hornické tradici regionu.

S touto otázkou se prolíná předposlední výzkumná otázka, která zní: *Jak se odlišuje výsledný pohled těch, kteří měli možnost zúčastnit se rozhodovacího procesu a těch, kteří tuto možnost nevyužili nebo neměli?* Možnost zúčastnit se rozhodovacího procesu týkajícího se rekultivačního projektu zdejší lokality neměl prakticky žádný můj participant. Tento fakt je výsledkem toho, že se jedná o pozemky soukromého vlastníka, který ze zákona není povinen své rekultivační záměry na konkrétních lokalitách konzultovat s veřejností. Výsledkem toho je, že s výjimkou jednoho participanta nelze říci, že by některých z mých participantů měl možnost do rozhodovacích procesů zasahovat či se jich zúčastnit. Pokud bychom porovnali výsledný pohled participantů, kteří neměli možnost do rozhodovacích procesů zasahovat a pohled právě onoho jednoho participanta, který tuto možnost měl, bude výsledný pohled prakticky stejný, a to takový že výsledná podoba hřiště je vhodným způsobem, jak využít zdejší lokalitu.

Poslední výzkumnou otázkou v mé diplomové práci pak byla otázka: *Jak a v čem se odlišuje pohled obyvatel sídliště a*

vesnice? Pohled obyvatel města a vesnice na vzniklý areál golfového hřiště nebyl nějak razantně odlišný. Lze konstatovat, že obyvatelé města Sokolov jsou k variantě golfového hřiště jako formy rekultivace těžbou zdevastovaného území více nakloněni než obyvatelé vesnice Dolní Rychnov. Tento trend lze dle mého názoru přikládat tomu, že obyvatelé města hřiště vnímají více jako jeden ze subjektů hrající potencionální roli pro budoucí rozvoj regionu v oblasti rekreace a turismu. Pro obyvatele vesnice je pak na rozdíl od obyvatele města výrazně negativním faktorem to, že golfové hřiště je poměrně rozlehlým objektem, který je veřejně nepřístupný a zabírá poměrně velkou plochu z relativně malého příměstského prostoru obce. Výrazným faktorem, kladně vnímaným oběma skupinami obyvatel, je pak vznik lesoparku, který zde funguje právě jako lokalita určená pro rekreaci široké veřejnosti vyvažující prostor nepřístupného golfového hřiště.

Myslím si, že zde objekt golfového hřiště za aktuálních podmínek funguje jako relativně harmonický prvek v nově vznikajícím systému příměstské krajiny systematicky budované pro budoucí zapojení do sítě rekreačních objektů, které mají hrát v budoucnosti regionu po ukončení těžby hnědého uhlí významnou roli v odvětví rekreace a turistiky.

7 Zdroje

Použitá literatura:

Braniš, M. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*. Praha: Informatorium. 1999. 204 s., ISBN 80-7333-024-5

Dimitrovský, K. *Tvorba nové krajiny na Sokolovsku*. Sokolov: Sokolovská uhelná, a. s. 2001. 191 s. ISBN 80-238-8534-0

Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolínium. 2007. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7

Halada, A. *Golf křížem krážem po Česku*. Havlíčkův Brod: Fragment. 2007. 152 s. ISBN 978-80-253-0377-1

Hátle, *Obnova těžebních prostorů ČR*. In: Řehounek, J., Řehounková, K., Prach, K. (eds.). 2010. *Ekologická obnova území narušených těžbou nerostných surovin a průmyslovými deponiemi*. České Budějovice: Calla. s. 7-10. ISBN 978-80-87267-09-7

Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál. 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

Hendl, J. *Metodologická triangulace v empirickém výzkumu*. Praha: FTSV UK. 1997. s. 75-88

Holý, M. *Kam se ubírá příběh destrukce těžbou v krajině*. In: *Česká komora architektů. Tvář naší země - krajina domova. 6., Krajina v ohrožení*. Lomnice nad Popelkou: Studio JB. 2001. s. 96-105. ISBN 80-86512-07-X

Hřešanová, E., Hasmanová; Marhánková, J. *První krok na sociologické stezce*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011. 251 s. ISBN 978-80-7043-950-0

Gremlica, T. a kol. *Využívání přirozené a usměrňované ekologické sukcese při rekultivacích území dotčených těžbou nerostných surovin*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, o. p. s. 2011. 108 s.

Jiskra, J. *Z historie uhelných lomů na Sokolovsku: od Johanna Davida Edler von Starcka po Sokolovskou uhelnou, a.s.* 1997. Sokolov: Sokolovská uhelná. 206 s. ISBN 80-238-2642-5.

Jiskra, J. *Z historie hornictví v obci Dolní a Horní Rychnov: 1793-1993*. 2000. Dolní Rychnov: Obecní úřad. 85 s.

Jiskra, J. *Z historie hornictví v obci Dolní a Horní Rychnov: 1793-1993*. 2000. Dolní Rychnov: Obecní úřad. 85 s.

Jiskra, J. *Johann David Edler von Starck a jeho podíl na rozvoji hornictví a průmyslu v západních a severovýchodních Čechách koncem 18. a 19. století*. 2005. Sokolov: Krajské muzeum. 239 s. ISBN 80-86630-05-6

Jiskra, J. *Z historie uhelného hornictví na Sokolovsku, Chebsku a Karlovarsku*. 1993. [S.l.] : [s.n.]. 325 s.

Mergl, M. Sokolovsko. In: Mackovčín, P. (eds.) a kol. *Chráněná území ČR. XI., Plzeňsko a Karlovarsko*. 2004. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny. s. xxxx. ISBN 80-86064-68-9

Panza, S. *Sokolov region: tourist destination of future*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov-východ. 2007. 79 s.

Prach, K. Ekologie obnovy ukazuje možnosti obnovy cenných biotopů. In: Řehounek, J., Řehouňková, K., Prach, K. (eds.). 2010. *Ekologická obnova území narušených těžbou nerostných surovin a průmyslovými deponiemi*. České Budějovice: Calla. s. 7-10. ISBN 978-80-87267-09-7

Prach, K. Výsypky. In: Řehounek, J., Řehouňková, K., Prach, K. (eds.) 2010. *Ekologická obnova území narušených těžbou nerostných surovin a průmyslovými deponiemi*. České Budějovice: Calla. 2010. s. 15 – 35 s. ISBN 978-80-87267-09-7

Prokop, V. I tudy kráčely dějiny: z historie zaniklých a těžbou uhlí vážně zasažených míst Sokolovského revíru. Sokolov: Sokolovská uhelná. 2001. 235 s. ISBN 80-238-7153-6

Příkryl, I., Frouz, J., Pöpperl, J., Štrudl, J. *Tvorba nové krajiny na Sokolovsku*. Sokolov: Sokolovská uhelná, právní nástupce a.s. 2007. 26 s. ISBN 978-80-87194-18-8

Punch, K. Úspěšný návrh výzkumu. Praha: Portál. 2008. 230 s. ISBN 978-80-7367-468-7

Rojík, P. Sokolovská pánev. In: Pešek, J. (eds.) a kol. 2010. *Terciální pánve a ložiska hnědého uhlí České republiky*. Praha: Česká geologická služba. 2010. s. 138-205. ISBN 978-80-7075-759-8

Rothbauer, I. a kol., *Územní prognóza území dotčeného těžbou hnědého uhlí na Sokolovsku*. Praha: Atelier T-plan, s. r. o. 2003

Rynda, I. 2014. *Přednášky a prezentace Sociální ekologie I, II*.

Řehouňková, K. Pískovny. In: Řehouňková, K. (eds.), Řehounek, J., Janošťák, J. *Pískovny za humny*. České Budějovice: Calla. 2007. s. 8 - 12. ISBN 978-80-903910-3-1

Sádlo, J., Tichý L. *Sanace a rekultivace po lomové a důlní těžbě*. Brno: ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády. 2002. 35 s. ISBN 80-903121-1-X

Strauss, A., Corbinová, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X

Svoboda, L. Příběh devátý Golf Sokolov. In: Podracký, V. (eds.). *Green story*. Horní Slavkov: Sdružení dětí a mládeže. 2008. s. xxxx. ISBN 978-80-254-2376-9

Štýs, S. Krajina a člověk. In: Štýs, S. (eds.) a kol. *Rekultivace území postižených těžbou nerostných surovin*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. 1981. s. XXXXXX . ISBN 57,00

Štýs, S. *Proměny měsíční krajiny v srdci Evropy*. Most: Ecoconsult Pons. 2004.

Valášek, V., Chytka, L. *Velká kronika o hnědém uhlí: minulost, současnost a budoucnost těžby hnědého uhlí v*

severozápadních Čechách. Plzeň: G2 studio. 2009. 379 s.
ISBN 978-80-903893-4-2

Vesecký, J. Rekultivace v těžebních oblastech ČSSR. In: Štýs, S. (eds.) a kol. *Rekultivace území postižených těžbou nerostných surovin*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury. 1981. s. 607-623. ISBN 57,00.

Weiser, S. *Západočeské lázně a Slavkovský les*. Praha: Freytag & Berndt. 2007. 160 s. ISBN 978-80-7316-236-8

Zich, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Eupress. 2004. 115 s. ISBN 80-86754-19-7

Žeňka, J., Kofroň, J. *Metodologie výzkumu v sociální geografii – případová studie*. Ostrava: Ostravská univerzita. 2012. 90 s. ISBN 978-80-7464-148-0

Periodika:

Baxter, P., Jack, S. *Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers*. *The Qualitative Report*. vol. 13. 2008. s. 544-559

Buchtík, M. *Smíšené módy sběru dat v kvantitativním sociálněvědním výzkumu*. *Data a výzkum*. 2012. vol. 6. s. 129–149

Červenka, J. *Povolování a výstavba hřišť*. *Green*. 2015. Dostupné z: <http://www.casopis-green.cz/articles/view/3011-povolovani-a-vystavba-hrist>.

Gerring, J. *What Is a Case Study and What Is It Good for?* *The American Political Science Review*. 2004. vol. 98, s. 341-354

Hyett, N., Kenny, A. *Methodology or method? A critical review of qualitative case study reports*. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*. 2014. vol. 9. s. 1-12

Krása, P. *Divočina za humny III – výsypky*. *Arnika*. 2012. roč. 2/2012. s. 23 – 27.

Leigebt, J. *Velké rekultivační stavby v příměstské části měst a obcí Sokolovska*. *Časopis stavebnictví*. 2009. roč.: 08/10. Dostupné z: http://www.casopisstavebnictvi.cz/velke-rekultivacni-stavby-v-primestske-casti-mest-a-obci-sokolovska_N3721

Prach, K. *Ekologie obnovy narušených míst I. Obecné principy*. *Živa*. 2009. roč. 1/2009. s. 22-24

Prach, K. *Ekologie obnovy narušených míst VI. Shrnutí a závěrečné poznámky*. *Živa*. 2009. roč. 5/2009. s. 262 – 264

Procházka, L. *Horizonty golfové rekultivace*. *Green*. 2007. Dostupné z: <http://www.casopis-green.cz/articles/view/162-horizonty-golfove-rekultivace>

Sixta, J. *Rekultivace věc neznámá?*. *Veronika*. 2013. roč. 27/2013. s. 7-8

Stejskal, J. *Rekultivace, aneb jak vyhodit miliardy!*. *Ekolist*. 2009. roč. 03/09. s. 4-9

Štýs, S. *Česká rekultivační škola*. Mostecké listy. 2009. roč. 2/2009

Vráblíková, J. *Reclamation of Area after Coal Mining on Example of North Bohemia*. Život. Prostor., 1/2010. Vol. 44 .s. 24 – 29

Zborník, J. *Sokolovsko – „nový příběh“ začíná*. Urbanismus a územní rozvoj. 2006. roč. 4/2006. s. 15-19

Internetové zdroje:

Cunningham, Margaret. *Environmental Conservation and Preservation: Definition, Differences & Advocates*. Dostupné z: <http://study.com/academy/lesson/conservationists-vs-preservationists-definition-differences.html> [10. 3. 2016 10:57]

Freitag, A. *Wording Matters: Conservation vs. Preservation*. 2011. Dostupné z: <http://www.southernfriedscience.com/wording-matters-conservation-vs-preservation/> [8. 3. 2016 15:01]

Hruška-Tvrдый, L. (eds.). *Strategický plán udržitelného rozvoje Sokolova na roky 2011-2025 – část A*. 2011. Dostupné z: http://www.sokolov.cz/assets/urad/odbory/odbor_rozvoje_mesta/a_final_sokolov_profil.pdf [26.2.2016 11:50]

Olecká, I. *Případová studie jako výzkumná metoda ve vědách o člověku*. Dostupné z: <http://emi.mvso.cz/EMI/2010-02/10%20Olecka/Olecka.pdf> [21.1.2016 11:35]

Poláčková, V. *Jezero Medard urbanistická studie západní části sokolovské pánve*. 2005. Dostupné z:

http://webmap.kr-karlovarsky.cz/download/vuc/US_Zapadni_casti_Sokolovske_panve_MEDARD/Texty/Medard.pdf

Pöpperl, J. *Rekultivační činnost*. 2002. Dostupné z:

http://slon.diamo.cz/hpvt/2002/sekce/zahlazovani/Z14/P_14.htm [18.2.2016 09:30]

Stejskal, J. *Rekultivace aneb Jak vyhodit miliardy*. 2009.

Dostupné z:
<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/rekultivace-aneb-jak-vyhodit-miliardy> [22.1.2016 09:30]

Richards, L. *Qualitative Research Design*. 2006. Dostupné z:

https://www.bcps.org/offices/lis/researchcourse/images/Textbook_Chapter_on_Qualitative_Research_Design.pdf

Rothbauer, I. *Územní prognóza území dotčeného těžbou hnědého uhlí na Sokolovsku*. 2003. Dostupné z: www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/.../upg_sok_pr.doc [2.

3. 2016 15:08]

Stiebitz, I. *Současný stav zahlazování důsledků hornické činnosti formou sanací a rekultivací včetně některých problémů spojených s touto činností*. 2001. Dostupné z:

<http://slon.diamo.cz/hpvt/2001/sekce/legislativa/09/L09.htm> [24. 2. 2016 16:10]

Web 1- *Obecná ochrana přírody a krajiny*. Dostupné z:

http://www.mzp.cz/cz/obecna_ochrana_prirody_krajiny [5. 3. 2016 9:50]

Web 2 – *Zvláště chráněná území*. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi [5. 3. 2016 10:05]

Web 3 - *Difference Between Conservation and Preservation*. 2011. Dostupné z: <http://www.differencebetween.net/science/nature/difference-between-conservation-and-preservation/> [26. 2. 2016 11:20]

Web 4 - *Právní názor Českého báňského úřadu k publikovaným nepřesnostem*. 2014. Dostupné z: <http://www.cbusbs.cz/index.php/tiskovy-servis/item/181-pravni-nazor-ceskeho-banskeho-uradu-k-> [1.3.2016 11:05]

Web 5 - *Rekultivace*. 2013. Dostupné z: <http://www.sev-en.cz/cz/uhli/rekultivace.html> [1.3.2016 11:30]

Web 6 - *Normativy - rekultivace*. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vlivy_a_cinnosti/\\$FILE/normativy_rekultivace.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vlivy_a_cinnosti/$FILE/normativy_rekultivace.pdf) [1.3.2016 12:20].

Web 7 - *Životní prostředí – všeobecně*. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/> [1.3.2016 13:00]

Web 8 - *Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Sokolov*. 2014. Dostupné z: http://www.sokolov.cz/assets/urad/odbory/odbor_stavebni_a_uzemniho_planovani/uapo_orp-sokolov-2014.pdf [3.3.2016 14:15]

Web 9 - *Historie hornictví na Sokolovsku, Chebsku a Karlovarsku (3)*. 2016. Dostupné z:

<http://www.zdarbuh.cz/reviry/su/hdb/historie-hornictvi-na-sokolovsku-chebsku-a-karlovarsku-3/> [23.1.2016 10:05]

Web 10 - *Rekultivace Silvestr AII*. Dostupné z: <http://www.15miliard.cz/projekty.php?id=582> [28.11.2015 15:34]

Web 11 - *Barvy Sokolovska v budoucnosti? Zelená a modrá!*. 2008. Dostupné z: <http://www.suas.cz/article/show/id/121> [25.11.2015 13:04]

Web 12 - *Historie*. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/historie> [19.11.2015 18:30]

Web 13 - *Sokolovská uhelná Zpráva o hospodaření za rok 2006*. 2006. Dostupné z: http://suas.cz/uploads/194826013447b5627468f07_Vyrocnizprava_06_CJ.pdf [10.12.2015 20:20]

Web 14 - *Struktura*. Dostupné z: <http://suas.cz/page/show/slug/struktura> [19.11.2015 18:45]

Web 15 - *Kapitola 4*. Dostupné z: www.15miliard.cz/cd_fm_oprava/kapitola.../Kapitola_4_TE_XT.doc [12.1.2016 8:45]

Web 16 - *Usnesení vlády České republiky ze dne 18. března 2002 č. 272 + P.* 2002. Dostupné z: www.15miliard.cz/usneseni/272_2002_P.doc [14.1.2016 11:15]

Web 17 - *Qualitative Research Introduction*. Dostupné z:

<https://www.american.edu/ctrl/upload/Qualitative-Research-Introduction.pdf> [16.1.2016 18:30]

Web 18 - *Qualitative Research Methods Overview*. Dostupné z:

<http://www.ccs.neu.edu/course/is4800sp12/resources/qualmethods.pdf> [17.1.2016 14:55]

Web 19 – *Kvalitativní výzkum*. Dostupné z: <http://haltmarova.cz/metody/kvalitativni/> [17.2.2016 18:10]

Web 20 – *Životní prostředí české republiky*. 2008. Dostupné z:

[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/cenmsfvz8vr3/\\$file/ochrana_prirody.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/cenmsfvz8vr3/$file/ochrana_prirody.pdf)
[7. 3. 2016 12:45]

Web 21 – *Skupina Sokolovská uhelná Zpráva o hospodaření 2014*. Dostupné z:

http://www.suas.cz/uploads/1634461930561569924597d_Hospodarske_vysledky_2014.pdf

8 Přílohy

8.1 Seznam příloh

Projekt diplomové práce	139
Informovaný souhlas.....	143
Dotazník	145
Vyplněný dotazník	148
Scénář rozhovoru	151
Přepisy rozhovoru	154
Fotografická příloha	239

8.2 Projekt diplomové práce

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

Sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Petra Barteková
2. Osobní číslo (UKČO): 56452117
3. Rok imatrikulace na FHSUK (bak. studium, jinak mag. studium): 2013
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK(alespoň měsíc, rok): září 2013
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny:

Strategie ukrajinských migrantů na českém trhu práce

6. Předběžný název DP:

Případová studie rekultivace na území dolu Silvestr na Sokolovsku,
aneb cesta z dolu na golf.

7. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec[zasazení „do světa“]):

Výrazný vliv těžební činnosti na stav naší přírody a krajinný ráz je obecně považován za velmi problematický. Po ukončení těžby se tedy setkáváme s otázkou co dál. V tomto okamžiku vstupuje na scénu fenomén rekultivací, kdy se snažíme navrátit krajině podobu co nejvíce připomínající její přirozený stav, nebo ji dalším zásahem opět funkčně přeměnit pro její další využití. Vzhledem k tomu, že tyto oblasti leží často v blízkosti lidských sídel, je častěji preferována druhá varianta. Dnes se tedy často setkáváme s nově vznikajícími jezery, přírodními koupališti, golfovými hřišti atd. Nejde zde tedy o krajinu, která se navrácí ke své původní podobě a funkcím, ale o krajinu, jež je lidskou činností formována tak, aby co nejlépe uspokojovala lidské potřeby a zájmy. Výsledkem je, že se lidé k této činnosti a k přírodě, která je jejím produktem, vztahují jiným způsobem než k přírodě původní, nepřeměněné.

8. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce[zasazení „do vědy“]):

V této práci se budu zabývat problematikou přeměny konkrétní oblasti po ukončení důlní a lomové těžby, skrze rekultivaci. Díky tomu, že při provádění rekultivační činnosti vstupuje do hry celá škála faktorů (ekonomických, sociálních, přírodních atd.), stává se tato činnost velmi problematickou a rozporuplnou ve svých důsledcích. A to především z toho důvodu, že rekultivace jako takové se mohou v některých případech stát činností, sloužící pouze ke generování zisku; nikoliv tedy činností, která smysluplně a funkčně modeluje tvář lidskou činností degradované krajiny. Hlavním zájmem je v této práci popsat a zhodnotit, jakým způsobem probíhal proces přeměny konkrétní lokality – dolu Silvestr na Sokolovsku na golfový resort. Bude mne tedy zajímat, jak historická perspektiva přeměny této lokality, tak vnímání této skutečnosti místními občany. Dále pak retrospektivně také to, zda a jakou roli sehráli samotní občané při rozhodovacím procesu v rámci této rekultivace.

9. Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr): pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:

Výzkumný problém:

Jak probíhal proces rekultivační činnosti v lokalitě Golf klubu Sokolov s důrazem na zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů.

Výzkumné otázky:

- V jaké míře mohli obyvatelé zasahovat do rozhodovacích procesů, a tedy i ovlivňovat budoucí využití daného území?
- Jak aktéři výzkumu vnímají výslednou podobu rekultivované lokality?
- Jak se odlišuje výsledný pohled těch, kteří se rozhodovacího procesu zúčastnili a těch kteří ne?
- Jak a v čem se odlišuje pohled obyvatel sídliště a vesnice?

10. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Zvoleným metodologickým postupem – případová studie.

▪ Metoda sběru dat:

- expertní rozhovory (cca 6-10) s vybranými participanty,
- studiu dokumentů a historických materiálů,
- dotazník.

11. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. *praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi* atd.):

Cílem této práce je popsat, jak probíhala rekultivace lomu Silvestr. Především pak zapojení místních obyvatel do rozhodovacích procesů, které v rámci rekultivační činnosti probíhaly.

12. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (*vědecká „přidaná hodnota DP“*):

Přidanou hodnotou této práce bude rozšíření poznatků v rámci dané problematiky na konkrétním území o emic perspektivu vzorku obyvatel této lokality, popřípadě mohou výsledky této práce sloužit jako další zdroj materiálů a inspirace při provádění dalších rekultivačních činností v regionu.

13. Jaké bude (bude-li) jejich *teoretické* zobecnění a přínos:

V rámci této práce není hlavním cílem dosáhnout teoretického zobecnění – teoretický přínos tedy práce mít nebude, ale může přispět k literatuře zabývající se důležitou problematikou rekultivace krajiny..

15. Struktura DP (*předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol*):

Úvod

Teoretická část

2.1.1. Restaurační ekologie

2.1.2. Rekultivace

2.1.3. Region Sokolovska

2.1.3.1.1. Historická perspektiva hornictví na Sokolovsku

2.1.3.1.1.1. Důl Silvestr

2.1.3.1.2. Těžba v regionu a vztah k CHKO Slavkovský les

2.1.3.1.3. Sokolovská uhelná

2.1.3.1.4. Golf Sokolov

2.1.3.1.4.1.1. Základní údaje

2.1.3.1.4.1.2. Realizace projektu

2.1.3.1.4.1.3. Golf Sokolov a veřejnost

2.1.3.1.5. Situace na Sokolovsku dnes

Metodologická část

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

- 3.1.1. Zvolená metodologie
- 3.1.2. Výzkumný vzorek a lokalita
- 3.1.3. Sběr dat
- 3.1.4. Analýza dat
- 4. Empirická část
 - 4.1.1. Výsledky výzkumu
 - 4.1.2. Další oddíl zabývající se odpověďmi na konkrétní výzkumné otázky
- 5. Diskuse
- 6. Závěr
- 7. Zdroje
- 8. Resume
- 9. Přílohy

14. Předběžná bibliografie k tématu:

BERGMAN, M. M., ed. *Advances in mixed methods research: theories and applications*. Reprinted 2009, 1st published 2008. London etc.: Sage, 2009, 192 s. ISBN 978-1-4129-4809-8.

DIMITROVSKÝ, K., *Tvorba nové krajiny na Sokolovsku*. 1. vyd. Sokolov: Sokolovská uhelná, a. s., 2001. 191 s.

DIRNER, V., a kol. *Ochrana životního prostředí – základy, plánování, technologie, ekonomika, právo a management*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR; Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita, 1997. 333 s. ISBN 80-7078-490-3.

HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

KOVÁŘ, P. Abandoned anthropogenic landscapes: Are they potentially multifunctional? . In Kovář, P. *Natural Recovery of Human-Made Deposits in Landscape* (Biotic Interactions and Ore/Ash-Slag Artificial Ecosystems). 1. vyd. Praha: Academia, 2004, s. 352-358.

MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. 332 s. Psyché. ISBN 80-247-1362-4.

POKORNÝ, E., a kol. *Rekultivace*. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2001. 128 s. ISBN 80-7157-489-9.

PÖPPERL, J., HRAZDÍRA, J., *Rekultivační činnost na Sokolovsku, revitalizace lokality Silvestr*. In Regionální workshop Rekultivace a socioekonomické aspekty: (10-11. 4. 2006, Most) = Regional workshop Reclamation and socioeconomic aspects: (10-11. 4. 2006, city Most): projekt ReRegions. Ústí nad Labem: Ústecký kraj, 2006, s. 13-16.

PRACH, K., *Preface: Studies on ecological succession contribute to ecological theory and provide a basis for ecological restoration*. In Kovář, P. *Natural Recovery of Human-Made Deposits in Landscape* (Biotic Interactions and Ore/Ash-Slag Artificial Ecosystems). 1. vyd. Praha: Academia, 2004, pp 11-13.

ROHON, P. *Životní prostředí 40: tvorba a ochrana krajiny*. 2. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2001. 170 s. ISBN 80-01-02399-0.

SÁDLO, J., a kol. *Krajina a revoluce – významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých Zemí*. 1.vyd. Praha: Malá Skála, 2005. 247 s. ISBN 80-86776-02-6.

SÁDLO, J., TICHÝ, L., *Sanace a rekultivace po lomové a důlní těžbě*. 1. vyd. Brno: ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády

SILVERMAN, D., *Ako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar, 2005. 327 s. Pegas; Zv. 8. ISBN 80-551-0904-4.

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

SKLENIČKA, P., *Cenné biotopy hnědouhelných výsypek severozápadních Čech*. In Regionální workshop Rekulivace a socioekonomické aspekty: (10-11. 4. 2006, Most) = Regional workshop Reclamation and socioeconomic aspects: (10-11. 4. 2006, city Most): projekt ReRegions. Ústí nad Labem: Ústecký kraj, 2006, s. 35-37.

STRAUSS, A., CORBIN, J., *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.

ŠTÝS, S., *Rekulivace území devastovaných těžbou nerostů*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1990. 186 s. ISBN 80-85087-10-3.

ŠÍPEK, V., *Rekulivace, tečka za těžbou uhlí*. Vesmír, 2006, roč. 85, č. 5, s. 304-305.

ŠTÝS, S. *Návraty vypůjčených krajín*. Praha: Bílý slon, 1998. 47 s. ISBN 80-902063-9-5.

15. Předpokládaný vedoucí DP:

PhDr. Ivan Rynda

16. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹

Jinonice 30. dubna 2013

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné

8.3 Informovaný souhlas

Byl/a jste zkontaktován/a k rozhovoru za účelem získání dat a informací pro kvalitativní výzkum k diplomové práci Bc. Petry Bartekové. Výzkum probíhá v rámci magisterského studia na Fakultě humanitních studií Karlovy Univerzity v Praze. Tématem je případová studie rekultivované krajiny na území dolu Silvestr na Sokolovsku a jeho výstupem bude Diplomová práce. Diplomová práce se zaměřuje na empirický výzkum týkající procesu rekultivací v dané lokalitě s důrazem na rozhodovací procesy a zapojení veřejnosti. Teoretická část bude shrnovat dosavadní literaturu na toto téma, empirická část bude založena na rozhovorech, na základě nichž bude později použit dotazník pro širší veřejnost. Celá empirická část bude vedena v souladu s etickými zásadami kvalitativního výzkumu.

Vaše spolupráce na diplomové práci je dobrovolná. Účast na projektu spočívá v nahrávaném rozhovoru, který potrvá zhruba 1,5-2,5 hodiny. Vaše odpovědi jsou důvěrné, určené pouze pro potřeby tohoto výzkumného projektu. Vaše názory mohou být v projektu použity dle Vaší individuální pozice, ale žádná individuální jména nebudou v projektu zmíněna. Rozhovor bude nahráván na digitální diktafón. Na kteroukoliv otázku můžete odmítnout odpovědět a kdykoliv v průběhu rozhovoru můžete interview ukončit. Ukončení rozhovoru a vystoupení z projektu pro Vás nebude mít žádné negativní důsledky. Vaše účast na projektu pro Vás nenese žádná rizika.

V případě dotazů týkajících se tohoto projektu se můžete obrátit na jeho hlavní řešitelku, Bc. Petru Bartekovou (724 128 229, bartekovap@gmail.com).

Svým podpisem zde souhlasíte se svou účastí na tomto projektu. Jedna kopie tohoto formuláře náleží Vám.

Jméno respondenta/respondentky:

Jméno řešitelky projektu:

Podpis:

Podpis:

9. Můžete uvést eventuální zápory, nevýhody této rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov?
10. Jakým způsobem vnímáte areál golfového hřiště nyní?
 Pozitivně Spíše pozitivně Nevím Spíše negativně
 Negativně
11. Navštěvujete lesopark v Dolním Rychnově?
 Ano Ne
12. Myslíte si, že lesopark je vhodnou formou využití území rekultivovaného po těžbě?
 Ano Ne Nevím
13. Myslíte si, že rekultivace v podobě lesoparku je provedena vhodným způsobem?
 Ano Ne Nevím
14. Můžete uvést hlavní přednosti této rekultivace v podobě lesoparku?
15. Můžete uvést eventuální zápory, nevýhody této rekultivace v podobě lesoparku?
16. Jakým způsobem vnímáte areál lesoparku nyní?
 Pozitivně Spíše pozitivně Nevím Spíše negativně
 Negativně
17. Myslíte si, že celkové koncepční řešení území, které je ve vlastnictví xxx, kde zhruba na polovině území se nalézá veřejně nepřístupný golfový areál a na druhé polovině je veřejně přístupný sportovně rekreační areál v podobě lesoparku, vychází vyváženě vstříc veřejnosti i speciálnímu sportovně rekreačnímu zájmu?
 Rozhodně ano Ano Ne Rozhodně
 ne Nevím
18. Jste s tímto proporčním rozdělením území golf/lesopark spokojeni?
 Ano Ne Nevím

Pokud jste neodpověděli „nevím“, uveďte, prosím, hlavní důvod:

19. Byl dle Vašeho názoru při realizaci projektu rekultivace celého území veřejnosti zpřístupněn dostatek informací o projektu?

Ano Ne Nevím

20. Zaznamenal/la jste, že by byli občané ve Vaší obci/městě nějakým způsobem o projektu informováni?

Ano Ne Nevím

Pokud ano, uveďte prosím způsob:

Děkuji za Vaši ochotu a Váš čas!

Bc. Petra Barteková

diplomantka oboru sociální a kulturní ekologie Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze

8.5 Vyplněný dotazník

Dotazník

Dobrý den, jsem studentkou Fakulty humanitních studií UK v Praze a tímto bych Vás chtěla poprosit a vyplnění krátkého anonymního dotazníku. Dotazník je součástí výzkumu prováděného v rámci mé diplomové práce a jeho hlavním předmětem je rekultivace území u Sokolova rekultivovaného po těžbě. Jeho vyplnění Vám nezabere více než 15 minut.

1. Jaké je místo Vašeho bydliště?

~~Dolní Rychnov~~

Sokolov

2. Jaký je Váš věk?

~~20–40~~

~~41–60~~

61 a

více

3. Zajímáte se o rekultivační činnosti ve Vašem okolí?

~~Ano~~

Ne

4. Víte, kde nalézt informace o probíhajících /plánovaných rekultivačních projektech?

Ano

Ne

~~Nevím~~

Pokud jste odpověděli „ano“, uveďte, prosím, zdroj:

5. Navštívil/la jste někdy Golf club Sokolov?

~~Ano~~

Ne

6. Myslíte si, že golf a golfové hřiště jsou vhodnou formou využití území rekultivovaného po těžbě?

~~Ano~~

Ne

Nevím

7. Myslíte si, že rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov je provedena vhodným způsobem?

~~Ano~~ Ne Nevím

8. Můžete uvést hlavní přednosti této rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov?

Sportovně využívaná lokalita sloužící pro rozvoj regionu

9. Můžete uvést eventuální zápory, nevýhody této rekultivace v podobě areálu golfového hřiště Golf clubu Sokolov?

Nepřístupnost velkého území pro veřejnost

10. Jakým způsobem vnímáte areál golfového hřiště nyní?

Pozitivně ~~Spíše pozitivně~~ Nevím
Spíše negativně Negativně

11. Navštěvujete lesopark v Dolním Rychnově?

~~Ano~~ Ne

12. Myslíte si, že lesopark je vhodnou formou využití území rekultivovaného po těžbě?

~~Ano~~ Ne Nevím

13. Myslíte si, že rekultivace v podobě lesoparku je provedena vhodným způsobem?

~~Ano~~ Ne Nevím

14. Můžete uvést hlavní přednosti této rekultivace v podobě lesoparku?

Vznik sportovně rekreačního areálu pro veřejnost, znovuobnovení a rozšíření příměstské zeleně

15. Můžete uvést eventuální zápory, nevýhody této rekultivace v podobě lesoparku?

Vznik černých skládek

16. Jakým způsobem vnímáte areál lesoparku nyní?

~~Pozitivně~~ Spíše pozitivně Nevím
Spíše negativně Negativně

17. Myslíte si, že celkové koncepční řešení území, které je ve vlastnictví Sokolovské uhelné, právní nástupce, a. s., kde zhruba na polovině území se nalézá veřejně nepřístupný golfový areál a na druhé polovině je veřejně přístupný sportovně rekreační areál v podobě lesoparku, vychází vyváženě vstříc veřejnosti i speciálnímu sportovně rekreačnímu zájmu?

Rozhodně ano ~~Ano~~ Ne
Rozhodně ne Nevím

18. Jste s tímto proporčním rozdělením území golf/lesopark spokojeni?

~~Ano~~ Ne Nevím

Pokud jste neodpověděli „nevím“, uveďte, prosím, hlavní důvod:

19. Byl dle Vašeho názoru při realizaci projektu rekultivace celého území veřejnosti zpřístupněn dostatek informací o projektu?

Ano Ne ~~Nevím~~

20. Zaznamenal/la jste, že by byli občané ve Vaší obci/městi nějakým způsobem o projektu informováni?

Ano ~~Ne~~ Nevím

Pokud ano, uveďte prosím způsob:

Děkuji za Vaši ochotu a Váš čas!

Bc. Petra Barteková

diplomantka oboru sociální a kulturní ekologie Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze

8.6 Scénář rozhovoru

Rekultivace

- 1) Jaký je Váš názor na rekultivace obecně?
- 2) Jaký je podle Vás nejvhodnější způsob obnovy těžbou narušených míst?
- 3) Jaký způsob rekultivační činnosti Vy osobně preferujete (přirozenou/řízenou sukcesi, nebo technické rekultivace)?
- 4) Jaký je podle Vás nejvhodnější způsob rekultivování příměstské krajiny?
- 5) Jaký je Váš názor na přirozenou/řízenou sukcesy?
 - i) V jakém případě si myslíte, že je vhodné ji využít a proč?
- 6) Jaký je Váš názor na (technické) rekultivace?
 - i) V jakém případě si myslíte, že je vhodné je využít a proč?
- 7) Jaký typ rekultivačních staveb je dle Vašeho názoru nejvhodnější pro prostor příměstské krajiny?

Sokolovsko

- 1) Jak vnímáte aktuální stav životního prostředí na Sokolovsku?
- 2) Jak vnímáte vývoj stavu krajiny a životního prostředí na Sokolovsku za posledních 20 let?
- 3) Jaký je Váš názor na způsob provádění obnovy těžbou narušené krajiny na Sokolovsku?
 - i) Myslíte si, že způsob, který je zde využíván, je vhodným scénářem pro obnovování těžbou narušených míst?
- 4) Myslíte si, že Sokolovsko je regionem, ve kterém je revitalizace krajiny projektována správným směrem?
- 5) V čem spatřujete nejslabší stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?
- 6) V čem spatřujete nejsilnější stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?
- 7) Jak vidíte budoucnost regionu Vy?

Rekultivace na Sokolovsku

- 1) Jak vnímáte vývoj rekultivační činnosti na Sokolovsku?
- 2) Myslíte si, že rekultivační činnost na Sokolovsku se ubírá spíše pozitivním/negativním směrem, proč?

- 3) Jakou rekultivační stavbu na Sokolovsku vnímáte Vy jako nejzdařilejší?
- 4) Co si myslíte o tom, že rekultivace by měly hrát klíčovou roli v dalším rozvoji a životaschopnosti regionu po ukončení těžby uhlí?

Rekultivace Golf club Sokolov

- 1) Jak se stavíte k fenoménu golfových hřišť, jako formy rekultivací míst narušených těžbou?
- 2) Za jakých podmínek je podle Vás vhodné zvolit jako způsob rekultivace zdevastované krajiny golfové hřiště?
- 3) V čem jsou podle Vás výhody/nevýhody golfového hřiště jako způsobu rekultivace krajiny?
- 4) Myslíte si, že zvolení golfového hřiště jako způsobu rekultivace bylo v tomto konkrétním případě vhodným řešením?
- 5) Jaký je Váš názor na výslednou rekultivační stavbu Golf clubu Sokolov?
- 6) Myslíte si, že byl umístěním areálu golfového hřiště nějak omezen/zničen přírodní potenciál této lokality?
- 7) Jaké mají rekultivační projekty typu golfového hřiště dopady na občany žijící v bezprostřední blízkosti těchto projektů?

Golf club Sokolov a veřejnost

- 1) Jaký podíl na rozhodování v rámci celého procesu vzniku a realizace rekultivačních projektů má veřejnost, čili:
 - i) experti?
 - ii) místní zastupitelé?
 - iii) neziskové organizace?
 - iv) místní občané?
 - v) místní podnikatelé?
- 2) Jaká je Vaše zkušenost se zapojováním veřejnosti do rekultivačních projektů?
- 3) Jakým způsobem je po legislativní stránce řešen vztah veřejnosti a rekultivační činnosti?
- 4) Jaké povinnosti má v oblasti informování a poskytování informací realizátor projektu?

- 5) Jakým způsobem se může veřejnost zapojovat do rozhodovacích procesů v rámci této problematiky?
- 6) Jaké má veřejnost možnosti se k projektu vyjadřovat, popř. vznášet námitky?
- 7) Na koho se může veřejnost se svými připomínkami, dotazy obracet?

8.7 Přepisy rozhovorů

8.7.1 Přepis rozhovoru těžař

16. 3. 2016

Takže dobrý den, já bych s Vámi chtěla provést expertní rozhovor na téma rekultivací. Kdy první sekce otázek, kterou začneme, budou otázky týkající se rekultivací, jako fenoménu obecně.

Č. 1 Jaký je Váš názor na rekultivace obecně jako na fenomén?

Rekultivace jako fenomén. No rekultivace jsou z hlediska ochrany přírody a následný no... Spíš jako z hlediska zahlazení následků důlní činnosti potřebný. Jedna to vychází z horního zákona a jednak teda taky pro navrácení té funkční struktury přírody zpět, takže je to potřebný. Pak já nevím, jestli ještě tady....

Já: No vlastně na tu funkce ochrany přírody a krajiny jste vlastně odpověděl (otázka č. 2)

Č. 3 A myslíte si, že když se provedete nějaká ta rekultivace, tak že má nějakou funkci i pro společnost, že může být prospěšná?

No vzhledem k tomu, že zatím podle legislativy, zatím když to vezmu, tak zatím třeba lesnická rekultivace. Ukončená lesnická rekultivace, není klasická lesnická rekultivace, ale jsou to lesy zvláštního určení. Nicméně, po tom co tady vidíme, jak se to dělá a jak by se to, jaký jsou pak další činnosti, který se pak řadí do lesnických rekultivací, když se to zařadí do lesního a zemědělského půdního fondu. Ehm jsou na to hospodářské plány, tak to využití může bejt i hospodářský, kdy se tedy po nějaký době předá, určitě to

může být jakoby těžní hmota. V podstatě se dá říct, že by jsme mohli vidět lesnické rekultivace, jako hospodářský les po určitý době. Myslím si, že to třeba může být 60, 80 let. Co se týče zemědělských tak, tak máme dělaný zemědělský rekultivace s návozem ornice, tak samozřejmě ty výnosy nejsou takový, ale dá se na tom hospodařit. Někdy s dobrými výnosy a potom jsme třeba dělali rekultivace jen na cypřišových jílech, tak ehm v podstatě z toho máme určený jako trvalý travní porost, kterej teda my pak dál využíváme pro naši další činnost, což je třeba bioplynová elektrárna.

Č. 4 Takže vlastně podle Vás je pro tu společnost nejdůležitější dál ta hospodářská funkce, kdy se vlastně z toho obnoveno?

No nejen teda ta hospodářská, v podstatě je to i pro tu přírodu že jo, v podstatě my vracíme krajinu, jak jí někdo nazývá, jako měsíční krajina, tak jí uvádíme zpátky do nějakýho života. Která teda plní funkci, jak hospodářskou, tak já nevím i ochranou. Prostě teda ten prvek tý krajiny si myslím, že sem patří no. Můžeme se bavit, že společenskou jsou dneska vodní plochy, který jsme udělali v minulosti. Třeba Michal, kterej teda je veden jako jezero a dneska slouží k rekreaci občanů tady z přilehlýho okolí. Nedávno napuštěný je i jezero Medard, tam to bude jak v podstatě, jak funkce rekreační, tak v podstatě ten prvek tý vody tady taky patří...

Já: Ehm

Jak dál bude využití tý vody, jestli ke komerčním účelům.... Podle studie nějaký ...No podle studie regionálního rozvoje Karlovarskýho kraje, by se tam mohly dělat i komerční záležitosti.

Č. 5 Další otázka je, jaký je podle Vás nejvhodnější způsob obnovy těžbou narušených míst?

(smích) Všechny, který máme v legislativě, protože záleží to podle konfigurace terénu, podle toho jestli jsme vyjímali předtím z lesnického, nebo zemědělského půdního fondu. To všechno jsou prvky, který do toho plánu těch rekultivací patří. Je pravda, že máme tu výsypku dosypanou do nějakýho tvaru, tak podle toho se můžou ty rekultivace, já osobně vidím ten přínos velkej v týhle ty rekultivaci a v tý hydrický, jo.

Já: ehm, ta hydrická.

Ta zemědělská je dobrá, ale pokud na ní někdo bude hospodařit. Takže tedy jsou to naše pozemky, takže hospodaříme jako společnost, ale kdybychom to měli brát z jinýho pohledu, tak v minulosti tady pozemky zemědělskýho půdního fondu, který nikdo neobhospodařoval. Dneska je ta situace jiná, ale já se přikláním k té lesnické rekultivaci.

Já: č. 6 Takže vlastně Vy vidíte tu hlavní, nebo tu pro Vás tu akceptovatelnější cestu v těch rekultivacích, než v těch revitalizacích?

Hmm, hmm určitě.

Č. 7 A jaké je podle Vás nejdůležitější kritérium pro obnovu přírody v konkrétním případě?

I když na to Vy už jste vlastně odpověděl.....

Já myslím, že už jsem na to odpověděl. Prostě je to ta konfigurace toho terénu, může bejt nadmořská výška. Všechny ty aspekty se nějak musí zhodnotit a pak tedy nějak vybereme jo. Tedy z mýho pohledu a z pohledu praxe, co teda tady se děje převažují ty lesnický rekultivace.

Č. 8 Setkal jste se někdy při provádění rekultivací i třeba to, že já nevím i ty hydrické rekultivace, třeba že tu nebyla žádná

větší vodní plocha, tak se rozhodlo, o tom, že se vytvoří v rámci těch rekultivací?

To že tady nebyla žádná velká vodní plocha je pravda, ale na druhou stránku pro nás je to jeden z nejjednodušších způsobů rekultivací, jo. Ehm jelikož, třeba vezmu to jezero Medard, kdy se odebralo nějaký nadloží, to jsme odvezli. V podstatě se vytvarovalo někde nějaký vnější výsypky, nebo vnější a teď ten materiál, abychom to uvedli zase do nějakýho stavu nemáme, takže prostě je ta hydrická rekultivace pro nás přijatelná. I teď z důvodu toho, že se kdysi v minulosti změnil vodní zákon a my nezaplatňujeme, jo nejsme povinni platit odběr vody z přírodních toků, protože to je ve vodním zákoně je, že na zatopení zbytkových jam není zaplatněn odběr vody. Takže hydrická rekultivace pro nás je zčásti výhodná. V jednoduchosti tý rekultivace, finančně to není tak, ale jinak je to lepší.

Já: Na další otázku jsme teď opověděli, to je předchozí otázce, jestli preferujete tu technickou, nebo tu přirozenou. To jste řekl, že tu technickou.

Já se kladu k tý technický, protože přirozená sukcese je dobrá, ale já si myslím, že spíš řízenou sukcesy. Příkladem je tedy výsypka Silvestr, kde děláme lesopark, jako nějaká sukcese tam byla ve větším rozsahu. Jsou to nálety břízy a borovice, takže my jsme do toho vstoupili a nějakou probírkou, výsadbou jsme z toho udělali takovej lesopark. Takže i tu sukcesy můžeme využít, ale že by se udělaly jako plochy jenom s nějakou přirozenou sukcesí, já se k tomu nepřikláním. Nemá to, nemá to pak ten efekt toho lesa.

Č. 7 Jaký si myslíte, že je podle Vás nejvhodnější způsob rekultivování příměstské krajiny, kde vlastně se to přímo jako dotýká, nebo je to v těsné blízkosti měst, obcí, lidských sídel?

Vzhledem k tomu, že ta legislativa nám umožňuje čtyři druhy rekultivace, tak já si myslím, že pokud je to možný, tak z toho můžeme udělat nějaký park v podstatě kombinace lesnický a ostatní rekultivace. Jinak je to využití může bejt i ten les. Je to podle nějakýho územního plánu, podle toho, co na něm je. Jinak v těchhle otázkách bych se přikláněl spíš k nějakýmu tomu parku. Kombinace tý lesnický a ostatní rekultivace, může tam bejt i nějaká hydrická samozřejmě. Máme třeba hydrickou rekultivaci, támhle u obce Lomnice, takže utvořili jsme tam v podstatě pár rybníčků. Je to podle toho, kde jak a jestli, jestli mít někde zemědělskou plochu, myslím si, že je lepší tam dát i to, co by mohlo pomoci tý obci i ten les může pomoci, že jo

Já: Vlastně tady už jsme se bavili o té přirozené, řízené sukcesy, o tom jste mluvil teď o těch technických rekultivacích Hmmm (č. 8,9)

Č. 10 V jakém případě si myslíte, že je vhodné použít, jako samotný úplně jenom jako technickou rekultivaci?

Samotnou technickou rekultivaci. Nejde použít

Já: No já jsem to asi špatně řekla

Technická rekultivace je součástí lesnický, zemědělský, hydrický jo, takže ono vlastně jako nejde. Ale bez tý technický rekultivace se na výsypce neobejdeme... Můžeme některý části výsypky ponechat, tak jak se nasypala, ale v podstatě nám to pak dělá obrovský problémy, co se týče eroze, co se týče dostupnosti ploch, protože my to děláme všechno na cypřišových jílech a v podstatě, když vy uděláte na nějakém neupraveném terénu lesnickou rekultivaci, tak do budoucna v tom lese zvláštního určení to nebude moc šťastný jo, bude to těžkej terén, jako máme dneska někde v lesích, že

se tam dostanou, ale charakter těch cyprisovejch jílů není takovej jako nosnýho terénu... Tudiž jako ta eroze je tedy obrovskej problém, v podstatě mi usilujeme o to, třeba technickejšma rekultivacemi někam směřovat tu výsypku a vlastně si upravit. V podstatě to není o tom, že by jsme tu vodu odvedli z tý výsypky, v podstatě my tu vodu chceme zdržovat formou nějakých mokřadů a tůní, ale ta technická rekultivace je potřeba.

No tady vlastně jste už odpověděl na tu poslední otázku, která je jaký typ rekultivační stavby je dle vašeho názoru nejvhodnější pro prostor příměstské krajiny, tam jsme mluvili o těch parcích... (č. 11)

Tam sem vlastně řek, že ty parky a dá se udělat pro nějaký sportovní, rekreační využití. Tzn. že pro ty obce, ty města dlouhodobý, tady v podstatě my ten areál celej v podstatě okolo Sokolova, lom Michal, areál Silvestr, tam kde je vodní plocha na Michalu, to navazuje v podstatě to navazuje na Silvestr na golf, který se udělal z části z rekultivací naší společnosti, a na to navazuje ten lesopark, kde jsme z části řídili tu sukcesy trošku...

Já: Dalším celkem otázek, vlastně tematickým okruhem tak je, jsou otázky na téma Sokolovska jako regionu.

Č. 12 Jak Vy vnímáte vývoj stavu přírody a krajiny na Sokolovsku za posledních 20 let?

Pozitivně. No hlavně pozitivně v tom, že opravdu před těma 20 lety těch rekultivovaných ploch nebylo tolik. Díky teda vládnímu usnesení, já teď nevím to číslo, ale myslím, že 2004, nebo 2003, kde teda jsme dostali těch 15 miliard pro severozápad na zahlazení následků důlní činností vzniklých

před privatizací důlních společností, tak se udělal obrovské kus práce. Opravdu musím říct, že máme okolí třeba Sokolova máme v podstatě všechno zrekultivováno, nebo v rekultivaci, což je obrovské přínos a kdybychom to dělali jenom z prostředků, který se vytvářej na rekultivace a sanace, tak si myslím, že by jsme byli někde ve třetině. Můj opravdu názor je, že ten stát nám obrovsky pomoh a tím teda jako když si vezmu Sokolov, tak kromě Jiřího dneska není vidět žádná těžba, nebo zbytky. Opravdu se tady udělalo hromadu práce, a je tady uděláno tý práce opravdu hodně.

Č. 13 Jak vnímáte aktuální stav životního prostředí na Sokolovsku?

Já ho vnímám asi taky pozitivně (zasmání). Vzhledem k tomu, že tu žiju opravdu těch 50 let, tak myslím, že co se týče, jak chemičky, nebo šachty, tak i elektrárny Tisový, tak si myslím, že ta příroda tady se dostala a to životní prostředí o několik řádů vejš než bylo.

Č. 14 Jaký je Váš názor na provádění obnovy těžbou narušené krajiny na Sokolovsku? Já to myslím v kontextu toho, vlastně tady je ta podotázka. Myslíte si, že způsob obnovování je vhodným způsobem pro obnovování těžbou narušených míst?

Myslím, že ano. Myslím, že ano. Nevidím nic lepšího zatím. Prostě byly tady lesy, ačkoliv tady byla prostě dřív uváděna nějaká bukovina, tak my to tedy vracíme v nějakých smíšených porostech. Ty pole tedy taky nějak děláme. Myslím si, že to jako je pozitivní všechno. Kdy prostě ta krajina sem patří, a my ji navracíme do nějakýho stavu, sice ne původního, ale za pár desítek let se to může zhodnotit, že to bylo dobrý.

Já: To jsme vlastně odpověděli i na další otázku (č. 15)

Č. 16 A v čem spatřujete třeba nejslabší stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?

Hmm (zasmání) to budu lát pak sám na sebe ale. Nejslabší stránku?

Já: No co si myslíte, že je tady jako nejproblematičtější, s čím Vy úplně....

Problém třeba je, když to vezmu zase na tuhle lesnickou rekultivaci, tak nás tlačí úřadu k listnatým dřevinám a my máme obrovský problém, je v podstatě udržet, protože nejsme schopní je ochránit. Ty plochy nejsou jako u klasických lesů, kde táhle udělaj pár arů a oplotěj to a nějak to chráněj. Ale my máme ty plochy v rádech ha a desítek ha a nejsme schopní to pořádně ochránit, ty listnaté dřeviny. Já vidím to negativum v tom, že nám tady nařizují smíšený lesy víc listnáčů, ale prostě to, ta situace, která je s tou zvěří a to klima, tak nám tady dělá problém a já bych se přikláněl k většímu procentu jehličnanů no.

Č. 17 A v čem spatřujete zase tu nejsilnější stránku obnovy krajiny na Sokolovsku, při srovnání proti, nebo třeba s Mosteckem?

No vidím to tak, že my to děláme možná malinko jinak, a možná jednodušeji. Když na Mostecku vezmu je tam menší úhrn srážek a oni převrstvují s prašema a dělaj ty rekultivace takový složitější. Držej tam víc těch listnáčů, který jim tam zase jsou na rozdíl od nás. Ale my máme zase lepší půdu, tím že dáváme dočistější nadloží, který tady jsou nadložní sloje, tak maj hodně minerálů, takže pro nás je to hodně jednodušší no. Prostě to my děláme líp, prostě je to vidět i na těch porostech, že jsme na tom líp než Mostecko.

Č. 18 A jak vidíte budoucnost regionu?

Kterýho? Špatně.

Já: Tady, jako Sokolovska, našeho.

Špatně. Pokud se tady nenajde něco jinýho, než skončí těžba, tak se obávám, že tenhle regionu bude mrtvej region. Je to vidět dneska už třeba na odlivu mladých lidí, kteří se dneska po škole nevracej, pracovní příležitosti. Pokud se něco nevytvoří, tak se mladý lidi nemají proč vrátit.

Já: Rozumím. Vlastně dalším tematickým celkem je přímo rekultivace na Sokolovsku. A taky už jsme se toho dotkli, tak to jen zopakujem.

Č. 19 Jak vnímáte vývoj rekultivační činnosti na Sokolovsku?

No zatím pozitivně, tím jak už jsem řek, že se nám povedlo od toho státu dostat peníze, tak to je obrovský plus a do budoucna my vlastně tvoříme rezervu, takže máme finanční prostředky, takže do budoucna se o rekultivační činnosti až do vyuhlení vůbec neobávám.

Č. 20 Myslíte si, že rekultivační činnost na Sokolovsku, tedy jestli se to pochopila správným směrem?

Určitě.

Č.21 Jakou rekultivační stavbu na Sokolovsku vnímáte Vy jako nejzdařilejší?

(smích) vzhledem k tomu, že to dělám 25, tak pomalu všechny. Ale myslim si, že povedenej je určitě Michal, Silvestr, povedenej bude i Medard s tím jezerem, který bude mít pomalu 500 ha, takže tak. Jedna z nejhorších částí je tedy

Lítovská výsypka, která se sypala, tak jak se sypala, tak ta jako z hlediska rekultivací tak ta je nepovedená, teda z hlediska rekultivací máme tam obrovský problémy. Dobřej je třeba i arboretum Antonín, tak to je skvostná rekultivace, která se rekultivovala v 60. letech je tam obrovský zastoupení smrků, borovic v podstatě arboretum. V podstatě si myslím, že je to povedená rekultivace. Měl by to být unikát v Evropě.

Já: Měl by být taky jsem o tom četla....

No v podstatě díky inženýru Dimitrovskému, který se tomu věnoval od 60 let. Tak to je povedená rekultivace, až na to, že nám jí hyzdí dneska nějaký parovod.

Č. 22 Co si myslíte o tom, že rekultivace by měli hrát klíčovou roli v rozvoji a životaschopnosti regionu po ukončení těžby uhlí?

Já si myslím, že nějakou hlavní roli asi hrát nebudou, je to jen z hlediska toho, že ty následky zahradíme, ale jako že nás spasí nějaká zemědělská rekultivace, nebo ta lesní to asi ne. Vidím to jako nějaký zahlazení ty důlní činnosti a navrácení té krajiny zpět. Ale že bych v tom viděl nějaký hlavní přínos pro společnost, myslím jako ekonomicky, tak to asi ne. Z hlediska životního prostředí určitě ano, to má přínos, ale z hlediska ekonomického určitě ne.

Já: Další tématickým celkem je rekultivace a Golf club Sokolov.

Č. 23 Jak se stavíte k fenoménu golfových hřišť jako formy rekultivací míst narušených těžbou?

No. Vzhledem k tomu, že jsem ten golf dozoroval a dělal, tak já tomu nejsem moc nakloněnej. Já si myslím, že je dobře abychom udělali v regionu, nebo v našem rajónu, aby jsme udělali golfový hřiště dobře, ale aby jme to sypali na každý

výsypce golfový hřiště, myslím si to není to úplně to pravý ořečový. Já si myslím, že to tomu regionu nic nepřinese a pak náklady na realizaci toho golfového hřiště jsou tak obrovský, tam je to v podstatě nenávratná investice, tak v podstatě já tomu nejsem nakloněnej. Nechci říct, že by to nějak složilo, ale všeho je příliš pak. Když to vezmu, tak nás kraj trochu nutil, abychom dělali golfový hřiště na výsypce Lítov a na výsypce Boden a já si myslím, že jedno stáčí.

Já: Určitě.

Č. 24 Za jakých podmínek je podle Vás vhodné zvolit jako způsob rekultivace zdevastované krajiny golfová hřiště?

V podstatě se k tomu stavím negativně, je lepší udělat lesnickou, zemědělskou rekultivaci i jednodušší než golfové hřiště. Hlavně i konfigurace toho terénu, není pokaždý pro ten golf vhodná, když si vezmete, že máme převýšení výsypky 90- 100 metrů, tak to golfový hřiště opravdu není jako úplně Jo

Č. 25 V čem jsou podle Vás hlavní výhody a nevýhody toho golfového hřiště, jako rekultivace? Tak nevýhoda jsem pochopila, z předchozího, že je finanční náročnost?

Nevýhoda stoprocentně je ta ekonomická, když budu dělat golf, hlavně ho teda celej nemůžu hradit z rekultivací celej jo, my jsme teda dělali nějaké úpravy toho prostoru dnešního golfového hřiště a my jsme uvažovali s lesnickou a zemědělskou rekultivací, dali jsme to do nějakého stavu, a pak se rozhodlo. Tedy vlastníci a obec Dolní Rychnov a obec Sokolov taky trošku. Takže ano, konfigurace toho terénu se pak ještě upravily a k tomu, ty se dali hradit z rekultivací, tedy v podstatě z rezerv na sanace a rekultivace, ale zbytek už je v podstatě na investorovi, jestli nějakého najdete. U nás

tady zbytek v podstatě zaplatili vlastníci z vlastních peněz. Tak dobře to jsou negativa. Pozitiva, tak to můžeme brát, že tu krajinu vrátíme do nějakého úplně kultivovaného stavu, kdy se o to ten vlastník, nebo pronajímatel bude starat, jo. A přitáhne to sem nějaký lidi, tomu jako věřím, že to nějak může fungovat.

Já: Určitě.

Č. 26 Myslíte si, že zvolení golfového hřiště jako způsobu rekultivace bylo v tomto konkrétním případě vhodným řešením?

Ano, já myslím, že tady zrovna jo. Když vezmu v podstatě ten trojúhelník okolo, tak máme hřiště ve Varech, Mariánkách. Dneska je v Kynžvartě, v Lubech něco nějaký jednoduchý hřiště, tak ten Sokolov strategicky k těm golfovým hřištím je dobřej. Na jednu stránku to kritizuju, ale na druhou stranu to vnímám, že možná zrovna tady v Sokolově to možná nebyla špatná varianta.

Č. 27 Jaký je tedy Váš názor na výslednou rekultivační stavbu Golf clubu Sokolov? Ten výsledek, líbí se Vám to hřiště, nelíbí? Myslíte si, že je dobře udělaný?

A já myslím, že je specifický. Je specifický v tom, že inženýr Stadler z Německa, kterej to projektoval, tam zachoval i tvář tí důlní činnosti. Tam zachoval některý ty svahy a některý ty věci nasypány jsou v podstatě jakoby zkultivovaný, takže myslím si, že to není úplně jako špatně. Ten prostor mohli jsme ho dál řešit, tak jak jsem říkal ten první záměr lesnická a zemědělská rekultivace, ale myslím si, že zase pro tu společnost tady, pro ty lidi, kteří se tím chtějí bavit, to zase navazuje na tu příměstskou rekultivaci tady, tak si myslím, že to asi bylo dobře no.

Č. 28 A myslíte si, že umístění areálu Golfového hřiště byl nějak omezen, či zničen přírodní potenciál této lokality?

V žádným případě. V žádným případě. Ze dvou aspektů, kdy vezmu, že to byl bývalý lom, kdy teda něco nasypáno a čekalo se na nějakou rekultivaci, ono se tam tedy mělo ještě něco pak sypat, ty výsypané materiály pak nebyly, vozily se jinam. Pak i z toho důvodu, že v prostoru cvičný louky, která tam je dneska byla skládka komunálního odpadu, my jsme to prodali, teda předali městu Sokolov, to tam provozovalo tu skládku. Pak se ta skládka sanovala a dneska člověk, kterej to neví tak nezjistí, že tam byla skládka. Máme tam cvičnou louku, máme tam nějaký... Je tam udělaná i nějaká lesnická rekultivace a ten aspekt toho golfu tady v tom případě, si myslím prospěl tomudlenctomu.

Č. 29 Jaké mají rekultivační projekty typu golfového hřiště dopady na občany žijící v bezprostřední blízkosti těchto projektů?

(smích) To by jste se asi měla zeptat těch lidí, já tam nebydlím, ale já si myslím že v tomhle případě Sokolovského golfového hřiště, nemaj žádněj. Tohle golfové hřiště je hozený opravdu tak bokem, že ty lidi to ani nevnímaj. Za prvej ten golf není nic rušnýho, že jo a nejsou ani přímo na hranici toho golfového hřiště. Tak, já si myslím, že těm lidem v tom okolí to asi nevadí.

Já: A poslední téma tohoto rozhovoru je téma rekultivace a veřejnost, kdy se zaměříme vlastně na vztah, nebo roli veřejnosti v té rekultivační činnosti.

Č. 30 Jaký podíl na vzniku a realizaci rekultivačních projektů má veřejnost, respektive kdo všechno by se měl podle Vašeho názoru na koncepci a volbě řešení obnovy krajiny podílet?

No... veřejnost, veřejnost se na tom moc nepodílí. Veřejnost kdysi třeba jako teda poukazovala hodně na to, že se tady slíbila nějaká vodní plocha, teď myslím Michal a furt se nic nedělo, takže tam vim, že tam byl tlak od veřejnosti. A pak se to teda zrealizovalo, pak to teda vnímali někteří zase negativně, ten Michal, protože když se to zrealizovalo, protože jak to tady bývá, tak je všechno zničený, odpad, šílenej takže se to postupně celý jezero ta nádrž Michal oplotilo a už to zase ta veřejnost některá vnímá negativně. Já to teda vnímám pozitivně, protože je tam alespoň nějaký řád, nějaký pořádek a hlavně když se člověk chce vykoupat tak 70 korun se všema služba na celej den není žádněj velkej... Vidím dneska problém i v tom, když teda odbočím, tak vidím na tom Medardu loni v létě tam byl velký pohyb lidí, i když by neměl, ale dobře chodili se tam koupat a okamžitě tam byl obrovskej problém s odpadem. Množství pet lavní a tak ... Takže veřejnost se k tomuhle stavěla a poukazovala na to, ale jinak, co se týče rozhodování, kde, co a jakou rekultivaci budeme dělat, tak v podstatě veřejnost, tak v podstatě to neprojednáváme s veřejností.

Já: Kdy v podstatě, my jako veřejnost tak pro nás je veřejnost ten stavař, různí ty specialisti, externí konzultanti, ochranáři přírody, ekologové a třeba i různí ti politici, místní zastupitelé.

Máme to tady tak nastavený v podstatě, že tím, že pozemky jsou vlastníků, my jako na rozdíl od Mostecká pozemky nepředáváme pozemkovému úřadu, nepředáváme státu. Takže si určuje vlastník. Samozřejmě se to projednává, formou územního rozhodnutí, někdy stavebního řízení, formou terénních úprav. Samozřejmě se to projednává, to se

projednává s úřady, jo. Ale když se dělá územní plán, tak se určí, označí území jako území pro rekultivaci a v podstatě neřeším nic, neprojednáváme veřejnoprávně to, co kde budem dělat. Pouze tu legislativní část, která je daná zákonem, tak my plníme.

Já: A hmm a na tuhle otázku jste již odpověděl..... (č. 31)

Č. 32 A máte nějakou zkušenost se zapojováním veřejnosti do těch rekultivačních projektů, různě třeba ti konzultanti, nebo třeba konzultace s ekologama, ochranářiema?

Ne. Já jediný co mám, tak samozřejmě je, že budu jmenovat inženýra Dimitrovského, který tady má zkušenosti, dělal kdysi na Výzkumném ústavu meliorací a ochrany půd a pak bejval zaměstnancem České zemědělské univerzity, takže s těma máme smlouvu, měli jsme smlouvu na nějaký výzkumný práce a takový. Děláme třeba s Enki Třeboň kvalitu vody, transfery to děláme jo. Ale to já bych nenazýval ani veřejností, to pro nás jsou externí spolupracovníci, takový poradci, který nam teda v něčem raděj. Pomáhaj teda. Tak s těma zkušenost mám, že by se tady někdo postavil proti tomu, že tady děláme něco špatně, zkušenosti nemám. Musim říct, že když jsme dělali plán likvidace Medardu, kde jsem rozhodovalo o vodě, jestli bude nebo nebude, tak jsme si nechali zpracovat EIU, která se veřejně probrala s veřejností, nebyl žádný problém. S veřejností jako takovou nebo ze strany nějakých občanských iniciativ nebylo nic nikdy.

Č. 33 A jaký je Váš názor na řešení legislativního vztahu veřejnosti a rekultivační činnosti?

Já si myslím, že že ty lidi možná by do toho mohli něco říct, ale pokud vidím, že dělám les a děláme vodu a zemědělskou půdu, tak si myslím, že veřejnost se k tomu může vyjádřit, ale

ALE fakt sem nezažil, aby někdo to napadal. A že sme jako v rámci těch rekultivací dělali něco špatně, takže

Č. 34 A jaké povinnosti má v oblasti informování a poskytování informací realizátor projektu?

Asi žádný

Já: Takže nemusíte nikam třeba vyvěšovat ty záměry a tak....
My, my když Vám řeknu ten postup, tak máme zpracovanej nějaký zvláštní režim, kde teda máme výhled těch rekultivací na určitý období, samozřejmě máme výhled až do konce navezení celého revíru, ale dělám ten zvláštní režim, s kterým seznámíme obce, můžem, seznámíme s ním úřady, referát životního prostředí na městě, na kraji. To všechno seznámíme, pak to dáváme k odsouhlasení na ministerstvo životního prostředí na regionální odbor 4 myslim v Ústí nad Labem a tím v podstatě ta legislativní činnost pro ty rekultivace nám končí. Pak samozřejmě děláme územní rozhodnutí, děláme stavební povolení, když je to potřeba, jo děláme vodoprávní rozhodnutí, když je to potřeba podle legislativy. Ale s veřejností, že by jsme tady vzali generel rekultivací nějaký, a že by jsme ho projednávali s veřejností, se nedělá. Nemáme to ani povinnost.

Č. 35 Jsou podle Vašeho názoru možnosti účasti veřejnosti v rozhodovacím procesu vč. eventuálního odvolání nastaveny správně?

Nejsou nastaveny. Nejsou. Samozřejmě když je účastník řízení toho územního řízení, jestli děláme studii, nebo jednotlivou etapu, tak samozřejmě jsou tam účastníci řízení, kteří můžou svoje námítky uplatnit, ale to je čistá legislativa, kdy teda je stavební zákon, to je běžně jako když stavíte

barák, takže soused se k tomu vyjádřit může. Ale že by to bylo veřejnoprávní projednávání rekultivací, to není.

Č. 36 Jaké jsou podle Vašeho názoru překážky úspěšných revitalizací v České republice?

Překážky?

Já: Hmm, jako např. něco s čím se pravidelně potýkáte?

Zatím mě nenapadá vůbec nic ... To překážky, překážky ...Nějaký legislativní, ale to nejsou překážky, to jsou problémy, který jsou běžný a že by to byl nějaký enormní problém ... To je provozní řešení, ale nějaká překážka rekultivací ... Mě v podstatě nenapadá ...

Č. 37 Bych se Vás chtěla zeptat, jestli by jste k tomu chtěl něco dodat, něco říct?

Já myslím, že jsme toho řekli dost (smích)

Č. 38 A ještě jsem se Vás chtěla zeptat nač by jste se zeptal Vy na mém místě, nebo jestli si myslíte, že jsem se na něco důležitého nezeptala?

Já myslím, že jste se ptala docela rozsáhle (smích) Já nevím, možná jen jestli jsem spokojenej s tím, jak se to tady dělá. Jsem, jsem a musím říct, že to není špatně.

Já: Tak já Vám děkuji za rozhovor.

8.7.2 Přepis rozhovoru geolog

17. 3. 2016

Č. 1 jaký je Váš názor na revitalizace a rekultivace obecně?

Dobrý den, tak revitalizace by se dělat měli, alespoň myslím si, že by se to mělo v každé civilizované společnosti. Dělali to naši předkové, i když tomu tak neříkali, dělalo se to často už za Antiky a ve středověku. Příklady z Evropy známe a jsou úžasné, protože je můžeme pozorovat tisíce i stovky let zpátky. A konkrétně u nás na Sokolovsku se revitalizace začali dělat již víc než před sto lety. První doklad o tom pochází z dokumentů naší tehdejší Vídeňské vlády už z roku 1908, což je fantastický. Ale říkali tomu, tehdy z němců říkali jinak, tehdy begrunung. Týkalo se to oblastí, který už jsou dneska bohužel znovu přetěženy, takže z těchto prvních pokusů o rekultivaci nezbylo nic, ale nejstarší příklady na kterých se můžeme učit jsou z doby těsně poválečné asi tak z roku 1950, takže asi tak můžeme hodnotit vývoj rekultivací, všechny slepé uličky a tak, za těch 60 let zpátky. No a já si myslím, že každé člověk který má nějaký vztah k Sokolovsku, myslím si že hodnotí rekultivace velmi dobře. Alespoň jsem neslyšel ani v neoficiálních rozhovorech na autobusových zastávkách, v čekárnách někoho, kdo by na ně nadával. Na Sokolovsku. Ale fakt je, že jsou odborníci přímo z fochu, kteří dost kritizují způsob provedení starších i nových rekultivací a konkrétně se jim nelíbí na to, že byly provedeny hodně technokraticky, tzn., když si to promítneme do extrémní podoby rovné pláně od obzoru k obzoru, monotónně v pravidelném sponu 1mx1m vysázené sazeničky stromů, často monokultur, protože je zájem o budoucí ekonomický využití lesy. Pak se často kritizují velké vodní plochy, jako třeba i Medard, i když většina lidí se na Medard těší, protože v tom vidí budoucí rekreaci, sport a jiné vyžití,

ale odborníci často kritizují, že to velké jezero Medardské o rozloze 4x1,5 km má pravidelné rovně okraje, není tam žádný ostrov, nebo skoro žádný ostrov a že ta břehová linie je velmi fádni, rovná, geometrická jo. No a totéž by se dalo říct i o zemědělských rekultivacích, protože to jsou taky často geometricky rozparcelované plochy, navíc s tím průšvihem, že o zemědělskou produkci na území na uhelné pánvi, nebo na místě, kde se kopalo uhlí, není moc velký zájem už psychologicky, to odstrašuje podobně jako třeba Mostečáci měli problém s odběrem ovoce a vína, protože velkoodběratelé říkali a to je fuj to je postavené na uhlí a kdo ví, jaký sajrajty jsou v těch produktech obsažené. A konečně i odborníci mají kritiku i k těm ostatním rekultivacím, jako k těm sportovním jako je třeba golf. U golfu tam to není tak jednoznačné tam jsou plusy, ale i mínusy. K těm mínusům patří u golfových hřišť postavených na výsypkách hlavně teda používání fungicidů, herbicidů, což je asi nutná podmínka pro provozování toho sportu a nějakého toho standardu, na který jsou ti golfisti zvyklí. No a potom to je každodenní sestřihávání trávníků, takže žádný prostor na těch greenech a semigreenech pro přirozenou sukcesy biologických toků. Takže to je můj názor no.

Č. 2 Jaké jsou funkce rekultivací pro ochranu přírody a krajiny, co myslíte?

Jo na to jsem zapomněl odpovědět ty funkce rekultivací. Jednak teda slouží pro, k tomu, aby se do krajiny zničené hornictvím vrátil život. Myslím tedy rostliny, živočichy, houby, ekosystémy, aby vznikl taky stabilní ekosystém, nejen takový, který je na chvíli a potom se zhroutí. Potom bych nerad zapomněl na druh homo sapiens, protože často je koincidence mezi místy těžby, místy masivní těžby a třeba jako těžby uhlí tady na Sokolovsku a průmyslem, protože

tam kde se těží, kde je surovinová základna, tak tam se historicky vyvinul průmysl, a tam kde se těží, tak tam jsou i lidi, čili průmyslová a sídelní aglomerace, takže bych nechtěl zapomenout i na ty lidské potřeby, takže je tady zase konflikt zájmů. Na jedné straně jsou tady lidi, kteří jsou na straně přírody a chtějí by tu vytvářet revitalizované krajinky o malých parametrech pomalu o parametrech přírodní rezervace. Na druhou stranu víme, že každá aglomerace, nebo každý sídelní město potřebuje mít hospodářský zázemí ve svém okolí, tím myslím plochy polí, hospodářských lesů, rekreačních a sportovních míst. A to je tady stálý konflikt, který byl, je a bude, takhle to alespoň já osobně vnímám. Takže jsou i hlasy, které a to se týká i Sokolova a nejbližšího prstence zničeného dolování, že jedny by tady chtěli mít krásné krajinky, které se podobají přirozeným a druhí zase hospodářské plochy a obojímu se dá rozumět a dnešní doba, teď momentálně, rok 2016 hledá nějaký kompromis vyvážení obou požadavků. Tzn. třeba teď když se po vzoru Německa a západní Evropy, se předkládají návrhy do parlamentu, že by třeba 16% nebo nějaký zákonný procento kultivovaných ploch po těžbě se muselo povinně využít pro revitalizaci, nebo teda pro ten přirozený způsob obnovy, pro sukcesy říkáme u nás. Ale říkáme, že tady ten problém není ještě úplně dořešený.

Č. 3 A která z funkcí těch rekultivací si myslíte, že je nejdůležitější pro tu společnost?

Já si myslím, že jednoznačně obojí, já bych tady vůbec neřešil důležitost první ranku, druhého ranku... My jsme se vyvinuli uprostřed přírody a historicky, a bez přírody by jsme s prominutím pochcípali. Ta antropogenní, nebo ta socioekonomická funkce, ale i ta přírodní funkce. "

Č. 4 A jaký je podle Vás nejvhodnější způsob obnovy těžbou narušených míst?

Podle mě jestli můžu na tohle odpovědět, je to teda a zdá se mi, nejsem sice odborníkem vysloveně na to, ale pochopil jsem nějak, že asi nejvhodnější způsob obnovy těžbou narušených míst je vytvoření mozaiky, krajinné mozaiky, kde se střídají různé funkce, tedy jak ty sociohospodářské, tak i ty přírodní. A je to vidět, mohli by jsme si ukázat i obrázky ze Sokolovské krajiny, že takováhle krajina, která se vytvořila za sto let rekultivačních procesů tady, tak asi splňuje tyhle ty dvě funkce. Takže kdybychom chtěli třeba dělat tady jenom přírodní krajinky, tak by jsme museli různé produkty dovážet z větší dálky a jezdit za sportem a rekreací do větší dálky a možná, že by to mělo i ekologický nepříznivý dopady, jako je doprava a tak, nebo vytváření sítě služeb a obchodů někde jinde a tak. Takže říkám kombinovaná krajinná mozaika s kombinovanými funkcemi.

Č. 5 Co je podle Vás nejdůležitějším kritériem při výběru způsobu obnovy těžbou narušené krajiny v tom konkrétním případě?

No já to zase vidím kombinovaně, když projedeme všechny ty možnosti, co mi říkáte, tak se ta revitalizace krajiny, nebo ta obyvatelnost krajiny do budoucna zhroutí. Takže bez financí neuděláme žádnou revitalizaci, dokonce ani tu, takovou tu přírodní sukcesy, nebo tu usměrňovanou sukcesy, bez financí ano. Potom tady ta sídelní struktura, blízkost a velikost blízkých sídel. Tak sídelní struktura tak ta asi řídí způsob a provedení revitalizace krajiny. Platí obecně, že čím je větší koncentrace lidí v dotyku s revitalizovanou plochou, tím stoupá tlak na to revitalizované prostředí. Proti tomu třeba na venkově, kde jsou nějaké pískovny a tak, tak to je ideální prostor pro vytváření přírodních oáz, kam můžou se

naplazit, naskákat a nalítat druhy rostlin a živočichů, kteří jsou jinak vytěšňovaní. Takže sídelní struktura hraje zásadní roli. Potom tu máme širší kontext regionu, zvláště chráněná území, jak podle národního, tak podle evropského systému, tak vyžaduje nějaká ochranné pásmo, zónu. Takže přítomnost VZCHÚ je určitě žádoucí a Česká republika jich má poměrně ještě málo ve srovnání se západní Evropou těch důlních územích. Sokolovsko jich má méně, než je republikový průměr.

Sportoviště a rekreační objekty, tak lidé, kteří žijí v místech bývalé těžby, nebo v místech kde těžba končí ala Sokolov a zvažují, že tu v přespříští generaci zůstanou, tak pro ně je přítomnost sportovních a rekreačních příležitostí klíčová. Umím si představit, že drtivá většina lidí se bude rozhodovat podle toho i jestli tady budou mít nějaké sportovní a rekreační vyžití po práci tady. Snažíme se o to i my tady, takže na výsypkách se zakládá golfové hřiště, jsou tady už stávající rekreační plochy např. Boden u Habartova s okolím, kde se jedná inline brusle. A třeba nádhernej příklad ten úžasnej Michal na dohled pod Sokolovskými okny a třeba ten Medard, největší jezero svého druhu v republice. A v budoucnu se to týká ještě zatopenýho, nebo zatápěnýho areálu lomů Jiří a Družba, což bude jezero ještě větší než jezero Medardský a ještě hlubší, takže sport a rekreace jsou důležité, dá se říct, že klíčové. Akorát mě ještě napadá střed zájmů mezi těmi zájmovými oblastmi a přírodními. Vidíme to třeba ani ne tolik na Sokolovsku, ale jako to prožíváme v Krušných horách a časem to bude i ve Slavkovském lese, kdy místa staré historické těžby se stávají magnetem pro komerční turistiku. Kdy úplně přetvořená antropogenní krajina, kterou si ale příroda vzala zpátky a je ta úžasná biodiverzita díky tomu hornictví, už to není fádňní náhorní planina, se stává obrovským magnetem pro ochránce přírody, jak třeba zajatecký tábor u Rolavy, což je místo s obrovskou

geobiodiversitou, jsou to místa, kde se vyhláší přírodní rezervace a na druhou stranu jsou tady stejná místa, nebo areály které lákají sportovní rekreační příležitosti a komerční turistiku, to bych ještě k tomu připojil. A teď je velký dilema, jak dál do budoucna. Jestli se budeme dávat spíš cestou komerce, jak je třeba sportovní areál Plešivec, nádherná hora, téměř oáza čisté přírody, ovšem nedávno rozřezána pásy vykáčených lesů pro sjezdovky a celou tu infrastrukturu, zábavní infrastrukturu. Čím neříkám, nemám nic proti sportování, já jsem taky lyžař. Je tu ale taky zájem přírody o to, aby se ta příroda nefragmentovala do malých pásků, kde už ta příroda a ta zvíř ztratí svůj biotop, ztratí tu šířku, tu plochu pro to aby vůbec mohli fungovat, rozmnožovat se, nebo vegetovat. Takže díky konfliktu o uchování zajímavých přírodních památek ...

Č. 6 Jaký způsob rekultivační činnosti Vy osobně preferujete?

U6 jsem se vlastně vymáčkl, doporučuji mozaiku, kombinaci obojího. V okolí velkých měst, aglomerací je nevyhnutelná spíše ta hospodářská I když ten pojem, jak Vy tady píšete technická rekultivace... není úplně přesné, je to jenom první krokem, jenom modelace terénu

Já: ono je to někde uváděný jako no

Já Vám rozumím, tak podle toho bych v okolí center preferoval technické rekultivace a moc bych se přimlouval, zatím to náš právní řád nedovoluje, pokud vim, jsem přívržencem a píšu to taky a publikuju to tak, aby určité procento podle německou vzoru, bylo ponecháno pro přirozenou, nebo spíše řízenou sukcesy, čím víc, tím líp..... Ale vim, že toho bude vždycky menšina ... A volbě přirozená a řízená, jase na straně řízené. Protože přirozená by znamenalo nekontrolovat, a hrozný tam různá nebezpečí

např. invazních druhů. Jako člověk by do té přirozený neměl moc zasahovat, pokud nemusí, ale pokud tak zasáhne

Č. 7 Jaký je podle Vás nejvhodnější způsob rekultivování příměstské krajiny?

Hmm... tyhle otázky se dost prolínají ... Zase kombinovaně ... Já si myslím, že lidi nejlépe reagují tady na Sokolovsku, pokud je příměstská krajina lesnatá... Já jsem pro lesnickou rekreaci s tím, že ten les by měl mít rekreační charakter, tzn. ne pravidelná výsadba v nějakém geometrickém sponu, žádná monokultura, smíšený les odpovídající klimatu, aby to byl les ekologicky stabilní, aby tam byl většinou podíl listnatých druhů, protože listnáči se ten půdní život rozvíjí několikanásobně rychleji a je pestřejší. A potom bych měl ještě jednu vyzkoušenou věc, aby ten rekreační les a civilizovaná plocha nebyly oddělný ostrou čarou, aby nebylo příliš vidět, tady končí les a tady začíná v uvozovkách divočina, aby tam bylo plynulý přirozený přechod, třeba formou skupin stromu, jak je to třeba vidět na rekreačním areálu Michal, jižní strana způsob přechodu do Slavkovského lesa.

Na další otázky v tomto oddílu jste odpověděl

Č. 8 Jaký typ rekultivačních staveb je podle Vašeho názoru nejvhodnější pro prostor příměstské krajiny?

Už se ptám konkrétně...

Staveb, jako barák?

Já: Nene oni totiž používají označení staveb, nebo tedy ty rekultivátoři používají označení staveb pro Medard atd. tak jaký typ je podle Vašeho názoru nejvhodnější pro ten typ příměstské krajiny?

Vybral bych si mi lahodí mému oku a uchu ten lesopark, a uvedl bych konkrétní příklad Lesopark Antonín na západní okraji Sokolova, za klášterem ... Arboretum , o tom se už hodně napsalo a je s tím spojená i srdeční záležitost těch prvních rekultivátorů jako je inženýr Dimitrovský atd...
.....

Teď přejdeme to tematického celku Sokolovsko

Č. 9 Jak osobně vnímáte vývoj krajiny na Sokolovsku za posledních 20 let?

Zlepšil se stav krajiny i životní prostředí se zlepšilo (ovzduší, voda, půdy, litosféra, prašnost, emise pevných i plyných částic) se zlepšilo jednoznačně ... I firmy jako SUA byly nuceny masivně investovat do ochrany přírody

Č. 10 Jaký je Váš názor na způsob provádění obnovy těžbou narušené krajiny na Sokolovsku?

Můj názor je převážně kladný s kritickými poznámkami, já si myslím, že Sokolovští rekultivátoři, nejsou to jenom rekultivátoři tady odtud, protože těžební firmy musí vyhlásit výběrová řízení a ty rekultivace tady provádí kde kdo, tak je kontrolují výzkumníci z různých univerzit, jako je Jihočeská universita, Vysoká škola J.E. Purkyně v Ústí, Vysoká zemědělská škola a přírodovědecká fakulta, tak si myslím že, je tady spousta lidí, který i můžou doložit i konkrétní data..... Já si myslím, že Sokolováci i hosté to tady dělají dobře, ale mám určitý připomínky, které jsem řekl už na začátku našeho rozhovoru, jsou tady někdy až příliš, třeba když mluvíme o lesnických rekultivacích, jsou tady až kilometrové plochy osázené monokulturami, př. nejvyšší část rovinatá část Podkrušnohorské výsypky Věřím, že takový

les v budoucnu nebude mít velkou ekologickou stabilitu. Další moje kritika, když se teda někdo rozhodne pro vytvoření hospodářského lesa, nebo trvalého travního porostu, což je v našich podmínkách příklad zemědělské rekultivace A protože my zemědělské rekultivace dělat musíme, protože kdysi byla nějaká plocha evidovaná jako zemědělská papírově v zemědělském půdním fondu, tak my musíme papírově, formálně zase vrátit, je to nesmysl, ale zákon je zatím takový bohuželKritika je ta, no to jsem odbočil, konkrétní kritika je ta, že když už jsme se jednou rozhodli pro hospodářské využití pozemku, ať už zemědělsky, nebo lesnicky, takže včas jsme jako firma nerozprostřeli kvalitní substráty. Hlavně praxe před rokem 2000 byla taková, že se budou sázet stromky, kytičky na rýsovacím prkně podle plánu, ale nikdo nemyslel, že ten substrát je absolutně nevhodný, takže i na těch zemědělských a lesnických plochách máme plno ploch, kde docházelo k masivnímu úhynu sazenic Je to kšeft Takže tam byly plochy, kde docházelo až k 100 % úhynu sazenic.... Takže pak když byly kontroly rekultivátorů, tak se zjistilo, že tady máme plochy, kde je úhyn sazenic, tak opatření na papíře s úděsem vždycky vidím v archivu, bylo to dosadit a zase udělat, koupit nové sazenice a dosadit. Samozřejmě to oni rádi udělali protože to byl kšeft, my jsme si to museli koupit a někdo to pro nás musel vyšlechtit a udělat a zase se udělat výběrový řízení, veřejná soutěž a protáčely se veřejný peníze a oni to zase to stejného blbého substrátu vysadili a zase se naoko strašně divdli, že zase byl téměř 100% úhyn takže tohle stereotypní opakování chyb mi vadí a stejně tak bych měl kritiku k pravidelnému geometrickému sponu, kdy naši rekultivátoři, takový ty technici, co nevidí vlevo v pravo, stále mluví, že nějaká norma je nutí vysazovat v hustém geometrickém sponu 1x1m, přitom naši sousedi v kaolínové oblasti, nebo na Mostecku už vymysleli figle, jak

si to udělat po svém, takže to je tady zbytečný přidávání nákladů.... Potom mám kritiku k těm vodním rekultivacím, to je ta přímá břehová linie, malé členění terénu, rovné plochy, jezera bez ostrovů, a bez výběžků a mysů a tak Takže prostě asi takhle.

Č. 11 Myslíte si, že přístup, který je zde využíván, je vhodným scénářem pro obnovu narušených míst?

Ale jo, v jádru přes všechnu krajinu jo.

Č. 12 Myslíte si, že na Sokolovsku je obnovování krajiny správným směrem?

V jádru taky, spíše ano, než ne. Ano ale s výhradami.

Č. 13 V čem spatřujete nejslabší stránky obnovy krajiny na Sokolovsku?

No tak tu stránku bych viděl v tom, ale dneska už je pozdě Bycha honit. V nekoordinovanosti těžby uhlí. Takhle hnědý uhlí se tady těží od roku 1879, kdy právní norma vyhlášená ve městě Vídni řekla, že uhlí, tedy minerální uhlí bylo surovinou vyhrazenou surovinou, to znamená že na nárok na vytěžení uhelného ložiska má stát, tedy monarchie tehdy a tím došlo k oddělení vlastnictví ložiska v zemi oddělení od vlastnictví pozemku, tzn. že zemědělci museli od roku 1879 a nechtěli a skřípali zubama, museli strpět horníky na svém pozemku, kdy to mělo devastující dopad, to je jasný a vedlo to postupně k zániku chmelařství, rybníkářství a zemědělství na Sokolovsku. Ale stát z toho měl výhodu, protože utržil daňové peníze, paradoxně na tom vydělala i ekologie krajiny, protože Krušný hory a Slavkovskej les všechno bylo holý. Protože na těžbu bylo spotřebováno enormní množství dřeva.

To lze vidět na dobových obrázcích a fotkách vidíme naši krajinu odlesněnou. Protože chybělo dřevo a to skokem, jako hlavní energetická surovina vedlo ve Vídni k zakládání komisí a doslova k brainstormingu. A abychom zachránili přírodu, musíme podpořit, jako zákonnými normami podpořit těžbu rašeliny na horách a těžbu hnědého uhlí pod horami. Od týchletý starý doby se tady těží to uhlí, už skoro do roku 2035 až 2040. Za celou tu dobu nikdo nebyl schopný alespoň trochu zkoordinovat tu těžbu. Otevřelo se ložisko z jedny strany, pak se otevřelo z dalších a pak ze všech stran. Jeden větší těžař pohlcoval druhého menšího těžaře Prostě nekoordinovanost, to mi vadí na tom nejvíc, to je nejslabší stránka.

Č. 14 A v čem spatřujete nejsilnější stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?

To je těžká otázka, ale jo. Tak třeba štěknu jenom heslo arboretum Antonín. Nadšený lidi, kteří mají srdíčko pro region, který tady nekopou jenom uhlí, ale myslí i na důsledky. A pak taky troufám si tvrdit, že k tomu patří i vrcholový management SUAS protože, my bychom totiž mohli dopadnout při privatizaci v 90 letech a v roce 2004 i hůř, mohli nás koupit nějaký investoři z Baham, nebo z daňových rájů, což pokusy byly a mohly proměnit Sokolovský doly na dvě obrovský jednotky. Jednu na jeden obrovský mamutí lom Jiří, kde by se kopalo bez ohledu na nějaký budoucí zahlazování a paroplynovou elektrárnu Vřesová. A všechno ostatní včetně rekultivačních závazků minulosti, nad tím by se nezabývali, ať si to stát vyžere. To je druhá silná stránka, že SUA koupili vlastní manažeři, kteří mají do jisté míry, pokud finance dovolí zájem podporovat sport, třeba hokej, fotbal, kulturu podporují, různé zájmové spolky, prolínají se s městem Sokolov a s různými

mikroregiony, tak výsledkem je třeba společná firma, která s poměrem akcií 50 na 50 obhospodařuje koupaliště Michal, nebo SUA sama s podporou měst provozuje ten golfový areál. Ať si o tom myslíme, co chceme. Už se poučila z nějakých špatných příkladů z Michala, nerada, nebo nechce moc prodávat pozemku, a chce mít ty pozemky pod palcem, aby s nimi v budoucnu mohla nakládat, případně je prodat, nebo se podělit s někým, kdo bude mít nějaký kloudný podnikatelský záměr a nechce jenom rejžovat pro vlastní kapsu.

Č. 15 Jak vidíte budoucnost regionu Vy?

Já si představuji Sokolovsku jako krajinu podobnou krajině v Bavorsku Swigenau. Kdy je to také krajina dříve totálně zničená, totálně antropogenně disturbovaná krajina, když tam přijedu teďkon tak já žasnu, je to rybníkářská krajina podobná Třeboňsku jsou tam lesy, víc než dříve samozřejmě pole, vesnice, města, lidi se tam chodí rekreovat, jsou tam jachtový kluby a tehdejší těžbu uhlí už tam dneska skoro nepamatuje. Komu je třicet tak o tom jenom poslouchají a s otevřenou pusou vyprávění starších, že se tady kdysi kopalo uhlí. Co, uhlí? Jak to vypadá? Vůbec neví. A baví je ta krajina.

A teď přejdeme na další tématický okruh, což jsou rekultivace na Sokolovsku

Č. 16 Jak vnímáte vývoj rekultivační činnosti na Sokolovsku?

Vývoj rekultivační činnosti od roku 1908, kdy Vídeň rozhodla kdy i finančně rozhodla, že podpoří Sokolovsko a Mostecko. To bych rozdělil do nějakých tří fází. Tak rekultivace to nebyla v dnešním slova smyslu. Byla více

živelná, nebyla tolik technická, jak to někdy kritizujeme. Takže krajinky z tohoto období jako je třeba výsypka Rudolf u Habartova, nebo Reesel u Svatavy, jsou to jenom malé ostrovy zbylé, ale jsou. Dneska se podezřele podobají ekologicky stabilních lesům. Vyvolává to úžas každého návštěvníka, kterýho tam přivedu, ty kteří viděli důl, rekultivace živý, nebo ještě nedávny si myslí, že už jsme mimo revír uhelný a jsme v něm pořád. Kupodivu tenhleten způsob živelného oživování bergreenung, vedlo k tomu, že ta krajina má velmi nerovné podloží, protože si nikdo nedával moc záležet s planýrováním, vytváření cest, odvodňování výsypek. To odvodňování mělo totiž ten důsledek, že ty výsypky se v dalších stoletích staly nestabilními, v podstatě kopec bahna, takže roztekly, a vznikly tam různé deformace a vznikly tam různé prolákliny a různě deformace, louže, kde se drží voda. Paradoxně do toho naskákalo plno druhů hmyzu a obojživelníků a jsou to úžasný krajinky, paradoxně jsou často lepší než ty pozdější technický rekultivace z pozdější doby. Další fáze byla 1954 do teďka, kdy převládají řízený plánovaný rekultivace, tak jak je známe. Ale uvnitř týchle etapy bychom ještě pohltil rozlišit několik fází První fáze dominance technických rekultivací, to byla 50., 60 léta možná ještě z části 70 léta. Kolem roku 70 se vytvořilo rekultivační arboretum Antonín. Když uvidíte jakýkoliv letecký snímek Sokolovska ze 70 let, nebo hlavně z těch 50 let, tak naše krajina se podobá zemědělský krajině z Polabí, ty šachetní zákony tam nebyly plošný a hlavně tak drastický. Řeklo se, původně to byl zemědělský půdní fond a musí se to vrátit. Zemědělství bylo v té době extenzivní a socialismus to podporoval. Zemědělci byli gerojové. Zatímco v 80 a pozdějších letech začala dominance těch lesnických rekultivací. Bylo to Arboretum, Reesel, Rudolf a další. Je tady plno drobných výsypek v předměstí Sokolova a Svatavy. Potom se systém ustálil na kombinaci zemědělských a

lesnických ploch, protože výsypka je schodovitá hora, takže rovné plochy byly pole, nebo později trvalý travný porosty a dlouhé svahy, sešikmeniny byly vlastně pokryté lesem. A třetí podfáze byla, tu prožíváme teď, to byla velká móda po roce 2000, kdy první vodní plocha, kdy bylo šílenství po vodních rekultivacích, první vodní plocha byla Michal někdy po roce 2001, nebo 2005. Teďko je Bóden, Medard a budoucí Jiří zatápění zbytkových jam. Podle módního vzoru západní Evropy a hlavně Německa, který má tuším 200 jezer. A přitom se také vyvíjelo to poznání, kdy se od mělkých kaluží, který jsou ekologicky nestabilní, jako Michal s průměrnou hloubkou 2,6 m vede tendence k vyrábění jam vanového typu s příkrými břehy. A budoucnost já netvrdím, že s vodními rekultivacemi to všechno skončilo, všechny vodní vlny, v poslední době trend co vidíme nejvíc je urputná snaha zemědělců je získat procenta plochy pro spontánní sukcesy.

Č. 17 Myslíte si, že rekultivační činnost na Sokolovsku se ubírá spíše pozitivní/ negativním směrem?

Ale jo, pozitivním, zase s těmi výhradami.

Č. 18 Jakou rekultivační stavbu na Sokolovsku vnímáte jako nejzdařilejší?

Tak takových rekultivačních staveb je určitě několik. Arboretum Antotnín, potom zdařilí je třeba i jezero Medard, přes výhrady ho pokládám za místo, které si i Sokolováci zamilovali a jezdí tam a touží po něm atd. Velmi zdařilí bych pokládal přes určité výhrady, třeba z toho dřívějšího období, nebo období předválečného, nebo poválečného. Třeba výsypka Ressel u Svatavy, nebo Rudolf u Habartova. Velmi úspěšná byla rekultivace Jižního lomu. To už je druhá generace rekultivace krajiny, je teďko taky proříznutá

umělým náspem silničního obchvatu. A taky Loketská výsypka.

Č. 19 Co si myslíte o tom, že rekultivace by měli hrát klíčovou roli v dalším rozvoji a životaschopnosti regionu po ukončení těžby uhlí?

Jo já si myslím, že ano. Klíčovou roli, určitě. Já bych nedovolil žádnému těžaři čehokoliv, aby odešel z vykonstruovaných důvodů, aby odešel. Třeba, že sehraje nějaký bankrot od otevřený jizvy v krajině, pod hrozbou vězení, nebo utěti ruku (smích) nebo já nevím co. Pardon. No prostě našťestí to to ošetřuje horní zákon. Každá těžební firma, která těží výhradní ložisko, jak oba dobře víme, musí odvádět příslušná procenta na vázaný účet určitý finanční účet, tu rezervu. A nemůže to taky stejná firma, i když jsou to její peníze svévolně použít, když se objeví nějaká krize, třeba nemá na výplaty zaměstnanců. Ale je to použitelný jenom a jenom pro budoucí rekultivace.

A dalším okruhem je už konkrétně rekultivace Golf club Sokolov.

Č. 20 Jak se stavíte k fenoménu golfových hřišť jako způsobu rekultivací míst narušených těžbou?

No jedno golfový hřiště v jednom regionu bych unes. Ale chápu, že jsou lidi, kteří si rádi zahrajou golf. Příklad golfového hřiště v Sokolově přes všechny kontroverze vnímám spíše pozitivně, protože jsou už bohudík nebo bohužel pamětníkem a vím, jak vypadal stejnej flek dříve. Na stejným místě, kde je dneska golfová restaurace, byla dříve skládka komunálního odpadu města Sokolova se všemi projevy zápach, papírky, igelity, bordel. Bordel. A jenom o

kus dál, kde je teď ten pahorek, kde se hraje teď golf, byla výsypka. Takže si myslím, že proti tomu co bylo, je teď ten stav určitě lepší. Ale nechtěl bych fenomén golfových hřišť zavádět všude. Aby se nestalo jenom protože, na začátku tisíciletí golf zažíval boom, protože přišla demokracie a všichni chtěli napodobovat západ a všichni chtěli být pracháči, nebo patří alespoň do střední třídy. Tak se golfová hřiště stavěla po celém Karlovarském kraji a jako hodně bych zvažoval, kde jo a kde ne.

Č. 21 A za jakých podmínek je podle Vás vhodné zvolit, jako způsob rekultivace zdevastované krajiny golfové hřiště?

Za podmínek, teda že je to v blízkosti dopravních a sídelních center, aby tam někdo došel, nebo si dojel na kole, autem. A aby to bylo blízko těch dopravních a sídelních center, aby se nezneužíval efekt, že to je krásná příroda, přírodní ráj, tak postavte tam jako na Sibíři golfové hřiště. Tak aby se tam potom nemusela stavět nějaká extra infrastruktura, aby se ty sítě dali napojit na stávající infrastrukturu.

Č. 22 V čem jsou podle Vás výhody a nevýhody golfového hřiště jako způsobu rekultivace krajiny?

Výhoda, velká výhoda je v tom, že golfové hřiště architekta Stadllera u Sokolova zdědilo morfologii terénu. Ta morfologie je umělá, je to výsypka, která vznikla přesypáním nad původní úroveň uhelného lomu Silvestr. Ta zděděná morfologie se stala zároveň velkou sportovní výzvou, protože se stal z toho trochu netradiční golfový pahorek, takže sportovci to vnímají, že to není tuctový, ale trošku jiný. Je specifický. Sokolovský golf je individuální a zároveň je to velká sportovní výzva, protože je to větrná hůrka, protože říkají, že je na tom těžký hrát, takže je to opravdu mistrovský

hřiště. A další plus vidím v geniálním tahu architektů, který říkal, že vytvářel plány mnoha golfových po západní Evropě a na Britských ostrovech. Ale že užasl před Sokolovskou výzvou, protože tam měl prostě haldu hlušiny, zatímco jinde si hraje s přirozenou morfologií terénu s přírodou. A tady před něho ten ohromný kopec výzvy postavil výzvy. Jedna v tom, že je to ohromně nestabilní podloží, který se bude zalesňovat a zatravňovat jinak a potom. A chtěl ale využít toho specifika té Sokolovské hornické krajiny, že na svazích toho golfového hřiště v určitých pozicích schválně ponechal tu syrovou krajinu, která byla navíc fyto toxická, takže by šla špatně zatavnit, nebo by nešla zatavnit vůbec. Nechal to tam jako památník, landmark říká Cílek, že to jsou landmarky něčeho, nějaký historický fáze, která tady byla před golfem. A k tomu se mi líbí další plus, že na jednom místě, které upadá na západ z toho pahorku je obrovský šutr, památník na obec Horní Rychnov Oberreichenau. To vymyslel starsta Matyo z Dolního Rychnova a provedla to jeho nástupyně. Mě se to hrozně líbí, protože to je vyslyšení názoru mnoha lidí, kteří říkají, že když revitalizujete krajinu, tak nechte v tom prvky, architektonický prvky toho, co tam bylo předtím a ještě předtím. A nevýhody, jak jsem říkal, taková ta nutná, údajně nutná denní údržba herbicidy, fungicidy.

Č. 23 A myslíte si, že zvolení golfového hřiště jako způsobu rekultivace, bylo v tomto konkrétním případě vhodným řešením?

No nevím, jestli by jste Vy se mnou souhlasila, ale já bych řek, že ano.

Č. 24 Jaký je Váš názor na výslednou rekultivační stavbu golf klubu Sokolov?

Výsledek se povedl, jednoznačně kladný, hodnotím všemi deseti. Ale mám obavy z toho, že golfisti ze světa, kteří tam jezdí hrát mistrovský turnaje vytvářejí lobbistický tlak, aby se golfový hřiště teď i v budoucnu stále více podobalo hřištím na který jsou zvyklí. Oni jsou zvyklí na určitý standard a pohodlí. Jsou zvyklí na určitý luxus. V čem my Sokolováci i architekt Stadler vidíme výhody, tzn. kopec hlíny s proužky uměle vysázených lesnických rekultivací a proužky jedovatých zemin, tak to se právě těmhle těm snobům nelíbí a chtějí by, a pokládají to za mínus. A chtějí, aby se tohleto zakrylo a současný vedení se odklonilo od původního záměru a snaží se vyhovět přání těch, kteří tam přinášejí prachy. A už se tam třeba vyhovělo v tom, že v těch starých částech, který ukazují tu výsypku, tak se udělaly nové cesty, lepší cesty. Aby se snobista neumazal svojí hezkou nožku.

Č. 25 Myslíte si, že umístěním areálu golfového hřiště nějak omezen, či zničen přírodní potenciál této lokality?

Já si to nemyslím. Zničen přírodní potenciál byl totálně tím, že se tam otevřel uhelný důl. Ten se potom zasypal a navíc se tam potom ještě vytvořila skládka komunálního odpadu. Takže už nebylo dál co ničit. Už se to mohlo jenom zlepšit.

Č. 26 Jaké mají rekultivační projekty typu golfového hřiště dopady na občany žijící v bezprostřední blízkosti těchto projektů?

To by jste věděla Vy líp, jako Sokolovačka, než já jako Rotavák, nebo Přebuzák. Já jsem zatím neslyšel nějakou zjevnou kritiku. Vlastně kecám jednu kritiku a opakovanou, týká se toho úzkýho hrdla mezi golfovým hřištěm a silnicí R6, že to místo je neprostupný pro turisty a běžný slušný návštěvníky, kteří se tam chtějí vydat pěšky nebo na kole.

Stalo se, když rozšířili rychlostní silnici R6 na úpatí Slavkovského lesa o další jízdní pruh, tak že se silnice začala doslova brnkat o golfový areál, o golfovou stavbu, tak že ty dva objekty se teďko těsně na doraz přiblížili k sobě a turista, který chce projít podél té zdi, tak naráží na problém, že často je vyveden pryč, z důvodu že tam lítají míčky, že by to mohl koupit do hlavy a nevstat. A že i těm snobům, že se tam motá nějaký civil. Ale to už je prostě přeprogramovaný a neví se, co s tím.

Tak dalším tematickým okruhem bude rekultivace a veřejnost

Č. 27 Jaký podíl na rozhodování v rámci vzniku a realizace rekultivačních projektů má veřejnost, respektive kdo všechno by se měl dle Vašeho názoru na koncepci a volbě řešení podílet?

Teď jste mne nachytala na švestkách, protože když jste se mě dříve ptala, jaký jsou slabiny rozvoje rekultivací na Sokolovsku, tak právě tohle bych si tam dovolil uvést taky a připojit ještě k těm slabinám. Protože veřejnost do toho nemá moc co kecat. Nebo nemá příležitost. Podíl, ano to je kritická připomínka a zároveň je to aktuální jaký podíl na rozhodování má veřejnost. Já tohle tu věc kritizuju, protože těžební firma, nedala veřejnosti, dokonce ani vlastním zaměstnancům nedala příležitost se vyjádřit. My jsme se někteří směli vyjádřit jenom k architektonickému návrhu inženýrky Poláčkové, která vytvářela návrh územního plánu velkého územního celku Sokolovsko-Karlovarské aglomerace, a taky ona vytvářela architektonický koncept Sokolovské krajiny, dneska už je trochu překonaný, ale budiž pořád v těch hlavních bodech platí. Tehdy by měla veřejnost ideální možnost se masově připojit připomínkami. Na druhou stranu je známá věc, která se potvrdila i loni, kdy

Karlovarský kraj vyhlásil veřejný připomínkový, kdy každý mohl připomínkovat k návrhu koncepce návrhu ochrany přírody a krajiny kraje. A prakticky nedošly žádné připomínky. Tehdy to bylo taky tak, konec těžby a začátek rekultivací Sokolov, Habartov, Citice zaskočil mnoho lidí na tolik, že a taky ještě málo zkušeností, ze západní ciziny vedl, k tomu, že lidi byli bezradní. Dneska v hospodách a jinde troují nápady, jako z rukávu, ale to už je pozdě. Dneska dokonce i města Svatava, Bukovany, Habartov a tak. SUA nebo ty tvůrčí, nebyli schopní vymlátit nějaký kloudný návrh, doslova se jim nabízelo, vymyslete si něco peníze jsou. Tak vymyslete nějaký návrh. Odpovědí bylo hluboký mlčení v inkriminovaný době. S pár výjimkami, že potom jednu obec napadlo, myslím, že Svatavu, nebo Bukovany, že se tam udělají koupaliště, brouzdaliště. No a zaměstnanci později měli také možnost se vyjadřovat k různým aktualizovaným návrhům, ale byla na to strašně krátká doba. Člověk většinou má nějaký stres a tak. Dneska dostanete email, nebo Vám šéfík přinese nějaký papír, to platí obecně vnitřní kultura SUAS a zejtra, nebo nejradši hned potřebujeme výsledek. Člověk nemá čas nad ničím přemýšlet. To mi na tom vadí, že veřejnost se nevyjadřuje. Jednak nemá možnost a jednak je nepřipravená, často nepřipravená.

Č. 28 Jakou formou by se měl podíl na rozhodování uskutečnit?

Já si myslím, jednak lidi jsou různí a každému vyhovuje něco jiného. Někomu vyhovuje, když anonymně elektronicky napíše svojí reakci. Někomu vyhovuje, když se může utkat a může to jakoby vykřičet na veřejnosti. Určitě by se měli zkombinovat oba póly.

Č. 29 Jaká je Vaše zkušenost se zapojováním veřejnosti do rekultivačních projektů?

Žádná. U mě osobně žádná, protože přímo v tomto úseku nedělám. Leda, že tím, že provádím spoustu exkurzí do roku, tak leda tím, jsem získal plno reakcí lidí. Ale většinou jsou to kladný, až obdivný reakce lidí. I ze zahraničí.

Č. 30 Jaký je Váš názor na legislativní řešení vztahu veřejnosti a rekultivační činnosti?

No, já tohle neumím přistavit.

Já:

Na to neumím odpovědět. Protože, když se jedná o projednávání územního pánu, tak tam to musí být, tam se toho i sám zúčastním a jsem svědkem. Ale ty rekultivace se provádí uvnitř firmy, která vyhlásí veřejnou soutěž, ale veřejnost, nebo i vlastní zaměstnanci se o tom vůbec nemusí dozvědět. A firma jenom když chce, což se stalo ojedinele, se zeptá nějakýho okruhu zaměstnanců na názor. Ale většinou absolutně nula.

Č. 31 A jaké povinnosti má v oblasti poskytování informací realizátor projektu?

Na to moc odpovědět neumím. Ale praxe co slyším, u lidí kteří se tímto zabývají, že asi teda veřejnost, povinnost realizátora projektu té stavební firmy v informování veřejnosti, si myslím, že není žádná a neslyšel jsem, že by se to alespoň stalo.

Č. 32 A jaké jsou možnosti účasti veřejnosti v rozhodovacím procesu, včetně eventuálního odvolání nastaveny správně?

Já si myslím, že veřejnost má v tom rozhodovacím procesu minimální vliv. Speciálně se to týká, bavíme se o rekultivacích, teda ne ve veřejném prostoru, ale v soukromém subjektu firmě, za zdí. Akorát se vyjadřují orgány státní správy, ty kteří se povinně vyjadřují, ale to není hlas veřejnosti, to jsou funkční instituce. Báňský úřad, krajský úřad a tak Odbory životního prostředí, ale ne veřejnost.

Č. 33 Jaké jsou podle Vašeho názoru největší překážky úspěšných revitalizací v České republice?

Chybějící právní norma na provádění jiných způsobů zahlazení po těžbě výhradních surovin, než je technická rekultivace. Bylo by důležité, jak třeba prosazuje hnutí Calla formou veřejných dopisů na parlament, aby určitý plošný podíl všech revitalizací připadl i na jiný způsob revitalizací, než je technická rekultivace. Takže na spontánní, nebo usměrňovanou sukcesy. Na západě tomu říkají renaturinung, nebo rehabilitation. Ať tomu budeme říkat, jak chceme, my zatím buď nerevitalizujeme vůbec, nebo co se týká výhradně těžby nevýhradních ložisek, tam zákon připouští, že těžař v podstatě odejde, když to trochu přeženu, což paradoxně vede k utváření přírodních rezervací, protože to je úžasná geo a bio diverzita. A tak kde bychom mohli zvýšit tu bio a geo diverzitu po těžbě uhlí a kaolínu a jiných výhradních surovin, tak tam, tam je jediný právně přípustný proces sanace a rekultivace, říká horní zákon. Přičemž pod sanací se myslí, ta technická rekultivace, tzv. modelování terénu, spádování kvůli stabilitě, odvodňování a budování obslužných komunikací. A pod rekultivací horní zákon rozumí i to ozeleňování, tedy buď tu lesnickou, nebo zemědělskou rekultivací, nebo tu hydrickou. Tak tohle to se týká té povinnosti těžařů výhradních surovin, sem patří uhlí na

Sokolovsku. Když naše firma chce, vyslyšel hlasy fundovaných přírodovědců, kteří by rádi tady zavedli spontánní, nebo řízenou sukcesy, tak máme problém a my tento problém už dávno vnímáme ve firmě a určitá. Relativně malé plošky, jednotky procent jsme si po neformální dohodě s referáty životního prostředí a statní správou a s obvodním báňským úřadem, což jsou naši policajti v báňském podnikání. Jsme vyhlásili jako výzkumný plochy, a tam se provozuje právě v těchto zkoumaných areálech právě ta spontánní, nebo řízená sukcese. Jezdí sem celý svět se na to koukat, ale moc takhle na venek do těch velkých oficiálních masmédií se to nepouští, protože to není právně úplně čistý.

Č. 34 Takže chtěla bych se zeptat, jestli by jste k tomu chtěl ještě něco dodat, nebo jestli jsem se podle Vás zapoměla na něco důležitého zeptat?

No já dodávám, že se Vám omlouvám, že mluvím oproti těžaři hodně rozvláčně. Mám úplně jiný přístup, než on. To je technik, který sleduje detaily, komunikaci s firmami hlídá peníze, rezervu, a hlídá jednotlivé rekultivační stavby, on sleduje detaily. Ja sem trošku mimo tuto branži, mám nastudovanou literaturu a z vlastního zájmu jsem sjezdil i jiné regiony a jako nechci ostentativně mít ty úzký klapky. A taky nemám tu odpovědnost, takže se můžu volněji vyjadřovat.

Děkuji Vám za rozhovor.

8.7.3 Přepis rozhovoru pamětník

4. 4. 2016

Dobrý den, takže v tom rozhovoru začneme s prvním oddílem, kde to jsou rekultivace jako takové obecně.

Č. 1 Jaký je Váš názor na rekultivace obecně?

No já myslím, že kladnej, protože bez těch rekultivací by určitě ta krajina dneska nevypadala tak, jak dneska vypadá. Když si vezmete třeba Loketskou výsypku, nádhernej kus lesa, loky, voda, rybníky

Č. 2 Jaké jsou funkce rekultivací pro ochranu přírody a krajiny?

Určitě protierozní, my jsme tady měli výzkum, to dělala akademie věd, právě tyhle lidi, tak se měřilo na výsypkách, kde právě na tý holý pláni, kde ta výsypková hmota ta hlína, tak tam třeba v létě bylo 60, nebo 70 stupňů tepla. Kde už to bylo zarostlý trávou a byly tam stromečky, tak tam teplota bylo 20 stupňů. Na tý 60stupňový teplotě tam by asi těžko něco přežilo, jak bylinky, rostlinky, takhle když se to nějak zalesní, tak už se to nějak usadí, udrží. Za prvně i eroze a to všechno.

Č. 3 Jaké jsou funkce rekultivací pro společnost?

Tak zase, to samý jak jsem říkal na začátku. Určitě to má význam ten, protože tam je hospodářskej les, jednou se tam bude těžit dříví, na těch loukách, polích se sklízí. Měli jsme tam i pole, kde se pěstovala pšenice, obilí všechno možný, podíleli se na tom i lidi z výzkumnýho ústavu. Určitě to má

nějakej význam, než to nechat ladem, než to nechat, aby to rostlo jenom samovolně.

Já: určitě, hmmm.....

Č. 4 To jste asi říkal a vlastně, která z těchto funkcí je podle Vás nejdůležitější ta společenská, nebo ta ochrana přírody?

Obojí. Obojí určitě, dneska třeba tamhle na tý Smolnický výsypce, jak je tam za Bílou vodou, to znáte ne? Dneska se tam nadělaný cyklostezky, takže to má význam ten i ten.

Já: ehm, určitě....

Č. 5 Jaký je podle Vás nejvhodnější způsob obnovy těžbou narušených území? Myslím, jako s tím

Já rozumím, určitě, určitě se s tím musí něco dělat, máme tady i jednu rekultivaci, kde jsem poslechli Akademii věd, Výzkumný ústav meliorací a ze zemědělký to byla katedra pedologie, kde jsme vyčlenili části pozemků, tak aby už se to nechá, prostě co ta příroda sama udělá. Dneska, když se tam pojedete podívat, jestli chcete foťák, tak já to s Váma klidně objedu někdy. Dneska uvidíte, že tam kde jsme zasáhli, nebo provedli rekultivaci, tak tam dneska rostou stromy, nebo tráva, nebo něco. Tam kde se to nechalo, tak tam dodneška tu a tam nějakej stromeček, tu a tam nějakej kousek trávy. Takže určitě to má význam provádět tu rekultivaci. Sice šetrným způsobem, ale určitě provést, protože ty přírodě se pomůže, ale třeba za padesát let, takhle se jí pomůže třeba třeba za dvacet, za patnáct.

Já: Ehm určitě, já a který ze způsobu rekultivací Vy preferujete? Jestli tu hydričnou, zemědělskou....?

Já bych řekl, že všechny tři. Všechny tři, tam kde to jde udělat zemědělskou, tam kde lesařinu a voda do krajiny patří, tak prostě i vodu, tak voda má význam, že jo ...

Č. 6 A co si myslíte, že je nejdůležitějším kritériem pro výběr způsobu obnovy v konkrétním případě?

Tak vždycky jsme dělali takovej nějaký rozbor pedologickej a podle toho se pak provedla nějaká ta rekultivace, když se zjistilo, že tam je nějaká kvalitní půda, tedy kvalitní půda prostě, která vyhovuje lesu, tak se provedl les, když tam byla zemědělská, tak se provedla zemědělská. A když tam byly nějaký jámy, nebo propadliny, tak se tam nechala natéct voda a trošku se to upravilo a udělala se vodní.

Já: Jo, určitě, ehm....

Č. 7 Potom tu je otázka na téma, zda hrála nějak velikost a blízkost sídel nějakou roli v tom, když se volí způsob obnovy?

No určitě. Určitě, tak jak sem říkal, když je to blízko nějaké sídelních měst, tak se vytvoří takový podmínky, aby tam. Tady je důkaz sídlení rekultivace ty Šlikovy bývalý nádrže tady ve Vintířově ten lesopark, který jsem taky dozoroval. A dělal kolem něj. Takže se tam vytvořili nějaký rybníčky, cestičky, tam jezdíte na těch kolečkovej bruslích. Pro důchodce se tam udělalo ty různý cvikový přístroje. Já: Ehm. Aby tam mohli cvičit, takže určitě se dá volit takovej způsob, když je to hodně blízko, aby to sedělo i k tomu. Tak cyklostezka, tam jsou i hřiště udělaný. Já: ehm.

Já: A vlastně bere se tam v potaz u těch rekultivací, když jsou blíž, tady asi ne, ale třeba Michal, protože to je poměrně blízko toho CHKO Slavkovského lesa, toho CHKOčka, bere se to v potaz, že je to blízko toho chráněného území?

Určitě podívejte se, než se ta rekultivace začne dělat, tak tomu předchází spousta takových těch úřednických problémů dneska. Dneska když máte nějaký územní řízení, ke kterému se vyjadřují, když je to blízko takhle CHKO, to byla

Loketská výsypka třeba. Já: Ehm... Ochránci přírody, nebo děti, jak se to jmenuje, no Děti země. Já: Aha no prostě neziskovky. No prostě tohle všechno. Do toho procesu při tom územním řízení zapojit. A teprve na základě toho se pak řekne, nesmíte tam udělat tohle, nebo tohle. Třeba nesmíte tam mít cestu širokou třeba 10 metrů, kvůli zemědělcům by to bylo dobrý a oni nechtějí. Tak tohle to jsou takový ty věci, no vím, že do toho se zapojuje spousta organizací. Já: Ehm. Odbor životního prostředí, obce s rozšířenou působností, tak i kraj, prostě kde kdo. Já: ehm.

Č. 8 Jaký způsob rekultivační činnosti Vy osobně preferujete, jestli přirozenou/řízenou sukcesy, nebo rekultivace?

Tu, už jsem jasně řekl, že tu přirozenou ne. Ta přirozená prostě ne. To bych Vám fakt ukázal, ta přirozená to je prostě rozdíl. Tam kde jsme zasáhli, a tam kde se to nechalo. Tam ne Podkrušnohorské výsypce, tam kde se to nechalo, tam kde byly ty rekultivace, protože ono je to vždycky rozděleno na nějaký ty části ne. Já: Ehm. Tam bylo vyčleněno asi 35, nebo 37 ha. Ona má celkem teda asi 200 ha, tak nějak. Z toho asi 37 se tam nechalo právě pro tu přirozenou. Já: Ehm. Do dneška tam toho moc, tak jako ta příroda si pomůže samozřejmě, ale za velkej čas. Já: Ehm.

Č. 9 A jaký je podle Vás nejvhodnější způsob rekultivování příměstské krajiny? Jestli myslíte, že třeba lesoparky, nebo golfový hřiště?

No třeba lesopark, nebo golfový hřiště určitě, tak když je to hodně blízko města, tak proč ne. Já: ehm. Takže spíš ty ostatní rekultivace? Určitě lesopark, potom ještě nějaký hřiště, cokoliv takovýho, tak aby to vyhovovalo veřejnosti, nebo Já: ehm.

Já: Vlastně tady na ty otázky s tou přirozenou sukcesí jste už odpověděl.

Č. 10 Jaký typ rekultivačních staveb je podle Vašeho názoru nejvhodnější pro prostor příměstské krajiny, jestli třeba myslíte, že je lepší hmm tyhle ty rekreační stavby, jako je třeba to golfové hřiště, nebo třeba i ty jezera, jak jsou ty velké hydrické rekultivace, nebo kombinace těchle způsobů?

Kombinace, určitě, kombinace.

Já: Pak vlastně další oddíl těch otázek se zabývá Sokolovskem.

No.

Č. 11 Jak vnímáte vývoj krajiny a životního prostředí na Sokolovsku za posledních 20 let?

No to se změnilo výrazným způsobem a opravdu to pomohlo. Já když jsem sem v 69 přišel, tak já sem támhle z Českomoravské vysočiny, kousek od Jihlavy a začínal jsem prostě v lesích u Českých lesů u státních podniků a kvůli bytu jsem šel sem. A když sem sem přišel, tak jsem říkal, tak tady asi tak rok, dva. A vidíte, skončil jsem tady. Protože když jsem viděl ty hromady hlíny všude, teď to černo všude. Já byl zvyklej támhle z Vysočiny, tam zeleno všude krásný A nakonec jsem se dostal k tý práci, která byla zajímavá a nakonec jsem tu skončil. Já: ehm.

Č. 12 A jak vnímáte aktuální stav životního prostředí na Sokolovsku?

Já myslím, že se to zlepšilo hodně, určitě.

Č. 13 Jaký je Váš názor na způsob provádění obnovy těžbou narušené krajiny na Sokolovsku?

Jak myslíte názor? Já: jako jak si Ten Váš názor na tu realizaci těch rekultivací? Já myslím, že Já myslím, že ta firma Sokolovská uhelná, to včetně těch závazků, který byly se vlastně z těch miliard platilo, to se pohnulo o ohromnej kus dopředu. Defacto na Podkrušnohorskou, tam zůstávají asi dvě akce, jinak je to už celý kompletně zrekultivovaný, tam ta druhá strana na Lítov a to. Tam už je to taky všechno zrekultivovaný. Smolnice a tam, tam se začalo s t těch částí a teď se tam ještě dosejpa ten zbytek a jinak ty spodky už jsou taky zrekultivovaný. Já si myslím, že jako jo, že se to pohlo hodně. Za ty peníze

Já: ehm.

Č. 14 Takže si myslíte, že způsob, který je zde využíván je vhodným scénářem, pro obnovování těžbou narušených míst?

Určitě, určitě.

Č. 15 Myslíte si, že Sokolovsko je regionem, ve kterém je revitalizace krajiny projektována správným směrem?

Určitě.

Č. 16 V čem spatřujete nejslabší stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?

Ve financích, jak to skončilo a ty peníze se vyčerpaly. Pořád se mluvilo, protože nikdo nepočítal s tím, s těma DPHčka , pořád se mluvilo o tom, že přidají to dph, co se z toho platilo. To udělalo dost, těch 20 procent z těch 15 miliard, to je kolik

3 miliardy. Já: ehm. Tak by se dalo ještě něco udělat, ale určitě jako finance mají vliv.

Č. 17 a nejsilnější stránku obnovy krajiny na Sokolovsku, co si myslíte tady, že je tou nejsilnější stránkou? Co tady jako umíte?

Nejsilnější stránkou? To nevím teda. To neumím odpovědět.

Č. 18 Jak vidíte budoucnost regionu?

No. Tak jak skončí Sokolovská uhelná, tak to bude děs. Proto je potřeba zřejmě, aby se vybudoval takovej systemém těch rekultivací. Tu rekreaci, aby ty lidi měli kolem sebe tu vodu, ty koupaliště a já nevím, co všechno protože jinak já nevím, co tady jinýho je? Tady nic není tady je jedna ohromná firma, která drží vlastně celej regionu. A pak já nevím. Pak je pár takovej slušnějších, ale Jak bude ten útlum tý těžby, tak to bude špatný. Protože na to navazuje spousta dalších, dalších a další, takže jako Já: jo, jasně.

Já: Tak teď jdeme vlastně na další ten oddíl, ten se vlastně zabývá rekultivacemi na Sokolovsku.

Č. 19 Jak vnímáte vývoj rekultivační činnosti na Sokolovsku?

No tak, já bych řekl, že velice pozitivně, jak jsem řekl už několikrát, protože to vlastně dělám od roku 69, tak vím, kde jsme všechno začínali, protože to nebylo jen Sokolovsko, to bylo i Karlovarsko. Tam byly taky nějaký bejvalý starý šachtičky, tamhle za Kolovou nevím jestli to znáte, tam nahoru, jak je letiště, tak tam nahoru bývala bejvalá šachta Josef Jan, tak to jsme celý zrekultivovali. Lesík támhle, Hájek tam, tak všude byly takový ty šachtičky malý, to se všechno zrekultivovalo. Né jenom tedy na Sokolovsku, ale i

na Karlovarsku, kde byly nějaký důlní podníčky, tak tam se všude provedla rekultivace, tak já myslím, že jako kladně. Velice kladně

Č. 20 Myslíte si, že rekultivační činnost na Sokolovsku se ubírá spíše negativním/pozitivním směrem?

Pozitivním.

Já: ehm a proč?

Dělá se to tak, aby to vyhovovalo teda jak krajině, přírodě, tak i těm okolním městečkům a vesničkám. Je to přínos určitě. Já: ehm.

Č. 21 Jakou rekultivační stavbu na Sokolovsku vnímáte vy jako nejzdařilejší?

Tak, těch je opravdu hodně, to kdybych jmenoval, těch je opravdu hodně.

Já: A nějakou konkrétní třeba, tak jednu nemusí to být ta úplně nej, ale třeba kterou Vy máte rád, nebo kam rád chodíte?

Jo, tedy ta ta Podkrušnohorská. Tam kde sem tenkrát začínal, tam už je dneska nádherný les, louky, rybníčky.

Já: Tam někdo říkal, myslím si třeba, že pan Rojík, že říkal to Arboretum.

Jó, jasně tak to je taky nádherný, to dělal Kost'a celý. To je za Sokolovskejma strojírnama, když jedete na Rychnov.

Já: Já vím, za gymnásiem.

Nó, tam po pravý straně, to je opravdu nádherný.

Č. 22 Co si myslíte o tom, že rekultivace by měly hrát roli v dalším rozvoji a životaschopnosti regionu po ukončení těžby uhlí?

No tak právě to je, když by se to nechalo tý přirozený sukcesy, nebo přirozenému vývoji, tak tady nebude nic, nebo něco málo. Dneska tady bude už možná les, tam budou lesáci hospodařit, zemědělci budou hospodařit na těch zemědělskej, na rybníkách rybáři, takže já myslím, že to je přínost, takže já myslím, že hlavně ta rekreace, kdyby se sem zatáhlo, my jsme v tom trojúhelníku že jo. Vary, Mariánky, Frantovky, tak tam všude a tady to využít tímhle způsobem, protože, co jinýho, co jinýho. Já: ehm.

Já: Další vlastně oddíl je už rekultivace Golf club Sokolov, konkrétně.

Č. 23 Jak se stavíte k fenoménu golfových hřišť, jako formy rekultivací míst narušených těžbou?

(smích) Co si o tom vlastně Vy myslíte, že se vlastně rodí plno golfových hřišť po republice? (řečnická otázka)

No, a tak jasně je to tady jedno u Sokolova, pak je ve Varech, v Mariánkách je. No já nevím no, mám na to takovej svůj názor, ale jo proč ne. Tak jedno golfový hřiště nevádí, ale jako jinak jako, že by to bylo jako joo, tak to ne, tak to určitě ne. Co Vám říkali chlapi na golfový hřiště? Já: No, měli takový jako podobný s tím, že když je jedno jako na okres, nebo jedno u nějakýho většího města, tak to nevádí, ale když je pak někde, jako třeba ve středočeským kraji, kde je nasekaný golfový hřiště vedle golfovýho hřiště, že jo.

No tak takhle jo, takhle se to možná povedlo, no i když jako.

Č. 24 Za jakých podmínek je podle Vás vhodné zvolit jako způsob rekultivace zdevastované krajiny golfové hřiště?

No tak, za těchletých podmínek, že bude teda jedno blízko nějakýho většího města a bude se moct využívat, jinak to nemá cenu.

Č. 25 V čem jsou podle Vás výhody, nebo nevýhody golfového hřiště, jako způsobu rekultivace krajiny?

Nevýhody, já myslím, že je to strašně pracná údržba, dost velký finanční náklady, aby se to udrželo, to je určitě proti těm ostatním rekultivacím strašně finančně nákladný si myslím. Takže to je ta jedna z těch hlavních nevýhod.

Já: a myslíte si, že to má i nějaký výhody tady ten způsob rekultivace?

No když by se ujalo a pořádaly se tam turnaje, tak se to možná i zaplatí, tak přitáhnou se lidi, vedle je hospoda, nebo restaurace, z toho může být i práce a to všechno. To je ale otázka no.

Č. 26 Myslíte si, využití golfového hřiště jako způsobu rekultivace, bylo v tomto konkrétním případě, myslím na lomu Silvestr vhodným řešením?

Ale jo, určitě.

Č. 27 Jaký je Váš názor na výslednou rekultivační stavbu Golf clubu Sokolov?

No je to pěkný no, je to opravdu dobře udělaný, pěkně udělaný.

Č. 28 Myslíte si, že byl umístěním areálu golfového hřiště nějak omezen, či zničen přírodní potenciál této lokality?

Určitě ne, určitě ne. Okolo je les, tam hned vedle, já myslím, že to není žádný problém.

Č. 29 Jaké mají rekultivační projekty typu golfového hřiště dopady na občany žijící v bezprostřední blízkosti těchto projektů?

No tak, já myslím, že zaprvé se tam může někdo zaměstnat i, protože tam potřebují taky lidi na práci ne. No kdo hraje golf, tak si tam může jít zahrát golf.

Já: Takže si myslíte, že to nemá, jakoby vcelku nebude mít nějaký negativní dopady na ty občany žijící v blízkosti.

Já: A vlastně posledním oddílem těch otázek je rekultivace a veřejnost, kdy první otázka je

Č. 30 Jaký podíl na rozhodování v rámci vzniku a realizace rekultivačních projektů má veřejnost? Respektive kdo všechno by se měl dle Vašeho názoru na koncepci a volbě řešení podílet?

Tak, určitě se podílí na všem, jak jsem říkal v rámci toho územního řízení, kdy dojde k tomu posuzování firemní motivace, se k tomu vyjadřují za prvé bejvalej okres, dneska tedy obce s rozšířenou působností, dál pak krajskej úřad. Vyjadřují se k tomu obce, to..

Já: dotčený...

Dotčený obce, kvůli katastru a potom všechny možný výzkumný ústavy, ochránce přírody

a ty se k tomu vyjadřují a navrhnou všechny možný změny. Někdy se to vysvětlí, někdy se to nevysvětlí. Ten proces je fakt dlouhý a takovej dost komplikovanej. Protože se k tomu vyjádří spousta různých lidí a spousta různých názorů a pak se to musí dát dohromady nějakým způsobem a i ministerstvo životního prostředí, to má svoje oddělení, který má tohle na starosti. I ministerstvo průmyslu, který má na to taky svoje oddělení, který se k tomu vyjadřuje. Takže všichni

tihle se k tomu vyjadřují a na základě těch vyjádření se pak teprve pak schválí to územní řízení a na základě toho se pak teprve vznikne ten projekt a ten se realizuje.

Já: ehm A máte nějakou zkušenost, že by se v tom angažovaly třeba i neziskové organizace, nebo nějaký investoři, nebo tak?

Tak ty jsou ty děti země, nebo tak, tak ty jsou ty neziskový, nebo i jiný.

Já: nebo taky Calla je tady, nebo ještě Hnutí duha.

Jo. No tak ty se všichni k tomu můžou vyjádřit.

Č. 31 Jakou formou by se měl podíl na rozhodování uskutečnit? Vlastně u té veřejnosti, jestli maj nějaký třeba připomínkové řízení, nebo?

Tak to je v rámci toho územního řízení, tak tam prostě se můžou vyjádřit připomínkami, jestli souhlasí, nebo nesouhlasí, co k tomu maj. Jak říkám, třeba myslivci se k tomu vyjadřují, prostě všichni.

Č. 32 A jaká je Vaše zkušenost se zapojováním veřejnosti do rekultivačních projektů?

Noo, to bych řekl, že že teď to teda asi možná pominulo, ale za těch mejch dob, kdy jsem to dělal, tak obce si. Tak taková ne negativní ... Ale obci si řekli, tak třeba, tak my Vám to tady schválíme, ale řekli si za to třeba, tak tady nám uděláte cestu. No prostě využívali ty situace, kdy Sokolovská měla dost peněz a prostě to zneužívali tímhle způsobem. Ale ježiš to sem neměl říkat (úsměv).

Já: ne, to nebude nikde

Ne tak zneužívali to, tak Božičany konkrétně, to bylo děsný s nima. Ty chtěli a přitom to bylo jen v jejich katastru, to

nebyly ani jejich pozemky, ale prostě aby to požehnal, tak chceme tady mostek, nebo támhleto, nebo támhle.

Já: Takže spíš, než ta samotná rekultivace, je zajímavé, co z toho budou mít, když jí odklepnou.

Noo, to Vám chlapy neřekli, jak to zneužívali obce, některý teda, některý.

Já: Tam spíš, se bavili o tom, že jako neměla ta veřejnost neměla o to zájem, že třeba víckrát se řeklo, že se řeklo, že se tam bude dělat jezero a ta veřejnost, třeba Habartov a takhle, tak že dostali, měli tu možnost se k tomu vyjádřit, nebo jim řekli, ať si něco vymyslí, ať si zkusí vymyslet nějaký svoje projekty a že o tom nebyl zájem, že jako nic no...

Tak třeba jako poslední akce, kde jsem dělal supervizora, tak třeba konkrétně Habartov na Lítově ...

Já: Lítov, Boden ehm..

Tak tam nepochopitelně, tak to mám i někde schovaný, protože to musí být založený pět let. Tak tam konkrétně Habartov si postavil hlavu, měla to bejt původně 58 ha ta rekultivace, sundalo se to na 38 ha, protože Habartov chtěl 20 ha ponechat v původním stavu. Nevím proč, do dneška nechápu proč, protože tam jsou ty výsypkové zeminy dost kyselé. A ta část celá je zasolená a nic tam skoro neroste, nebo jsou tam borovičky, který jsou 30 let starý a jsou takhle vysoký (cca 25 až 30 cm), takový nany a přitom to není kleč. Prostě neroste to, prostě živoří. To chtěli, Habartov napsal dopis a požádal o zachování toho území. Musela se změnit celá projektová dokumentace, museli jsme na ministerstvech všechno vyřizovat znova, aby se to změnilo, zmenšilo se to, přitom byla ta rekultivace už vysoutěžená, oni s tím přišli rok, nebo dva po zahájení a ještě měli připomínky k nepůvodním druhům. Nepůvodní druhy dneska, nepůvodní druhy, modřín třeba. Modřín normálně klasický modřín, který tady roste 300 let, tak to napadli, že to není nepůvodní druh. Nebo douglasku třeba, tak tu jsme samozřejmě vyškrtli,

protože ta pochází z Ameriky, ale třeba ten modřín. Tak jsem se s nima casnovali kvůli takovému blbostem. Já nevím, jestli to byl nějaký záměr, nevím prostě. Takže jako někdy měli zájem velké, ale někdy taky ne. Ale většinou jo, určitě.

Č. 34 Jaký je Váš názor na legislativní řešení vztahu veřejnosti a rekultivační činnosti?

No legislativa to jasně udává...

Já: Takže si myslíte, že je to dostatečné legislativní řešení vztahu veřejnosti a rekultivační činnosti?

No legislativa to jasně udává...

Já: Takže si myslíte, že je to dostatečně upravené zákonem?

Určitě

Č. 35 Jaké povinnosti má v oblasti informování a poskytování informací realizátor projektu?

No tak, to je, tam je to jedině. Za prvé teda, když je to v katastru obce, tak když je v tom územním řízení, tak je musí seznámit, co tam bude, jak se to bude a tak. A všichni mají právo, nebo možnost se k tomu vyjádřit, protože ta informovanost je jasná, tam je to ze zákona daný...

Č. 36 Jsou podle Vašeho názoru možnosti účasti veřejnosti v rozhodovacím procesu včetně eventuálního odvolání nastaveny správně?

Já myslím, že jo

Já: Takže si myslíte, že je to na optimu, že veřejnost, nemá ani příliš velký, ani malý vliv?

Hmm.

Č.37 Myslíte si, že má veřejnost ke své účasti na vlastně těch rozhodovacích procesech dostatečné informace? Že jako normálně člověk může třeba na internetu, nebo sebrat dostatečné množství informací k tomu, aby se tam nějak angažoval?

Já myslím, že asi ne. To tam asi zas až tak propracovaný není. Heleďte on se o to skoro nikdo nezajímá, jako z obyčejných lidí. Maximálně kdo bydlel takhle vedle a viděl tam buldozery, když se upravoval ten terén, tak se tam šel zeptat.

Č. 38 Myslíte si, že má veřejnost ke své účasti i funkční instituce? Myslíte si, že vlastně ty úřady fungují v téhle oblasti, tak jak mají?

Určitě, určitě, určitě.

Č. 39 Myslíte si, že veřejnost má v téhle oblasti dostatečné odvolací možnosti? Že se má jak a ke komu odvolávat v případě...?

Určitě, určitě.

Já: tam je to vlastně v rámci toho úřadu, že Tam je to v rámci toho řízení, když se někomu něco nelíbí, tak si podá námitku

Č. 40 Jaké jsou podle Vašeho názoru překážky, bariéry úspěšných revitalizací v české republice?

Finance.

Já: Finance, dobře.

Tak když vezmu jenom, co si tak matně pamatuje, tak já nevim ha zemědělský, když se dělá návoz ornice, tak je to

přes milion korun, ha vodní je kolem dvou, dvou a půl milionu korun. Dneska určitě tři miliony už to bude. Takže jako určitě finance.

Č. 41 Chtěl by jste něco dodat, nebo myslíte, že jsem se zapomněla zeptat na něco důležitého?

Nene. Všechno v pořádku. (smích)

Já: A na co by jste se ptal Vy na mém místě, co si myslíte, že by tam ještě patřilo do těch otázek z Vašeho pohledu, kdyby jste seděl tady jako tazatel?

(smích) Já myslím, že je to dost podstatný všechno, že je to perfektně připravený.

Já: Takže já bych Vám chtěla poděkovat za Váš čas a poskytnutí rozhovoru.

8.7.4 Přepis rozhovoru ochránář

15. 4. 2016

Dobrý den, prvním tematickým celkem, o kterém se budeme v rámci našeho rozhovoru bavit, jsou rekultivace, jako takové.

Č. 1 Jaký je Váš názor na rekultivace obecně?

Jak když už tady musí být, což prostě musí, protože jsme nějakým způsobem vytěžili, tak rozhodně patří k zajímavým prvkům v krajině. Otázka je potom, jakým způsobem, je dál využíváme, nebo jakým způsobem k těm rekultivacím přistupuje, ale když už tady jsou, tak jsou prost zajímavou a nezanedbatelnou částí té krajiny.

Č. 2 Jaké jsou funkce rekultivací pro ochranu přírody a krajiny podle Vás?

No tak můžou vytvářet třeba i náhradní biotopy. Náhradní biotopy pro specifickou faunu a flóru, a to se taky na Sokolovsku ukázalo, kdy právě výsypky, nebo některé části výsypek vytvořili biotopy, pro druhy živočichů, kteří tady v Sokolovsku žijou, nebo žili. Žilo jich málo a dneska jim výsypky, nebo ta rekultivovaná výsypková krajina jim umožnila daleko lepší rozvoj. Takže to je jedna z možností.

Já: Takže si myslíte, že to vytváření náhradních biotopů patří k těm nejdůležitějším funkcím, které ty rekultivace mají?

No asi jednou z významných, já bych tomu neřikal nejdůležitější, protože vždycky jsou to plochy, které plošně minoritní malé, oproti tomu plošnému využití. Samozřejmě pokud dojde k zemědělské rekultivaci, tak pro ochranu přírody a krajiny to žádný význam nemá. Zemědělská krajina je velkoplošná nefragmentovaná, monolitická, tak tam ten prostor pro ochranu přírody, tak tam moc není.

Č. 3 Jaké jsou funkce rekultivací pro společnost podle Vás?

No to je, to je složitý. Vemte si, že to bylo území, kde kdysi bydleli lidé, nějakým způsobem si tam po staletí žili a pak se tam vytěžilo uhlí a pak se tam nasypala nějaká hromada hlušiny. Ta krajina už plnila funkci sídelní, potom nějakou energetickou průmyslovou a co teď. Jako žádná jiná krajina, neplnila, tolikrát se nezměnila. Tak jakou by měla plnit funkci, měla by plnit nějakou veřejnou funkci, já si to představuju, tzn. že by měl sloužit lidem. Nebo mě by být využita v jejich prospěch. Tzn. že by měla být přístupná, taková jako otevřená společnosti.

No, Vy se ptáte na Silvestr. Tohleto splňuje do určitý míry tyhleto parametry, co jsem říkal, možná i daleko víc než

zemědělský, ale i tak tomu bych měl i výhrady, tomu využití pro veřejnost.

Č. 4 A myslíte si, že jedna z těchto funkcí, nebo tak, která z těchto funkcí je důležitější, jestli ta ochrana přírody, nebo ta společenská?

No ta společenská, ale ona ta ochrana přírody je v podstatě i z jedné části i společenský obor, nebo prolíná se do toho. Takže ta společenská je důležitější, ale prolíná se do toho i ta ochrana přírody.

Č. 5 Jaký je podle Vás nejvhodnější způsob obnovy těžbou narušených míst?

No, zemědělská je nejhorší, ponechání přirozenému vývoji je zajímavý, ale nevím, jestli to lze vždycky umožnit technicky, třeba to nejde, může to tam být problém s vodama, což se ukázalo třeba na Velký Podkrušnohorský výsypce, kde to nemohlo být ponecháno. Zajímavá je i vodní rekultivace, nebo já bych spíš řekl mokřadní, než vodní. Zatopení, ano to je zajímavý, a mokřadní to je ještě daleko zajímavější, pokud tam je vytvořeno spektrum mokřadů, kam patří i ta hluboká voda.

Já: Takže Vás jsou to ty hydrický?

Ano.

Č. 6 Myslíte si, že to lze stanovit i obecně ten nejvhodnější způsob rekultivací?

To asi určitě ne, to záleží na tom regionu, teď nemyslím jako nějakému sociologickému složení toho, regionu, ale myslím spíš nějakou morfologii, nebo nějaký geografický poloze toho území a pravděpodobně i na rozsahu těch rekultivací.

Protože si nedokážu představit, že všechny rekultivace v Severočeský hnědouhelný pánvy, by byly všechny rekultivace hydrický. Ale na Sokolovsku si dokážu představit, že dvě třetiny by mohly být hydrický a mohlo by to být asi nejideálnější.

Č. 7 Co je nejdůležitějším kritériem pro výběr způsobu obnovy v konkrétním případě podle Vás?

No, tak nějaký návrat k původnu. Pokud možno tak tam vrátit, nevrátíme tam vesnici, nevrátíme tam původní krajinu, ale nějaký to využití. Primární by mělo být to navrácení to lidem. Kdysi tam byly nějaký záhumenky, políčka, vesnice. To tam dneska nebude, ale měla by to být zpátky funkční krajina. Ať jako hydrická, nebo v nějakým spektru nemonolitická, ta matrice by měla být prostě pestřejší, neměla by být jednolitá. Což i ta hydrická je jednolitá proto, jsem říkal, že lepší je ta mokřadní, tam se střídá víc těch stanovišť v tom vodním prostředí.

Č. 8 Myslíte si, že tam hraji roli i sídelní struktura?

Ano, rozhodně. Rozhodně ta to za prvé i tak nějak jakoby předurčuje ten způsob toho využití a dává tomu nějaké propojení, bez kterýho to možný není. Zároveň to sídlení lidí kolem, nemá to jako primární, ale když to tam je, tak si vytvoří tu potřebu..... A to odpověď je ano.

Č. 9 A v tom širším kontextu tam hraje roli ta přítomnost, nebo nepřítomnost VZCHÚ, když ty rekultivace jsou v jejich blízkosti?

To nelze takhle nějak zjednodušeně odpovědět, neznam, nebo pokud jsou někde poblíž chráněný území, tak ten

charakter je úplně jiný. Většinou jsou to nějaký chráněný území, který chrání rostliny, které nejsou pánevní, nebo nějaký jiný rostliny a živočichy, který prostě na té výsypce být nemůžou. Já si myslím, že to spolu moc nesouvisí, chráněný území může být sto metrů od průmyslového území, od aktivního průmyslového území a nějak spolu nemusí komunikovat a můžou spolu koexistovat.

Č. 10 Jaký způsob rekultivační činnosti Vy osobně preferujete, jestli tu přirozenou sukcesy, řízenou sukcesy, nebo rekultivace?

Tak samozřejmě ta přirozená je nejzajímavější, nejvíc zpestří to území, umožní ho diversifikovat podle, vzniknou tam samovolně nějaký mokřady, nějaký les. Jinde ne vzniknou tam nějaká výsušná stanoviště v podstatě i Velká Podkrušnohorská výsypka ukázala, že tam vzniknou nějaký vodoteče drobný, nikdy to nebude protkaný nějakým velkým říčním systémem. Někde ta voda vytýká, tam vznikají nějaká vlhčí stanoviště, někde sušší. Takže to to jako nejlíp diversifikuje to území. Není to však všude možný, někde je potřeba technicky zasáhnout abychom stabilizovali tu výsypku. Nebo aby se zamezilo výluhům, vápenatý výluhům z vody do ostatních vod, takže je tam potřeba dělat nějakou regulaci. Ideální stav ano, je nechat to v nějakým přirozeným bez jakýkoliv modelace, ideálně v přirozeným, ale není to zas možný všude.

Já: Takže, Vy když je to možný preferujete tu přirozenou sukcesy?

Přirozenou sukcesy a potom řízenou sukcesy, já teď nevím, jestli do řízený sukcese by se považovala i nějaká zemědělská činnost, to už asi ne. Dneska je teď u nás to nedaří zatím, ale třeba v některých západních zemích je ponechání určitý procento přirozený sukcese na výsypkách. Je to nějak

legislativně dané určité procento, normama. Nevim kolik, deset, dvacet procent území musí být ponecháno přirozené sukcesy, to je asi optimální stav. Jo ten kdyby se tady podařilo nastavit tak.... Ale ten než se podaří nastavit, tak už nebudou žádný výsypky, takhle ty velkoplošný výsypky.

Č. 11 Jaký je podle Vás nejvhodnější způsob rekultivování příměstské krajiny?

No, pro asi rekreační účely.

Já: Takže ty ostatní rekultivace?

(přikývnutí) Samozřejmě pokud by se tam nacházeli nějaký stanoviště, které by byly primárně vhodné pro ochranu přírody, tak by šli využít pro tu rekreaci, jako didakticky, jako výchovně.

A jaký je Váš názor na klasické rekultivace (jako technické)?

No jsou moc učesaný. Když si vezmu ty současné, tak jsou moc učesaný. Je tam terasa, ta je zalesněná. Pak je tam ta rovná plocha, pak zase terasa ta je zalesněná ... Já tomu rozumím, že je to uplatnění nějaký techniky, kdy se to dá narýsovat, dá se to spočítat a nějakým způsobem na tom dál hospodařit. Je to nejjednodušší, ale to ten nejhorší způsob. Ano ta krajina, bude zase plnit nějakou funkci, po nějaký době bude plnit zase hospodářskou funkci. Bude se na ní dát dobře hospodařit. Nelíbí se mi to, radši bych tam viděla nějakou přirozenější formu.

Č. 12 A v jakém případě vidíte využití těchto rekultivací, jako vhodné? Myslíte si, že může nastat situace, kdy je vhodnější použít technickou rekultivaci spíš, než řízenou sukcesy?

Já si myslím, že by to měla být kombinace, když si vezmu, že vznikne hromada výsypky, tak by to měla být nějaká kombinace. Přírozená, řízená a ta technická. A já si myslím, prostě, že 20 až 30% přírozený sukcese je dobřech, 20 až 30% řízený sukcese je dobřej a zbytek nějak jako úplně. Někdy to prostě nejde, musíme ty svahy nějak technicky.... Ze Sokolovska víme, že to třeba ujelo a zasypalo to spoustu hektarů nějakých dílen atd. Takže asi kombinace, ale nebyl bych v tom nějaký umíněnej, že to musí být takhle. To je asi volovina.

Č. 13 A jaký typ rekultivačních staveb je dle Vašeho názoru nejlepší pro prostor příměstské krajiny?

Já si myslím, že asi ty vodní plochy jsou úplně nejideálnější, tak zase tak, aby to bylo pestrý. Vychází z toho, jak je velký to území, jestli je možný tam mít ty vodní plochy, protože jinak ta voda tam přírozeně nebude, protože když tam naprší, tak to prosákne a vyteče to někde v podzemí pod výsypkou, nebo na úpatí výsypky. Ale můžeme tam zachytit vodu v nějakých nádržích, to je technicky řešený dílo a potom, si dokážu představit, že je tam síť cest a nějaký poličko, nějaká zemědělská plocha. No a klidně ať v tom území jsou i další technický prvky, třeba nějaký lehký stavby, který to území unese. Klidně tam může být nějaká hospoda, výletní restaurace. V prvních letech to sice bude vypadat divně, ale ty lidi tam chodí, je to nějaký cíl, výletní cíl. Výsypka je kopec, je zajímavá může být nějaký rybník, nebo je tam výhled odtamtud do blížky krajiny, no tak tam může tam může být ta hospoda, ať tam soustředí ty lidi. A to si nepřekáží, ani s tou ochranou přírody a krajiny pokud by tam byla nějak přítomná, nebo prostě ty plochy ochrany přírody, který se tam nachází. Nebo prostě ta krajina, kde se nachází výsypka, tak ta už svoje vydala, ta už má odslouženo. Tak

teď by prostě měla poskytovat tyhlecty mimo produkční funkce.

Já: Takže to jsou podle Vás různé kombinace těch různých typů (lesnický, zemědělský

Ano, ano. Jo mě se líbí využití, když to vezmu toho lesoparku. Nebo ne využití podoba. Protože já to vidím, protože se tam nachází ... Ta lokalita není tak bohatá, třeba jako tam na Podkrušnohorské výsypce jsou pro ochranu přírody velmi cenné stanoviště, tak to je. To tady není, ale jsou tady přirozené místa, kde je to nechaný nasypáný a dochází tam k nějaké erozy a přirozeným projevům. Je to zajímavý. Je ta utvořená cestní síť, nebylo to nikdy zalesněno, až na nějaký drobnosti. Bylo to ponechaný přirozenému vzrůstu, je tam ponechaná cestní síť, jsou tam nějaké vodní plochy, jsou tam třeba i nebeský nádrže, jsou tam i řízenější. Úplně ideální prostředí. Nelíbí se mi už jako dál to využití, kdy plán byl, to oplotit a mít tam oboru, která bude zavřená a lidi tam nebudou moct.

Já: Dalším tématickým celkem jsou otázky týkající se Sokolovska.

Č. 14 Jak vnímáte vývoj krajiny a životního prostředí na Sokolovsku za posledních cca 20 let?

No, rozporuplně. Za posledních 20 nebo 25 let, nebo prostě od 90 let se životní prostředí jako takový, nebo ve svých charakteristikách zlepšilo, zlepšila se kvalita vody, ovzduší. Zlepšilo se úplně diametrálně. Když vezmu samotný město, tak se město změnilo k lepšímu, je zelenější a čistší obecně. Takže to se posunulo k lepšímu obecně. Ale zároveň došlo Utlumila se velká část těžby, prašnost se změnila, krajina se nějakým způsobem vrátila, došlo prostě ke zmenšení tý plochy toho průmyslového využití, takže to došlo k lepšímu.

A zároveň se zvyšující se ekonomickými možnostmi všech subjektů průmyslových a zemědělských dochází ke zvyšování tlaku na tu okolní krajinu. Tak ten tlak je daleko větší, například daleko větší tlak na půdu, dochází k perifernímu zastavování města, dochází k tomu, že tam kde jsou zemědělské oblasti, nebo máme nějakou cennější půdu, tak plánují se na Sokolovsku nějaké průmyslové zóny podle dálnice, nebo v dostupnosti dálnice. Proč tam? Proč ne v nějakém brownfieldu? Když přijede kamion se součástkami, proč musí hned na prvním kruhovém objezdu hned sjet do garáže? Proč ale nemůže ujet ještě 10 kilometrů, on sem ujede třeba 300 kilometrů, takže je mu úplně jedno jestli dojedete do garáží v nějakém závodu v Dolním Rychnově u strojíren. Tam může taky krásně dojet a zajet tam do té haly taky, na území, který už je nějakým způsobem degradovaný a nemusí se mu otvírat nějaká nová plocha. Která může sloužit zemědělským účelům, nebo výstavbě rodinných domů, nebo jinému lehčímu citelnějšímu rozvoji pro tu krajinu. Takže životní prostředí se zlepšilo, součástí toho životního prostředí je krajina, ano tam se taky spousta věcí zlepšilo, ale zároveň se vytváří větší ekonomický tlak na tu krajinu.

Č. 15 A jak vnímáte aktuální stav životního prostředí na Sokolovsku?

Ono tak trošku se to prolnulo, ty otázky. No já si myslím, že jsem odvědl.

Č. 16 A jaký je Váš názor na způsob provádění obnovy krajiny na Sokolovsku?

No, úplně dobře to není. Myslím si, že tam vítězí ta technická rekultivace, někde s tou řízenou sukcesí, což otázkou

poslední doby a nemyslím si, že to je úplně dobře, protože dneska je, nebo časem bude Podkrušnohorská výsypka převážně zemědělská. To si myslím, že není dobře, prostě tam budeme mít dlouhou dobu nekvalitní půdu, nebo nějaký trvalý porosty s nekvalitní půdou. Mohlo by tam být něco stabilnějšího, kvalitnějšího z pohledu krajinného pokryvu. I třeba vodní rekultivace, velká nádrž Medard si dokážu představit, že by byla daleko pestřeji modelovaná. Takže není to úplně ideální. Mluvíme pořád o velkých územích. Na druhou stranu zamlouvá se mi to využití pro krátkodobou rekreaci, jako třeba ten golf, lesopark, jako třeba na tom Silvestru, což Vás tematicky zajímá, ale s výhradama.

Č. 17 Myslíte si, že způsob, který je zde využíván je vhodným scénářem pro obnovování těžbou narušených míst?

Je, ale s výhradama. Prostě s těma výhradama, který jsem nastínil. Ano s velkejma změnama Nebo ... Ano takhle, ale v mnoha částech lépe ve smyslu těch mých předchozích odpovědí...

Č. 18 Myslíte si, že Sokolovsko je regionem ve kterém je revitalizace krajiny projektována správným směrem?

No to by vyžadovalo znát spoustu dalších jiných území Projektována No ne úplně, nemyslím si, že je to úplně špatný, ale mohlo to být naprojektováno lépe. Medard mohl být naprojektován lépe, Michal mohl být naprojektován lépe. Michal má velký problémy s kvalitou vody. Je to daný nekvalitním projektem.

Č. 19 V čem spatřujete nejslabší stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?

Noo.... V tom, že není přístupná lidem. Oficiálně se dneska ještě nemůžete nikam dostat, všude vstupujete na dolový území, což může být legislativní problém. Ale oficiálně nemůžete na Velkou Podkrušnohorskou výsypku odtamtud Vás každé vyhodí, z Medardu Vás dneska už naštěstí nikdo nevyhodí, když nehrajete golf tak..., a do lesoparku za chvíli snad taky ne. No a na Michalu, když nejsem příznivcem masového koupání, tak mi tam stojí v cestě plot. Takže nepřístupnost lidem.

Č. 20 A v čem spatřujete naopak nejsilnější stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?

No ve vzniku něčeho nového, co tady nebylo a nikde jinde není a k tomu, že tady vznikly velké plochy, který mají velké potenciál, jak ten rekreační o kterém jsme se tady bavili, tak z pohledu ochrany přírody, kdy tam jsou zajímavé místa, který by se mohly vyvinout a vyvíjí se a dají se sledovat a jsou to úžasný biologický prostředí pro studium.

Č. 21 A jak Vy vidíte budoucnost regionu?

No velmi špatně. Protože, takový ty velké vize, že skončí těžba uhlí a změna se regionu na turistický vodní ráj... Já to vidím jako věc, který se nepodaří, protože to nemá žádný koncepční řešení... Takže to nevidím úplně optimisticky...

Já: Dalším tematickým okruhem jsou rekultivace na Sokolovsku.

Č. 22 Jak vnímáte vývoj rekultivační činnosti na Sokolovsku?

No, je třeba.. Na Sokolovsku se dělaly velký lesnický pokusy. Dělal se Antonín výsypka, o který se právě říká, že je arboretum, že tam je 250 druhů dřevin. A investovalo se do toho poměrně spoustu invence v té době a pak to skončilo, takže to беру jako takovou škodu, kdy třeba ten Antonín je toho ukázkou. Nalilo se do toho spousta peněz, o peníze tu asi ani nejde spíš spousta invence a dneska nikdo neví, co tam roste. Dělal se to prostě tak nějak na divoko ez nějakýho vyššího cíle. Vzniklo tady arboretum lesnický o kterým všichni říkaj, že je úžasný a nikdo neví co s ním. Takže to nedopadlo, tak jak by mohlo. Takže byly to hurá akce, který začaly hezky, ale nedopadlo to dobře. Dneska to patří lesům ČR a ty k tomu přistupují jako k problémovému lesu, bez jakýchkoliv vyšších cílů.

Č. 23 Myslíte si, že rekultivační činnost na Sokolovsku se vyvíjí pozitivním/ negativním směrem?

Asi pozitivním směrem. Nelíbí se mi Velká podkrušnohorská výsypka, která má být časem víceméně zemědělská. To se mě nelíbí. Ale jako ta infrastruktura je docela dobrá. Je tam nějaká síť cest, v té první sukcesní fázi je ta výsypka hodně zajímavá, pak zaroste a začne křadnout na té diverzitě. Jako nelíbí se mi, že svahy Medardu zarostou jednou lesem, ale taky se mi nelíbí, že by tam měla být jednou vojtěška. Jo i ne. Úplně negativně bych to neviděl.

Č. 24 Jakou rekultivační stavbu na Sokolovsku vnímáte Vy jako nejzdařilejší?

Asi Medard. Medard jako celek, ne jen tu vodní plochu, ale celek. Ale s připomínkami, nemyslím tím, jako nejlepší, ale nejzdařilejší.

Č. 25 Co si myslíte o to, že rekultivace by měly hrát klíčovou roli v rozvoji a životaschopnosti regionu po ukončení těžby uhlí?

No on nemá moc jiných možností, region si nemůže asi moc vybírat, jakým směrem by se měl vyvíjet. Ale myslím si, že na to nejsme dost odvážný, region na to není odvážný. Nemyslím si, že je to záležitost jen regionu a myslím, že na to prostě chybí ta odvaha no.

Vlastně dalším tematickým celkem je už rekultivace Golf club Sokolov.

Č. 26 Jak se stavíte k fenoménu golfových hřišť, jako formy rekultivací obnovy míst narušených těžbou?

Já si myslím, že je to jedno z dobrých volby, lepší než kdyby to někdo dělal v Krušných horách na nějakých cenných stanovištích.

Já: A co si o tom myslíte obecně?

Já si myslím, že je to dobrý, lepší než ve volný krajině.

Č. 27 A za jakých podmínek je podle vás vhodné zvolit jako způsob rekultivace zdevastované krajiny golfová hřiště?

No tak nesmí to bejt na každý druhý výsypce, mělo by to být jenom na nějakým jako.... Pokud máme jedinou výsypku, tak by celá výsypka neměla být golfový hřiště. Tam kde máme hodně výsypek, tak ať jedna z nich je golfový hřiště a bude to ideální stav. Kdybychom měli jednu výsypku, tak bych zvažoval, jestli by na ní mělo být golfové hřiště.

Č. 28 V čem jsou podle Vás výhody a nevýhody golfového hřiště jako způsobu rekultivace krajiny?

No tak bavili jsme se o tom, že by výsypky na Sokolovsku měli hrát roli v životaschopnosti regionu, no tak to je jeden z možných způsobů, jak prostě nějakou zaměstnanost a životaschopnost regionu udržet.

Č. 29 Myslíte si, že zvolení golfového hřiště jako způsobu rekultivace bylo v tomto konkrétním případě vhodným řešením?

No já úplně neznám žádný jiný varianty. A myslím si, že ano. Mám k tomu taky určitý připomínky. Problém je v tom, že ten prostor je uzavřen já nevím, pro členy klubu a golfové milce a nikdo jiný tam nemůže, prostě dostane míčkem a to si myslím, že je chyba. Ale pokud je tam ještě další část území, která umožní ostatní, kteří nemají golf v lásce, umožní to území využívat, ať ekonomicky, nebo nějakým jiným způsobem, tak je to v pořádku.

Č. 30 Jaký je Váš názor na výslednou rekultivační stavbu Golf klubu Sokolov?

Já si myslím, že to jako jako stavba je povedený. Je to prostě golf, který má kopec, má tam nějakou hospodu, která je přístupná, já si myslím, že dobrý.

Č. 31 Myslíte si, že umístěním golfového areálu byl nějak zničen či omezen přírodní potenciál této lokality?

No to určitě, to kadoždopádně. No ano, tam by vznikl přirozený les postupně, byly by tam nějaký výmoly, erozní rýhy, tvořily by se tam nějaké mokřady, potůčky. Ano to byl. Je to moc učesaný.

Č. 32 Jaké si myslíte, že mají rekultivační projekty typu golfového hřiště bezprostřední dopady na občany žijící v bezprostřední blízkosti těchto projektů?

No, spíš negativní. No když si vezmu, že golf chodí hrát 100 lidí, tak jich určitě nebude víc než 10% z blízkého okolí, kdežto v blízkém okolí bydlí zhruba 3000 lidí, cože je zhruba 20 násobek a ten tam nemůže.

Já: Takže jako omezení pohybu by jste to viděl?

Ano. No omezení pohybu. Omezení využití toho území.

Dalším tematickým okruhem jsou rekultivace a veřejnost.

Č. 33 Jaký podíl na rozhodování v rámci celého procesu vzniku a realizace rekultivačních projektů má veřejnost, respektive kdo všechno by se měl dle Vašeho názoru na koncepci a volbě řešení podílet?

No Vy to máte, tak jako dvě dohromady, jaký podíl má v rámci vzniku a realizace veřejnost? No ona neměla žádnou. U těch současnejch rekultivací, který jsou na Sokolovsku neměla žádnou. Protože vznikali v dávný, pradávny a nedávny minulosti. Ale naopak by měla mít poměrně velkou. Problém je v tom, že kdyby si tohle území patřilo lidem. Nemyslím v komunistickém slova smyslu, ale kdyby pod golfem byla vesnice, byl tam Horní Rychnov. A bylo to tam v nějakým soukromým vlastnictví, to tam vlastnilo pár stovek lidí. Teď to patří jedny společnosti a ta o tom rozhoduje, nebo rozhodovala do teď. Ta nějakým záhadným způsobem, nebo ne záhadným, ale nepochopitelným způsobem prostě to dostala. Uhlí je státu, to jenom propůjčuje možnost těžby, kdysi tam byly soukromý a státní pozemky teď je to jedny společnosti. Je to takový nečistý tohleto. A to o tom, má možnost teď rozhodovat. Ta si zadá nějakou studii v rámci

třeba procesu EIA do toho může společnost zasahovat, ale to tenkrát nebylo, když vznikly takový zákony, kdy by do toho mohli vstupovat. Já si myslím, že by měla být diskuse odborná, veřejná, regionální. Co nejširší diskuse a věřím tomu, že to je komplikovaný, že z toho nemůže nikdy vyjít nic pro vlastníka ideálního. Ale on tam je, ale ono to není jeho úplně právem. Ten myslím jako morálním právem. Takže on by měl té veřejnosti naslouchat a dát jí možnost uplatnit svoje představy o tom území. Dneska kdyby byla možnost nějak projevit, to nemůžete říct, co tam chcete. To musíte přijít s nějakou koncepcí a říct podle určitých parametrů, jako to děláte vy, nastíněním nějakých základních bodů, možností vývoje nastavením nějakých kritérií a v rámci toho se s tím pracuje a ta veřejnost se do toho zapojí. Ten proces je dlouhý a komplikovanější, ale to Vy určitě víte. A to si myslím, že takhle to asi nebylo.

Já: No a pak je tam ta druhá část té otázky..

Kdo by se tam na to měl podílet jo? No všechny entity. Ne, no tak jako nejvíc asi obce na jejichž katastru se to nachází, města v jejichž správní působnosti se to nachází, pak asi kraj a pak už asi dál ne, pak už je to každému šumák. No a lidi, ať už jako jednotlivci, nebo veřejnost, jako nějaký neziskovky to už je na nich, to je napříč. A pak nějaká odborná veřejnost a ta by měla být, co nejširší, protože by neměla být jen z regionu, ale naopak i odbornou veřejnost i z ostatních regionů, která s tím co největší zkušenost. Takže vlastně co nejširší v tomhle směru.

Č. 34 Jakou formou si myslíte, že by se měl podíl na rozhodování uskutečňovat, té veřejnosti?

No tak myslím si, že by měl být nějaký záměr a ten by se měl nějakým způsobem uskutečňovat. A ten by měl být nějakým způsobem představený, když to řeknu takhle, tak já nevím

třeba na tři stránky, to je asi málo, ale nevím na tři stránky nějaký výstup, který byl pochopitelný a nastínil nějaký možnosti, který by měly být pochopitelný, tzn. žádný složitosti technickýho charakteru. A pak oslovení nějakých úřadů, to může jít písemnou formou. A nějaký webový stránky k tomu vytvořený, sofistikovanější. A veřejnost podle jejího zájmu, ne vyhláškou, ale třeba prostřednictvím dotazníku, který je někde inzerovanéj. Pořádal bych nějakou besedu, bych se to pokusil, i když nevím s jakým úspěchem. No a šel bych do škol, asi do středních tady v tom případě, kdy prostřednictvím tady toho se to dostane k rodičům a už jako do těch škol s nějakým dotazníkem, jestli chcete, vezměte si to a rozdejte to rodičům ... takhle se to dostane do nejširšího spektra. A ještě je to proces, kdy nemůže taková diskuse trvat měsíc, to je třeba proces na rok takováhle diskuse.

Č. 35 Jaká je Vašeho zkušenost se zapojováním veřejnosti do rekultivačních projektů?

No já tu zkušenost úplně nemám, mám osobní zkušenost, protože jsem se o to v rámci vlastního zájmu zajímal, tak jsem byl v komis životního prostředí města Sokolov, která do toho nějakým způsobem vstupovala, ale jako zkušenost, jako veřejnosti, bych řekl, že se do toho jako moc nezapojuje.

Č. 35 Jaký je Váš názor na legislativní řešení vztahu rekultivací a veřejnosti?

Není jasně definovanéj. Z toho jasně vyplývá, to že se to úplně neděje, že to nebylo, protože není nastavenéj žádný rámec. Já nevím, jestli jde nastavit jo. Ale jedinou možnost dneska má veřejnost v procesu EIA a to už se vlastně Sokolovska vlastně netýká.

Č. 37 Jaké povinnosti má v oblasti informování a poskytování informací realizátor projektu?

No on asi nemá žádný, pokud mu to nějak nenastaví proces EIA, nebo proces EIA asi ne, ale nějaký navazující povolení, tak nemá žádný. A v podstatě to ani moc nedělá, že se to snaží tutlat. A když si vezmete, jak Sokolovská uhelná mlží Nemá žádnou a ani jako se nesnaží si nějakou tu povinnost vytvářet.

Č. 38 Jsou podle Vašeho názoru možnosti účasti veřejnosti v rozhodovacích procesech, včetně eventuálního odvolání nastaveny správně?

No přesto, že je to parketa, ve který procesně asi Na to neumím odpovědět

Č. 39 A jaké jsou dle Vašeho názoru největší překážky úspěšných revitalizací v České republice?

No tak, může to být ta legislativní, když bych za úspěšnou revitalizaci považoval tu přirozenou sukcesy na nějaký ploše, tak to prostě není. A vůle, vůle realizátora, nebo vlastníka, nebo revitalizátora. Asi ta vůle, peníze bych řekl, že ne protože těch je s podivem asi i dost. A mnohdy ta technická je mnohem dražší než ta přirozená. A mnohdy ta přirozená nepotřebuje vůbec žádnou. Samozřejmě vodní jsou asi drahý, ale mohly by být asi i levnější si dokážu představit. Protože když máte stroje, tak je chcete uživit a čím víc, tím proteče prachů, tak tím líp, že jo. Proto to možná tak dlouho trvá, některý věci.

Č. 39 No a teď bych se ještě chtěla na závěr zeptat, jestli k tomu chcete něco dodat?

Já si myslím, že jako region je hrozně opatrnější a nedělá odvážnější věci. A to platí vlastně i s těmi výsypkami, kdy všechno dneska přepočítává na peníze, kdy tohle ještě neuděláme a tohleco tam nebude. Jako Medard už mohl být dávno napuštěnější, a už na něm dávno mohly plout nějaké jachty, tzn., že už to dávno mohlo rozvíjet nějakou ekonomickou a rekreační schopnost toho regionu, každý se bojí a rozhoduje o tom jeden pán. A všichni se bojí, ne Sokolovsku uhebný, ale dělat odvážnější věci. Pořád čekáme, a další generace ustoupí a pořád je to bude, to bude a když už něco uděláme, tak je to takový ne malinký ale takový jako prostě aby to moc nevyčnívalo.....

Č. 41 A myslíte si, že jsem se zapomněla na něco důležitýho zeptat? A na co by jste se na mém místě ptal Vy?

To budu chvíli přemýšlet. Možná jako, já sem to asi párkrát asi někam vsunul, ale jak si to jako ten respondent představuje podle svého. Já jsem to tam párkrát vsunul, že si představuju, že by to mělo být pro lidi a že by to měli jako využít, že ta krajina už vydala svoje, jako hospodářský a ekonomický hodnoty, takže by teď už jako měla sloužit lidem a takový, ale vy jste se na to neptala přímo. Tak bych se možná zeptal, jak by to podle toho člověka, kterýho zpovídáte, tak jak on by to viděl. Třeba i příkladově, tady by mělo být tohle a tady tohle, anebo jenom teoreticky, modelově. Příklad

Tak já Vám děkuji za rozhovor.

8.7.5 Přepis rozhovoru projektant

29. 4. 2016

1. tematický okruh – rekultivace

Rekultivace jsou důležitou součástí procesu těžby. Rekultivace jako zdroj poskytující kulturní, sociální zázemí (práce, rekreační vyžití atd.). Vlastní rekultivace, jako taková je druhořadá. Rekultivace se postupně začleňují do krajiny a krajinné matrice. Na základě toho vznikají různé typy chráněných území např. kvůli čolkům a jiným plazům a obojživelníkům. Dnes jsou tedy oblasti dotčené těžbou nerostných surovin a dneska už jsou zrekontrolovány, tak tam můžou vznikat místa, který ti ochránci přírody našli jako krásný území, kde je nutný to chránit. Ale zase z hlediska společenského je to dobrý, ale z hlediska udržitelnosti je to všechno, na tom osídlení. A znovu se vracíme k tomu, abychom tady určitou část obyvatel udrželi a dali jim zase ty příležitosti. Oni by měli vytvářet ty podmínky i téma rekultivacemi, aby tady mohli žít a navázat na to, co už tady někdo započal. Jo.

Jaký způsob rekultivační činnosti Vy osobně preferujete přirozenou/řízenou sukcesí, či rekultivace a z jakého důvodu?

Řeknu tedy pokud by jsme se bavili o opatření vlastní tý biologický rekultivace. Ta biologická rekultivace je v podstatě to, že z toho bude ostatní půda, les, nebo zemědělská půda. Katastr nic jiného nezná, katastr nemovitostí. Musíme dodržovat zákon a ty pozemky musí být nějak zařazeny. Samozřejmě pak jsou tam komunikace, vodní plochy a dále. Ale v tý biologický jsou tyhle tři možnosti. Pokud se dotknu přirozený sukcese. Přirozená sukcese je možná na malejch plochách a asi nikdo proti ní nic nemá, ale

musíme si uvědomit, že Podkrušnohorská výsypka má 2000 ha a není možný říct, já jsem tady dělal průmyslovou činnost na 2000 ha a teď to tam nasypu ty hromady a nechám to přirozené sukcesi. To prostě nejde. Přirozená sukcese má smysl na malých plochách pro zachování vzácných druhů rostlin a živočichů, popř. biotopů. Ale není možný na rozlehlých plochách, když obrazně řečeno využiju tu krajinu ke své potřebě, tak do té přírody nic nevrátit zpátky. Já jsem ovlivnil všechno, vegetaci, vodní režim, převrátil jsem tu přírodu vzhůru nohama a teď je mojí povinností jí nějakým způsobem upravit. Tzn., že ta přirozená sukcese je možná dělat na částech těch území jenom, na malej částech těch území, který se projeví, že mají významnou funkci. To ano, ale jako prostředek pro rekultivace se domnívám, že ne. Že prostě to není vhodný. A to už z důvodu stability, a všech věcí. Protože ty rekultivace ve své technické části, mají i zajištění stability. A když bych nechal Medard jen tak, že jsem ho vyuhlíl a najednou tam ujede svah a něco se utrhne, my tady nemůžeme čekat tisíce let na to, že to vytěžíme a utečeme a peníze za rekultivace shrábneme do kapsy. Musíme tý přírodě něco vrátit zpátky. A opravdu složitou otázkou je jak. A na to je fůra odborníků a lidí a každéj má jiný názor a teď se to musí tvořit tak, aby to bylo v pořádku.

Otázky jaký je Váš názor na rekultivace? V jakém případě je vhodné je použít? Jaký je Váš názor na nejvhodnější způsob rekultivací příměstské krajiny?

Někomu bude vyhovovat les za barákem a bude spokojenej. Já se domnívám, že to hlavně musí sloužit společensky pro ten region a pro tu příměstskou oblast. Jestliže v tý příměstský oblasti tvořím obrovský jezero, které bude sloužit v budoucnu těm obyvatelům, k procházkám, které je bude zásobovat a obraně nabíjet jejich energii, tak je to v pořádku.

A je to souhrn všech rekultivací, čili biologický, lesnický, ostatních ploch i z těch přirozených sukcesí. Související s těma cestama, tzn. zpřístupněním té krajiny a rekreačního využití, to je to příměstský. A to prostě ten Sokolov bude poskytovat to maximum. Příměstská část jde o to, co vlastně všechny ty instituce, včetně toho vlastníka se domnívají, že by bylo optimální. V té daný době tak rozhodli, že to tak je optimální. Samozřejmě po nějaký době lze říct, měli jsme udělat tohle a tohle, ale když už vysázíte les, tak ho nebudete zase kácet. Je to souhra všech těch aspektů i toho kam se Sokolovsko bude ubírat z hlediska zaměstnanosti práce atd. Jestli si stanovíme, že tam půjdeme do ekologických věcí, že si tam uděláme přečerpávací elektrárnu, která bude zásobovat celý Sokolov elektřinou, tak se proto musí něco udělat.

Tematický okruh Sokolovsko

Jak vnímáte vývoj stavu krajiny a životního prostředí na Sokolovsku za posledních 20 let?

Velice dobře, protože myslím si, že ta dolařská společnost i jiný, že poměrně dobře se nastavil program státu na ty rekultivace a pokud tyhle vlastníci velký spolupracují s krajem a těma okresama, tak je to dobrý. Samozřejmě, že ten vlastník musí být ten pomazaný s tou vizí, protože ten vlastník ovlivňuje ten výsledek.

Jak vnímáte aktuální stav životního prostředí na Sokolovsku?

Já jsem zastávce toho, že každý stavba, každý průmyslový zásah přináší to negativní, tzn. ten vizuální vjem, že my tam zakladač zakládá, ta prašnost atd. Ale musíme si uvědomit, že buď chceme těžit uhlí, nebo nechceme a musíme s tím naučit

žit. Na Sokolovský pánvi je úplně zářej příklad toho, že to někam směřuje a ten čas toho, ty konečný fáze těžby není dlouhý, i když samozřejmě jsou tu negativa, který s tou činností souvisí, jako jsou skládky atd., tak ale se musí přispívat k tomu, aby se to všechno sesanovalo, tak aby to bylo v pořádku. Já se na tom 35 let podílím a vnímám, co všechno dobrého se udělalo a samozřejmě vnímám i tu negativní stránku věci, že to bylo ošklivé a že to bylo nepříjemný, ale živilo je to a dneska se zase snaží a by to okolí bylo hezký. A změni to tu krajinu, přetvoří ji. Ale bohužel to jsou ty negativa. Platíme vždy daň za něco, vždycky. Já to vnímám kladně.

Myslíte si, že Sokolovsko je regionem, ve kterém je revitalizace krajiny projektována správným směrem?

Já si myslím, že ano. Samozřejmě tím, že to je dlouhodobý, tak my jsme do těch činností naskočili v nějaký době a musíme dodržovat určitý pravidla. Musíme vyjít z faktu, že je nějaký stav. Je to tak a je to tak. Je dobrý dělat ten golf, a nebo není dobrý dělat ten golf. Když se budeme bavit o sokolovským hřišti, je území bylo příměstský, i když je to samostatná obec ten dolní Rychnov, ale je to příměstská oblast a jak to území využít. Někdo chtěl lesopark, někdo golf a teď vyberte to, co je správně. V kontextu všech těch potřeb je to jedno opatření, protože tam nikde golf není, je to opatření, který se domnívám vytvoří do budoucna určitou udržitelnost. Na to se těžko odpoví. Vždycky rozhoduje ten většinovej názor. Musí se najít to optimum. A zase se vracíme k tý struktuře těch obyvatel a naplňování jejich potřeb. A pokud jsou jejich potreby naplněny, tak je ta rekultivace správně.

V čem spatřujete nejslabší a naopak nejsilnější stránku obnovy krajiny na Sokolovsku?

Nejslabší, já tam žádnou nevidím, ale ona těžba na Sokolovsku je specifická tím, že je na jednom místě ve velkém rozsahu. A s tím související lomy odkud se skrývka dělala, tak to jsou nějaký obrovský objemy a má to své specifika. Musíme v podstatě zvážit ty klady a zápory, těch činností. Takže ta těžba negativa přináší.

Jak vnímáte vývoj rekultivační činnosti na Sokolovsku?

V podstatě je to jenom v přístupech, názorech, přístupech. Je to pouze v názorech jak přistupovat k rekultivacím, jestli dělat meliorační dřeviny a po 40 letech je vykácet, nebo jestli dělat takovýchle cesty, nebo který druh dřevin vysazovat, a který nevysazovat. Jinak nic zásadního se za 15 let nezměnilo.

Myslíte si, že pozitivní činnost na Sokolovsku se ubírá pozitivním směrem?

Já si myslím, že rozhodně. Samozřejmě se že některý nezodpovězený otázku, který by někdo vyřknul, by se do toho dalo zahrnout, ale museli by být opodstatněný a museli by mít jasnej výsledek. Protože jak jsem řekl, všechny pozemky jsou nějak zavedeny v katastru nemovitostí a i po těch rekultivacích budou nějak zavedený jako les, cesta, vodní ploch protože z hlediska státu se od toho odvíjej daňový povinnosti a ten vlastník je povinen platit daň z nemovitosti. A jestliže mám x tisíc ha pozemků a mám z nich platit daň, tak ta daň nebude malá, že jo. Tak z těch pozemků chce něco mít. Takže to není tak, že tam udělám přirozenou sukcesi, já budu platit daň z nemovitosti a čekat

milion let, než mi tam něco vyrostě. Takže já to z tó většiny částí to musím zrekultivovat, samozřejmě ty významný místa, ať už jakéhokoliv pohledu, tak se tam vyčleněj, nechaj se tam, zdokumentuje se to a tak dále. Nechá se to přirozený sukcesi a po nějaký době to zaroste a kameny se povětrnostními podmínkami rozpadnou a bude to ta ostatní plocha, která do tó přírody patří, ale bude to menší plocha.

Jakou rekultivační stavbu na Sokolovsku vnímáte Vy jako nejzdařilejší?

To se takhle nedá říct.

Myslíte si tedy, že rekultivace by u končení těžby mohli, nebo měli hrát klíčovou roli v dalším rozvoji a životaschopnosti regionu?

Určitě. Budou hrát roli v zaměstnanosti po ukončení těžby. Po ukončení těžby budou minimálně deset let dávat práci lidem. Tak jak si tu krajinu utvoří, takovou jí mít budou.

Tematický okruh Golf club Sokolov

Jak se stavíte k fenoménu golfových hřišť, jako způsobu obnovy těžbou narušených míst?

Já se domnívám, že to je jeden způsob rekultivace, kterje samozřejmě kultivuje lidi, který se golfem zajímaj a směřuje mladou generaci, aby něco dělala, uměla a je to jeden ze sportů. Pokud to není, že si vymyslí kolem Sokolova 50 hřišť a bude tam jedno, tak to vidim pozitivně.

V čem jsou podle Vás výhody, nebo výhody golfového hřiště, jak způsobu rekultivace krajiny?

Z hlediska způsobu rekultivace krajiny, tak tam nejsou žádné specifika, prostě golfově hřiště má nějaké požadavky a v rámci rekultivací se dají běžně udělat.

Myslíte si, že zvolení golfového hřiště jako způsobu rekultivace, bylo v tom konkrétním případě vhodným řešením?

My jsme se taky dozvěděli v průběhu, protože ty rekultivace už tam byly rozdělané a ty se zastavili a objevil se názor, že by na tom území mohlo udělat golfové hřiště. Aby Sokolov měl něco, aby se neříkalo, že Vary mají tohle a tohle.... Všechny ty města se snaží, aby i oni byly zajímavé. A myslím si, že ten master plán tak jak je chytře dobře udělaný a že je i pěkný. Takže pokud se budeme bavit o tom jednom konkrétním hřišti, co má ten Sokolov udělaný, tak si myslím, že je to v naprostém pořádku.

Jaký je Váš názor na výslednou stavbu golf clubu Sokolov?

Když budu ochráně přírody, tak ... My jsme tam tu ochranu přírody rozdělili, aby bylo jasné v té zadní části, jak je klubovna a šla by jste jako dolů, tak kde teče potůček k silnici 6, tak tam je to přírodní celý a vlastně to teče do těch nádrží dolů, jako k Rychnovu a tam to pak navazuje na ten lesopark. Takže jsme spojili příjemný s užitečným a tam jsme zachovali takovej ten přírodnější ráz a přecházíme do toho lesoparku. Ten lesopark se dělal, tam se myslím, že se k tomu mohlo přistoupit mnohem důslednějš z hlediska rekultivací, aby to mělo nějaký charakter z hlediska rekultivací. Tam si myslím, že ten lesopark není ještě tak využívanej, jak by mohl být. Tam měl vzniknout i zoopark. A myslím, si že by to byla docela dobrá atrakce jako v té příměstské oblasti.

Protože tam máme tam Březovou a dneska je to propojený silnicí i pro pěší a máme tam dost obyvatel a tohle je atraktivní a zajímavý. Ale musí se to všechno postupně dotahovat do konce.

Myslíte si, že v rámci stavby golfového hřiště byl nějak omezen či zničen přírodní potenciál dané lokality?

Ne

Jaké mají rekultivační projekty typu golfového hřiště dopady na občany žijící v bezprostřední blízkosti takového projektu?

Žádný. Spíš se jim zhodnotili nemovitosti. Všimněte si, že v Rychnově dole se rozrostla zástavba rodinných domků od té doby. Všechno souvisí se vším, když Vám vytvořím dobrý prostředí, tak Vám nebude vadit, že tam vedle je sběrna surovin.

Tematický okruh rekultivace a veřejnost

Jaký podíl v rámci celého procesu vzniku a realizace rekultivačního projektu má veřejnost, respektive jakým způsobem se může veřejnost na koncepci a řešení podílet?

Rozhodnutí o těžbě, o rekultivacích rozhodnou sami občani. Zhruba 10 000 lidí se účastní na činnostech Sokolovské uhelná. Za druhé to není o tom, že někdo si vytvoří kypu a na tý hromadě něco dělal. Všechno má zákonitosti, musí se plnit zákon, musí se splnit finance atd. Jde jenom o tu funkci, aby všem vyhovovala včetně toho vlastníka, kterej je vlastník a nese všechny kladný i záporný věci provedení rekultivace.

Já: takže se do toho zapojujou třeba obce, NON atd.?

Samozřejmě, my se bavíme technicky, jsou tam zákony, jsem hlídanej státem, potažmo báňským úřadem, musím splnit podmínky krajskýho úřadu, ochrany životního prostředí, básnkého úřadu, hygieny, všech těch úřadů, který na tom úřadu jsou. ... A všechny ty instituce, je to obrovským množstvím lidí, kteří se k tomu vyjadřují. A v neposlední řadě jsou v tom stroji i ty malé kolečka, jako jsme my, který na základě těch rozhodnutí, tvoříme v nějakých těch zákonech možnostech zase ty návrhy těch rekultivací. Ale těžko si můžeme vymyslet, že by jsme místo golfu udělali lunapark jestliže, k takovému rozhodnutí se postupně došlo, tak proto, že se to dojednalo a zdálo se to jako optimální řešení, a všechny ty instituce udělaly všechno proto, aby se ten golf tam mohl postavit, nebo zrekultivovat tak, aby se tam mohl udělat golf, protože jedna věc je rekultivace, ale už ty budovy, zařízení, to co souvisí s provozem golfu, to už si financuje nějaký investor, jenom to území se proto připraví. To území se skládá ze třech věcí. Z technické rekultivace, biologické rekultivace, zemědělské, lesnické a hydrikové rekultivace.

Jaká je Vaše zkušenost se zapojováním veřejnosti do rekultivačních projektů?

Veřejnost se nezapojuje. Pokud jsou konkrétní připomínky, nebo jasné věci, pokud se to dotýká některých obcí, nebo vlastníků, tak se s nimi jedná a přímo se to s nimi projednává. Pokud jde o tu veřejnost, tak dneska je všechno veřejný, všechno je to na internetu, úřady, povolení, tak pokud jde o tu veřejnost, tak lidi se do toho můžou podívat, jestli o to mají zájem. To je jedna věc, druhá věc jsou takové ty spolky, ale ono už to pominulo takový ty extrémisti, oni chtěli peníze většinou. Oni se přihlásili do řízení, byli z tramtárie támhle z Duchcova a začali tu vymýšlet, byla to ta

falešná část ochránců přírody, který jakoby něco tvrdili, ale v podstatě to nebylo vůbec adekvátní ty požadavky. Tzn. ty lidi se můžou přihlásit a pokud je tam něco významného, tak se snažíme najít nějaký cesty vždycky. A ten hlavní investor vždycky hledá cestu tak, aby to bylo optimální.

Jaký je Váš názor na legislativní řešení vztahu veřejnosti a rekultivační činnosti?

Já si myslím, že ta veřejnost je zapojená dostatečně. Musíme si uvědomit, že veřejnost tady žila historicky a těžila uhlí a žili s tím, uměli s tím žít, těžilo se všechno možný, tzn. ta oblast je zvyklá na to. A pokud v takovém prostředí žijeme, tak pro něj musíme něco udělat, a nebo se na to vykašlem a jdeme někam jinam. Ta veřejnost má možnost se k tomu vyjadřovat. Jde o to vytvořit podmínky k žití a já se domnívám, že Sokolovská uhelná je vytváří. Takže když přijdu, když přijde s opravdu rozumnou připomínkou, tak ji ostatní vezmou, zahrnou ji tam, platí víc hlav, víc rozumu.

Jaké povinnosti má v oblasti informování a poskytování informací realizátor projektu?

No to je klasický řízení. To je veřejně přístupný, ne že by nikdo neřekl, co tam bude dělat, to se veřejně ví. Jde o to, jestli ta veřejnost má zájem se o to podívat, ty věci jsou v podstatě ověřené a běžný.

Jaké jsou podle Vašeho názoru překážky úspěšných rekultivací na území České republiky?

Lidská hloupost. Protože, když přijdete a budete žít v Sokolově a dozvíte se, že za Vaším barákem se bude něco rekultivovat, tak máte možnost se s tím seznámit. A to co

sem řek před chvílí, když přijdete s rozumnou a faktickou připomínkou, tak by každej byl hloupej, kdyby jí nevzal. Ale když si tam stoupnete s vlaječkou Ekologické organizace Franta, a budete říkat, my tady nechceme rekultivaci. A my se vás zeptáme a co chcete? A vy řeknete, aby to tady bylo hezký, tak je to nesmysl. A těhlectěch lidí je mraky a je to o tom, jakou mají náladu. Ona ta demokracie v rukou lidí, který to maj jako zábavu tu demokracii je nebezpečná, protože ono to, že někdo je šikovnej, tak těm ostatním nemusí sedět.
.....

Chcete něco dodat?

Aby Vám to pěkně vyšlo.

Děkuji Vám za Váš čas a za poskytnutí rozhovoru.

8.8 Fotografická příloha

Zdroj: (Leitgebt, Časopis Stavebnictví) část výsypky Silvestr IIA zrekultivovaná a lesopark s vodními plochami

Zdroj: (Leitgebt, Časopis Stavebnictví), část Silvestr IIB zrekultivovaná na golfové 18 jamkové golfové hřiště se zázemím

Zdroj: (interní archiv materiálů SUAS)